

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
και Οικονομικών

Γενική Γραμματεία Διαχείρισης
Τομεακών Προγραμμάτων
ΕΤΠΑ, ΤΣ και ΕΚΤ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Δεκέμβριος 2025

Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027 (CCI 2021EL16FFPR003

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΠΕΚΑ&ΠΟΛΠΡΟ

Εισαγωγή	2
1. Συνοπτική παρουσίαση Προγράμματος “Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή” 2021-2027	5
1.1 Συνοπτική αποτύπωση της πορείας υλοποίησης του Προγράμματος έως 30.11.2025	6
1.2 Αποτελέσματα σχετικών αξιολογήσεων	7
2. Ανάλυση ανά Προτεραιότητα και ειδικό στόχο	12
2.1 Προτεραιότητα 1: Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές.....	12
2.2 Προτεραιότητα 2: Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή	42
2.3 Προτεραιότητα 3: Αστική Αναζωογόνηση	51
2.4 Προτεραιότητα 4: Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων, Μετάβαση στην Κυκλική Οικονομία	58
2.5 Προτεραιότητα 5: Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων	66
2.6 Προτεραιότητα 6: Προστασία της Βιοποικιλότητας	75
2.7 Προτεραιότητα 7: Βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα	84
2.8 Τεχνική Βοήθεια (Προτεραιότητες 8 και 9).....	89
2.9 Νέες Προτεραιότητες	92
2.9.1 Νέα Προτεραιότητα 10 “Βιώσιμη διαχείριση υδάτων και ανθεκτικότητα υδατικών πόρων”	94
2.9.2 Νέα Προτεραιότητα 11 “Πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση”	97
2.9.3 Νέα Προτεραιότητα 12 “Επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης”	101
3. Συμπεράσματα – Πρόταση οριστικής κατανομής ποσών ευελιξίας	105

Εισαγωγή

Η παρούσα έκθεση περιλαμβάνει τα στοιχεία της ενδιάμεσης επανεξέτασης του Προγράμματος «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027 που διενεργείται σύμφωνα με το άρθρο 18 του ΚΚΔ 2021/1060.

Στις 31.03.2025 υποβλήθηκε στην Ε.Ε. πρόταση 2ης αναθεώρησης του ΠΕΚΑ (έκδοση 3.0) στο πλαίσιο της διαδικασίας ενδιάμεσης επανεξέτασης του αρ.18 του ΚΚΔ. Σύμφωνα με τις παρ. 3 και 4 του άρθρου 18 του ΚΚΔ 2021/1060. Η εν λόγω πρόταση συνοδεύτηκε με έκθεση ενδιάμεσης επανεξέτασης βασισμένη στην κατάσταση υλοποίησης του Προγράμματος έως 31.12.2024 και στις Ειδικές Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τη χώρα οι οποίες εκδόθηκαν στις 19 Ιουνίου 2024.

Ωστόσο στις 01.04.2025 υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή “Πρόταση για την τροποποίηση των Κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης” – COM (2025) 123 final – 2025/0084 (COD) – 01.04.2025. Ακολούθησε διαδικασία διαβούλευσης, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την δημοσίευση των Καν. (ΕΕ) 2025/1914 και (ΕΕ) 2025/1913. Οι εν λόγω Κανονισμοί αποσκοπούν στην ενίσχυση της ευελιξίας και των κινήτρων προς τα κράτη μέλη, προκειμένου να διευκολυνθεί —μέσω της διαδικασίας ενδιάμεσης αναθεώρησης— η ανακατανομή των πόρων των προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής προς τις νέες στρατηγικές προτεραιότητες που εισάγονται ανά Κανονισμό/Ταμείο. Ο τροποποιημένος κανονισμός για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής επηρεάζει άμεσα την υποβληθείσα πρόταση αναθεώρησης του προγράμματος.

Στο ως άνω πλαίσιο στις 30.05.2025 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε παρατηρήσεις στην υποβληθείσα πρόταση αναθεώρησης, η οποία επεστράφη, και ζητά να ληφθούν υπόψη οι μεταγενέστερες εξελίξεις ως προς τη στρατηγική στόχευση των ταμείων της πολιτικής συνοχής, όπως παρουσιάζεται στη συνέχεια.

Κατόπιν των ανωτέρω, η παρούσα συμπληρωματική έκθεση περιλαμβάνει τα στοιχεία της ενδιάμεσης επανεξέτασης του Προγράμματος «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027 που διενεργείται σύμφωνα με το άρθρο 18 του ΚΚΔ 2021/1060, λαμβάνοντας υπόψη και τους νέους στρατηγικούς στόχους της πολιτικής συνοχής που αποτυπώνονται στον Κ.(ΕΕ) 2025/194.

Τα στοιχεία που λαμβάνονται ειδικότερα υπόψη στην παρούσα έκθεση είναι τα εξής:

α) οι Ειδικές Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τη χώρα οι οποίες εκδόθηκαν στις 19 Ιουνίου 2024 με κρίσιμα κείμενα αναφοράς την Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Ελλάδας της 19ης Ιουνίου 2024 [COM(2024) 608 final] καθώς και τη συνοδευτική Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα [SWD(2024) 608 final] καθώς και οι Ειδικές Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τη χώρα οι οποίες εκδόθηκαν στις 04 Ιουνίου 2025 με κρίσιμα κείμενα αναφοράς την Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Ελλάδας της 4ης Ιουνίου 2024 [COM(2025) 208 final] καθώς και τη συνοδευτική Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα [SWD(2025) 208 final].

β) η πρόοδος υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) όπως αποτυπώνεται στον επικαιροποιημένο σχεδιασμό του αναθεωρημένου ΕΣΕΚ που εγκρίθηκε το Δεκέμβριο 2024 καθώς και η πρόοδος επίτευξης του στόχου της συνεισφοράς για το κλίμα σε εθνικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τα θεματικά Παραρτήματα των Συστάσεων του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

γ) η πρόοδος υλοποίησης του Προγράμματος μέχρι 30.11.2025, η επίτευξη των οροσήμων, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες που προέκυψαν κατά την υλοποίηση και τυχόν καθυστέρηση της ενεργοποίησης του Προγράμματος,

δ) Η απάντηση της Επιτροπής στην 1^η υποβολή της πρότασης 2^{ης} αναθεώρησης του Προγράμματος, η οποία παρελήφθη με το υπ’ αριθ. (2025) 4272203/27-06-2025 έγγραφο με τίτλο «Commission’s observations on proposal for the amendement of the programme “Environment and Climate Change” under the Investment for growth and job’s goal in Greece following the mid-term evaluation of the programme”

ε) Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2025/1914 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18^{ης} Σεπτεμβρίου 2025

για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058 και 2021/1056 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης.

Στην παρούσα έκθεση της ενδιάμεσης επανεξέτασης συνεκτιμώνται μεταξύ άλλων:

(i) Οι προκλήσεις που αναφέρονται στη Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και πολιτική απασχόλησης για την Ελλάδα, όπως περαιτέρω αναλύονται στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε συνδυασμό με τα ανά περίπτωση θεματικά παραρτήματα της ίδιας έκθεσης και ο βέλτιστος τρόπος αντιμετώπισής τους [εφεξής Ειδικές Συστάσεις της χώρας],

(ii) Το γεγονός ότι η κοινωνικοοικονομική κατάσταση της χώρας τα τελευταία χρόνια έχει επηρεαστεί από πολλαπλές κρίσεις όπως ο πόλεμος στην Ουκρανία που έχει επιφέρει αρνητικές οικονομικές, ενεργειακές και κοινωνικές επιπτώσεις (όπως αύξηση τιμών ενέργειας, πληθωρισμό, ρεύμα προσφύγων κα) και ταυτόχρονα επιτάχυνε την ανάγκη της πράσινης μετάβασης. Η κλιματική αλλαγή έχει επίσης επηρεάσει έντονα την Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, με αυξανόμενα ακραία καιρικά φαινόμενα (καύσωνες, πυρκαγιές και πλημμύρες), ενώ εμφανής είναι πλέον ο κίνδυνος της λειψυδρίας. Οι πολιτικές βιώσιμης ανάπτυξης και η μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία αποτελούν εργαλεία για μια ανθεκτική ανάπτυξη απέναντι στις κρίσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, ο αρχικός σχεδιασμός του Προγράμματος παραμένει επίκαιρος και δεν απαιτείται ριζική αναθεώρηση. Το Πρόγραμμα ΠΕΚΑ εστιάζει στη βιωσιμότητα, βοηθώντας την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, στην ενεργειακή ασφάλεια, στηρίζει την πράσινη οικονομία και τις βιώσιμες θέσεις εργασίας, την προστασία του περιβάλλοντος και την ποιότητα ζωής και κάνει την Ελλάδα πιο ανθεκτική απέναντι στις νέες προσκλήσεις, συμβάλλοντας κατά τούτο και στην ικανοποίηση των απαιτήσεων των συστάσεων του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου αλλά και στην εξυπηρέτηση των εθνικών στόχων που τίθενται στο ΕΣΕΚ 2024 και αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

(iii) Η πρόοδος της χώρας στην εφαρμογή των αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, που λαμβάνεται υπόψη στο Παράρτημα 14 του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου «Δεξιότητες και προκλήσεις στην κοινωνική πολιτική υπό το πρίσμα του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων». Σημειώνεται ότι το σύνολο του Προγράμματος ανά στόχο προτεραιότητας, ειδικό στόχο και πεδίο παρέμβασης ενσωματώνουν στο σύνολο τους το θεμελιώδες δικαίωμα στην προστασία του περιβάλλοντος και στη βελτίωση της ποιότητάς του. Το σύνολο των δράσεων του Προγράμματος εξυπηρετεί τα κοινωνικά δικαιώματα καθώς εστιάζουν στη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος μέσω μέτρων για την προώθηση της ενεργειακής μετάβασης, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, την προώθηση της κυκλικής οικονομίας, τη διαχείριση αστικών λυμάτων και υδάτινων πόρων, την προστασία της βιοποικιλότητας, την προώθηση μίας βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας καθώς και την οικονομικά βιώσιμη και προσιτή στέγαση. Το πρόγραμμα υποστηρίζει την πράσινη μετάβαση της χώρας, ενισχύοντας τις τοπικές κοινότητες και συμβάλλοντας στους εθνικούς και ευρωπαϊκούς κλιματικούς στόχους.

Εν όψει τούτου σημειώνεται ότι αν και στη παρούσα έκθεση δεν γίνεται ειδική περαιτέρω αναφορά στη πρόοδο της χώρας στην εφαρμογή των αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα για τα Κοινωνικά Δικαιώματα, η εφαρμογή και η εκπλήρωση των στόχων του Προγράμματος συνιστά αναγκαίο προαπαιτούμενο της εφαρμογής του Πυλώνα και διατρέχει και εξυπηρετεί το σύνολο των αρχών του και ιδίως την αρχή 20 αυτού σύμφωνα με την οποία «Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες καλής ποιότητας, στις οποίες περιλαμβάνονται η ύδρευση, η αποχέτευση, η ενέργεια, οι μεταφορές, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και οι ψηφιακές επικοινωνίες.

(iv) Οι κρίσιμες προτεραιότητες του Προγράμματος που συνδέονται με την επίτευξη των προκλήσεων και στόχων που αναφέρονται στις Ειδικές Συστάσεις της χώρας και η κάλυψη των οποίων θα υλοποιηθεί με την ανακατανομή του ποσού ευελιξίας του άρθρου 86 του ΚΚΔ, καθώς και με τις νέες προτεραιότητες που θα δημιουργηθούν στο πλαίσιο της παρούσας πρότασης αναθεώρησης. Στο πλαίσιο τούτο συνεκτιμώνται για κάθε ειδικό στόχο οι συμπληρωματικότητες σε σχέση με άλλες χρηματοδοτικές πηγές, όπως το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας καθώς και τα Εθνικά Προγράμματα Ανάπτυξης.

(v) Η επίτευξη ή μη των οροσήμων που συνδέονται με την υλοποίηση των προτεραιοτήτων του

Προγράμματος και οι αιτίες που συνδέονται με την επίτευξη ή μη αυτών,

(vi) Οι σημαντικές αλλαγές που επήλθαν κατά τον χρόνο που μεσολάβησε μεταξύ του σημείου έγκρισης και έναρξης υλοποίησης του Προγράμματος και του χρόνου της ενδιάμεσης επανεξέτασης, τα προβλήματα ή οι προκλήσεις που οι αλλαγές αυτές δημιουργούν και οι τρόποι αντιμετώπισής τους, καθώς επίσης και τυχόν δυσκολίες που παρουσιάστηκαν κατά την υλοποίηση του Προγράμματος την ίδια περίοδο, οι λόγοι που συνέβαλαν σε αυτό και ο τρόπος αντιμετώπισής τους,

(vii) Οι διενεργηθείσες αξιολογήσεις των συναφών προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020 και σχετικά περιεχόμενα στο σχέδιο αξιολόγησης του ΠΕΚΑ 2021-2027 (στοιχεία αυτών παρουσιάζονται στο κεφάλαιο 1 - Συνοπτική παρουσίαση του προγράμματος).

Οι σχετικές αναλύσεις στηρίζονται μεν στα ποσοτικά δεδομένα που συμπεριλαμβάνονται στις Ειδικές Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και τα Παραρτήματα της έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αλλά αναδεικνύουν την ποιοτική διάσταση των αποτελεσμάτων και των προτεινόμενων παρεμβάσεων των Προγραμμάτων για την οριστική ανακατανομή του ποσού ευελιξίας του άρθρου 86 του ΚΚΔ.

Η δημοσίευση του νέου Κανονισμού 2025/ΕΕ/1914 στις 19.09.2025, με τον οποίο τροποποιούνται ουσιαστικά οι Κανονισμοί 2021/ΕΕ/1058 και 2021/ΕΕ/1056, εισάγοντας τις νέες κατευθύνσεις της Επιτροπής για την κατεύθυνση των πόρων των προγραμμάτων στο πλαίσιο της Ενδιάμεσης Αξιολόγησης καθώς και την εισαγωγή νέων ωφελειών για τα προγράμματα με την υιοθέτηση των νέων κατευθύνσεων.

Υπό αυτό το πρίσμα συμπληρώθηκε και επικαιροποιήθηκε η έκθεση ενδιάμεσης επανεξέτασης που είχε υποβληθεί στις 31.03.2025, με την προσθήκη νέων στοιχείων και προτεραιοτήτων και συνοδεύεται από την πρόταση για την τελική κατανομή του ποσού ευελιξίας του άρθρου 86 ΚΚΔ στο Πρόγραμμα και την πρόταση 2^{ης} αναθεώρησης του Προγράμματος.

Σημειώνεται ότι δεν προτείνεται η ενσωμάτωση στο Πρόγραμμα δράσεων στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP).

1. Συνοπτική παρουσίαση Προγράμματος “Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή” 2021-2027

Το πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» του ΕΣΠΑ 2021-2027, εφεξής ΠΕΚΑ 2021-2027, στοχεύει στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής ανθεκτικότητας και τη μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Παράλληλα εστιάζει στη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος μέσω δράσεων για την προώθηση της ενεργειακής μετάβασης, την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, την προώθηση της κυκλικής οικονομίας, τη διαχείριση αστικών λυμάτων και υδάτινων πόρων, την προστασία της βιοποικιλότητας και την προώθηση μίας βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας. Το πρόγραμμα υποστηρίζει την πράσινη μετάβαση της χώρας, ενισχύοντας τις τοπικές κοινότητες και συμβάλλοντας στους εθνικούς και ευρωπαϊκούς κλιματικούς στόχους.

Ο συνολικός σχεδιασμός και στρατηγική του Προγράμματος εμπίπτει στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 2 (ΣΠ2) του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 που ορίζεται ως «μια πιο πράσινη και ανθεκτική Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές CO₂ και καθ' οδόν προς μια οικονομία καθαρών μηδενικών εκπομπών CO₂, μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων, και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας». Μέσω του στρατηγικού προσανατολισμού του Προγράμματος, υπηρετούνται οι επιμέρους στόχοι της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, και των περιβαλλοντικών και κλιματικών πολιτικών που συνδέονται με αυτή (π.χ. Ευρωπαϊκός Κλιματικός Νόμος, Νέα Στρατηγική της Ε.Ε. για την Προσαρμογή στη Κλιματική Αλλαγή, Νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα, Νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δάση, Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία).

Το Πρόγραμμα, με κωδικό CCI: 2021EL16FFPR003 εγκρίθηκε με την υπ' αριθμό C(2022)6045 final / 26.8.2022 Εκτελεστική Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και με την υπ' αριθμό C(2024) 3743 final/29.5.2024 Εκτελεστική Απόφαση εγκρίθηκε η 1η Αναθεώρησή του.

Το Πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής και εθνικούς πόρους με εγκεκριμένη Συνολική Δημόσια Δαπάνη: 3.606.846.168 €.

Στο Πρόγραμμα έχουν περιληφθεί οι ακόλουθοι Ειδικόι Στόχοι - ΕΣ του ΣΠ2 (άρθρο 3 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1058):

- ΕΣ 2.1 (RSO2.1): Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου
- ΕΣ 2.2 (RSO2.2): Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με την οδηγία (ΕΕ) 2018/2001, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων αειφορίας που καθορίζονται σε αυτήν
- ΕΣ 2.3 (RSO2.3): Ανάπτυξη έξυπνων συστημάτων ενέργειας, δικτύων και συστημάτων αποθήκευσης εκτός του Διευρωπαϊκού Δικτύου Ενέργειας (ΔΕΔ-Ε)
- ΕΣ 2.4 (RSO2.4): Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα
- ΕΣ 2.5 (RSO2.5): Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού
- ΕΣ 2.6 (RSO2.6): Προαγωγή της μετάβασης σε μια κυκλική και σε αποδοτική ως τους τους πόρους οικονομία
- ΕΣ 2.7 (RSO2.7): Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και τη μείωση κάθε μορφής ρύπανσης
- ΕΣ 2.8 (RSO2.8): Προώθηση μίας βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε μία οικονομία μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

Το Πρόγραμμα διαρθρώνεται σε 9 προτεραιότητες, εκ των οποίων 7 Προτεραιότητες αφορούν τους ανωτέρω ειδικούς στόχους του ΣΠ2 (Προτεραιότητες 1 έως 7) και τους αντίστοιχους πόρους του ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής, ενώ 2 επιπλέον Προτεραιότητες (8 και 9) αφορούν στη χρηματοδότηση Τεχνικής Βοήθειας από το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι ειδικοί στόχοι και τα Ταμεία Χρηματοδότησης για κάθε προτεραιότητα.

Πίνακας 1: Αποτύπωση Προτεραιοτήτων και Ειδικών Στόχων Προγράμματος "Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή"

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ" 2021 - 2027

(1η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ - ΜΑΪΟΣ 2024)

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ		ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΤΑΜΕΙΟ	ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΣ Π/Υ (ΣΥΝ. ΔΔ) €
A/A	ΤΙΤΛΟΣ	ID / ΤΙΤΛΟΣ		
1	Ενεργειακή απόδοση – Προώθηση ΑΠΕ – Ενεργειακές Υποδομές	2.i. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων το υ θερμοκηπίου	ΤΣ	82.352.942
			ΕΤΠΑ	779.175.572
		2.ii. Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με την οδηγία (ΕΕ) 2018/2001, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων βιωσιμότητας που καθορίζονται σε αυτήν	ΕΤΠΑ	58.827.288
		2.iii. Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και συστημάτων αποθήκευσης εκτός του Διευρωπαϊκού Δικτύου Ενέργειας (ΔΕΔ-Ε)	ΤΣ	46.000.000
			ΕΤΠΑ	380.713.069
2	Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή	2.iv. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, και της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα	ΤΣ	146.586.173
			ΕΤΠΑ	297.471.269
3	Αστική Αναζωογόνηση	2.vii. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και τη μείωση όλων των μορφών ρύπανσης	ΤΣ	154.604.446
			ΕΤΠΑ	83.298.131
4	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων – Μετάβαση στη Κυκλική Οικονομία	2.vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία και σε μία αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία	ΤΣ	795.534.204
5	Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων	2.v. Προαγωγή της πρόσβασης στην υδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού	ΤΣ	640.948.591
6	Προστασία της Βιοποικιλότητας	2.vii. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και τη μείωση όλων των μορφών ρύπανσης	ΕΤΠΑ	73.692.264
7	Βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα	2.viii. Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε μία οικονομία καθαρών μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα	ΕΤΠΑ	32.353.636
8	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ (ΕΤΠΑ)		ΕΤΠΑ	11.365.167
9	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ (ΤΣ)		ΤΣ	23.923.416
			ΣΥΝ. €	3.606.846.168

1.1 Συνοπτική αποτύπωση της πορείας υλοποίησης του Προγράμματος έως 30.11.2025

Η υλοποίηση του ΠΕΚΑ έως και 30.11.2025 έχει ως εξής:

- Εξειδικεύθηκαν 74 Δράσεις σε όλες τις Προτεραιότητες του προγράμματος, συνολικού προϋπολογισμού 2.319.690.427 € (ΣΔΔ), που αντιστοιχεί στο 64,31% των διαθέσιμων πόρων σε όρους

ΣΔΔ του Προγράμματος.

- Ενεργοποιήθηκαν προσκλήσεις σε όλες τις Προτεραιότητες του Προγράμματος, με την έκδοση εξήντα επτά (67) Προσλήσεων συνολικού προϋπολογισμού ΣΔΔ ύψους 1.763,68 εκατ.€ (48,90% του ΣΔΔ του Προγράμματος)
- Εντάχθηκαν 244 πράξεις με συνολική συγχρηματοδοτούμενη Δημόσια Δαπάνη (ΣΔΔ) ύψους 2.762,93 εκατ.€.
- Αναληφθηκαν νομικές δεσμεύσεις συνολικής συγχρηματοδοτούμενης Δημόσιας Δαπάνης (ΣΔΔ) ύψους 1.513,2 εκατ. €.
- Η απορρόφηση του Προγράμματος (δηλωθείσες δαπάνες σε ΣΔΔ) ανέρχεται σε Π/Υ το ποσό των 646,08 εκατ. € (17,91% του ΣΔΔ του Προγράμματος).

1.2 Αποτελέσματα σχετικών αξιολογήσεων

Σχέδιο αξιολόγησης του Προγράμματος «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027

Το Σχέδιο Αξιολόγησης του Προγράμματος «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027 εγκρίθηκε με την α.π. ΕΥΔ/ΠΕΚΑ&ΠΟΛΠΡΟ 7948/27.07.2023 Απόφαση του προέδρου της Επιτροπής Παρακολούθησης (ΑΔΑ: Ρ0ΞΙΗ-Β64) και επικαιροποιήθηκε με την α.π. ΥΠΕΘΟΟ ΕΞ 2604/10.01.2025 Απόφαση 3^{ης} Συνεδρίασης Επιτροπής Παρακολούθησης (ΑΔΑ: Ρ12ΠΗ-ΓΩΜ).

Μέχρι στιγμής έχει διενεργηθεί εξωτερική αξιολόγηση με έρευνα κοινού με αντικείμενο το βαθμό αναγνωρισιμότητας των επί μέρους τομέων δράσης του Προγράμματος, τις αντιλήψεις του κοινού σχετικά με την ωφέλεια των παρεμβάσεων του Προγράμματος "Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή" 2021-2027, το βαθμό εξοικείωσης με τις πηγές χρηματοδότησης των τομέων δράσης καθώς και τις ενδεδειγμένες και μετρήσιμες πηγές πληροφόρησης και επιθυμητές πηγές ενημέρωσης (διαδίκτυο, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ημερίδες – εκδηλώσεις, ραδιόφωνο, τηλεόραση, έντυπα).

Η διενέργεια αποτίμησης για την ενδιάμεση επανεξέταση του Προγράμματος "Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή" 2021-2027 (Αξιολόγηση Εφαρμογής) για την οριστική διάθεση του ποσού ευελιξίας - Άρθρο 18 του Καν. ΕΕ 2021/1060) συμπεριλαμβάνεται στο Σχέδιο Αξιολόγησης του Προγράμματος. Τα αποτελέσματα της παρούσας επανεξέτασης θα ενσωματωθούν σε μεταγενέστερες αξιολογήσεις.

Ανάλογα με την πορεία εφαρμογής του, το σχέδιο αξιολόγησης του Προγράμματος "Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή" 2021-2027 επικαιροποιείται.

Αξιολογήσεις κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027 αποτελεί σε σημαντικό βαθμό το διάδοχο πρόγραμμα του Τομέα Περιβάλλοντος του Ε.Π. «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη», ενώ παρουσιάζει συνάφεια και με παρεμβάσεις του Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» της περιόδου 2014-2020.

Ως εκ τούτου, παρατίθενται, και αναλύονται όπου απαιτείται, παλαιότερες ή τρέχουσες αξιολογήσεις οι οποίες είτε συνέβαλαν στη βελτίωση του προγραμματισμού 2021-2027, είτε αποτελούν βάση για το σχεδιασμό των παρεμβάσεων του Προγράμματος.

Κατά την ΠΠ 2014-2020 τα κράτη μέλη πραγματοποίησαν εκ των προτέρων αξιολογήσεις για τη βελτίωση της ποιότητας του σχεδιασμού κάθε προγράμματος, οι οποίες υποβλήθηκαν ταυτόχρονα με το πρόγραμμα. Η εν λόγω υποχρέωση δεν προβλέπεται στην ΠΠ 2021-2027.

Κατά την ΠΠ 2014-2020, η Διαχειριστική Αρχή όφειλε να διασφαλίζει ότι πραγματοποιούνται αξιολογήσεις, συμπεριλαμβανομένων των αξιολογήσεων για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας, της απόδοσης και των επιπτώσεων για κάθε πρόγραμμα βάσει του σχεδίου αξιολόγησης και ότι κάθε αξιολόγηση υπόκειται σε κατάλληλη παρακολούθηση σύμφωνα με τους ειδικούς κανόνες για κάθε Ταμείο. Τουλάχιστον μία φορά κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού, έπρεπε να διενεργηθεί

μια αξιολόγηση για τον τρόπο με τον οποίο η υποστήριξη από τα ΕΔΕΤ είχε συμβάλει στην επίτευξη των στόχων για κάθε άξονα προτεραιότητας. Τέλος, οι διαχειριστικές αρχές έπρεπε να υποβάλλουν στην Επιτροπή για κάθε πρόγραμμα, έως τις 31 Δεκεμβρίου 2022, έκθεση η οποία να παρουσιάζει συνοπτικά τα συμπεράσματα των αξιολογήσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού και τις κύριες εκροές και αποτελέσματα του προγράμματος, διατυπώνοντας σχόλια σχετικά με τις κοινοποιηθείσες πληροφορίες.

Ειδικότερα σε σχέση με τα Προγράμματα με συνάφεια με το ΠΕΚΑ 2021-2027 έχουν λάβει χώρα οι ακόλουθες αξιολογήσεις:

Ε.Π. «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020» (ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ) – Αξιολογήσεις ΠΠ 2014-2020

Κατά τη διάρκεια της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, σε συνέχεια του Σχεδίου Αξιολόγησης που καταρτίστηκε, η ΕΥΔ του Επιχειρησιακού Προγράμματος “Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020” – ΕΥΔ ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ - διενήργησε ένα σύνολο αξιολογήσεων σε όλη τη διάρκεια της υλοποίησης του ΕΠ, με στόχο την ανάλυση και αξιοποίηση των δεδομένων υλοποίησης, τη διατύπωση συμπερασμάτων και συστάσεων και τη λήψη κατάλληλων διορθωτικών μέτρων κατά τις αναθεωρήσεις του Προγράμματος.

Το σύνολο των αξιολογήσεων που διενεργήθηκαν κατά την ΠΠ 2014-2020 για το ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα

A/A	Τίτλος Αξιολόγησης	Ολοκλήρωση Αξιολόγησης	Τίτλος Παραδοτέου	Σύντομη περιγραφή των αντικειμένων της Αξιολόγησης
1	Εκ των προτέρων (ex-ante) αξιολόγηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος “Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020”	Δεκέμβριος 2014	Τελική Έκθεση της εκ των προτέρων (ex-ante) αξιολόγησης του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ με ενσωματωμένες τις τυχόν παρατηρήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	Η εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ ολοκληρώθηκε κατά την υποβολή του Προγράμματος και υποβλήθηκε ως συνημμένο αυτού στην ηλεκτρονική βάση SFC της Ε.Ε.
2	Αξιολόγηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος “Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας” για την επικαιροποίηση του σχεδιασμού του ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ – Τομέας Μεταφορών	Μάιος 2017	Οριστική έκδοση της συνολικής Έκθεσης Αξιολόγησης	Επανεξέταση της βάσης αναφοράς (baseline) του ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ στον Τομέα Μεταφορών υπό το πρίσμα των τελικών επιτευγμάτων του ΕΠ-ΕΠ της ΠΠ 2007-2013.
3	Αξιολόγηση της Πορείας Εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος “Υποδομές Μεταφορών Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014 -2020”	Δεκέμβριος 2018	Τελική Έκθεση Αξιολόγησης Πορείας Εφαρμογής του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	Η Ενδιάμεση Αξιολόγηση της πορείας Εφαρμογής του ΕΠ -ΥΜΕΠΕΡΑΑ αξιοποιήθηκε για τη διαμόρφωση της πρότασης της 2ης Αναθεώρησης, ολοκληρώθηκε το 12/2018 και αφορά στο σύνολο του Προγράμματος.
4	Αξιολόγηση Εφαρμογής Στρατηγικής Επικοινωνίας του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ	Δεκέμβριος 2019	Έκθεση Αξιολόγησης Εφαρμογής Στρατηγικής Επικοινωνίας του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2016-2019	Η αξιολόγηση της Στρατηγικής Επικοινωνίας. Ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο 2019 και αφορά στο σύνολο του Προγράμματος.
5	Εκτίμηση των Κινδύνων μη υλοποίησης και ολοκλήρωσης του ΕΠ -ΥΜΕΠΕΡΑΑ με βάση τις πράξεις	Νοέμβριος 2020	Εκτίμηση κινδύνων υλοποίησης των πράξεων του ΕΠ – ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	Αφορά στο σύνολο του Προγράμματος. Αφορά στην (α) την εκτίμηση των κινδύνων μη υλοποίησης και ολοκλήρωσης του ΕΠ

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

A/A	Τίτλος Αξιολόγησης	Ολοκλήρωση Αξιολόγησης	Τίτλος Παραδοτέου	Σύντομη περιγραφή των αντικειμένου της Αξιολόγησης
				ΥΜΕΠΕΡΑΑ με βάση τις πράξεις και (β) την αξιολόγηση της πορείας Εφαρμογής του, με στόχο τη διαμόρφωση της πρότασης 4ης Αναθεώρησής του.
6	Αξιολόγηση της πορείας Εφαρμογής του ΕΠ - ΥΜΕΠΕΡΑΑ	Σεπτέμβριος 2021	Αξιολόγηση της πορείας Εφαρμογής του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ - Επιτελική σύνοψη των συμπερασμάτων και των συστάσεων της Αξιολόγησης	Ενδιάμεση Αξιολόγηση της πορείας Εφαρμογής του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ με σκοπό την αξιοποίησή της για τη διαμόρφωση της πρότασης της 6ης Αναθεώρησης. Αφορά στο σύνολο Προγράμματος.
7	Σύνθεση ευρημάτων των αξιολογήσεων του ΕΠ – ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	Δεκέμβριος 2022	Σύνθεση ευρημάτων των αξιολογήσεων του ΕΠ – ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	
8	Αξιολόγηση της Εφαρμογής του Ε.Π. ΥΜΕΠΕΡΑΑ	Οκτώβριος 2023	Αξιολόγηση της Πορείας Εφαρμογής του ΕΠ – ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	Αξιολόγηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας του ΕΠ, στην επίτευξη των στόχων του Πλαισίου Επιδόσεων Κατάρτιση της 6ης Αναθεώρησης του Ε.Π. ΥΜΕΠΕΡΑΑ (τελική Αναθεώρηση) με στόχο τη διαμόρφωση ικανών συνθηκών για ένα «επιτυχές κλείσιμο» του ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ

Σύμφωνα με την Αξιολόγηση Εφαρμογής του Ε.Π. ΥΜΕΠΕΡΑΑ (10ος 2023) που συνόδευε την 6^η αναθεώρηση του Ε.Π., η βασική στρατηγική του τομέα Περιβάλλοντος στην 6η Αναθεώρηση του Ε.Π. διατηρήθηκε, και - κατά περίπτωση - εμπλουτίστηκε, ενώ τροποποιήθηκε μερικώς η στόχευση λόγω:

(α) της προοπτικής ολοκλήρωσης κάποιων από τα νέα έργα από πόρους του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 και κάποιων Περιφερειακών Προγραμμάτων ως τμηματοποιημένα

(β) της μεταφοράς έργων στο Πρόγραμμα ΠΕΚΑ 2021-2027 (σύμφωνα με το Σχέδιο Δράσης Αυγούστου 2023).

Οι Ειδικοί Στόχοι των Αξόνων Προτεραιότητας του διατηρήθηκαν στην 6η Αναθεώρηση του ΕΠ, ενώ προστέθηκαν δύο νέοι Ειδικοί Στόχοι που αφορούν στους ΑΠ10 και ΑΠ10Β. Στον ΑΠ10, προστέθηκε ο νέος Ειδικός Στόχος αφορά στο Μεγάλο Έργο της διασύνδεσης της Κρήτης με το ΕΣΜΗΕ (ΑΡΙΑΔΝΗ ΙΙ) και στον νέο ΑΠ 10Β, ο νέος Ειδικός Στόχος αφορά στις δύο δράσεις στην ενίσχυση "ευάλωτων" νοικοκυριών που ενσωματώνονται στο ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ, βάσει του Καν. (ΕΕ) 2023/435. Για τα παραπάνω μεταφέρονται στον τομέα Περιβάλλοντος κοινοτικοί πόροι ΕΤΠΑ όλων των κατηγοριών Περιφερειών (ΛΑΠ, ΜΠ, ΠΑΠ) και Ταμείου Συνοχής που προέρχονται από τον τομέα Μεταφορών και την Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος:

Οι παρεμβάσεις του τομέα Περιβάλλοντος συνεχίζουν να συμβάλλουν στα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, με επικαιροποίηση των σχετικών τιμών στόχων.

- τη δημιουργία του νέου ΑΠ10Β (πόροι Ταμείου Συνοχής), βάσει των δυνατοτήτων που δίνονται από τον Καν. (ΕΕ) 2023/435 για την αντιμετώπιση των θεμάτων ενεργειακής κρίσης.
- τη σημαντική ενίσχυση του ΑΠ10, υπό την επενδυτική προτεραιότητα 4c του ΕΤΠΑ (όλες οι κατηγορίες Περιφερειών) προκειμένου να συγχρηματοδοτηθεί το νέο Μεγάλο Έργο της διασύνδεσης της Κρήτης με το ΕΣΜΗΕ (ΑΡΙΑΔΝΗ ΙΙ).

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

Δευτερευόντως, οι προτεινόμενες ανακατανομές πόρων μεταξύ ΑΠ και υπο-τομέων του Τομέα Περιβάλλοντος, αφορούν σε:

- Αύξηση των διαθέσιμων πόρων για αντιπλημμυρικά έργα, υπό την επενδυτική προτεραιότητα 5ii του Ταμείου Συνοχής.
- Μείωση των διαθέσιμων πόρων για έργα διαχείρισης στερεών αποβλήτων, υπό τις επενδυτικές προτεραιότητες 6a ΕΤΠΑ και 6i ΤΣ, στους ΑΠ 14B και 14 αντίστοιχα.
- Μείωση των διαθέσιμων πόρων για έργα διαχείρισης λυμάτων, υπό τις επενδυτικές προτεραιότητες 6b ΕΤΠΑ και 6ii ΤΣ, στους ΑΠ 14B και 14 αντίστοιχα.
- Αύξηση των πόρων για νέα έργα διαχείρισης υδατικών πόρων, υπό την επενδυτική προτεραιότητα 6ii στον ΑΠ14.
- Μείωση των πόρων για έργα βιοποικιλότητας, υπό την επενδυτική προτεραιότητα 6iii στον ΑΠ14.
- Αύξηση των πόρων για νέα έργα αστικής αναζωογόνησης, υπό την επενδυτική προτεραιότητα 6iv στον ΑΠ14.

Η κατά τα ανωτέρω αξιολόγηση και αποτίμηση της προόδου βασικών τομέων παρέμβασης του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ αποτέλεσαν σε πολύ μεγάλο βαθμό τη βάση για το σχεδιασμό του ΠΕΚΑ 2021-2027, ως lessons learnt, ενώ η πρόοδος κλεισίματος του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ επηρεάζει και την υλοποίηση του ΠΕΚΑ, ως αποδέκτη έργων προς ολοκλήρωση.

Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σε συνέχεια των αξιολογήσεων που διενεργήθηκαν για το ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020, εκπονήθηκαν και οι ακόλουθες αποτιμήσεις των φορέων του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ, οι οποίες αξιοποιήθηκαν για την σύνταξη των Προγραμμάτων «Μεταφορές» και «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» (ΠΕΚΑ) της νέας ΠΠ, σύμφωνα με τον κάτωθι Πίνακα

A/A	Σύντομη περιγραφή των δράσεων/ παρεμβάσεων που αποτέλεσαν αντικείμενο της Αξιολόγησης	Τίτλος	Ταμεία που αφορούν την αξιολόγηση	Θεματικοί Στόχοι – Θ.Σ
1	Αποτίμηση αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας Δικαιούχων / Φορέων Υλοποίησης και εξέταση των μηχανισμών υποστήριξής τους. Ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο 2022 και αφορά στο σύνολο των φορέων του Προγράμματος ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ	«Σύμβουλος για την αποτίμηση αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας Δικαιούχων / Φορέων Υλοποίησης και εξέταση των μηχανισμών υποστήριξής τους»	ΕΤΠΑ - ΤΣ	4 – 5 – 6 - 7
2	Αποτίμηση των Φορέων και του Πλαισίου Λειτουργίας των Συγχρηματοδοτούμενων Έργων. Ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο 2022 και αφορά στους δύο τομείς του Προγράμματος ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ	«Σύμβουλος για την αξιολόγηση των Φορέων και του Πλαισίου Λειτουργίας των Συγχρηματοδοτούμενων Έργων των τομέων Μεταφορών και Περιβάλλοντος»	ΕΤΠΑ - ΤΣ	4 – 5 – 6 - 7

ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία»– Αξιολογήσεις ΠΠ 2014-2020

Λόγω συνάφειας με επιμέρους τομείς του ΠΕΚΑ 2021-2027, γίνεται σύντομη αναφορά στις αξιολογήσεις που έχει διεξάγει κατά την ΠΠ 2014-2020 και η ΕΥΔ ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία», δεδομένου ότι το ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020 κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 έχει χρηματοδοτήσει, μεταξύ άλλων, παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης, παρόμοιες με τις παρεμβάσεις που σχεδιάζεται να υλοποιηθούν στο Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 1 «Ενεργειακή Απόδοση – Προώθηση ΑΠΕ – Ενεργειακές Υποδομές». Η εν λόγω Προτεραιότητα αφορά σε πλέγμα παρεμβάσεων (α) ενεργειακής αναβάθμισης και εξοικονόμησης ενέργειας σε ιδιωτικά κτίρια (ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ) και Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, (β) ενεργειακής αναβάθμισης και εξοικονόμησης ενέργειας σε Δημόσια Κτίρια με υψηλό ανθρακικό αποτύπωμα και

ταυτόχρονα μεγάλη αρχιτεκτονική αξία (πρόγραμμα ΔΙΑΤΗΡΩ), (γ) ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογικών εφαρμογών για παραγωγή ηλεκτρικής, θερμικής και ψυκτικής ενέργειας από ΑΠΕ και (δ) επενδύσεις σε αναβάθμιση ή/και κατασκευή νέων δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας.

Κατά την ΠΠ 2014-2020 η ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020 διενήργησε εκ των προτέρων αξιολόγηση το 2015, για τις «Δράσεις Εξοικονόμησης Ενέργειας σε Κατοικίες» (ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020 – ΑΠ 3 – ΘΣ 4 – ΕΣ 4c) και σε συνέχεια της σύστασης του Ταμείου «Εξοικονομώ II», η οποία επικαιροποιήθηκε το 2016 και το 2020, ως εξής:

α) EX ANTE Αξιολόγηση Ταμείου Εξοικονόμησης Ενέργειας σε Κατοικίες (2015) – «EX ANTE Αξιολόγηση Χρηματοδοτικού Μέσου για δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας στον οικιακό τομέα κατά την περίοδο 2014-2020: Αξιολόγηση αστοχιών αγοράς»,

β) 1η Επικαιροποίηση EX-ANTE Αξιολόγησης Εξοικονόμησης Ενέργειας σε Κατοικίες (2016) και 2η Επικαιροποίηση EX-ANTE Αξιολόγησης Εξοικονόμησης Ενέργειας σε Κατοικίες (2020) - Αναθεώρηση και επικαιροποίηση της εκ των προτέρων αξιολόγησης του προτεινόμενου χρηματοδοτικού μέσου με στόχο παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας στον οικιακό τομέα κατά την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020.

Εφόσον απαιτηθεί να οργανωθούν ανάλογα χρηματοδοτικά μέσα και για το ΠΕΚΑ 2021-2027, θα αξιοποιηθεί η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και η τεχνογνωσία που αποκτήθηκε για την εκπόνηση ανάλογων αξιολογήσεων.

Επιπλέον, είναι σε εξέλιξη η Αξιολόγηση των Επιπτώσεων του ΕΠΑΝΕΚ, η οποία όταν ολοκληρωθεί μπορεί να δώσει χρήσιμα συμπεράσματα για τον τομέα ενέργειας του ΠΕΚΑ 2021-2027.

2. Ανάλυση ανά Προτεραιότητα και ειδικό στόχο

Στην παρούσα ενότητα εξειδικεύονται, ανά Προτεραιότητα και Ειδικό Στόχο του Προγράμματος «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027, καθώς και οι συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου με κρίσιμα κείμενα αναφοράς την Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Ελλάδας της 19ης Ιουνίου 2024 [COM(2024) 608 final] και την συνοδευτική Έκθεση (SWD (2024) 608 final/19.6.2024, COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT 2024 Country Report - Greece Accompanying the document Recommendation for a COUNCIL RECOMMENDATION on the economic, social, employment, structural and budgetary policies of Greece {COM(2024) 608 final} - {SWD(2024) 600 final} I) και τα συμπεράσματα που εξήχθησαν με βάση την οικεία ανάλυση.

Επιπρόσθετα, στην παρούσα, γίνεται, κατά περίπτωση, επικαιροποίηση στοιχείων με βάση τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου με κρίσιμα κείμενα αναφοράς την Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Ελλάδας της 4ης Ιουνίου 2025 [COM(2025) 208 final] και την συνοδευτική Έκθεση (SWD (2025) 208 final/4.6.2024, COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT 2025 Country Report - Greece Accompanying the document Recommendation for a COUNCIL RECOMMENDATION on the economic, social, employment, structural and budgetary policies of Greece {COM(2025) 208 final} και τα συμπεράσματα που εξήχθησαν με βάση την οικεία ανάλυση.

Παράλληλα γίνεται αναφορά στην πρόοδο υλοποίησης και τη στοχοθεσία του αναθεωρημένου Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) αναφορικά με κάθε ειδικό στόχο. Παρουσιάζονται η πρόοδος υλοποίησης έως 31.12.2024 κάθε Προτεραιότητας του ΠΕΚΑ 2021-2027, ανά Ειδικό Στόχο, με στοιχεία επίτευξης οροσήμων, καθώς και οι σημαντικές προκλήσεις που εμφανίστηκαν μετά την έγκριση του Προγράμματος και επηρεάζουν την υλοποίησή του. Παρατίθεται συνοπτικά η συνέργεια με το ΕΣΑΑ και συνοψίζονται τα συμπεράσματα της ανάλυσης με αναφορά της τυχόν πρότασης αναθεώρησης που προκύπτει από την ανάλυση αυτή.

2.1 Προτεραιότητα 1: Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές

Ειδικός Στόχος ΕΣ 2.1 (RSO2.1): Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου

Πρόκειται για ειδικό στόχο που αποτελεί έναν από τους πυλώνες της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για την Πράσινη Μετάβαση.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Ενεργειακή μετάβαση και ανταγωνιστικότητα)

Η αύξηση της ενεργειακής απόδοσης επιβραδύνθηκε στην Ελλάδα, μολονότι εξακολουθεί να υπάρχει αναξιοποίητο δυναμικό στον τομέα αυτόν. Η κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας (στο εξής: PEC) μειώθηκε κατά 5,1 %, σε 19,88 εκατ. ΤΙΠ το 2023. Η κατανάλωση τελικής ενέργειας (στο εξής: FEC) μειώθηκε κατά 2,4 %, σε 15,73 εκατ. ΤΙΠ. Σε σύγκριση με το 2022, η FEC μειώθηκε σε όλους τους κύριους τομείς (κατά 13,1 % στον τομέα των κατοικιών, κατά 4,1 % στη βιομηχανία και κατά 0,4 % στον τομέα των υπηρεσιών), εκτός των μεταφορών (αύξηση κατά 4,4 %). Σύμφωνα με την αναδιατυπωμένη οδηγία για την ενεργειακή απόδοση, η Ελλάδα θα πρέπει να προσπαθήσει να επιτύχει PEC ύψους 17,55 εκατ. ΤΙΠ και FEC ύψους 14,68 εκατ. ΤΙΠ έως το 2030.

Παράλληλα, σύμφωνα με την συνοδευτική Έκθεση των Συστάσεων του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2025, οι υψηλές τιμές χονδρικής πώλησης της ηλεκτρικής ενέργειας επηρεάζουν αρνητικά τόσο την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων, όσο και το διαθέσιμο εισόδημα των ελληνικών νοικοκυριών. Για το λόγο αυτό η Ελλάδα λαμβάνει μέτρα για την ενίσχυση της οικονομικής αποδοτικότητας και της ανθεκτικότητας του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας, ωστόσο οι βραχυπρόθεσμες λύσεις κρίνονται περιορισμένες. Παρατηρήθηκε πως οι τιμές λιανικής της ενέργειας στην Ελλάδα μειώθηκαν σημαντικά το 2024, παραμένοντας κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ τόσο για τους οικιακούς όσο και για τους μη οικιακούς καταναλωτές, καθώς επηρεάστηκαν και από τις κρατικές παρεμβάσεις και ιδίως από την ευρεία στήριξη των

νοικοκυριών.

Η Ελλάδα έχει εφαρμόσει σειρά μέτρων ενεργειακής απόδοσης με τη στήριξη διαφόρων ταμείων της ΕΕ. Ωστόσο, τα περισσότερα προγράμματα αφορούν τα κτίρια, ενώ τα προγράμματα για τη βιομηχανία είναι αρκετά περιορισμένα. Η στήριξη βάσει του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Ελλάδας έχει κλιμακωθεί στο πλαίσιο του REPowerEU, ιδίως με την αναβάθμιση των επενδύσεων σε κτίρια κατοικιών και υπηρεσιών. Το αναθεωρημένο σχέδιο στηρίζει την πράσινη μετάβαση μέσω επενδύσεων για την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης σε πάνω από 116.500 κατοικίες, συμπεριλαμβανομένων ενεργειακά φτωχών νοικοκυριών, ενώ τα βασικά υποστηρικτικά μέτρα για την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης στις επιχειρήσεις είναι η προώθηση των ενεργειακών ελέγχων και των συστημάτων ενεργειακής διαχείρισης.

Η Ελλάδα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές της στον οικιστικό τομέα για την επίτευξη ουσιαστικής συνεισφοράς στον στόχο μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας από τα κτίρια έως το 2030. Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη μακροπρόθεσμη στρατηγική ανακαίνισης, η Ελλάδα προτίθεται να μειώσει την κατανάλωση ενέργειας των κτιρίων κατά 8 % το 2030 σε σύγκριση με το 2015. Ωστόσο, μεταξύ του 2015 και του 2022, η τελική κατανάλωση ενέργειας στον οικιστικό τομέα μειώθηκε μόνο κατά 1 %.

Επίσης σημαντικές είναι οι προσπάθειες που πραγματοποιούνται για τον εξηλεκτρισμό και τον οικολογικό προσανατολισμό της θέρμανσης και της ψύξης των κτηρίων μέσω της προώθησης της εγκατάστασης ενεργειακά αποδοτικότερων αντλιών θερμότητας, συχνά σε συνδυασμό με επιτόπια συστήματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Το εθνικό χρηματοδοτικό πλαίσιο της Ελλάδας για την κινητοποίηση επενδύσεων στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης αποτελείται κυρίως από επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις. Το 2024 η Ελλάδα συνέχισε να υλοποιεί τα προγραμματισμένα προγράμματα χρηματοδότησης της ενεργειακής απόδοσης (ιδίως στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και στο πλαίσιο των προγραμμάτων ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ για την εξοικονόμηση ενέργειας στο σπίτι, τα οποία αφορούν τον τομέα των κατοικιών). Ωστόσο, πρέπει να αξιοποιηθεί πρόσθετη ιδιωτική χρηματοδότηση, ιδίως με την ανάπτυξη ειδικών χρηματοδοτικών μέσων για την ενεργειακή απόδοση και με τη στήριξη της ανάπτυξης του τομέα των ενεργειακών υπηρεσιών ως βασικού παράγοντα διευκόλυνσης της αγοράς για βελτιώσεις της ενεργειακής απόδοσης. Όσον αφορά τους τομείς, οι ενεργειακά αποδοτικές συσκευές και ο εξοπλισμός κτιρίων και επιχειρήσεων καλύπτονται από διάφορα χρηματοδοτικά προγράμματα και η Ελλάδα έχει επισημάνει ότι βρίσκονται σε εξέλιξη οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις.¹

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Παράρτημα 8)	Η Ελλάδα θα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές της στον οικιστικό τομέα ούτως ώστε να επιτύχει τη συνεισφορά στον στόχο μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας από τα κτίρια έως το 2030 (μείωση 8% σε σχέση με το 2015).
--	---

Πρόοδος υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) – Προβλέψεις αναθεωρημένου ΕΣΕΚ (Δεκέμβριος 2024)

Η επίτευξη περαιτέρω μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας από τα κτίρια ευθυγραμμίζεται πλήρως με τις προβλέψεις του αναθεωρημένου Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΦΕΚ Β' 3/19.12.2024 «Κύρωση του αναθεωρημένου Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ)») το οποίο θέτει ως βασική προτεραιότητα την ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων (επιτάχυνση, σημαντική επέκταση σε ρυθμό και βάθος των ανακαινίσεων, διευκόλυνση της χρηματοδότησης), την υιοθέτηση έξυπνων συστημάτων διαχείρισης της ενεργειακής κατανάλωσης και την αλλαγή συμπεριφορών προς μείωση της απαιτούμενης ενέργειας ή και του προφίλ της ζήτησης. Οι δράσεις αυτές μπορούν να έχουν σημαντική προστιθέμενη αξία και στην ανάπτυξη της απασχόλησης.

Παράλληλα στις προτεραιότητες του ΕΣΕΚ (2024) προτείνονται σχετικά: η σύναψη ειδικών συμφωνιών με τον βιομηχανικό τομέα για ανάληψη υποχρεώσεων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και μείωσης του

¹ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2025 – Ελλάδα, Παράρτημα 8

ανθρακικού αποτυπώματος, η χρηματοδότηση ειδικών προγραμμάτων για τις αντλίες θερμότητας, την αντικατάσταση συσκευών, τον φωτισμό και τα κτίρια του δημόσιου τομέα.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το ΕΣΕΚ (2024) ο κτιριακός τομέας αποτελεί ενδεχομένως τον κρισιμότερο τομέα για την επίτευξη των στόχων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης. Η υλοποίηση των προβλεπόμενων μέτρων πολιτικής αναμένεται να οδηγήσει στην επίτευξη των στόχων που προβλέπονται στο πλαίσιο της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1275 για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων.

Κομβικός αναμένεται να είναι ο ρόλος των δημόσιων φορέων στην επίτευξη των στόχων εξοικονόμησης ενέργειας. Ενισχύεται ο υποδειγματικός ρόλος του δημοσίου με τον καθορισμό στόχου μείωσης της τελικής κατανάλωσης ενέργειας όλων των δημόσιων φορέων κατά τουλάχιστον 1,9% ετησίως σε σύγκριση με το έτος 2021. Ταυτόχρονα επεκτείνεται το πεδίο εφαρμογής της υποχρέωσης αναβάθμισης τουλάχιστον του 3% του συνολικού εμβαδού δαπέδου θερμαινόμενων και/ή ψυχόμενων κτιρίων σε όλους τους δημόσιους φορείς, ενώ παράλληλα οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) καταρτίζουν δημοτικά σχέδια μείωσης των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για την επίτευξη στόχου κατ' ελάχιστον 10% για το έτος 2025 και 30% για το έτος 2030 συγκριτικά με το έτος βάσης 2019, σύμφωνα με τις προβλέψεις του άρθρου 16 του Κλιματικού Νόμου (ν. 4936/2022, Α' 105).

Όπως αναφέρεται στο αναθεωρημένο ΕΣΕΚ: «Στις κατοικίες, και στα κτίρια γενικότερα, ο πρωταρχικός στόχος είναι η εξοικονόμηση ενέργειας και η καταπολέμηση της ενεργειακής ένδειας. Ένα σημαντικό ποσοστό των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης, σε συνδυασμό με το Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) και άλλα ευρωπαϊκά κονδύλια, στηρίζουν πολλαπλούς κύκλους του προγράμματος «Εξοικονομώ», το πρόγραμμα «Ανακυκλώνω Συσκευή», το πρόγραμμα «Ηλέκτρα» για τα δημόσια κτίρια, το πρόγραμμα για τους ηλιακούς θερμοσίφωνες στα σπίτια, καθώς και το πρόγραμμα «Φωτοβολταϊκά στη στέγη» σε συνδυασμό με μπαταρίες. Κοινοί άξονες είναι η ανακαίνιση και αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας του κτηριακού δυναμικού της χώρας, η βελτίωση της ποιότητας ζωής, η προστασία από το υψηλό κόστος για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών, με επιπλέον στοχευμένες δράσεις για συγκεκριμένες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες που έχουν ανάγκη στήριξης».

Το ΕΣΕΚ στοχεύει στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας στον οικιστικό τομέα κατά 8% έως το 2030, σε σύγκριση με το έτος 2015. Ωστόσο, στο μεσοδιάστημα των ετών 2015 έως και 2022, η τελική κατανάλωση ενέργειας στον οικιστικό τομέα μειώθηκε μόλις κατά 1%², γεγονός που καταδεικνύει την ανάγκη εντατικοποίησης των προσπάθειών για την επίτευξη των στόχων.

Η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης απαιτεί αυξημένες δαπάνες από τα νοικοκυριά για επενδύσεις στην ενεργειακή αναβάθμιση των κατοικιών, με έμφαση στην αναβάθμιση συστημάτων θέρμανσης και ψύξης, οι οποίες προβλέπεται να καταλαμβάνουν το 14% (Διάγραμμα 1) από τα συνολικά 94,1 δισ. € που εκτιμάται πως θα απαιτηθούν για την ενεργειακή μετάβαση στο ελληνικό ενεργειακό σύστημα κατά την περίοδο 2025 έως 2030³.

Για να καταστεί δυνατή η υλοποίηση των επενδύσεων, σύμφωνα με το ΕΣΕΚ, είναι απαραίτητο να υλοποιηθούν προγράμματα επενδύσεων με την ακόλουθη κατανομή στους βασικούς τομείς. Οι λοιπές επενδύσεις αφορούν την ενίσχυση ενεργειακής απόδοσης στον τομέα υπηρεσιών (περιλαμβάνει Δημόσιο τομέα και επιχειρήσεις).

² Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Παράρτημα 7

³ Αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, 2024

Διάγραμμα 1: Εκτίμηση επενδύσεων για την περίοδο 2025-2030 (Αναθεωρημένο ΕΣΕΚ).

Συνεισφορά του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 – Υλοποίηση του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.1 (RSO2.1)

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027, μέσω των πόρων που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.1 της Προτεραιότητας 1 περιλαμβάνει δράσεις που συνεισφέρουν στην Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, οι οποίες αποδίδονται στα παρακάτω πεδία παρέμβασης του Κανονισμού 2021/1060/ΕΕ.

Πίνακας 2: Ανάλυση Ειδικού Στόχου RSO2.1 Προτεραιότητα 1, Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 “ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ - ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΑΠΕ - ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ”				
ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
RSO2.1	ΤΣ	042	Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση του υφιστάμενου οικιστικού αποθέματος, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης	82.352.942
RSO2.1	ΕΤΠΑ	038	Ενεργειακή απόδοση και έργα επίδειξης στις ΜΜΕ και υποστηρικτικά μέτρα	12.745.099
RSO2.1	ΕΤΠΑ	040	Ενεργειακή απόδοση και έργα επίδειξης στις ΜΜΕ ή στις μεγάλες επιχειρήσεις και υποστηρικτικά μέτρα σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης	47.996.079
RSO2.1	ΕΤΠΑ	042	Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση του υφιστάμενου οικιστικού αποθέματος, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης	607.432.158
RSO2.1	ΕΤΠΑ	044	Ανακαίνιση για ενεργειακή απόδοση ή μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα	22.088.471
RSO2.1	ΕΤΠΑ	045	Ανακαίνιση για ενεργειακή απόδοση ή μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης	70.000.000
RSO2.1	ΕΤΠΑ	054	Συμπαράγωγή υψηλής απόδοσης, τηλεθέρμανση και τηλεψύξη	16.913.765
RSO2.1	ΕΤΠΑ	185	Φυσικό αέριο: αποθήκευση, μεταφορά και διανομή	2.000.000
Σύνολο Ταμείου Συνοχής – ΤΣ Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.1 (RSO2.1)				82.352.942

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 “ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ - ΠΡΩΘΗΣΗ ΑΠΕ - ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ”			
ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
Σύνολο ΕΤΠΑ Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.1 (RSO2.1)			779.175.573
Σύνολο Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.1 (RSO2.1)			861.528.514

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.1 (RSO2.1) προβλέπεται η υλοποίηση των ακόλουθων δράσεων ενεργειακής αποδοτικότητας:

- Ανακαίνιση και λειτουργική επανένταξη διατηρητέων ιδιωτικών κτιρίων κατοικιών με υψηλό ανθρακικό αποτύπωμα και μεγάλη αρχιτεκτονική αξία
- Ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών μέσω Προγράμματος τύπου «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ» και στοχευμένων παρεμβάσεων (π.χ. ηλιακοί θερμοσίφωνες)
- Ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων, μεταξύ των οποίων νοσοκομεία/πανεπιστήμια,
- Ανακαίνιση και ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων διατηρητέων κτιρίων μεγάλης αρχιτεκτονικής αξίας (διατηρητέα)
- Ενεργειακή αναβάθμιση σε κατοικίες και επιχειρήσεις νησιών που υπάγονται στην πρωτοβουλία «GR-eco Islands»
- Ενεργειακή αναβάθμιση συστημάτων οδοφωτισμού με στόχο 30% μείωση εκπομπών

Περιλαμβάνονται επίσης:

- Δίκτυα αποδοτικής τηλεθέρμανσης
- Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων έργων αντικατάστασης συστημάτων θέρμανσης σε κατοικίες με λέβητες φυσικού αερίου (ΕΠ-ΑΝΕΚ 2014-2020)

Έως 30.11.2025 έχουν εξειδικευτεί 16 δράσεις, ΣΔΔ 204,211 εκατ. € (Ποσοστό Εξειδικευμένης ΣΣΔ επί της Προτεραιότητας: 23,70 %) και εκδόθηκαν 10 Προσκήσεις, συνολικής ΣΔΔ 153,94 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ Προσκήσεων επί της Προτεραιότητας: 17,87%), εκ των οποίων οι 6 Προσκήσεις αφορούν σε νέες δράσεις και 5 Προσκήσεις αφορούν αμιγώς την ολοκλήρωση τμηματοποιημένων πράξεων του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 και του ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020.

Οι Προσκήσεις αφορούν τις ακόλουθες δράσεις:

Πεδίο παρέμβασης 042 (ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών)

- 1.1.42.2. Αντικατάσταση ενεργοβόρων ηλεκτρικών θερμοσίφωνων με νέους σύγχρονης τεχνολογίας – Π/Υ ΣΔΔ = 51.846.302 €

Πεδία παρέμβασης 044 και 045 (ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων και υποδομών)

- 1.1.44.1. Δράσεις Ενεργειακής Αναβάθμισης Δημοσίων Κτιρίων - Π/Υ ΣΔΔ = 7.000.000 €
- 1.1.44.2. Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων και μεταφερόμενων έργων Ενεργειακής Αναβάθμισης Δημοσίων Κτιρίων -Π/Υ ΣΔΔ = 5.910.000
- 1.1.44.3. Πρόγραμμα «ΔΙΑΤΗΡΩ» Δημοσίου Τομέα Π/Υ ΣΔΔ = 7.000.000 €
- 1.1.44.4. Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων και μεταφερόμενων έργων Ενεργειακής Αναβάθμισης Δημοσίων Κτηρίων Ιδιαίτερου πολιτιστικού ενδιαφέροντος = 500.000 €
- 1.1.45.1 Ενεργειακή Αναβάθμιση και Αυτοματοποίηση του Συστήματος Οδοφωτισμού Δήμου Αθηναίων με στόχο την εξοικονόμηση ενέργειας – Φάση Β' – Π/Υ ΣΔΔ = 2.000.000 €
- 1.1.44.1, 1.1.45.2 Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων Κεντρικής Διοίκησης και Ο.Τ.Α, Π/Υ ΣΔΔ 32.000.000 €

Πεδίο παρέμβασης 054 (αποδοτική τηλεθέρμανση και ΣΗΘΥΑ)

- 1.1.54.1 Συμπαράγωγή υψηλής απόδοσης, τηλεθέρμανση και τηλεψύξη – Π/Υ ΣΔΔ = 16.913.765 €

Πεδίο παρέμβασης 185 (φυσικό αέριο)

- 1.1.185.1. Αντικατάσταση συστημάτων θέρμανσης με συστήματα φυσικού αερίου σε Δήμους-Φάση Β' – Π/Υ ΣΔΔ = 2.000.000 €

Σύνθετη δράση (Πεδία παρέμβασης ΕΣ 2.1 038, 040, 042 και Ε.Σ.2.2)

- 1.1-1.2.ΚΑΠΕ. Δράσεις υποστήριξης κατά τη διαμόρφωση και παρακολούθηση της εφαρμογής των εθνικών ενεργειακών και περιβαλλοντικών πολιτικών, η οποία αφορά στους ΕΣ 2.1 και 2.2 και για τον Ε.Σ.2.1 έχει Π/Υ ΣΔΔ = 790.998 € (αφορά στα ΠΠ 038 Π/Υ = 526.435 € – ΠΠ 042 Π/Υ = 148.549 € – ΠΠ 044 Π/Υ = 116.015 €).

Από τις εξειδικευμένες δράσεις, δεν έχει εκδοθεί μέχρι 30.11.2025 η πρόσκληση συνολικού π/υ 20.000.000 € που αφορά στο Πρόγραμμα «ΔΙΑΤΗΡΩ» Ιδιωτικού Τομέα (ΠΠ042),

Έως 30.11.2025 εκδόθηκαν 113 αποφάσεις ένταξης πράξεων, επιλέξιμης ΔΔ 525,27 εκατ. € οι οποίες αφορούν:

- στο πρόγραμμα Αντικατάστασης ενεργοβόρων ηλεκτρικών θερμοσιφώνων με νέους σύγχρονες τεχνολογίας (1 πράξη) με συνολική ΣΔΔ 51,85 εκατ.
- στην κατασκευή νέων έργων ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων (16 πράξεις) με ΣΔΔ 50,89 εκατ. € και ενός (1) έργου ενεργειακής αναβάθμισης διατηρητέων δημοσίων κτιρίων με ΣΔΔ 20,711 εκατ.€
- στην ολοκλήρωση τμηματοποιημένων και μεταφερόμενων έργων ενεργειακής αναβάθμισης νοσοκομείων και πανεπιστημίων του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 (69 πράξεις) με ΣΔΔ 253,33 εκατ. €.
- στην ολοκλήρωση τμηματοποιημένων και μεταφερόμενων έργων ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτιρίων (διατηρητέων και μη) του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 (22 πράξεις) με ΣΔΔ 43,50 εκατ. €.
- στην ολοκλήρωση της ενεργειακής αναβάθμισης και αυτοματοποίησης του Συστήματος Οδοφωτισμού Δήμου Αθηναίων με στόχο την εξοικονόμηση ενέργειας (τμηματοποιημένη πράξη) με ΣΔΔ 26,27 εκατ. €
- στην κατασκευή των έργων διασύνδεσης των δικτύων τηλεθέρμανσης στην Κοζάνη, Αμύνταιο και Πτολεμαΐδα (3 πράξεις) με ΣΔΔ 78,55 εκατ. €

Οι Νομικές Δεσμεύσεις ανέρχονται σε ΣΔΔ 174,88 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας: 20,30%) και οι πληρωμές ανέρχονται σε 122,64 εκατ.€. (Ποσοστό ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας: 14,23%).

Στο Παράρτημα Ι παρατίθεται Πίνακας αποτύπωσης προόδου της Προτεραιότητας 1 του ΕΣ 2.1 (RSO2.1) όπου παρουσιάζονται τα στοιχεία προόδου έως την 30.11.2025 ανά δράση.

Υλοποίηση πλαισίου επίδοσης του Ειδικού Στόχου 2.1 (RSO2.1) – Προτεραιότητα 1

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι δείκτες εκροής του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.1 (RSO2.1) όπως είναι αποτυπωμένοι στην ισχύουσα έκδοση (έκδοση 2.2) του Προγράμματος και ημερομηνία αναφοράς 30.06.2025, που συνιστά την τελευταία χρονική αναφορά των συγκεντρωτικών δεδομένων δεικτών στην SFC.

Με βάση την υλοποίηση του προγράμματος μέχρι σήμερα, καταγράφεται επίτευξη στο ΕΤΠΑ για τον δείκτη PSO544 που αφορά σε Κατοικίες με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση ως αποτέλεσμα στοχευμένων παρεμβάσεων (σε λιγότερο Ανεπτυγμένες Περιφέρειες) ο οποίος συσχετίζεται με την δράση των ηλιακών συστημάτων ζεστού νερού χρήσης σε κατοικίες, δηλαδή έχει τη δυνατότητα να πιστοποιηθεί η επίτευξη υλοποίησης.

Επισημαίνεται ότι η επίτευξη των δεικτών αναμένεται με το πέρας υλοποίησης των σχετικών εργασιών στις λοιπές ενταγμένες δράσεις δεν επιτυγχάνεται επίτευξη του στόχου έτους 2024 για τους ακόλουθους λόγους:

- για τους δείκτες RCO01 και RCO02 στο ΕΤΠΑ γιατί δεν έχουν εκδοθεί οι σχετικές προσκλήσεις.
- για τον δείκτη RCO18 στο ΤΣ γιατί δεν έχει εκδοθεί η σχετική πρόσκληση για την εξειδικευμένη δράση (Πρόγραμμα «ΔΙΑΤΗΡΩ» Ιδιωτικού Τομέα). Στο ΕΤΠΑ ο δείκτης RCO18 αφορά σε δράσεις βελτίωσης

ενεργειακής απόδοσης και ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων κατοικιών που σχεδιάζεται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος «Εξοικονομώ», το οποίο ωστόσο έως 30.06.2025 δεν έχει ενεργοποιηθεί στο ΠΕΚΑ 2021-2027.

- για τον δείκτη RCO19 και το δείκτη RCO104 στο ΕΤΠΑ έως 30.06.2025 είχαν ενταχθεί συνολικά 73 πράξεις που αφορούν στην ολοκλήρωση τμηματοποιημένων έργων ενεργειακής αναβάθμισης νοσοκομείων και πανεπιστημίων του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 (56 πράξεις στην Πρόσκληση 12615 – Δράση 1.1.44.2.1) και στην κατασκευή νέων έργων ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων (10 πράξεις στην Πρόσκληση 5051 – Δράση 1.1.44.1). Η επίτευξη των δεικτών αναμένεται με την ολοκλήρωση των σχετικών ενταγμένων πράξεων.
- για τον δείκτη RCO20 στο ΠΠ 054 ΕΤΠΑ έως 30.06.2025 είχαν ενταχθεί συνολικά 3 πράξεις που αφορούν στην κατασκευή των έργων διασύνδεσης των δικτύων τηλεθέρμανσης στην Κοζάνη, Αμύνταιο και Πτολεμαΐδα (Πρόσκληση 1687 – Δράση 1.1.54.1). Η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση των σχετικών ενταγμένων πράξεων.

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

Πίνακας 3 - Αποτύπωση Προόδου της Επίτευξης Οροσήμων των Δεικτών Εκροών του ΕΣ 2.1 (RSO2.1) - Προτεραιότητας 1 – SFC 30.06.2025

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ (2024)	ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ (30.06.2025)	ΤΙΜΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (30.06.2025)
1	RSO2.1	ΤΣ	-	RCO18	Κατοικίες με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	κατοικίες	588,00	5.882,00	0,00	0,00
1	RSO2.1	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO01	Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (εκ των οποίων: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες)	επιχειρήσεις	0,00	86,00	0,00	0,00
1	RSO2.1	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO02	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	επιχειρήσεις	0,00	86,00	0,00	0,00
1	RSO2.1	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO18	Κατοικίες με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	κατοικίες	589,00	5.892,00	0,00	0,00
1	RSO2.1	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO19	Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	τετραγωνικά μέτρα	3.951,00	39.506,00	632.985,00	0,00
1	RSO2.1	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO01	Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (εκ των οποίων: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες)	επιχειρήσεις	0,00	393,00	0,00	0,00
1	RSO2.1	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO02	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	επιχειρήσεις	0,00	393,00	0,00	0,00
1	RSO2.1	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO18	Κατοικίες με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	κατοικίες	3.750,00	37.496,00	0,00	0,00
1	RSO2.1	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO19	Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	τετραγωνικά μέτρα	4.372,00	43.715,00	514.937,00	0,00

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ (2024)	ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ (30.06.2025)	ΤΙΜΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (30.06.2025)
1	RSO2.1	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO20	Δίκτυο αγωγών τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης που κατασκευάστηκε και βελτιώθηκε πρόσφατα	χλμ.	0,00	30,00	52,68	0,00
1	RSO2.1	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO104	Αριθμός μονάδων συμπαραγωγής υψηλής απόδοσης	μονάδες συμπαραγωγής	0,00	4,00	0,00	0,00
1	RSO2.1	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO544	Κατοικίες με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση ως αποτέλεσμα στοχευμένων παρεμβάσεων	Κατοικίες (αριθμός)	0,00	4.800,00	51.218,00	15.921,00

Συνέργειες και συμπληρωματικότητες με το Εθνικό Σχέδιο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης (ΕΣΑΑ)⁴ :

Το ΕΣΠΑ (Τομεακό ΠΕΚΑ, ΔΑΜ και 2 ΠΕΠ) και το ΕΣΑΑ έχουν δράσει συμπληρωματικά στην Ενεργειακή αναβάθμιση του οικιστικού αποθέματος. Η σχέση αυτή αναπτύχθηκε στρατηγικά στο πλαίσιο μετάβασης της πηγής χρηματοδότησης από το ΕΤΠΑ (περίοδος 2014-2020) στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) και την αλλαγή του μοντέλου χρηματοδότησης έτσι όπως έχει αποτυπωθεί στις αλλαγές των απαιτήσεων στα προγράμματα «Εξοικονομώ» από το 2020 ως το 2023.

Στον τομέα της ενεργειακής αναβάθμισης – εξοικονόμησης δημόσιων κτηρίων τα ΕΣΠΑ και ΕΣΑΑ δρουν επίσης συμπληρωματικά με κύριο διαχωρισμό το επίπεδο του φορέα (μεταξύ Τομεακών και ΠΕΠ) και με ad hoc κτήρια ή κατηγορίες κτηρίων (π.χ. κέντρα υγείας) από το ΕΣΑΑ.

Η συμπληρωματικότητα είναι αναγκαία και επιθυμητή καθώς οι στόχοι του ΕΣΕΚ απαιτούν υψηλή χρηματοδότηση, η οποία μπορεί να καλυφθεί με τη συμβολή όλων των μέσων.

Πιο αναλυτικά, ο Στόχος Πολιτικής 2 της πολιτικής συνοχής έχει άμεση συνάφεια με τον Πυλώνα 1: Πράσινη Μετάβαση και με τη δέσμη μέτρων του RepowerEU στο πλαίσιο του Εθνικού Σχέδιο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης.

Ο δεύτερος άξονας του Πυλώνα 1 (Ανακαίνιση) παρουσιάζει ειδικότερη συνάφεια με τον ειδικό στόχο 2.1. του ΣΠ2 καθώς στοχεύει στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, στην ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης, στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και στην προαγωγή της κοινωνικής ανθεκτικότητας. Περιλαμβάνει στοχευμένες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για τη μείωση των εκπομπών CO₂, τη στήριξη της επίτευξης της κλιματικής «ουδετερότητας» των αστικών περιοχών και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των πόλεων και των κτιρίων τους στην κλιματική αλλαγή. Ο άξονας παρέχει κίνητρα για ανακαινίσεις κτιρίων και ενεργειακές αναβαθμίσεις που έχουν καθοριστική σημασία για την ανάπτυξη των αστικών περιοχών και τον μετριασμό της ενεργειακής φτώχειας.

Εξετάζοντας τις προγραμματικές προβλέψεις σχέση με το ΕΣΑΑ διαπιστώνονται οι παρακάτω δυνατότητες για συμπληρωματικότητα ή συνέργειες στον Ειδικό Στόχο 2.1:

1. Δράσεις βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης στις ΜΜΕ του τριτογενούς (συμπεριλαμβανομένων των τουριστικών καταλυμάτων) και δευτερογενούς τομέα που αφορούν σε κτιριακές υποδομές (κάλυψος και συστήματα), συστήματα αυτοπαραγωγής και διανομής ενέργειας (ηλεκτρικής και θερμικής). Οι παραπάνω δράσεις του ΠΕΚΑ είναι συμπληρωματικές με σειρά σχετικών δράσεων του ΕΣΑΑ (άξονας 1.2) όπως π.χ., η Εξοικονόμηση ενέργειας σε επιχειρήσεις / Φωτοβολταϊκά στις Επιχειρήσεις, η ενεργειακή απόδοση επιχειρήσεων του τριτογενούς τομέα, και η Εξοικονόμηση Ενέργειας σε Επιχειρήσεις Αλλάζω Συσκευή για τις επιχειρήσεις.
2. Δράσεις βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης και ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων κατοικιών (Πρόγραμμα ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ). Οι παραπάνω δράσεις είναι συμπληρωματικές με τις σχετικές δράσεις του ΕΣΑΑ (άξονας 1.2), τους κύκλους Εξοικονομώ κατ' οίκον που εξελίσσονται μέχρι και το 2025.
3. Δράσεις Ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων (μεγάλα δημόσια κτίρια, κτίρια κεντρικής διοίκησης, δημαρχεία, κ.α.). Οι παραπάνω δράσεις είναι συμπληρωματικές με αντίστοιχες δράσεις του ΕΣΑΑ όπως η Εξοικονόμηση ενέργειας σε κτίρια του δημοσίου (άξονας 1.2), σειράς ενεργειακών αναβαθμίσεων σε κτίρια του Υπουργείου Δικαιοσύνης (άξονας 4.3) και ο Εκσυγχρονισμός / Ενεργειακή Αναβάθμιση του Κτιρίου Πολιτιστικών Χρήσεων του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών ΕΠΚΕΔ στους Δελφούς (άξονας 4.6).

Πέρα των ανωτέρω, συμπληρωματικότητα με τις δράσεις του ΠΕΚΑ παρουσιάζει και δέσμη μέτρων του RepowerEU που δομείται σε 2 άξονες.

Ο πρώτος άξονας (Μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο του RepowerEU) περιλαμβάνει σειρά μεταρρυθμίσεων για την προώθηση της απανθρακοποίησης, της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και των ανανεώσιμων αερίων.

⁴ Ετήσια έκθεση συνεργειών– συμπληρωματικότητας ΕΣΠΑ-ΕΣΑΑ για το 2023 (ΕΙΒ-PASSA για την ΕΥΣΣΑΕ/ΓΤ ΕΣΠΑ (2024)

Ο δεύτερος άξονας (Επενδύσεις στο πλαίσιο του RepowerEU) περιλαμβάνει τρία επενδυτικά μέτρα για τη στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της ανάπτυξης νέων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της αποθήκευσης ενέργειας και της δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα, πολλά εκ των οποίων παρουσιάζουν συμπληρωματικότητα με τον ειδικό στόχο 2.1 του ΠΕΚΑ, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται επενδύσεις που καλύπτουν i) την ενεργειακή ανακαίνιση κτιρίων κατοικιών μέσω της παροχής επιδοτήσεων· ii) την ενεργειακή ανακαίνιση των μη οικιστικών δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων μέσω της παροχής επιδοτήσεων· iii) την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων για αυτοκατανάλωση σε κτίρια κατοικιών και στον γεωργικό τομέα μέσω της παροχής επιδοτήσεων· iv) την προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε κτίρια κατοικιών μέσω της χρηματοδότησης της εγκατάστασης νέων συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή ζεστού νερού· και v) τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στις δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης.

Δεν υπάρχει αντίστοιχη δράση στο ΕΣΑΑ για:

1. Έργα ανακαίνισης και λειτουργικής επανένταξη ιδιωτικών κτιρίων με υψηλό ανθρακικό αποτύπωμα και ταυτόχρονα μεγάλη αρχιτεκτονική αξία που έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα (πρόγραμμα ΔΙΑΤΗΡΩ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ).
2. Έργα ανακαίνισης και λειτουργικής επανένταξης κτιρίων του Δημοσίου με υψηλό ανθρακικό αποτύπωμα και ταυτόχρονα μεγάλη αρχιτεκτονική αξία που έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα (ΔΙΑΤΗΡΩ ΔΗΜΟΣΙΟΥ).
4. Δράσεις ολοκλήρωσης ενεργειακών αναβαθμίσεων σε νοσοκομεία, πανεπιστήμια και λοιπά δημόσια κτίρια (τμηματοποιημένα έργα)
5. Δράσεις ενεργειακής αποδοτικότητας σε κατοικίες και επιχειρήσεις σε νησιά που υπάγονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Πρωτοβουλίας "GR-eco Islands".
6. Δράσεις συμπαραγωγής υψηλής απόδοσης με την κατασκευή ή εκσυγχρονισμό δικτύων τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης για βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητάς τους, καθώς και κατασκευή - αναβάθμιση υποδομών συμπαραγωγής υψηλής απόδοσης, τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης με στόχο την ασφάλεια εφοδιασμού των σχετικών συστημάτων.

Συνθήκες που διαμορφώθηκαν μετά την έγκριση του Προγράμματος και κατά την υλοποίησή του

Με βάση την ανάλυση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και το περιεχόμενο του αναθεωρημένου ΕΣΕΚ (2024) προκύπτει ότι το σύνολο των δράσεων που προγραμματίζονται στο ΠΕΚΑ 2021-2027 στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 2.1 συνεισφέρουν στην προώθηση του εθνικού στόχου βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης με αναβάθμιση του ιδιωτικού κτιριακού αποθέματος (οικίες, τριτογενής τομέας) και δημόσιων κτιρίων.

Το Πρόγραμμα περιλαμβάνει ένα ικανό μίγμα δράσεων οι οποίες σε συνέργεια μεταξύ τους, καθώς και συμπληρωματικά με άλλα επενδυτικά προγράμματα που υλοποιούνται την ίδια περίοδο (π.χ. Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, Πρόγραμμα ΔΑΜ, ΠΕΠ) ή σε συνέχεια αυτών, μπορούν να συνεισφέρουν επαρκώς στην προώθηση του εθνικού στόχου ενεργειακής αποδοτικότητας.

Η μέχρι στιγμής εικόνα υλοποίησης του προγράμματος αποτυπώνει την εξής κατάσταση:

Το Πρόγραμμα περιλαμβάνει στο σχεδιασμό του σημαντικές δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης του κτιριακού αποθέματος κατοικιών (απλές κατοικίες ή διατηρητέα κτίρια), οι οποίες μέχρι σήμερα δεν είχαν ενεργοποίηση, εκτός από την υλοποίηση μονοθεματικής παρέμβασης αντικατάστασης συμβατικών συστημάτων ζεστού νερού χρήσης με ηλιακά. Το γεγονός αυτό εκτιμάται ότι οφείλεται στην παράλληλη (χρονικά) διαθεσιμότητα πόρων μεγάλου ύψους τόσο για την ολοκλήρωση των Προγραμμάτων ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ της περιόδου 2014-2020 (ΕΠΑΝΕΚ) όσο και των προγραμμάτων ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ και παραγώγων του από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Ο επαναπροσδιορισμός των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων της Πολιτικής Συνοχής, όπως προκύπτει από την τροποποίηση του Καν. 2021/1058, με την ανακατεύθυνση πόρων προς την ενίσχυση προσιτής και βιώσιμης στέγασης, καθώς και η σημαντική και εμπροσθοβαρής συμπληρωματική συνεισφορά του ΤΑΑ στον τομέα της ενεργειακής αναβάθμισης επιχειρήσεων και κατοικιών, επηρεάζει τον προγραμματισμό του ΠΕΚΑ,

σε συνδυασμό με την καταγραφείσα υλοποίηση και εκτίμηση αναγκών.

Στον αντίποδα, προέκυψε η ανάγκη ενεργοποίησης πρόσθετων πόρων μεγάλου ύψους για τη χρηματοδότηση ενεργειακών αναβαθμίσεων του κτιριακού αποθέματος του δημοσίου τομέα για εμβληματικά ή διατηρητέα κτίρια του δημοσίου, καθώς και για την ολοκλήρωση των έργων ενεργειακής αναβάθμισης νοσοκομείων, κτιριακών εγκαταστάσεων πανεπιστημίων, δημοτικών κτιρίων και κτιρίων υψηλής αρχιτεκτονικής ή ιστορικής αξίας τα οποία τμηματοποιούνται ή μεταφέρονται από το ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ της περιόδου 2014-2020. Τα ποσά αυτά δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν κατά την περίοδο προγραμματισμού του ΠΕΚΑ, καθώς η αναθεώρηση του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ που προΐδεαζε για την εικόνα της τελικής υλοποίησης έλαβε χώρα πολύ αργότερα, το Δεκέμβριο 2023.

Κατά την υλοποίηση του ΠΕΚΑ διαπιστώθηκε επίσης η ανάγκη διάθεσης αυξημένων πόρων για τη διασφάλιση της διασύνδεσης των δικτύων αποδοτικής τηλεθέρμανσης στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας κατά τη μετα-λιγνιτική εποχή παράλληλα με την προγραμματισμένη απενεργοποίηση των λιγνιτικών μονάδων σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα του αναθεωρημένου ΕΣΕΚ (2024) μέχρι το έτος 2028. Σύμφωνα με το ΕΣΕΚ (2024), απόλυτη προτεραιότητα είναι η μετάβαση στην μετα-λιγνιτική εποχή να γίνει με τρόπο δίκαιο για τις περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης. Ειδική μέριμνα θα ληφθεί για τη θέρμανση των περιοχών απολιγνιτοποίησης, η οποία προβλέπεται να συνεχισθεί με άλλα μέσα όπως τηλεθέρμανση με συμπαραγωγή υψηλής απόδοσης με φυσικό αέριο, αντλίες θερμότητας κατάλληλες για τις κλιματικές συνθήκες της περιοχής κ.λπ.. Τα έργα αυτά δεν μπορούν να καλυφθούν από συμπληρωματική χρηματοδότηση του ΤΑΑ, ΔΑΜ ή ΠΕΠ.

Για τους λόγους αυτούς κρίνεται

Πίνακας 4 - Σύνοψη ανάλυσης Ειδικού Στόχου RSO2.1, Προτεραιότητας 1

Ειδικός Στόχος	ΕΣ 2.1 (RSO2.1) - Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου
Δράσεις	- Δράσεις βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης στις ΜΜΕ του τριτογενούς (συμπεριλαμβανομένων και των τουριστικών καταλυμάτων) και δευτερογενούς τομέα που αφορούν σε κτιριακές υποδομές (κέλυφος και συστήματα), συστήματα αυτοπαραγωγής και διανομής ενέργειας (ηλεκτρικής και θερμικής). - Δράσεις βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης και ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων κατοικιών (Πρόγραμμα ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ). - Δράσεις ανακαίνισης και λειτουργικής επανένταξης ιδιωτικών κτιρίων με υψηλό ανθρακικό αποτύπωμα και ταυτόχρονα μεγάλη αρχιτεκτονική αξία (ΔΙΑΤΗΡΩ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ) - Δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων (μεγάλα δημόσια κτίρια, κτίρια κεντρικής διοίκησης, δημαρχεία, κ.α.). - Έργα ανακαίνισης και λειτουργικής επανένταξης κτιρίων του με υψηλό ανθρακικό αποτύπωμα και ταυτόχρονα μεγάλη αρχιτεκτονική αξία που έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα Δημοσίου (ΔΙΑΤΗΡΩ ΔΗΜΟΣΙΟΥ). - Δράσεις ολοκλήρωσης ενεργειακών αναβαθμίσεων σε νοσοκομεία, πανεπιστήμια και λοιπά δημόσια κτίρια, από τμηματοποιημένα έργα του ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020. - Υλοποίηση παρεμβάσεων Ενεργειακής αποδοτικότητας σε κατοικίες και επιχειρήσεις σε νησιά που υπάγονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Πρωτοβουλίας "GR-eco Islands". - Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων έργων αντικατάστασης συστημάτων θέρμανσης από φυσικό αέριο στις περιοχές απολιγνιτοποίησης (έργα του ΕΠΑνΕΚ 2014-2020). - Δράσεις συμπαραγωγής υψηλής απόδοσης με την κατασκευή ή εκσυγχρονισμό δικτύων τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης για βελτίωση της ενεργειακής

	αποδοτικότητάς τους. Κατασκευή - αναβάθμιση υποδομών συμπαραγωγής υψηλής απόδοσης, τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης με στόχο την ασφάλεια εφοδιασμού των σχετικών συστημάτων.
Ταμείο	Προϋπολογισμός
ΕΤΠΑ	779.175.573
ΤΣ	82.352.942
Συμπεράσματα Υφιστάμενης Ανάλυσης	Η χώρα καλείται να ενισχύσει τα μέτρα στην ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος. Οι δράσεις του ΠΕΚΑ 2021-2027, όπως τα προγράμματα τύπου Εξοικονομώ, οι στοχευμένες παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης στις κατοικίες, τα προγράμματα ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων, καθώς και των διατηρητέων κτιρίων του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση των προσπάθειών της χώρας. Σύμφωνα με το ΕΣΕΚ (2024) συμβολή στο στόχο ενεργειακής αποδοτικότητας έχουν και πιο στοχευμένες παρεμβάσεις. Η ενεργοποίηση του ειδικού στόχου 2.1 έως 30.11.2025 καταδεικνύει την υψηλή ενεργοποίηση των δράσεων ενεργειακών αναβαθμίσεων του Δημοσίου Τομέα (κτίρια δημοσίου, διατηρητέα δημοσίου τομέα), μεταφορά προς ολοκλήρωση τμηματοποιημένων έργων ενεργειακών αναβαθμίσεων νοσοκομείων, πανεπιστημίων και λοιπών δημοσίων κτιρίων, καθώς και αναβάθμισης οδο φωτισμού). Η αναβάθμιση του οικιστικού τομέα (κατοικίες ή διατηρητέα ιδιωτικού τομέα) και των επιχειρήσεων δεν έχει κινηθεί, καθώς ο φορέας πολιτικής έχει προγραμματίσει κατά προτεραιότητα την αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων ΤΑΑ και RepowerEU και ως εκ τούτου περιορίστηκε στη στοχευμένη παρέμβαση των ηλιακών θερμοσιφώνων. Το ΕΣΑΑ και το ΕΣΠΑ (Τομεακό ΠΕΚΑ, ΔΑΜ και 2 ΠεΠ) δρουν συμπληρωματικά στην Ενεργειακή αναβάθμιση του οικιστικού αποθέματος. Η σχέση αυτή αναπτύχθηκε στρατηγικά στο πλαίσιο μετάβασης της πηγής χρηματοδότησης από το ΕΤΠΑ (περίοδος 2014-2020) στο ΤΑΑ και την αλλαγή του μοντέλου χρηματοδότησης έτσι όπως έχει αποτυπωθεί στις αλλαγές των απαιτήσεων στα προγράμματα εξοικονομώ από το 2020 ως το 2023. Η αντιμετώπιση του θέματος με στοχευμένες παρεμβάσεις που προάγει τον εξηλεκτρισμό (π.χ. αντλίες θερμότητας) συνάδει με τον προγραμματισμό του ΕΣΕΚ (2024), αλλά και με τον μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό του ΥΠΕΝ στον εν λόγω τομέα. Στον τομέα της ενεργειακής αναβάθμισης – εξοικονόμησης δημόσιων κτηρίων τα ΕΣΠΑ και ΕΣΑΑ δρουν επίσης συμπληρωματικά με κύριο διαχωρισμό το επίπεδο του φορέα (μεταξύ Τομεακών και ΠεΠ) και με ad hoc κτήρια ή κατηγορίες κτηρίων (π.χ. κέντρα υγείας) από το ΕΣΑΑ. Ο επαναπροσδιορισμός των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων της Πολιτικής Συνοχής, όπως προκύπτει από την τροποποίηση του Καν. 2021/1058, με την ανακατεύθυνση πόρων προς την ενίσχυση προσιτής και βιώσιμης στέγασης, καθώς και η σημαντική και εμπροσθοβαρής συμπληρωματική συνεισφορά του ΤΑΑ στον τομέα της ενεργειακής αναβάθμισης επιχειρήσεων και κατοικιών, επηρεάζει τον προγραμματισμό του ΠΕΚΑ, σε συνδυασμό με την καταγραφείσα υλοποίηση και εκτίμηση αναγκών. Η ανωτέρω ανάλυση υποστηρίζει πρόταση ανακατανομής ποσών των πεδίων παρέμβασης του ΕΣ 2.1 από τις επιχειρήσεις και τις κατοικίες προς νέο πεδίο παρέμβασης που υποστηρίζει τη δράση ανακαίνισης παλαιών κατοικιών με ήπιες ενεργειακές παρεμβάσεις εντός της Προτεραιότητας 1. Επίσης προγραμματίζεται ανακατανομή ποσών εντός του ΕΣ 2.1 προς δράσεις ανακαίνισεων για ενεργειακή

	απόδοση δημόσιας υποδομής καθώς και μεταφοράς πόρων προς τον ΕΣ 2.3 για δράσεις έξυπνων ενεργειακών συστημάτων και συστημάτων αποθήκευσης. Σημειώνεται πως λαμβάνονται υπόψη οι περιορισμοί για την διατήρηση της κλιματικής συνεισφοράς του προγράμματος, καθώς και την μεταφορά πόρων του ποσού ευελιξίας προς ειδικούς στόχους σε τομείς αιχμής και με μεγάλες χρηματοδοτικές ανάγκες.
--	---

ΕΣ 2.2 (RSO2.2): Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με την οδηγία (ΕΕ) 2018/2001, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων αιεφορίας που καθορίζονται σε αυτήν

Πρόκειται για ειδικό στόχο που αποτελεί έναν από τους πυλώνες της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για την Πράσινη Μετάβαση.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) και μείωση εκπομπών Αερίων του Θερμοκηπίου)

Η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55 % έως το 2030 που θέτει ως στόχο η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, απαιτεί υψηλότερα ποσοστά ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και μεγαλύτερη ενεργειακή απόδοση. Τον Μάρτιο του 2023 η ΕΕ συμφώνησε σε αυστηρότερη νομοθεσία για την αύξηση της ικανότητας παραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αλλάζοντας τον δεσμευτικό στόχο της για το 2030 σε τουλάχιστον 42,5 % αντί του ισχύοντος 32 %, με τη φιλοδοξία να φτάσει το 45 %. Ο στόχος αυτός σχεδόν διπλασιάζει το υφιστάμενο μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην ΕΕ.

Σημειώνεται πως οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τους τομείς επιμερισμού των προσπαθειών της Ελλάδας, το 2023, αναμένεται να είναι κατά 28 % χαμηλότερες από το επίπεδο του 2005. Έως το 2030 οι τρέχουσες πολιτικές προβλέπεται να τις μειώσουν κατά 35,5 % σε σχέση με τα επίπεδα του 2005, ενώ οι πρόσθετες πολιτικές που εξετάζονται από την Ελλάδα αναμένεται να επιτύχουν περαιτέρω μείωση κατά 7,7 εκατοστιαίες μονάδες. Κατά συνέπεια, η Ελλάδα προβλέπεται να υπερβεί κατά 20,5 εκατοστιαίες μονάδες τον στόχο της για μείωση των εκπομπών κατά 22,7 % στους τομείς επιμερισμού των προσπαθειών.

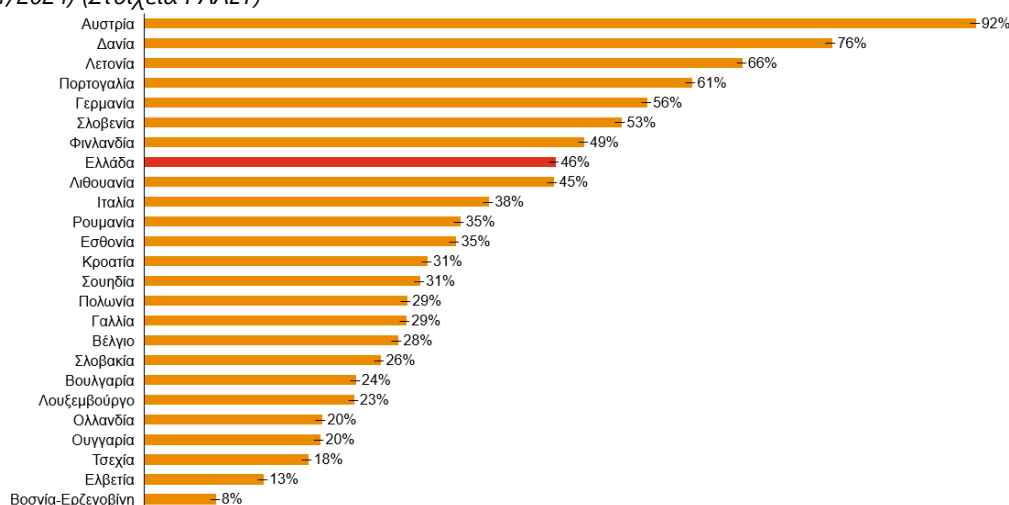
Η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο ως προς την επιτάχυνση της εγκατάστασης συστημάτων παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας, την εφαρμογή σειράς μέτρων ενεργειακής απόδοσης και την ενίσχυση της δικής της ασφάλειας του εφοδιασμού και αυτής της ευρύτερης περιοχής.⁵

Στο Διάγραμμα 2, αποτυπώνεται το ποσοστό διείσδυσης της συνολικής παραγωγής από ΑΠΕ ως προς την εγχώρια ζήτηση φορτίου (RES penetration), ανά χώρα, για το έτος 2024 έως σήμερα. Παρατηρούμε πως η Ελλάδα καταλαμβάνει την 8η θέση στην κατάταξη, βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, γεγονός πως καταδεικνύει την αυξημένη ικανότητα της χώρας να αξιοποιεί καθαρές πηγές ενέργειας, μειώνοντας σταδιακά την εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα.

⁵ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2025 – Ελλάδα, Παράρτημα 7

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

Διάγραμμα 2: Ποσοστό διείσδυσης παραγωγής ΑΠΕ ως προς την εγχώρια ζήτηση φορτίου (RES penetration-YTD 6/11/2024) (Στοιχεία ΠΑΑΕΥ)

Να σημειωθεί ότι τον Ιούνιο 2025 (SWD(2025)208 final/4.6.2025) το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής υιοθετεί την προσέγγιση της σταδιακής μείωσης της χρηματοδότηση καθεστώτων κρατικής ενίσχυσης για έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

**Συστάσεις
Ευρωπαϊκού
Εξαμήνου
(Παράρτημα 7)**

Η Ελλάδα, σύμφωνα με την συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, αναμένεται να επιτύχει τους στόχους της για το 2030. Η χώρα επανέλαβε τη δέσμευσή της σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση του λιγνίτη από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας έως το 2028, με τον εν λόγω στόχο να συμπεριλαμβάνεται και εντός του Εθνικού Κλιματικού Νόμου.

Προβλέψεις αναθεωρημένου ΕΣΕΚ

Παράλληλα στο Αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα – ΕΣΕΚ, η δέσμευση για την ευρεία χρήση των ΑΠΕ αποτελεί Στρατηγική Προτεραιότητα. Ο στόχος μείωσης των εκπομπών Αερίων του Θερμοκηπίου εξειδικεύεται και επιτυγχάνεται μέσω δεσμευτικών στόχων για τη διείσδυση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) επί της συνολικής ακαθάριστης ενεργειακής κατανάλωσης.

Η ΕΕ έχει θέσει σε εφαρμογή ένα δεσμευτικό πλαίσιο πολιτικής που διασφαλίζει ότι, στο σύνολό της, θα εξασφαλίσει αυτούς τους σημαντικούς στόχους, οι οποίοι ποσοτικοποιούνται μέσω ειδικών δεικτών και με βάση μαθηματικούς τύπους, που έχουν ορισθεί από την ΕΕ.

Το ΕΣΕΚ προσβλέπει στην ανάπτυξη των ΑΠΕ σε όλους τους τομείς, ώστε οι ΑΠΕ να αποτελέσουν το βασικό πυλώνα της πράσινης μετάβασης μέσω απευθείας χρήσης τους για παραγωγή ενέργειας και έμμεσα για παραγωγή πράσινου υδρογόνου και κλιματικά ουδέτερων καυσίμων.

Ο στόχος που τίθεται για τις ΑΠΕ ως μερίδιο στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας για το έτος 2030 είναι 45,4%. Ο ανωτέρω στόχος εξειδικεύεται κατά τομέα για τους οποίους προσδιορίζονται επί μέρους δεσμευτικοί στόχοι. Συγκεκριμένα προβλέπεται σχετικά:

- **Ραγδαία ανάπτυξη των ΑΠΕ** : Ανάπτυξη φωτοβολταϊκών και αιολικών (και η επιτάχυνση της ανάπτυξης υπεράκτιων αιολικών) με προσθήκη, πλέον των υφιστάμενων σήμερα περίπου 12,5 GW, άλλων 12 GW περίπου μέχρι το έτος 2030 και, επί πλέον, εκμετάλλευση του εναπομείναντος υδραυλικού δυναμικού της χώρας. Επέκταση των ενεργειακών κοινοτήτων με άξονα την Τοπική Αυτοδιοίκηση και έμφαση στην ανάπτυξη φωτοβολταϊκών σε βιομηχανικές και εμπορικές στέγες. Στρατηγική σημασία στην ανάπτυξη υπεράκτιων αιολικών και διασφάλιση της χωροθέτησης και δικτυακής υποδομής.
- **Αποθήκευση ενέργειας** : Η υψηλή διείσδυση των ΑΠΕ θα πρέπει να συνοδεύεται από την ανάπτυξη της απαιτούμενης αποθήκευσης (κυρίως τεχνολογίας συσσωρευτών και αντλησιοταμίευσης) για τη χρονική

μετατόπιση της πλεονάζουσας ενέργειας ΑΠΕ, παροχή υπηρεσιών εξισορρόπησης/παροχή υπηρεσιών ευελιξίας (π.χ. υπηρεσίες ταχείας αύξησης/μείωσης ισχύος) και σταθεροποίησης του συστήματος, συμβολή στην επάρκεια ισχύος και υπηρεσίες αποσυμφόρησης δικτύου. Συμπληρωματικά, μέρος των ανωτέρω υπηρεσιών θα παρέχεται και από οντότητες απόκρισης ζήτησης.

Η συμμετοχή των ΑΠΕ στην κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί την κύρια προτεραιότητα πολιτικής για την επίτευξη του στόχου και κρίνεται απαραίτητη η έγκαιρη και αποδοτική εφαρμογή των σχεδιαζόμενων μέτρων. Συνεπώς, δίνεται προτεραιότητα στον ενεργειακό μετασχηματισμό στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για τον οποίο στόχος είναι το μερίδιο συμμετοχής των μονάδων παραγωγής από ΑΠΕ στην ακαθάριστη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας να φτάνει το 76,8% το έτος 2030.

Ο δεσμευτικός στόχος ανάπτυξης των ΑΠΕ ειδικά για θέρμανση και ψύξη τίθεται στο 62,1% για το έτος 2030. Στην επίτευξη του στόχου αυτού θα συνεισφέρουν κυρίως οι αντλίες θερμότητας, δεδομένου ότι χρησιμοποιούν την ηλεκτρική ενέργεια και τη θερμότητα περιβάλλοντος και τα θερμικά ηλιακά συστήματα. Δεν προβλέπεται επέκταση της χρήσης βιομάζας για καύση σε κτίρια των πόλεων για την αποφυγή επιβάρυνσης της ρύπανσης του ατμοσφαιρικού αέρα από σωματίδια. Σε κάθε περίπτωση η χρήση της βιομάζας θα παραμείνει στα σημερινά επίπεδα διασφαλίζοντας την αποδοτική της αξιοποίηση.

Η ανάπτυξη της βιο-οικονομίας αποτελεί προτεραιότητα για το ΕΣΕΚ. Σε βραχυχρόνιο ορίζοντα επιδιώκεται το «πρασίνισμα» του διανεμόμενου αερίου, δηλαδή η χρήση ανανεώσιμων αερίων ως μείγμα με το (ορυκτό) φυσικό αέριο, με αποτέλεσμα τη μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος των αερίων καυσίμων. Η στρατηγική επιλογή «πρασινίσματος» των αερίων καυσίμων, και ταυτόχρονα η επιλογή να παραμείνει η χρήση αερίων καυσίμων συμπληρωματικά με τον εξηλεκτρισμό, θα απαιτήσει μακροπρόθεσμα να καλύψουν τα κλιματικά ουδέτερα αέρια το σύνολο των αερίων καυσίμων. Παράλληλα, δίνεται βάση στην αξιοποίηση μεγαλύτερου ποσοστού των κτηνοτροφικών, γεωργικών και δασικών υπολειμμάτων και αποβλήτων για την παραγωγή βιοαερίου και βιομεθανίου, μέσω εγκατάστασης αναμόρφωσης. Στόχος είναι να αξιοποιηθεί το δυναμικό παραγωγής βιοαερίου ώστε να εγχυθούν στο δίκτυο αερίου περίπου 2,1 TWh βιομεθανίου το έτος 2030.

Το μερίδιο των ΑΠΕ, οι οποίες χρησιμοποιούνται τόσο για ενεργειακούς, όσο και για μη ενεργειακούς σκοπούς στον κλάδο της βιομηχανίας θα ανέλθει σε 41,2% το έτος 2030. Ωστόσο, δεν προβλέπεται διείσδυση των ανανεώσιμων καυσίμων μη βιολογικής προέλευσης έως το 2030 στις ενεργειακές και μη-ενεργειακές χρήσεις του βιομηχανικού τομέα.

Τέλος, η συμμετοχή των ΑΠΕ στην τελική κατανάλωση ενέργειας του κτιριακού τομέα το έτος 2030 αναμένεται να ισούται με 67,4%.

Συνεισφορά του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 – Υλοποίηση του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.2 (RSO2.2)

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027, μέσω των πόρων που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.2 της Προτεραιότητας 1 περιλαμβάνει δράσεις που συνεισφέρουν στην προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με την οδηγία (ΕΕ) 2018/2001, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων αειφορίας που καθορίζονται σε αυτήν, οι οποίες αποδίδονται στα παρακάτω πεδία παρέμβασης του Κανονισμού 2021/1060/ΕΕ.

Πιο αναλυτικά:

Πίνακας 5: Ανάλυση Ειδικού Στόχου RSO2.2 Προτεραιότητα 1, Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 “ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ - ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΑΠΕ - ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ”				
ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
RSO2.2	ΕΤΠΑ	047	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: αιολική	11.767.522
RSO2.2	ΕΤΠΑ	048	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: ηλιακή	23.529.412

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

RSO2.2	ΕΤΠΑ	049	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: βιομάζα	5.882.353
RSO2.2	ΕΤΠΑ	051	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: θαλάσσια	5.882.353
RSO2.2	ΕΤΠΑ	052	Άλλες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (συμπεριλαμβανομένης της γεωθερμικής ενέργειας)	11.765.648
Σύνολο ΕΤΠΑ Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.2 (RSO2.2)				58.827.288
Σύνολο Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.2 (RSO2.2)				58.827.288

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.2 προβλέπεται η υλοποίηση των ακόλουθων δράσεων προώθησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας:

- Υλοποίηση έργων ΑΠΕ (Φωτοβολταϊκά, αιολικά κ.λπ.) που αφορούν τα νησιά της πρωτοβουλίας "GR-eco Islands" (υβριδικά έργα, έργα για θερμικές χρήσεις σε κτίρια, έργα αυτοπαραγωγής, ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, έργα αποθήκευσης ενέργειας, κ.λπ.).
- Δράσεις ανάπτυξης έργων ΑΠΕ από Ενεργειακές Κοινότητες (κυρίως σε νησιά, ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές).
- Δράσεις προώθησης και ενίσχυσης της γεωθερμίας.
- Δράσεις παραγωγής ενέργειας από πλωτές φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις, υπεράκτιες εγκαταστάσεις αιολικής ενέργειας και τεχνολογίες ωκεάνιας ενέργειας
- Δράσεις ανάπτυξης έργων ΑΠΕ με χρήση βιομάζας (εξαιρουμένων των νησιωτικών περιοχών), σε συμμόρφωση με την Οδηγία RED II, το ΕΣΕΚ, τη στρατηγική κυκλικής οικονομίας και τους στόχους για την κλιματική ουδετερότητα για το 2050, λαμβάνοντας υπόψη βιώσιμες πρακτικές διαχείρισης των δασών.
- Δράσεις υποστήριξης ΜΜΕ για εγκατάσταση συστημάτων αυτοπαραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ.

Έως 30.11.2025 έχει εξειδικευτεί και εκδοθεί Πρόσκληση για 1 δράση: «Δράσεις υποστήριξης κατά τη διαμόρφωση και παρακολούθηση της εφαρμογής των εθνικών ενεργειακών και περιβαλλοντικών πολιτικών στους τομείς εξοικονόμησης ενέργειας και των ΑΠΕ» με ΣΔΔ = 1.836.648 €, η οποία αφορά σε 2 Ειδικούς Στόχους - ΕΣ 2.1 (RSO2.1) και ΕΣ 2.2 (RSO2.2) και με επιμέρους Π/Υ 790.998 € στον ΕΣ 2.1 – Πεδία Παρέμβασης ΠΠ 038, 042 και 044 και 1.045.650 € στον ΕΣ 2.2 – Πεδία Παρέμβασης 048 και 049 (Ποσοστό Εξειδικευμένης ΣΣΔ επί της Προτεραιότητας: 0,14 %) με δικαιούχο το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας – ΚΑΠΕ.

Στο Παράρτημα Ι παρατίθεται Πίνακας αποτύπωσης προόδου της Προτεραιότητας 1 του ΕΣ 2.2 όπου παρουσιάζονται τα στοιχεία προόδου έως την 30.11.2025 ανά δράση.

Υλοποίηση πλαισίου επίδοσης του Ειδικού Στόχου 2.2 (RSO2.2) – Προτεραιότητα 1

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι δείκτες εκροής του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.2 (RSO2.2) όπως είναι αποτυπωμένοι στην ισχύουσα (έκδοση 2.2) του Προγράμματος.

Με βάση την υλοποίηση του προγράμματος μέχρι σήμερα, δεν καταγράφεται επίτευξη δεικτών δεδομένου ότι προς το παρόν δεν έχουν εκδοθεί περαιτέρω προσκλήσεις (πλην της προαναφερόμενης πρόσκλησης για τη δράση: «Δράσεις υποστήριξης κατά τη διαμόρφωση και παρακολούθηση της εφαρμογής των εθνικών ενεργειακών και περιβαλλοντικών πολιτικών στους τομείς εξοικονόμησης ενέργειας και των ΑΠΕ» με ΣΔΔ = 1.836.648 €) και δεν έχει ενταχθεί καμία πράξη στο σχετικό Ειδικό Στόχο 2.2 (RSO2.2).

Πίνακας 6 - Αποτύπωση Προόδου της Επίτευξης Οροσήμων των Δεικτών Εκρών του ΕΣ 2.2 (RSO2.2) - Προτεραιότητας 1

ΤΑΜΕΙΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ (2024)	ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ 30.06.2025	ΤΙΜΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ 30.06.2025
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO22	Πρόσθετη παραγωγική ικανότητα για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)	MW	0,00	21,00	0,00	0,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO22	Πρόσθετη παραγωγική ικανότητα για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)	MW	0,00	28,00	0,00	0,00

Επισημαίνεται ότι, με βάση τα Δελτία Ταυτότητας Δεικτών των σχετικών δεικτών, η επίτευξη των δεικτών αναμένεται με το πέρας υλοποίησης των σχετικών έργων.

Συνέργειες και συμπληρωματικότητες με το Εθνικό Σχέδιο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης (ΕΣΑΑ) 6

Το Εθνικό Σχέδιο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης (ΕΣΣΑ), μέσω του 1^{ου} Άξονα του Πυλώνα 1 και του RepowerEU αποτελεί το κυρίαρχο χρηματοδοτικό μέσο για την προώθηση του τομέα των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στη χώρα έως το 2026 τόσο σε επίπεδο μεταρρυθμίσεων όσο και επίπεδο δημόσιων επενδύσεων.

Ο πρώτος άξονας (Ενίσχυση της Ενέργειας) του Πυλώνα 1 του ΕΣΑΑ (Πράσινη Μετάβαση) στοχεύει σε μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας και για τη διευκόλυνση της διαδικασίας απανθρακοποίησης της Ελλάδας. Οι μεταρρυθμίσεις απλοποιούν τους κανόνες αδειοδότησης για επενδύσεις στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, αυξάνουν την αποδοτικότητα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και διασφαλίζουν την οικονομική βιωσιμότητα των καθεστώτων στήριξης.

Ο πρώτος άξονας του RepowerEU (Μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο του RepowerEU) περιλαμβάνει σειρά μεταρρυθμίσεων για την προώθηση της απανθρακοποίησης, της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και των ανανεώσιμων αερίων, στις οποίες συγκαταλέγονται οι εξής: θέσπιση νομοθετικού πλαισίου που θα επιτρέπει και θα διευκολύνει την παραγωγή, την αποθήκευση, τη μεταφορά και τη χρήση ανανεώσιμου υδρογόνου και βιομεθανίου, βελτιστοποίηση της χρήσης χερσαίων και θαλάσσιων χώρων για την ανάπτυξη της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, επιπλέον της περαιτέρω προόδου του νομοθετικού πλαισίου για την εγκατάσταση υπεράκτιων αιολικών πάρκων, προώθηση της κοινής χρήσης της ενέργειας, και συνεπώς την ενθάρρυνση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, με τη θέσπιση της δυνατότητας αποκεντρωμένης παραγωγής και την κοινή χρήση μεταξύ πολλών συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μικρής κλίμακας κλπ.

Ο δεύτερος άξονας (Επενδύσεις στο πλαίσιο του RepowerEU) περιλαμβάνει επενδυτικά μέτρα για την ανάπτυξη νέων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται επενδύσεις για τη στήριξη της ενεργειακής απόδοσης και την προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για αυτοκατανάλωση, αύξηση της εγκατάστασης συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας για την περαιτέρω διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και πιλοτικά έργα για την παραγωγή βιομεθανίου και ανανεώσιμου υδρογόνου.

Οι δράσεις του ΠΕΚΑ στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.2 αναμένεται να επωφεληθούν από τις μεταρρυθμίσεις που έχουν προβλεφθεί στο ΕΣΑΑ και είναι δυνατόν να συμπληρώσουν τις επενδύσεις σε ΑΠΕ που μοχλεύτηκαν μέσω των δανείων του ΕΣΑΑ.

⁶ Ετήσια έκθεση συνεργειών- συμπληρωματικότητας ΕΣΠΑ-ΕΣΑΑ για το 2023 (ΕΙΒ-PASSA για την ΕΥΣΣΑΕ/ΓΓ ΕΣΠΑ (2024)

Συνθήκες που παρουσιάστηκαν μετά την έγκριση του Προγράμματος και κατά την υλοποίησή του

Με βάση την ανάλυση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και το περιεχόμενο του αναθεωρημένου ΕΣΕΚ (2024) προκύπτει ότι το σύνολο των δράσεων που προγραμματίζονται στο ΠΕΚΑ 2021-2027 στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 2.2 συνεισφέρουν στην προώθηση του εθνικού στόχου ενίσχυσης του τομέα των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.

Το ΠΕΚΑ προγραμματίζει τη διάθεση των πόρων του ειδικού στόχου 2.2 κυρίως στα νησιά της πρωτοβουλίας GRECO ISLANDS, για τα οποία ωστόσο παρατηρείται σημαντική υστέρηση προγραμματισμού. Το ίδιο ισχύει και για τις λοιπές δράσεις, με την εξαίρεση της γεωθερμίας όπου υπάρχει προετοιμασία υποβολής ώριμης πρότασης προς εξειδίκευση. Στην περίπτωση του εν λόγω ειδικού στόχου δεν υπάρχουν ανάγκες για χρηματοδότηση συνεχιζόμενων έργων της ΠΠ 2014-2020.

Η ανωριμότητα των δράσεων που προβλέπονται στο ΠΕΚΑ υπό τον ΕΣ 2.2, η ασάφεια ως προς τους δυνητικούς δικαιούχους (π.χ. το ΥΠΕΝ, ενεργειακές κοινότητες, μεμονωμένοι δήμοι, ιδιώτες) σε συνδυασμό με την διαθεσιμότητα πόρων του ΕΣΑΑ για επενδύσεις που έχουν ήδη δρομολογηθεί στον ίδιο τομέα και μετατοπίζει το επενδυτικό ενδιαφέρον για μετά το 2025 (αλλά και του ΔΑΜ στις περιοχές ευθύνης του) αποδεικνύεται σημαντική πρόκληση για το Πρόγραμμα αναφορικά με τη δυνατότητα έγκαιρης αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων του εν λόγω ειδικού στόχου.

Πίνακας 7: Σύνοψη Ανάλυσης Ειδικού Στόχου RSO2.2, Προτεραιότητας 1

Ειδικός στόχος	RSO2.2 - Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με την Οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΕΕ) 2018/2001, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων βιωσιμότητας που καθορίζονται σ' αυτήν
Δράσεις	- Υλοποίηση έργων ΑΠΕ (Φωτοβολταϊκά, αιολικά κ.λπ.) που αφορούν τα νησιά της πρωτοβουλίας "GR-eco Islands" (υβριδικά έργα, έργα για θερμικές χρήσεις σε κτίρια, έργα αυτοπαραγωγής, ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, έργα αποθήκευσης ενέργειας, κ.λ.π.). - Δράσεις ανάπτυξης έργων ΑΠΕ από Ενεργειακές Κοινότητες (κυρίως σε νησιά, ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές). - Δράσεις προώθησης και ενίσχυσης της γεωθερμίας. - Δράσεις παραγωγής ενέργειας από πλωτές φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις, υπεράκτιες εγκαταστάσεις αιολικής ενέργειας και τεχνολογίες ωκεάνιας ενέργειας - Δράσεις ανάπτυξης έργων ΑΠΕ με χρήση βιομάζας (εξαιρουμένων των νησιωτικών περιοχών), σε συμμόρφωση με την Οδηγία RED II, το ΕΣΕΚ, τη στρατηγική κυκλικής οικονομίας και τους στόχους για την κλιματική ουδετερότητα για το 2050, λαμβάνοντας υπόψη βιώσιμες πρακτικές διαχείρισης των δασών. - Δράσεις υποστήριξης ΜΜΕ για εγκατάσταση συστημάτων αυτοπαραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ.
Ταμείο	Προϋπολογισμός
ΕΤΠΑ	58,827 εκατ. €

Συμπεράσματα Υφιστάμενης Ανάλυσης	Οι επιδόσεις της Ελλάδας ευθυγραμμίζονται με τους εθνικούς στόχους διείσδυσης ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή, επιταχύνοντας την ενεργειακή της μετάβαση. Τα έργα της παραπάνω δράσης, αναμένεται να συμβάλλουν σε περαιτέρω βελτίωση της ήδη καλής επίδοσης της χώρας στον εν λόγω τομέα. Η συνεισφορά του ΕΣΑΑ την παρούσα χρονική περίοδο είναι κομβική για την προώθηση μεταρρυθμίσεων που θα ενισχύουν την περαιτέρω ανάπτυξη των ΑΠΕ και για την χρηματοδότηση επενδύσεων όπως αυτοκατανάλωση, αύξηση της εγκατάστασης συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας για την περαιτέρω διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και πιλοτικά έργα για την παραγωγή βιομεθανίου και ανανεώσιμου υδρογόνου. Το ΠΕΚΑ προγραμματίζει τη διάθεση των πόρων του ειδικού στόχου κυρίως στα νησιά της πρωτοβουλίας GRECO ISLANDS, για τα οποία ωστόσο παρατηρείται σημαντική υστέρηση προγραμματισμού. Το ίδιο ισχύει και για τις λοιπές δράσεις, με την εξαίρεση της γεωθερμίας όπου παρατηρείται κάποια κινητικότητα. Παράλληλα τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου καταδεικνύουν τις πολύ καλές επιδόσεις της χώρας όσον αφορά τις επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπου σύμφωνα με τις προβλέψεις θα επιτευχθούν οι σχετικοί στόχοι της χώρας για το 2030. Επιπρόσθετα, τον Ιούνιο 2025 (SWD(2025)208 final/4.6.2025) το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής υιοθετεί την προσέγγιση της σταδιακής μείωσης της χρηματοδότηση καθεστώτων κρατικής ενίσχυσης για έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η ανωριμότητα των δράσεων που προβλέπονται στο ΠΕΚΑ υπό τον ΕΣ 2.2 σε συνδυασμό με την διαθεσιμότητα πόρων του ΕΣΑΑ για επενδύσεις που έχουν ήδη δρομολογηθεί και δεδομένης της ανάγκης χρηματοδοτικής ενίσχυσης άλλων τομέων του ΠΕΚΑ, υποστηρίζει πρόταση μεταφοράς ποσών του ΕΣ 2.2 προς τους συναφείς ειδικούς στόχους 2.1 (ενεργειακές αναβαθμίσεις δημοσίων κτιρίων), 2.3 (ενεργειακές υποδομές, συστήματα αποθήκευσης ενέργειας) και προς τη νέα προτεραιότητα 11 και τον αντίστοιχο Ειδικό Στόχο 2.11 για την προώθηση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση. Σε κάθε μεταφορά ποσών λαμβάνονται υπόψη οι περιορισμοί για την διατήρηση της κλιματικής συνεισφοράς του προγράμματος.
--	---

ΕΣ 2.3 (RSO2.3): Ανάπτυξη έξυπνων συστημάτων ενέργειας, δικτύων και συστημάτων αποθήκευσης εκτός του Διευρωπαϊκού Δικτύου Ενέργειας (ΔΕΔ-Ε)

Πρόκειται για ειδικό στόχο που εστιάζει στην υλοποίηση κρίσιμων παρεμβάσεων για την επίτευξη της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για την Πράσινη Μετάβαση.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Έξυπνα συστήματα ενέργειας, δικτύων και συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας)

Σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η Ελλάδα ενδεχομένως να αντιμετωπίσει προκλήσεις σχετικά με ζητήματα δυναμικότητας δικτύου για την κάλυψη της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας, ειδικά καθώς προχωρά στην ταχεία ενσωμάτωση των ΑΠΕ και νέων τεχνολογιών.

Η ανάληψη περαιτέρω δράσης για την επέκταση της δυναμικότητας διασυνοριακής διασύνδεσης της Ελλάδας και την ενίσχυση του εθνικού της δικτύου θα της δώσει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας, να ενσωματώσει αποτελεσματικότερα την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και να βελτιώσει την ευελιξία του δικτύου.⁷

Ειδικότερα η χώρα αναμένεται να ωφεληθεί από την ενίσχυση της δυναμικότητας και της οικονομικής προσιτότητας του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας μέσω i) του εξορθολογισμού της διαδικασίας αδειοδότησης νέων δικτύων μεταφοράς και ενίσχυση της συνεργασίας με τις γειτονικές χώρες μέσω της καλύτερης αξιοποίησης των περιφερειακών κέντρων συντονισμού, ii) της βελτίωσης της ποιότητας του δικτύου διανομής, iii) της βελτίωσης της οικονομικής προσιτότητας των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας με την ανάπτυξη λύσεων ευελιξίας χωρίς ορυκτά καύσιμα και iv) της προσαρμογής του μηνύματος των τιμών όσον αφορά τους επιβαλλόμενους ενεργειακούς φόρους για την ενθάρρυνση του εξηλεκτρισμού.

Σε αυτή την κατεύθυνση, έχει δρομολογηθεί η ανάπτυξη του συστήματος μεταφοράς με πρωτοβουλίες όπως η διασύνδεση των Κυκλάδων με το ηπειρωτικό σύστημα, το έργο «Αριάδνη» (διασύνδεση Κρήτης-Αττικής) και η λειτουργία δεύτερης διασυνοριακής εναέριας γραμμής 400kV με την Βουλγαρία.⁸

Παράλληλα, η αύξηση της αποθηκευτικής ικανότητας δύναται να οδηγήσει σε μείωση της ανάγκης περικοπής της πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας⁹, η οποία αφορά στη σκόπιμη μείωση της παραγωγής κάτω από το επίπεδο που θα υπήρχε η δυνατότητα να έχει παραχθεί, λόγω εξισορρόπησης της προσφοράς με τη ζήτηση ή περιορισμών στα δίκτυα μεταφοράς και διανομής.

Προβλέψεις αναθεωρημένου ΕΣΕΚ

Προς αυτή την κατεύθυνση ευθυγραμμίζεται και το Αναθεωρημένο ΕΣΕΚ (2024), δεδομένου ότι θέτει ως βασικές προτεραιότητες μεταξύ άλλων:

- την ψηφιοποίηση, την ενίσχυση ανθεκτικότητας και βέλτιστη χρήση των ηλεκτρικών δικτύων: Τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας καθίστανται ζωτικής σημασίας στην επίτευξη των ενεργειακών και κλιματικών στόχων και θα πρέπει αντίστοιχα να σχεδιαστούν και να αναπτυχθούν ώστε να μπορούν να διαχειρίζονται και να ανταποκρίνονται με τον βέλτιστο τρόπο στις ενεργειακές και κλιματικές προκλήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η ψηφιοποίησή τους, οι νέες επενδύσεις και ο νέος σχεδιασμός για βελτίωση της ανθεκτικότητάς τους και βέλτιστης υποδοχής της αυξημένης διείσδυσης από ΑΠΕ, καθώς και για τη συμμετοχή ευέλικτων φορτίων ζήτησης, αποτελούν στρατηγικές προτεραιότητες, συμβάλλοντας σημαντικά, πέρα από την επίτευξη συγκεκριμένων ποσοτικών ενεργειακών και κλιματικών στόχων, τόσο στην ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού, όσο και στην εύρυθμη και ανταγωνιστική λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.
- την αύξηση της αποθήκευσης ενέργειας: Η υψηλή διείσδυση των ΑΠΕ θα πρέπει να συνοδεύεται από την ανάπτυξη της απαιτούμενης αποθήκευσης. Η ανάπτυξη επαρκούς ισχύος και χωρητικότητας συστημάτων αποθήκευσης είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την περαιτέρω διείσδυση των ΑΠΕ στο μείγμα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

⁷ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2025 – Ελλάδα, Παράρτημα 8

⁸ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Παράρτημα 7

⁹ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Περαιτέρω προτεραιότητες για το μέλλον

Με βάση το τελικό επικαιροποιημένο ΕΣΕΚ, η Ελλάδα αναμένεται να επιτύχει τον στόχο διασύνδεσης του 15 % έως το 2030 λόγω της υλοποίησης έργων διασύνδεσης στα σύνορά της. Η Ελλάδα υλοποιεί (μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ) ορισμένα έργα για την ενίσχυση του εθνικού δικτύου. Σ' αυτά περιλαμβάνονται ο εκσυγχρονισμός του δικτύου διανομής στις πλέον κορεσμένες περιοχές, καθώς και έργα για τη σύνδεση της ηπειρωτικής Ελλάδας με τα νησιά της.¹⁰

Ειδικότερα, στο πλαίσιο της ασφάλειας ενεργειακού ανεφοδιασμού, μεταξύ των ποιοτικών στόχων που αναπτύσσονται στο ΕΣΕΚ, περιλαμβάνεται και η Διασύνδεση των αυτόνομων νησιωτικών ηλεκτρικών συστημάτων. Σημαντική προτεραιότητα αποτελεί η διασύνδεση των νησιών του Αιγαίου με το Ηπειρωτικό Σύστημα, όπως το έργο ηλεκτρικής διασύνδεσης της Κρήτης με το ΕΣΜΗΕ στην Αττική, το οποίο ολοκληρώνεται με χρηματοδότηση από το ΠΕΚΑ.

Επίσης στο ΕΣΕΚ τίθεται ως σημαντικός στόχος η υλοποίηση δράσεων εκσυγχρονισμού του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της ψηφιοποίησής του και την εγκατάσταση έξυπνων μετρητών ενέργειας, ώστε να καταστεί δυνατή, η συμμετοχή της κατανάλωσης στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας σε πραγματικό χρόνο και η δυνατότητα προσφοράς δυναμικών τιμολογίων ηλεκτρικής ενέργειας από τους προμηθευτές, καθώς επίσης και δράσεις υπογειοποίησης εναερίων δικτύων Μέσης και Χαμηλής Τάσης των νησιών της πρωτοβουλίας «GR-eco Islands» αλλά και σε άλλους δήμους, με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των δικτύων ώστε να είναι σε θέση να αντέξουν πιθανές καταστροφές και να ελαχιστοποιήσουν τις διαταραχές, στον ενεργειακό εφοδιασμό.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Παράρτημα 8)	Αν και η χώρα έχει επιταχύνει σημαντικά την ανάπτυξη έργων ΑΠΕ, βασική πρόκληση αποτελεί η ανάπτυξη της δυναμικότητας του δικτύου της για την κάλυψη ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας. Η αύξηση της δυναμικότητας όσον αφορά στην αποθήκευση ενέργειας της χώρας θα μειώσει την ανάγκη περικοπής της πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ θα μπορούσε να συμβάλει στην αντιμετώπιση τυχόν ζητημάτων αστάθειας των ΑΠΕ.
---	---

Συνεισφορά του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 – Υλοποίηση του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.3 (RSO2.3)

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027, μέσω των πόρων που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.3 της Προτεραιότητας 1 περιλαμβάνει δράσεις που συνεισφέρουν στην υλοποίηση δράσεων ανάπτυξης δικτύων και συστημάτων αποθήκευσης εκτός του Διευρωπαϊκού Δικτύου Ενέργειας (ΔΕΔ-Ε), καθώς και σε δράσεις ανάπτυξης έξυπνων συστημάτων ενέργειας, οι οποίες αποδίδονται στα παρακάτω πεδία παρέμβασης του Κανονισμού 2021/1060/ΕΕ.

Πιο αναλυτικά:

Πίνακας 8: Ανάλυση Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.3 - Προτεραιότητα 1, Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 "ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ - ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΑΠΕ - ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ"				
ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
RSO2.3	ΤΣ	053	Έξυπνα ενεργειακά συστήματα (συμπεριλαμβανομένων των έξυπνων ενεργειακών δικτύων και των συστημάτων ΤΠΕ) και σχετικά συστήματα αποθήκευσης	46.000.000
RSO2.3	ΕΤΠΑ	053	Έξυπνα ενεργειακά συστήματα (συμπεριλαμβανομένων των έξυπνων ενεργειακών δικτύων και των συστημάτων ΤΠΕ) και σχετικά συστήματα αποθήκευσης	331.713.069
RSO2.3	ΕΤΠΑ	185	Φυσικό αέριο: αποθήκευση, μεταφορά και διανομή	49.000.000

¹⁰ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2025 – Ελλάδα, Παράρτημα 8

Σύνολο ΤΣ Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.3 (RSO2.3)	46.000.000
Σύνολο ΕΤΠΑ Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.3 (RSO2.3)	380.713.069
Σύνολο Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.3 (RSO2.3)	426.713.069

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.3 προβλέπεται η υλοποίηση των ακόλουθων δράσεων ανάπτυξης έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης (εκτός ΔΕΔ-Ε) :

- Δράσεις υπογειοποίησης εναερίων δικτύων Μέσης και Χαμηλής Τάσης στα νησιά της πρωτοβουλίας «GR-eco Islands» και σε άλλους δήμους.
- Δράσεις αποθήκευσης ενέργειας και δικτύων με στόχο την αδιάλειπτη παροχή της σε απομακρυσμένες ηπειρωτικές ή και νησιωτικές περιοχές, εντασσόμενες στην Στρατηγική Πρωτοβουλία των "GR-eco Islands".
- Δημιουργία υποδομών ηλεκτρικής διασύνδεσης πλοίων στα λιμάνια για τη μείωση εκπομπών αερίων ρύπων.
- Ανάπτυξη συστημάτων αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας.
- Δράσεις έξυπνων ενεργειακών συστημάτων μεταφοράς και διανομής ενέργειας.
- Δράσεις ψηφιοποίησης των δικτύων.
- Έργα διασύνδεσης των νησιών με το ηπειρωτικό σύστημα ή/και μεταξύ τους (ηλεκτρικό καλώδιο διασύνδεσης της Κρήτης με την Αττική).
- Δράσεις υλοποίησης έξυπνων ενεργειακών συστημάτων μεταφοράς και διανομής ενέργειας.
- Υλοποίηση έργου αγωγού φυσικού αερίου (με δυνατότητα μεταφοράς και πράσινου υδρογόνου με αμφίδρομη ροή) προς τη μονάδα ΣΗΘΥΑ στον ΑΗΣ Καρδιάς, για την υποκατάσταση λιγνίτη και τη διασφάλιση της παραγωγής θερμικής ενέργειας για την τροφοδοσία της τηλεθέρμανσης Κοζάνης και του ενιαίου δικτύου τηλεθερμάνσεων της Δυτικής Μακεδονίας.
- Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων έργων αποθήκευσης, μεταφοράς και διανομής φυσικού αερίου του ΕΠ ΑνΕΚ 2014-2020 που προβλέπονται στο ΕΣΕΚ (Β' φάση του μεγάλου έργου «Ανεξάρτητο Σύστημα Φυσικού Αερίου ΑΣΦΑ Αλεξανδρούπολης», το έργο αποθήκευσης / ανεφοδιασμού με τη νέα προβλήτα small scale LNG στη Ρεβυθούσα, τμηματοποιημένα δίκτυα διανομής φυσικού αερίου).

Έως **30.11.2025** έχουν εξειδικευτεί 6 δράσεις, ΣΔΔ 395,404 εκατ. € (Ποσοστό Εξειδικευμένης ΣΣΔ επί της Προτεραιότητας: 29,35 %), και έχουν εκδοθεί **7** Προσκλήσεις, συνολικής ΣΔΔ 450,16 εκατ. €, εκ των οποίων **3** Προσκλήσεις αφορούν σε νέα δράση και 4 Προσκλήσεις αφορούν αμιγώς την ολοκλήρωση τμηματοποιημένων πράξεων του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 και του ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020.

Αναλυτικότερα:

Πεδίο παρέμβασης 053

- 1.3.53.1. Παρεμβάσεις Υπογείωσης Εναερίων Δικτύων Μεταφοράς και Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας σε Δήμους – Π/Υ ΣΔΔ = 45.000.000 € (νέα δράση)
- 1.3.53.2. Διασύνδεση Κρήτης με το ΕΣΜΗΕ Φάση II: Διασύνδεση ΣΡ ικανότητας 2x500MW, Κρήτη – Αττική / 2ο στάδιο – Π/Υ ΣΔΔ = 222.361.648 € (τμηματοποιημένο έργο του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020)
- 1.3.53.3. Πληροφοριακό Σύστημα Εξυπηρέτησης Χρηστών Δικτύου του ΔΕΔΔΗΕ – Φάση Β' – Π/Υ ΣΔΔ = 14.505.785 € (τμηματοποιημένο έργο του ΕΠ-ΑΝΕΚ 2014-2020)
- 1.3.53.4 Κατασκευή Αγωγού Φυσικού Αερίου Υψηλής Πίεσης στην Περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας - Π/Υ ΣΔΔ = 69.900.000 €.
- 1.3.53.1.2 Νέες Παρεμβάσεις Υπογείωσης Εναερίων Δικτύων Μεταφοράς και Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας σε Δήμους – Π/Υ ΣΔΔ = 26.985.000 €.

Πεδίο παρέμβασης 185

- 1.3.185.1. Ανεξάρτητο Σύστημα Φυσικού Αερίου “ΑΣΦΑ” Αλεξανδρούπολης – Φάση Β’ – Π/Υ ΣΔΔ = 30.000.000 € (τμηματοποιημένο έργο του ΕΠ-ΑΝΕΚ 2014-2020)
- 1.3.185.2. Ολοκλήρωση πράξεων ανάπτυξης δικτύων διανομής φυσικού αερίου σε Δήμους – Φάση Β’ – Π/Υ ΣΔΔ = 13.597.000 € (τμηματοποιημένα έργα του ΕΠ-ΑΝΕΚ 2014-2020)

Έως 30.11.2025 έχουν εκδοθεί 6 αποφάσεις ένταξης πράξεων, επιλέξιμης ΣΔΔ 365,99 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 85,77%), οι οποίες αφορούν:

- στο 2ο στάδιο του Μεγάλου Έργου του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 για τη Διασύνδεση της Κρήτης με το ΕΣΜΗΕ στην Αττική (1 πράξη) με επιλέξιμη ΣΔΔ 222,36 εκατ. € (ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 16,51%).
- στη Β’ φάση του Μεγάλου Έργου του ΕΠ-ΑΝΕΚ 2014-2020 για το Ανεξάρτητο Σύστημα Φυσικού Αερίου Αλεξανδρούπολης (ΑΣΦΑ) (1 τμηματοποιημένο έργο του ΕΠ-ΑΝΕΚ 2014-2020) με επιλέξιμη ΣΔΔ 48,26 εκατ. € (ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 3,58%).
- στην υπογειοποίηση καλωδίων στο Δήμο Πεντέλης (1 πράξη) με συνολική ΣΔΔ 18,013 εκατ. € (ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 1,34 %).
- στην κατασκευή Αγωγού Φυσικού Αερίου Υψηλής Πίεσης στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας, με επιλέξιμη ΣΔΔ 60,66 εκατ.€ (ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 4,5 %).
- ολοκλήρωση δικτύων διανομής φυσικού αερίου σε Δήμους της Π. Πελοποννήσου και Κ. Μακεδονίας (2 πράξεις), με επιλέξιμη ΣΔΔ 16,69 εκατ.€ (ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 1,24 %).

Οι Νομικές Δεσμεύσεις ανέρχονται σε ΣΔΔ 295,449 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας: 21,93%) και οι πληρωμές ανέρχονται σε 210,679 εκατ.€. (Ποσοστό ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας: 15,64%).

Στο Παράρτημα Ι παρατίθεται Πίνακας αποτύπωσης προόδου του ΕΣ 2.3 της Προτεραιότητας 1 όπου παρουσιάζονται τα στοιχεία προόδου έως την 30.11.2025 ανά δράση.

Υλοποίηση πλαισίου επίδοσης του Ειδικού Στόχου 2.3 (RSO2.3) – Προτεραιότητα 1

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι δείκτες εκροής του ειδικού στόχου 2.3 όπως είναι αποτυπωμένοι στην ισχύουσα (έκδοση 2.2) του Προγράμματος.

Με βάση την υλοποίηση του προγράμματος μέχρι σήμερα, καταγράφεται επίτευξη στο ΕΤΠΑ για τον δείκτη PSO542 που αφορά σε Δυναμικότητα αποθήκευσης φυσικού αερίου (σε Λιγότερο Ανεπτυγμένες Περιφέρειες και Περιφέρειες σε Μετάβαση), ο οποίος συσχετίζεται με το τμηματοποιημένο Μεγάλο Έργο του ΕΠ-ΑΝΕΚ 2014-2020 για το Ανεξάρτητο Σύστημα Φυσικού Αερίου Αλεξανδρούπολης (ΑΣΦΑ) (ΠΠ 185 – Δράση 1.3.185.1), το οποίο πρόκειται να ολοκληρωθεί οικονομικά εντός του 2025.

Επισημαίνεται ότι η επίτευξη των δεικτών αναμένεται με το πέρας υλοποίησης των σχετικών εργασιών στις λοιπές ενταγμένες δράσεις και συγκεκριμένα:

- για τους δείκτες RCO23 και RCO105 στο ΤΣ δεν επιτυγχάνεται επίτευξη δεδομένου ότι δεν έχουν εξειδικευτεί σχετικές δράσεις.
- για τον δείκτη RCO105 στο ΕΤΠΑ δεν επιτυγχάνεται επίτευξη δεδομένου ότι δεν έχουν εξειδικευτεί σχετικές δράσεις.
- για τον δείκτη PSO543 στο ΕΤΠΑ δεν επιτυγχάνεται επίτευξη δεδομένου ότι δεν έχει εξειδικευτεί σχετική δράση που αφορά στο έργο αποθήκευσης/ανεφοδιασμού με τη νέα προβλήτα small scale LNG στη Ρεβυθούσα.
- για τον δείκτη PSO540 στο ΕΤΠΑ έως 30.06.2025 είχαν ενταχθεί συνολικά 2 πράξεις που αφορούν στην ολοκλήρωση του 2ου σταδίου του Μεγάλου Έργου του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 για τη Διασύνδεση της Κρήτης με το ΕΣΜΗΕ στην Αττική και στο έργο υπογειοποίησης καλωδίων στο Δήμο Πεντέλης και η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση των σχετικών ενταγμένων πράξεων.

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

- για τον δείκτη RCO23 στο ΕΤΠΑ έως 30.06.2025 είχε ενταχθεί 1 πράξη που αφορά στην ολοκλήρωση του 2ου σταδίου του Μεγάλου Έργου του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 για τη Διασύνδεση της Κρήτης με το ΕΣΜΗΕ στην Αττική και η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση της σχετικής ενταγμένης πράξης.
- για τον δείκτη RCO124 στο ΠΠ 053 ΕΤΠΑ (Δράση 1.3.53.4 Κατασκευή Αγωγού Φυσικού Αερίου Υψηλής Πίεσης στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας) και στο ΠΠ 185 ΕΤΠΑ (Δράση 1.3.185.2. Ολοκλήρωση πράξεων ανάπτυξης δικτύων διανομής φυσικού αερίου σε Δήμους – Φάση Β') έως 30.06.2025 δεν είχε ενταχθεί σχετική πράξη, ενώ η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση των σχετικών χρηματοδοτούμενων πράξεων.

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

Πίνακας 9 - Αποτύπωση Προόδου της Επίτευξης Οροσήμων των Δεικτών Εκροών του ΕΣ 2.3 (RSO2.3) - Προτεραιότητας 1 – SFC 30.06.2025

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ (2024)	ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ (30.06.2025)	ΤΙΜΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (30.06.2025)
1	RSO2.3	ΤΣ	-	RCO23	Συστήματα ψηφιακής διαχείρισης για έξυπνα ενεργειακά συστήματα	στοιχεία του συστήματος	0,00	2,00	0,00	0,00
1	RSO2.3	ΤΣ	-	RCO105	Λύσεις για την αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας	MWh	0,00	28,00	0,00	0,00
1	RSO2.3	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO23	Συστήματα ψηφιακής διαχείρισης για έξυπνα ενεργειακά συστήματα	στοιχεία του συστήματος	0,00	1,00	1,00	0,00
1	RSO2.3	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO105	Λύσεις για την αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας	MWh	0,00	56,00	0,00	0,00
1	RSO2.3	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO540	Γραμμές δικτύου μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας που κατασκευάστηκαν ή αναβαθμίσθηκαν πρόσφατα	Χιλιόμετρα	0,00	100,00	124,11	4,38
1	RSO2.3	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO542	Δυναμικότητα αποθήκευσης φυσικού αερίου	Κυβικά μέτρα (m3)	0,00	71.880,00	71.880,00	71.880,00
1	RSO2.3	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO543	Υποδομές ανεφοδιασμού εναλλακτικών καυσίμων	Αριθμός	0,00	0,47	0,00	0,00
1	RSO2.3	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO23	Συστήματα ψηφιακής διαχείρισης για έξυπνα ενεργειακά συστήματα	στοιχεία του συστήματος	0,00	2,00	1,00	0,00
1	RSO2.3	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO105	Λύσεις για την αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας	MWh	0,00	56,00	0,00	0,00

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ (2024)	ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ (30.06.2025)	ΤΙΜΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (30.06.2025)
1	RSO2.3	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO124	Γραμμές δικτύου μεταφοράς και διανομής αερίου που κατασκευάστηκαν ή βελτιώθηκαν πρόσφατα	χλμ.	0,00	416,00	0,00	0,00
1	RSO2.3	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO540	Γραμμές δικτύου μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας που κατασκευάστηκαν ή αναβαθμίσθηκαν πρόσφατα	Χιλιόμετρα	0,00	100,00	76,89	37,04
1	RSO2.3	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO542	Δυναμικότητα αποθήκευσης φυσικού αερίου	Κυβικά μέτρα (m3)	0,00	81.620,00	81.620,00	81.620,00
1	RSO2.3	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO543	Υποδομές ανεφοδιασμού εναλλακτικών καυσίμων	Αριθμός	0,00	0,53	0,00	0,00

Συνέργειες και συμπληρωματικότητες με το Εθνικό Σχέδιο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης (ΕΣΑΑ)¹¹

Ο πρώτος άξονας (Ενίσχυση της Ενέργειας) του Πυλώνα 1 του ΕΣΑΑ (Πράσινη Μετάβαση) στοχεύει σε μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας και για τη διευκόλυνση της διαδικασίας απανθρακοποίησης της Ελλάδας. Οι μεταρρυθμίσεις απλοποιούν τους κανόνες αδειοδότησης για επενδύσεις στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, αυξάνουν την αποδοτικότητα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και διασφαλίζουν την οικονομική βιωσιμότητα των καθεστώτων στήριξης.

Ο άξονας περιλαμβάνει επίσης βασικές επενδύσεις σε δίκτυα για να ολοκληρωθεί η διασύνδεση των Κυκλάδων και για να καταστεί η διανομή ηλεκτρικής ενέργειας φιλικότερη προς το περιβάλλον και να είναι σε θέση να απορροφά μεγαλύτερο μερίδιο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Τα συστήματα αποθήκευσης στηρίζουν επίσης την απανθρακοποίηση της οικονομίας μέσω της συσσώρευσης της πλεονάζουσας ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

Οι δράσεις του ΠΕΚΑ στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 2.3 αναμένεται να επωφεληθούν από τις μεταρρυθμίσεις που έχουν προβλεφθεί στο ΕΣΑΑ, όπως:

- Αύξηση της δυναμικότητας δικτύου και αποθήκευσης προώθηση επενδύσεων αποθήκευσης.
- Κανονιστικό πλαίσιο για ένα έξυπνο δίκτυο.
- Εργαλειοθήκη για την προώθηση της κοινής χρήσης της ενέργειας της αυτοκατανάλωσης και των κοινοτήτων ανανεώσιμης ενέργειας.

Δράσεις έξυπνων ενεργειακών συστημάτων μεταφοράς και διανομής ενέργειας και ψηφιοποίησης των δικτύων του ΕΣΑΑ (άξονας 1.1) που δρουν συμπληρωματικά με αντίστοιχες δράσεις του ΠΕΚΑ στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.3 είναι η Διασύνδεση Κυκλάδων (Δ' Φάση), τρία έργα του ΔΕΔΔΗΕ για την αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος με υποσταθμούς ΥΤΜΤ και αναβάθμιση των εναέριων και υπόγειων δικτύων, και η ανακατασκευή του ΚΥΤ Κουμουνδούρου Γραμμή Μεταφοράς 400kV ΚΥΤ Κουμουνδούρου ΚΥΤ Κορίνθου, ο Αντλησιοταμιευτικός Σταθμός Δυτικής Ελλάδας στην Αμφιλοχία ισχύος 680 MW και τα Συστήματα BESS συνολικού ύψους 520MW stand alone συστήματα αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας.

Δεν προβλέπονται στο ΕΣΑΑ (άξονας 1.1) δράσεις ανάπτυξης αγωγών φυσικού αερίου (με δυνατότητα μεταφοράς και πράσινου υδρογόνου με αμφίδρομη ροή), δράσεις δικτύων διανομής, αποθήκευσης ενέργειας και υπογειοποίησης εναέριων δικτύων Μέσης και Χαμηλής Τάσης εντασσόμενες στην Στρατηγική Πρωτοβουλία των "GR-eco Islands" και δράσεις ηλεκτρικής διασύνδεσης πλοίων που ελλιμενίζονται σε μεγάλα λιμάνια, ώστε να μην εκπέμπουν ρύπους από την καύση πετρελαίου.

Συνθήκες που παρουσιάστηκαν μετά την έγκριση του Προγράμματος και κατά την υλοποίησή του

Με βάση την ανάλυση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και το περιεχόμενο του αναθεωρημένου ΕΣΕΚ (2024) προκύπτει ότι το σύνολο των δράσεων που προγραμματίζονται στο ΠΕΚΑ 2021-2027 στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.3 μπορούν να συντελέσουν στις εθνικές ανάγκες που εντοπίστηκαν και αφορούν σε ζητήματα μεταφοράς και διανομής, ενεργειακής ασφάλειας, καθώς και ενίσχυσης των δυνατοτήτων αποθηκευτικής ενέργειας, μειώνοντας έτσι την ανάγκη περικοπών πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας.

Η μέχρι στιγμής εικόνα υλοποίησης του προγράμματος αποτυπώνει την εξής κατάσταση:

Η χρηματοδότηση του ειδικού στόχου από το Ταμείο Συνοχής αφορά ενεργειακές υποδομές και συστήματα αποθήκευσης ενέργειας στα νησιά GRECO, υποδομές εξηλεκτρισμού σε λιμάνια και υπογειοποίηση δικτύων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας. Οι δράσεις της πρωτοβουλίας GRECO Islands δεν έχουν εξειδικευτεί μέχρι στιγμής εν αναμονή του σχετικού προγραμματισμού που θα προκύψει από την κατάρτιση των Τοπικών Σχεδίων Δράσης ή από την ενεργοποίηση εμπροσθοβαρών έργων στα εν λόγω νησιά. Λόγω της αντικειμενικής καθυστέρησης προγραμματισμού, εκτιμάται ότι στην παρούσα χρονική στιγμή, αφενός οι ανάγκες ενίσχυσης άλλων δράσεων Ταμείου Συνοχής στο Πρόγραμμα είναι πιο επιτακτικές, αφετέρου

¹¹ Ετήσια έκθεση συνεργειών- συμπληρωματικότητας ΕΣΠΑ-ΕΣΑΑ για το 2023 (ΕΙΒ-PASSA για την ΕΥΣΣΑΕ/ΓΓ ΕΣΠΑ (2024))

υπάρχει η δυνατότητα συμπληρωματικής χρηματοδοτικής συμβολής του ΕΤΠΑ για τις ίδιες δράσεις, εφόσον αυτό απαιτηθεί.

Στον αντίποδα, στο ΕΤΠΑ του Ειδικού Στόχου 2.3 αποτυπώνεται ανάγκη πρόσθετης χρηματοδότησης καθώς υπάρχουν σημαντικά ώριμα έργα μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας (Διασύνδεση Κρήτης με ΕΣΜΗΕ, υπογειοποίηση δικτύων διανομής ενέργειας,) που υλοποιούνται και θα υλοποιηθούν (κατασκευή του αγωγού φυσικού αερίου υψηλής πίεσης προς την Κοζάνη με μετάβαση σε υδρογόνο και διασφάλιση της λειτουργίας των εγκαταστάσεων ΣΗΘΥΑ στον ΑΗΣ Καρδιάς κατά τη μετα-λιγνιτική περίοδο). Παραμένουν επίσης σε εκκρεμότητα έργα του ΕΠ-ΑΝΕΚ 2014-2020 με ανάγκη τμηματοποίησης, τα οποία κατέστησαν απαιτητά μετά την έγκριση του Προγράμματος (π.χ. έργα φυσικού αερίου, υποδομές και συστήματα του ΔΕΔΔΗΕ, υπογειοποίηση δικτύων με συμπληρωματική χρηματοδότηση από το ΤΑΑ κλπ), ενώ είναι σκόπιμη η πρόβλεψη συμπληρωματικής χρηματοδότησης από το ΕΤΠΑ συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας και εξηλεκτρισμού του ελλιμενισμού πλοίων ή των σχετικών δράσεων στα GReco Islands εφόσον υποβληθεί σχετικός προγραμματισμός από το αρμόδιο Υπουργείο.

Σημαντική επίπτωση στο σχεδιασμό των επενδύσεων των ενεργειακών υποδομών αποτελεί η πρόσφατη ενεργοποίηση του Καν. 2025/1914 για την τροποποίηση των καν. (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056 που εισάγει νέα ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων της πολιτικής συνοχής στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης. Προκειμένου να ενισχυθεί η ενεργειακή ασφάλεια και να επιταχυνθεί η ενεργειακή μετάβαση δημιουργείται ο νέος ειδικός στόχος ΕΣ 2.12 (RSO 2.12) για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής στο πλαίσιο του ΣΠ 2: RSO 2.12 (xii): Προώθηση των ενεργειακών γραμμών διασύνδεσης και των σχετικών υποδομών μεταφοράς, διανομής, αποθήκευσης και υποστηρικτικών υποδομών, καθώς και η προστασία των ενεργειακών υποδομών ζωτικής σημασίας και ανάπτυξη υποδομών επαναφόρτισης, ο οποίος μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά με τις επενδύσεις στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 2.3 του Προγράμματος ΠΕΚΑ.

Πίνακας 10 – Σύνοψη ανάλυσης Ειδικού Στόχου RSO2.3, Προτεραιότητας 1

Ειδικός στόχος	RSO2.3 - Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης εκτός ΔΕΔ-Ε
Δράσεις	• Έργα διασύνδεσης των νησιών με το ηπειρωτικό σύστημα ή/και μεταξύ τους (όπως το ηλεκτρικό καλώδιο διασύνδεσης της Κρήτης με την Αττική). • Δράσεις έξυπνων ενεργειακών συστημάτων μεταφοράς και διανομής ενέργειας. • Δράσεις ψηφιοποίησης των δικτύων. • Υλοποίηση έργου αγωγού φυσικού αερίου (με δυνατότητα μεταφοράς και πράσινου υδρογόνου με αμφίδρομη ροή) προς τη μονάδα ΣΗΘΥΑ στον ΑΗΣ Καρδιάς, προς διασφάλιση της τροφοδοσίας του ενιαίου δικτύου τηλεθερμάνσεων της Δυτικής Μακεδονίας. • Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων έργων αποθήκευσης, μεταφοράς και διανομής φυσικού αερίου του ΕΠ ΑνΕΚ 2014-2020 που προβλέπονται στο ΕΣΕΚ (Β' φάση του μεγάλου έργου «Ανεξάρτητο Σύστημα Φυσικού Αερίου ΑΣΦΑ Αλεξανδρούπολης», νέα προβλήτα small scale LNG στη Ρεβυθούσα, τμηματοποιημένα δίκτυα διανομής φυσικού αερίου). • Δράσεις υπογειοποίησης εναερίων δικτύων Μέσης και Χαμηλής Τάσης στα νησιά της πρωτοβουλίας «GR-eco Islands» και σε άλλους δήμους. • Δράσεις αποθήκευσης ενέργειας και δικτύων με στόχο την αδιάλειπτη παροχή της σε απομακρυσμένες ηπειρωτικές ή και νησιωτικές περιοχές, εντασσόμενες στην Στρατηγική Πρωτοβουλία των "GR-eco Islands". • Δημιουργία υποδομών ηλεκτρικής διασύνδεσης πλοίων στα λιμάνια για τη μείωση εκπομπών αερίων ρύπων. • Ανάπτυξη συστημάτων αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας.

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

Ταμείο	Προϋπολογισμός
ΕΤΠΑ	€ 380,7 εκατ.
ΤΣ	€ 46,0 εκατ.
Συμπεράσματα Υφιστάμενης Ανάλυσης	Αν και η χώρα έχει επιταχύνει σημαντικά την ανάπτυξη έργων ΑΠΕ, βασική πρόκληση αποτελεί η ανάπτυξη της δυναμικότητας του δικτύου της για την κάλυψη ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας. Η αύξηση της δυναμικότητας όσον αφορά στην αποθήκευση ενέργειας της χώρας θα μειώσει την ανάγκη περικοπής της πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ θα μπορούσε να συμβάλει στην αντιμετώπιση τυχόν ζητημάτων αστάθειας των ΑΠΕ. Το σύνολο των δράσεων που προγραμματίζονται στο ΠΕΚΑ 2021-2027 στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.3 μπορούν να συντελέσουν στις εθνικές ανάγκες που εντοπίστηκαν και αφορούν σε ζητήματα μεταφοράς και διανομής, ενεργειακής ασφάλειας, καθώς και ενίσχυσης των δυνατοτήτων αποθηκευτικής ενέργειας, μειώνοντας έτσι την ανάγκη περικοπών πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας. Από την πρόοδο υλοποίησης του Ειδικού Στόχου 2.3, τις καθυστερήσεις προγραμματισμού αλλά και τις πρόσθετες ανάγκες που προέκυψαν μετά την έγκριση του προγράμματος, υποστηρίζεται πρόταση μεταφοράς μέρους των πόρων Ταμείου Συνοχής σε άλλες προτεραιότητες και η ταυτόχρονη ενίσχυση των πόρων του ΕΤΠΑ για το πεδίο ενεργειακών υποδομών και έξυπνων συστημάτων, χωρίς να διακυβεύεται η συμβολή στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του Ειδικού Στόχου 2.3 και του ΕΣΕΚ. Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο του Κ. 2025/1914 δημιουργείται ο νέος ειδικός στόχος ΕΣ 2.12 (RSO 2.12) για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής στο πλαίσιο του ΣΠ 2: RSO 2.12 (xii): Προώθηση των ενεργειακών γραμμών διασύνδεσης και των σχετικών υποδομών μεταφοράς, διανομής, αποθήκευσης και υποστηρικτικών υποδομών, καθώς και η προστασία των ενεργειακών υποδομών ζωτικής σημασίας και ανάπτυξη υποδομών επαναφόρτισης, ο οποίος μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά με τις επενδύσεις στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 2.3 του Προγράμματος ΠΕΚΑ.

2.2 Προτεραιότητα 2: Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή

ΕΣ 2.4 (RSO2.4) : Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα

Πρόκειται για ειδικό στόχο που αφορά στην υλοποίηση παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και αποτελεί έναν από τους πυλώνες της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για την Πράσινη Μετάβαση.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή)

Είναι δεδομένο ότι η Ελλάδα αντιμετωπίζει έντονες επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή, με τα ακραία φαινόμενα, όπως οι δασικές πυρκαγιές, οι πλημμύρες και οι καύσωνες να πλήττουν τη χώρα ολοένα και συχνότερα, όπως αποτυπώνεται στο παρακάτω Διάγραμμα 3.

Διάγραμμα 3: Αποτύπωση καταστροφών που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή τα τελευταία έτη (Πηγή: ΕΑΕΕ)

Η κλιματική αλλαγή έχει επηρεάσει έντονα την Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, με αυξανόμενα ακραία καιρικά φαινόμενα (καύσωνες, πυρκαγιές και πλημμύρες). Σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η Ελλάδα εμφανίζεται ιδιαίτερα ευάλωτη όσον αφορά στις δασικές πυρκαγιές και στους κλιματικούς κινδύνους που σχετίζονται με το νερό, ενώ παράλληλα διαθέτει χαμηλά επίπεδα ασφαλιστικής κάλυψης. Ωστόσο η ετοιμότητα και η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή έχουν βελτιωθεί, αλλά η χρηματοδότηση κινδύνων καταστροφών είναι ανεπαρκής, παρόλο που έχει συντελεστεί κάποια πρόοδος μεταξύ άλλων και λόγω των επενδύσεων του ΤΑΑ. Δεδομένου ότι η ένταση και η συχνότητα των φυσικών κινδύνων ενδέχεται να αυξηθούν, θα ήταν επίσης επωφελές να αναπτύξει η Ελλάδα μία δομημένη προσέγγιση όσον αφορά τη χρηματοδότηση των κινδύνων καταστροφών.¹²

Οι πυρκαγιές και πλημμύρες του 2023 και, ιδίως, η καταστροφική πυρκαγιά στη Βόρεια Ελλάδα τον Αύγουστο του 2023 που καταγράφηκε ως η μεγαλύτερη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και η πλημμύρα Daniel, ανέδειξαν τις προκλήσεις που σχετίζονται με την ανθεκτικότητα της χώρας σε τέτοιες φυσικές καταστροφές. Η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή αποτελεί επιτακτική ανάγκη για την Ελλάδα, που αντιμετωπίζει αυξανόμενες κλιματικές προκλήσεις με σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον και τις υποδομές. Οι δεσμεύσεις του ΕΣΕΚ, καθώς και οι ευρωπαϊκές κατευθύνσεις αναδεικνύουν την ανάγκη για συνεχή ενίσχυση της ανθεκτικότητας μέσω πρόληψης, αποκατάστασης και προσαρμογής^{13 14 15}.

Προβλέψεις αναθεωρημένου ΕΣΕΚ

Για τους παραπάνω λόγους, η Ελλάδα έχει αναλάβει πρωτοβουλίες για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, με στόχο τη μείωση της κλιματικής τρωτότητας. Το αναθεωρημένο ΕΣΕΚ προβλέπει μέτρα για την προστασία οικοσυστημάτων και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε κλιματικούς κινδύνους, θέτοντας ως

¹² Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2025 – Ελλάδα, Παράρτημα 9

¹³ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Παράρτημα 6

¹⁴ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Περαιτέρω προτεραιότητες για το μέλλον

¹⁵ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Παράρτημα 17

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

προτεραιότητες την αποκατάσταση πληγισίων περιοχών, καθώς και τον εκσυγχρονισμό των μηχανισμών πρόληψης και αντιμετώπισης δασικών πυρκαγιών. Όπως αναφέρεται εντός του σχεδίου, θα συνεχιστεί η υλοποίηση δράσεων για την αποκατάσταση δασικού δυναμικού που επλήγη από πυρκαγιές και λοιπές φυσικές καταστροφές ή υποβαθμίστηκε από άλλες αιτίες, όπως η διάβρωση του εδάφους. Οι δράσεις αυτές περιλαμβάνουν αντιδιαβρωτικά και αντιπλημμυρικά έργα, ιδίως σε περιοχές που έχουν πληγεί από καταστροφές, όπως η Εύβοια και ο Έβρος.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Παράρτημα 9 (2025), Παράρτημα 6, Παράρτημα 17, Περαιτέρω προτεραιότητες για το μέλλον)	Αν και η χώρα έχει εμφανίσει πρόοδο σε ότι αφορά την κατανόηση και την παρακολούθηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, εντοπίζονται ανάγκες για εφαρμογή στρατηγικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Κρίνονται σημαντικές οι επενδύσεις στον τομέα της πρόληψης και της ετοιμότητας απέναντι σε κινδύνους που πηγάζουν από την κλιματική αλλαγή. Ενδεχομένως να απαιτηθούν περισσότεροι πόροι για την αποκατάσταση περιοχών μετά από καταστροφές που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή.
--	--

Συνεισφορά του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 - Υλοποίηση της Προτεραιότητας 2 - ΕΣ 2.4 (RSO2.4)

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027, μέσω των πόρων που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 2 και του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.4 (RSO2.4) περιλαμβάνει δράσεις που συνεισφέρουν στην προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα, οι οποίες αποδίδονται στα παρακάτω πεδία παρέμβασης του Κανονισμού 2021/1060/ΕΕ.

Πιο αναλυτικά:

Πίνακας 11: Ανάλυση Προτεραιότητας 2 Ειδικού Στόχου RSO2.4, ΠΕΚΑ 2021-2027

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 “ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ”				
ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
RSO2.4	ΤΣ	058	Προσαρμογή στα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα: πλημμύρες και κατολισθήσεις (συμπεριλαμβανομένων της ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και των συστημάτων διαχείρισης καταστροφών, των υποδομών και των προσεγγίσεων με βάση το οικοσύστημα)	132.028.805
RSO2.4	ΕΤΠΑ	058	Προσαρμογή στα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα: άλλες καταστροφές, π.χ. θύελλες και ξηρασία (συμπεριλαμβανομένων της ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και των συστημάτων διαχείρισης καταστροφών, των υποδομών και των προσεγγίσεων με βάση το οικοσύστημα)	109.661.151
RSO2.4	ΤΣ	059	Προσαρμογή στα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα: πυρκαγιές (συμπεριλαμβανομένων της ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και των συστημάτων διαχείρισης καταστροφών, των υποδομών και των προσεγγίσεων με βάση το οικοσύστημα)	14.557.368
RSO2.4	ΕΤΠΑ	059	Προσαρμογή στα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα: πυρκαγιές (συμπεριλαμβανομένων της ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και των συστημάτων διαχείρισης καταστροφών, των υποδομών και των προσεγγίσεων με βάση το οικοσύστημα)	42.550.000
RSO2.4	ΕΤΠΑ	060	Προσαρμογή στα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα: άλλες καταστροφές, π.χ. θύελλες και ξηρασία (συμπεριλαμβανομένων της ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και των συστημάτων διαχείρισης καταστροφών, των υποδομών και των προσεγγίσεων με βάση το οικοσύστημα)	145.260.118

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 “ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ”			
ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
Σύνολο ΤΣ Προτεραιότητα 2 - ΕΣ 2.4 (RSO2.4)			146.586.173
Σύνολο ΕΤΠΑ Προτεραιότητα 2 - ΕΣ 2.4 (RSO2.4)			297.471.269
Σύνολο Προτεραιότητα 2 - ΕΣ 2.4 (RSO2.4)			444.057.442

Στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 2 και του ΕΣ 2.4 (RSO2.4) προβλέπεται η υλοποίηση των ακόλουθων δράσεων:

- Δράσεις αντιπλημμυρικής προστασίας (ολοκλήρωση τμηματοποιημένων έργων ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ).
- Νέα έργα διευθέτησης ρεμάτων και χειμάρρων σύμφωνα με τα Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας.
- Έργα προστασίας από κατολισθήσεις.
- Έργα πρόληψης δασικών πυρκαγιών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και υλοποίηση διαχειριστικών σχεδίων πρόληψης και διαχείρισης δασικών κινδύνων (π.χ. δασικές πυρκαγιές, ασθένειες) που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, καθώς και με ανθρώπινες παρεμβάσεις στα δασικά οικοσυστήματα.
- Στρατηγικές ανασυγκρότησης για περιοχές πληγείσες από πυρκαγιές.
- Υλοποίηση πράσινων υποδομών μέσω προώθησης λύσεων βασισμένων στη Φύση (Nature-based solutions) ή βασισμένων στα οικοσυστήματα (ecosystem – based approaches) για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την αποφυγή ή μείωση και μετριασμό των επιπτώσεων των κλιματικών και φυσικών κινδύνων (π.χ. «πράσινες οροφές» κλπ).
- Δράσεις για τη δημιουργία θεσμικών εργαλείων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα (Στρατηγικές, Σχέδια Δράσης, Εθνικό Παρατηρητήριο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, κ.λπ.).
- Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του πληθυσμού για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα, ή άλλων φυσικών και ανθρωπογενών αιτιών όπως τεχνολογικά ατυχήματα (θαλάσσια και αστική ρύπανση).
- Έργα πρόληψης και αντιμετώπισης των φαινομένων ερημοποίησης και διάβρωσης ακτών και εδαφών εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, βασισμένα στα οικοσυστήματα (ecosystem – based approaches).
- Έργα εκτίμησης τρωτότητας και ανθεκτικότητας κρίσιμων οικοσυστημάτων (δασικά, υδάτινα και θαλάσσια).

Έως 30.11.2025 έχουν εξειδικευτεί 9 δράσεις, ΣΔΔ 299,8 εκατ. € (Ποσοστό Εξειδικευμένης ΣΣΔ επί της Προτεραιότητας: 67,52 %), και έχουν εκδοθεί 9 Προσκλήσεις, συνολικής ΣΔΔ 257,71 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ Προσκήσεων επί της Προτεραιότητας: 58,04%), εκ των οποίων οι 4 Προσκλήσεις αφορούν σε νέες δράσεις και 5 Προσκλήσεις αφορούν αμιγώς την ολοκλήρωση τμηματοποιημένων πράξεων του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020. Αναλυτικότερα έχουν εκδοθεί οι ακόλουθες προσκλήσεις:

Πεδίο παρέμβασης 058

- 2.4.58.1 - Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων και μεταφερόμενων έργων αντιπλημμυρικής προστασίας – Π/Υ ΣΔΔ =60.000.000 €
- 2.4.58.2 - Κατασκευή νέων έργων αντιπλημμυρικής προστασίας- Π/Υ ΣΔΔ =60.000.000 €
- 2.4.58.3 - Ολοκλήρωση 1ης Αναθεώρησης Σχεδίων Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων - Π/Υ ΣΔΔ =6.600.000 €

- 2.4.58.4 - Παρεμβάσεις εκτίμησης τρωτότητας και ανθεκτικότητας φραγμάτων έναντι ακραίων καιρικών φαινομένων - Π/Υ ΣΔΔ =25.000.000 €
- 2.4.58.5 - Έργα ορεινής υδρονομίας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας-Aqua montis - Π/Υ ΣΔΔ =90.000.000 €

Πεδίο παρέμβασης 059

- 2.4.59.1. - Σύστημα απογραφής & παρακολούθησης των δασών και δασικών εκτάσεων για την κάλυψη των υποχρεώσεων της χώρας και τη διαμόρφωση - Π/Υ ΣΔΔ =2.200.000 €
- 2.4.59.2. - Εκπόνηση εμπειρογνωμοσυνών σε πυρόπληκτες περιοχές – Ολοκλήρωση πράξεων ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ - Π/Υ ΣΔΔ =5.390.450 €

Πεδίο παρέμβασης 060

- 2.4.60.2. - Δημιουργία βάσης δεδομένων ακτομηχανικών μεγεθών για την αντιμετώπιση του φαινομένου διάβρωσης των ακτών λόγω κλιματικής αλλαγής (ΠΠ 060) - Π/Υ ΣΔΔ =10.620.000 €

Από τις εξειδικευμένες δράσεις, δεν έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα οι προσκλήσεις στο ΠΠ 060 που αφορούν στις δράσεις:

- 2.4.60.1. - Διαχείριση κινδύνων διάβρωσης ακτών και εδάφους (ΠΠ 060)

Έως 30.11.2025 έχουν εκδοθεί 24 αποφάσεις ένταξης πράξεων, συνολικής ΣΔΔ 469,09 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 105,64%), οι οποίες αφορούν:

- στην κατασκευή νέων έργων αντιπλημμυρικής προστασίας (Πρόσκληση 4912 - 10 πράξεις), με συνολική ΣΔΔ 239,56 εκατ. € (ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 53,9%).
- στην ολοκλήρωση τμηματοποιημένων και μεταφερόμενων έργων αντιπλημμυρικής προστασίας (Προσκλήσεις 10713 και 11254 – 10 πράξεις), με συνολική ΣΔΔ 213,45 εκατ. € (ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 48,06%).
- στην ολοκλήρωση της 1ης Αναθεώρησης Σχεδίων Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας – τμηματοποιημένη πράξη (Πρόσκληση 5540 – 1 πράξη), με συνολική ΣΔΔ 7,52 εκατ. € (ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 1,69%).
- στην ολοκλήρωση του Συστήματος Απογραφής και Παρακολούθησης των δασών και δασικών εκτάσεων για την κάλυψη των υποχρεώσεων της χώρας και τη διαμόρφωση στρατηγικής για την προσαρμογή τους στην κλιματική αλλαγή και τον μετριασμό αυτής – τμηματοποιημένη πράξη (Πρόσκληση 9174 – 1 πράξη), με συνολική ΣΔΔ 3,31 εκατ. € (ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 0,75%).
- στην εκπόνηση εμπειρογνωμοσυνών σε πυρόπληκτες περιοχές – Ολοκλήρωση πράξεων ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ (Πρόσκληση 13999 – 2 πράξεις), με συνολική ΣΔΔ 5,25 εκατ. € (ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 1,18%).

Οι Νομικές Δεσμεύσεις ανέρχονται σε ΣΔΔ 365,47 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας: 82,30%) και οι πληρωμές ανέρχονται σε 107,84 εκατ.€ (Ποσοστό ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας: 24,28%).

Στο Παράρτημα Ι παρατίθεται Πίνακας αποτύπωσης προόδου της Προτεραιότητας 2 και του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.4 (RSO2.4) όπου παρουσιάζονται τα στοιχεία προόδου έως την 30.11.2025 ανά δράση.

Υλοποίηση πλαισίου επίδοσης της Προτεραιότητας 2 και του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.4 (RSO2.4)

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι δείκτες εκροής της Προτεραιότητας 2 και του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.4 όπως είναι αποτυπωμένοι στην ισχύουσα (έκδοση 2.2) του Προγράμματος.

Με βάση την υλοποίηση του προγράμματος μέχρι 30.06.2025 (αναφορά SFC), δεν καταγράφεται επίτευξη τιμής δεικτών για τις ενταγμένες δράσεις.

Επισημαίνεται ότι η επίτευξη των δεικτών αναμένεται με το πέρας υλοποίησης των σχετικών έργων, με βάση τα Δελτία Ταυτότητας Δεικτών των σχετικών δεικτών και συγκεκριμένα:

- για τον δείκτη RCO25 και την υλοποίηση υποδομών αντιπλημμυρικής προστασίας στο ΤΣ – ΠΠ 058 έως 30.06.2025 είχαν ενταχθεί συνολικά 10 πράξεις που αφορούν στην κατασκευή νέων έργων αντιπλημμυρικής προστασίας, και 8 πράξεις ολοκλήρωσης τμηματοποιημένων και μεταφερόμενων έργων αντιπλημμυρικής προστασίας και η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση των σχετικών ενταγμένων πράξεων.
- για τους δείκτες RCO26 και RCO28 στο ΤΣ δεν επιτυγχάνεται επίτευξη δεδομένου ότι δεν έχουν εξειδικευτεί σχετικές δράσεις.
- για τον δείκτη RCO25 και την υλοποίηση υποδομών αντιπλημμυρικής προστασίας στο ΕΤΠΑ – ΠΠ 058 δεν επιτυγχάνεται επίτευξη δεδομένου ότι δεν έχουν εξειδικευτεί σχετικές δράσεις.
- για τον δείκτη RCO26 στο ΕΤΠΑ (ΠΠ 058 και ΠΠ 060) δεν επιτυγχάνεται επίτευξη δεδομένου ότι μέχρι σήμερα δεν έχουν ενταχθεί σχετικές πράξεις αν και έχουν εξειδικευτεί σχετικές δράσεις και έχουν εκδοθεί σχετικές προσκλήσεις (2.4.58.5 - Έργα ορεινής υδρονομίας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας-Aqua montis και 2.4.60.1. - Διαχείριση κινδύνων διάβρωσης ακτών και εδάφους).
- για τον δείκτη RCO27 στο ΕΤΠΑ έως 30.06.2025 είχαν ενταχθεί 2 πράξεις που αφορούν: στην ολοκλήρωση της 1ης Αναθεώρησης Σχεδίων Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας (Δράση 2.4.58.3) και στην ολοκλήρωση του Συστήματος Απογραφής και Παρακολούθησης των δασών και δασικών εκτάσεων για την κάλυψη των υποχρεώσεων της χώρας και τη διαμόρφωση στρατηγικής για την προσαρμογή τους στην κλιματική αλλαγή και τον μετριασμό αυτής (Δράση 2.4.59.1) και η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση των σχετικών ενταγμένων πράξεων.
- για τον δείκτη RCO28 στο ΕΤΠΑ έως 30.06.2025 είχαν ενταχθεί 2 πράξεις που αφορούν στην ολοκλήρωση της εκπόνησης εμπειρογνωμοσυνών σε πυρόπληκτες περιοχές (ολοκλήρωση πράξεων ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ) και η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση των σχετικών ενταγμένων πράξεων.

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

Πίνακας 12 - Αποτύπωση Προόδου της Επίτευξης Οροσήμων των Δεικτών Εκρών της Προτεραιότητας 2 - ΕΣ 2.4 (RSO2.4) – SFC 30.06.2025

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ (2024)	ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ (30.06.2025)	ΤΙΜΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (30.06.2025)
2	RSO2.4	ΤΣ	-	RCO25	Αντιπλημμυρικά έργα σε ακτές, όχθες ποταμών και λιμνών που κατασκευάστηκαν ή ενισχύθηκαν πρόσφατα	χλμ.	40,00	110,00	181,00	0,00
2	RSO2.4	ΤΣ	-	RCO26	Πράσινες υποδομές που κατασκευάστηκαν ή αναβαθμίστηκαν για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	εκτάρια	68,00	676,00	0,00	0,00
2	RSO2.4	ΤΣ	-	RCO28	Περιοχή που καλύπτεται από μέτρα προστασίας από ανεξέλεγκτες πυρκαγιές	εκτάρια	26,00	263,00	0,00	0,00
2	RSO2.4	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO25	Αντιπλημμυρικά έργα σε ακτές, όχθες ποταμών και λιμνών που κατασκευάστηκαν ή ενισχύθηκαν πρόσφατα	χλμ.	1,00	8,00	0,00	0,00
2	RSO2.4	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO26	Πράσινες υποδομές που κατασκευάστηκαν ή αναβαθμίστηκαν για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	εκτάρια	7,00	67,00	0,00	0,00
2	RSO2.4	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO27	Εθνικές και υποεθνικές στρατηγικές για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	στρατηγικές	3,00	9,00	2,00	0,00
2	RSO2.4	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO28	Περιοχή που καλύπτεται από μέτρα προστασίας από ανεξέλεγκτες πυρκαγιές	εκτάρια	15,00	151,00	150,00	0,00
2	RSO2.4	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO25	Αντιπλημμυρικά έργα σε ακτές, όχθες ποταμών και λιμνών που κατασκευάστηκαν ή ενισχύθηκαν πρόσφατα	χλμ.	1,00	4,00	0,00	0,00
2	RSO2.4	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO26	Πράσινες υποδομές που κατασκευάστηκαν ή αναβαθμίστηκαν για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	εκτάρια	26,00	258,00	0,00	0,00
2	RSO2.4	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO27	Εθνικές και υποεθνικές στρατηγικές για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	στρατηγικές	3,00	9,00	2,00	0,00
2	RSO2.4	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO28	Περιοχή που καλύπτεται από μέτρα προστασίας από ανεξέλεγκτες πυρκαγιές	εκτάρια	59,00	586,00	500,00	0,00

Συνέργειες και συμπληρωματικότητες με το Εθνικό Σχέδιο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης (ΕΣΑΑ)¹⁶

Ο τέταρτος άξονας (Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και προστασία του περιβάλλοντος) του Πυλώνα 1 του ΕΣΑΑ έχει στόχο την προώθηση της πράσινης μετάβασης. Περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, στοχευμένες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την ενίσχυση της προστασίας και της αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας της βιοποικιλότητας, τη βελτίωση των περιβαλλοντικών υποδομών και την αποκατάσταση της μείωσης της δασικής κάλυψης, καθώς και επενδύσεις για την πρόληψη και τον μετριασμό των περιβαλλοντικών προκλήσεων λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Σε γενικές γραμμές δεν υπάρχει επικάλυψη ή συμπληρωματικότητα των δράσεων που προβλέπονται στο ΠΕΚΑ στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 2.4 με τις δράσεις του ΕΣΑΑ στον 4ο άξονα του Πυλώνα 1.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ετήσιας έκθεσης συνεργειών – συμπληρωματικότητας ΕΣΠΑ – ΕΣΑΑ για το 2023 (ΕΙΒ-PASSA για την ΕΥΣΣΑΕ/ΓΓ ΕΣΠΑ (2024)) οι Δράσεις πρόληψης και διαχείρισης δασικών πυρκαγιών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, όπως η χαρτογράφηση (Mapping) των ευάλωτων στις δασικές πυρκαγιές γεωγραφικών περιοχών, κατοίκων, ζωνών βλάστησης και προστατευόμενων περιοχών και οικοτόπων του ΠΕΚΑ παρουσιάζουν συμπληρωματικότητα με το ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΑΣΩΝ ANTINERO III (άξονας 1.4) καθώς και κάποιες ειδικές δράσεις πυροπροστασίας πολιτιστικών μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού στον άξονα 4.6. (π.χ., πυρόσβεση αρχαιολογικών χώρων Μυστρά και Φιλίππων).

Συνθήκες που παρουσιάστηκαν μετά την έγκριση του Προγράμματος και κατά την υλοποίησή του

Η κλιματική αλλαγή έχει επηρεάσει έντονα την Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, με αυξανόμενα ακραία καιρικά φαινόμενα (καύσωνες, πυρκαγιές και πλημμύρες) που εμφανίζονται με μεγαλύτερη συχνότητα και ένταση την τελευταία τριετία, με αποτέλεσμα να απαιτείται ενίσχυση όλων των τομέων δράσης για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα (πλημμύρες, πυρκαγιές, ξηρασία, κατολισθήσεις κλπ), συμπεριλαμβανομένων της ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και των συστημάτων διαχείρισης καταστροφών, των υποδομών και των προσεγγίσεων με βάση το οικοσύστημα.

Επιπρόσθετα, κατά την έγκριση του προγράμματος είχε εκτιμηθεί ότι από το ΠΕΚΑ θα χρηματοδοτηθούν πρωτίστως τα τμηματοποιημένα αντιπλημμυρικά έργα του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ καθώς και νέα έργα διευθέτησης ρεμάτων, ενώ κατά την υλοποίηση του Προγράμματος οι συνθήκες κατέδειξαν την ανάγκη να κατευθυνθούν πόροι πολύ μεγαλύτερου ύψους προς την αντιπλημμυρική προστασία για τη χρηματοδότηση:

- Έργων ορεινής υδρονομίας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, για την αντιπλημμυρική θωράκιση των περιοχών που επλήγησαν από την καταιγίδα Daniel του 2023 με ήπιες παρεμβάσεις βασισμένες στη φύση σε ανάντη δασικές εκτάσεις.
- Σημαντικών αντιπλημμυρικών παρεμβάσεων υψηλού π/υ που ξεκίνησαν με πόρους του ΤΑΑ και δεν είχαν την προοπτική ολοκλήρωσης εντός των προθεσμιών του ΕΣΑΑ (Μπραμιανός, Αμφιλοχία-Αμβρακία, Λουτράκι, Ωραιόκαστρο).
- Μεταφορά προς ολοκλήρωση αντιπλημμυρικών έργων του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ που δεν καλύφθηκαν από τις δανειακές συμβάσεις με την ΕΤΕπ, όπως είχε αρχικά προγραμματιστεί.

Η ανάγκη περαιτέρω σημαντικής χρηματοδοτικής υποστήριξης του πλέγματος δράσεων του τομέα κλιματικής αλλαγής, για στρατηγικούς και δημοσιονομικούς λόγους, υποστηρίζει τη συμπληρωματική ενίσχυση των αντιπλημμυρικών δράσεων, με εσωτερικές ανακατανομές εντός της Προτεραιότητας, στο πλαίσιο της πρότασης 2ης αναθεώρησης του ΠΕΚΑ.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, καθώς και τα νέες κατευθύνσεις της Πολιτικής Συνοχής όπως εγκρίθηκαν με το νέο Κανονισμό 1914/2025, υποστηρίζεται αφ' ενός η εσωτερική ανακατανομή πόρων εντός του ΕΣ 2.4 με μεταφορά ποσών από το πεδίο παρέμβασης που αφορά τις καταιγίδες και τη ξηρασία και τις κατολισθήσεις στις περιφέρειες μετάβασης προς την προτεραιότητα 1 για την ενίσχυση των ενεργειακών

¹⁶ Ετήσια έκθεση συνεργειών– συμπληρωματικότητας ΕΣΠΑ–ΕΣΑΑ για το 2023 (ΕΙΒ-PASSA για την ΕΥΣΣΑΕ/ΓΓ ΕΣΠΑ (2024))

παρεμβάσεων καθώς και προς τη νέα προτεραιότητα 11 για τη πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση. Επίσης υποστηρίζεται μεταφορά πόρων από τις περιφέρειες ΛΑΠ και τις δράσεις για τις καταιγίδες και τη ξηρασία προς τις αντίστοιχες δράσεις για τις πλημμύρες και τις κατολισθήσεις εντός της ίδιας προτεραιότητας, ενώ μέρος των μεταφερόμενων πόρων σχεδιάζεται να ενισχύσει και αυτό τη νέα προτεραιότητα 11 για τη προσιτή στέγαση.

Πίνακας 13– Σύνοψη ανάλυσης Προτεραιότητας 2, Ειδικού Στόχου RSO2.4

Προτεραιότητα 2 “Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή”	
Ειδικός στόχος	RSO2.4 - Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα
Δράσεις	- Δράσεις αντιπλημμυρικής προστασίας (ολοκλήρωση τμηματοποιημένων έργων ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ) - Νέα έργα διευθέτησης ρεμάτων και χειμάρρων σύμφωνα με τα Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας - Έργα προστασίας από κατολισθήσεις - Έργα πρόληψης δασικών πυρκαγιών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και υλοποίηση διαχειριστικών σχεδίων πρόληψης και διαχείρισης δασικών κινδύνων (π.χ. δασικές πυρκαγιές, ασθένειες) που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, καθώς και με ανθρώπινες παρεμβάσεις στα δασικά οικοσυστήματα - Στρατηγικές ανασυγκρότησης για περιοχές πληγείσες από πυρκαγιές - Υλοποίηση πράσινων υποδομών μέσω προώθησης λύσεων βασισμένων στη Φύση ή βασισμένων στα οικοσυστήματα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την αποφυγή ή μείωση και μετριασμό των επιπτώσεων των κλιματικών και φυσικών κινδύνων. - Δράσεις για τη δημιουργία θεσμικών εργαλείων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα (Στρατηγικές, Σχέδια Δράσης, Εθνικό Παρατηρητήριο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, κ.λπ.) - Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του πληθυσμού για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα, ή άλλων φυσικών και ανθρωπογενών αιτιών όπως τεχνολογικά ατυχήματα (θαλάσσια και αστική ρύπανση) - Έργα πρόληψης και αντιμετώπισης των φαινομένων ερημοποίησης και διάβρωσης ακτών και εδαφών εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, βασισμένα στα οικοσυστήματα - Έργα εκτίμησης τρωτότητας και ανθεκτικότητας κρίσιμων οικοσυστημάτων (δασικά, υδάτινα και θαλάσσια)
Ταμείο	Προϋπολογισμός
ΕΤΠΑ	297,47 εκατ. €
ΤΣ	146,59 εκατ. €
Συμπεράσματα Υφιστάμενης Ανάλυσης	Αν και η χώρα έχει εμφανίσει πρόοδο σε ότι αφορά την κατανόηση και την παρακολούθηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, εντοπίζονται ανάγκες για εφαρμογή στρατηγικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Κρίνονται σημαντικές οι επενδύσεις στον τομέα της πρόληψης και της ετοιμότητας απέναντι σε κινδύνους που πηγάζουν από την κλιματική αλλαγή. Ενδεχομένως να απαιτηθούν περισσότεροι πόροι για την αποκατάσταση περιοχών μετά από μετά από καταστροφές που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή. Μέσα από τις ανωτέρω Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, καθώς και τις

	δεσμεύσεις του ΕΣΕΚ, αναδεικνύεται η ανάγκη για ενίσχυση της ανθεκτικότητας μέσα από ολοκληρωμένες στρατηγικές και στοχευμένα μέτρα πρόληψης και προσαρμογής. Οι δράσεις του ΠΕΚΑ, έργα υποδομής και θεσμικά εργαλεία, αναμένεται να συμβάλλουν στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (π.χ. Πράσινες υποδομές για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, Δημιουργία θεσμικών εργαλείων και στρατηγικών προσαρμογής), στην πρόληψη (π.χ. Δράσεις αντιπλημμυρικής προστασίας και Έργα πρόληψης δασικών πυρκαγιών), καθώς και στην αποκατάσταση μετά από καταστροφές (Στρατηγικές ανασυγκρότησης για περιοχές πληγείσες από πυρκαγιές). Με βάση την πρόοδο υλοποίησης του ΠΕΚΑ μέχρι σήμερα, κυριαρχεί ο τομέας της πρόληψης των επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής με προεξάρχουσα την αντιπλημμυρική θωράκιση, που έχει χαρακτηριστεί ως έργο στρατηγικής σημασίας για το Πρόγραμμα, και αφορά τόσο την ολοκλήρωση σημαντικών παρεμβάσεων του ΕΣΠΑ 14-20, αλλά και νέα έργα μεταξύ των οποίων έργα του ΤΑΑ που δεν ολοκληρώνονται, έργα ορεινής υδρονομίας στην Θεσσαλία που επλήγη από το Daniel κλπ. Η ανάγκη περαιτέρω σημαντικής χρηματοδοτικής υποστήριξης του πλέγματος δράσεων του τομέα κλιματικής αλλαγής, για στρατηγικούς και δημοσιονομικούς λόγους, υποστηρίζει τη συμπληρωματική ενίσχυση των αντιπλημμυρικών δράσεων, με εσωτερικές ανακατανομές εντός της Προτεραιότητας, στο πλαίσιο της πρότασης 2ης αναθεώρησης του ΠΕΚΑ. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, καθώς και τα νέες κατευθύνσεις της Πολιτικής Συνοχής όπως εγκρίθηκαν με το νέο Κανονισμό 1914/2025, υποστηρίζεται αφ' ενός η εσωτερική ανακατανομή πόρων εντός του ΕΣ 2.4 με μεταφορά ποσών από το πεδίο παρέμβασης που αφορά τις καταιγίδες και τη ξηρασία και τις κατολισθήσεις στις περιφέρειες μετάβασης προς την προτεραιότητα 1 για την ενίσχυση των ενεργειακών παρεμβάσεων καθώς και προς τη νέα προτεραιότητα 11 για τη πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση. Επίσης υποστηρίζεται μεταφορά πόρων από τις περιφέρειες ΛΑΠ και τις δράσεις για τις καταιγίδες και τη ξηρασία προς τις αντίστοιχες δράσεις για τις πλημμύρες και τις κατολισθήσεις εντός της ίδιας προτεραιότητας, ενώ μέρος των μεταφερόμενων πόρων σχεδιάζεται να ενισχύσει και αυτό τη νέα προτεραιότητα 11 για τη προσιτή στέγαση.
--	---

2.3 Προτεραιότητα 3: Αστική Αναζωογόνηση

ΕΣ 2.7 (RSO2.7): Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και τη μείωση κάθε μορφής ρύπανσης

Πρόκειται για ειδικό στόχο που εστιάζει στην προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, καθώς και στη μείωση της κάθε μορφής ρύπανση.

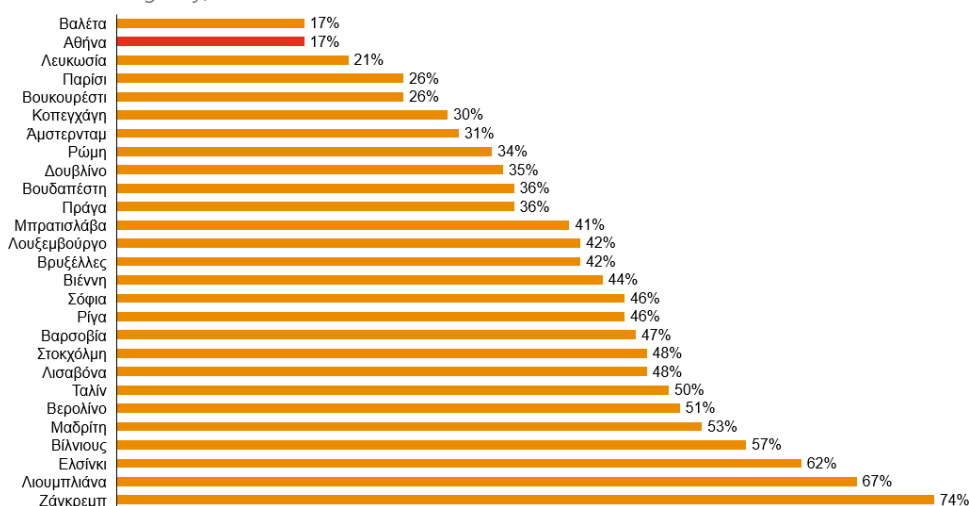
Η Προτεραιότητα 3 του ΠΕΚΑ εστιάζει στην αναζωογόνηση του αστικού περιβάλλοντος μέσω της προστασίας, διατήρησης και αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών καθώς και τον περιορισμό της ρύπανσης, ως σημαντικές παραμέτρους για τον περιορισμό των φαινομένων της κλιματικής αλλαγής και την αύξηση της ανθεκτικότητας των οικοσυστημάτων που αποτελούν προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για την Πράσινη Μετάβαση.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου

Αναφορικά με το αντικείμενο της Προτεραιότητας 3 και του ΕΣ 2.7, είναι δεδομένο ότι η Ελλάδα παρουσιάζει ανησυχητικά υψηλά επίπεδα ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, τα επίπεδα ατμοσφαιρικής ρύπανσης ανέρχονται σε περίπου μ.ό. 15,9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ για τα λεπτόκοκκα αιωρούμενα σωματίδια (ΑΣ2,5) το 2021 κατά μέσο όρο (μ.ό), έναντι του μ.ό. της ΕΕ που ανερχόταν σε 15,9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Το 99% του πληθυσμού ζει σε περιοχές με κρίσιμα επίπεδα ρύπανσης, γεγονός που συμβάλλει σε σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία και περίπου 10.000 προώρους θανάτους ετησίως¹⁷.

Η ποιότητα του αέρα σε ορισμένες περιοχές της Ελλάδας εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας, ιδίως στα αστικά κέντρα της Αττικής και της Θεσσαλονίκης. Οι εκπομπές διαφόρων ατμοσφαιρικών ρύπων έχουν μειωθεί σημαντικά από το 2005, ενώ η αύξηση του ΑΕΠ συνεχίστηκε. Το 2024 η Ελλάδα πέτυχε τις δεσμεύσεις της για μείωση των εκπομπών κατά την περίοδο 2020-2029 για τους εξής αέριους ρύπους: οξείδια του αζώτου (NOx), πτητικές οργανικές ενώσεις εκτός του μεθανίου (NMVOC), διοξείδιο του θείου (SO₂), αμμωνία (NH₃) και τα σωματίδια PM_{2,5}. Η Ελλάδα προβλέπεται να τηρήσει τις δεσμεύσεις της για μείωση των εκπομπών κατά την περίοδο από το 2030 και μετά για τα NOx, τις NMVOC, το SO₂, την NH₃ και τα PM_{2,5}.¹⁸

Διάγραμμα 4: Ποσοστά πράσινων υποδομών ευρωπαϊκών πρωτευουσών επί της αντίστοιχης επιφάνειάς τους (Πηγή: European Environment Agency).

Στο αναθεωρημένο ΕΣΕΚ επισημαίνεται ότι οι ελληνικές πόλεις χαρακτηρίζονται από υψηλή δόμηση και περιορισμό φυσικού περιβάλλοντος, με ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό πράσινων χώρων (<10m²/ κάτοικο). Ειδικότερα, πόλεις όπως η Θεσσαλονίκη, το Ηράκλειο και ο Βόλος έχουν λιγότερα από 5m² πρασίνου ανά

¹⁷ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Παράρτημα 8

¹⁸ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2025 – Ελλάδα, Παράρτημα 7

κάτοικο. Στο Διάγραμμα 4, αποτυπώνεται μία σύγκριση ανάμεσα στα ποσοστά των συνολικών πράσινων υποδομών Ευρωπαϊκών πρωτεύουσών επί της συνολικής επιφάνειας της πόλης για το έτος 2018. Η Αθήνα κατατάσσεται χαμηλά ανάμεσα στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, με ποσοστό πράσινων υποδομών 17%. Τα εν λόγω στοιχεία τονίζουν την ανάγκη για ενίσχυση των πράσινων χώρων και της βιώσιμης πολεοδομικής διαχείρισης στα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Το αναθεωρημένο ΕΣΕΚ, προτείνει τον σχεδιασμό έξυπνων πόλεων και βιοκλιματικών αναπλάσεων, ορθό πολεοδομικό σχεδιασμό και ενίσχυση των πράσινων υποδομών με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας και τη μείωση του φαινομένου της αστικής θερμικής νησίδας, που εμφανίζεται λόγω της πυκνής δόμησης κτιρίων στα αστικά κέντρα. Οι προτεινόμενες συνδυασμένες δράσεις στοχεύουν στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και την ανθεκτικότητα των πόλεων στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Παράρτημα 8)	Η ατμοσφαιρική ρύπανση αποτελεί κρίσιμο ζήτημα προς βελτίωση στην Ελλάδα, καθώς το μέσο επίπεδο ατμοσφαιρικής ρύπανσης της χώρας υπερβαίνει τον μ.ό. της Ευρώπης (Στοιχεία 2021).
--	--

Συνεισφορά του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 - Υλοποίηση της Προτεραιότητας 3 - ΕΣ 2.7 (RSO2.7)

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027, μέσω των πόρων που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 3 και του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.7 (RSO2.7) περιλαμβάνει δράσεις που συνεισφέρουν στην ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και τη μείωση κάθε μορφής ρύπανσης, οι οποίες αποδίδονται στα παρακάτω πεδία παρέμβασης του Κανονισμού 2021/1060/ΕΕ.

Πιο αναλυτικά:

Πίνακας 14: Ανάλυση Προτεραιότητας 3 Ειδικού Στόχου RSO2.7, ΠΕΚΑ 2021-2027

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3 “ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ”				
ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
RSO2.7	ΕΤΠΑ	073	Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένου εδάφους	71.089.202
RSO2.7	ΕΤΠΑ	077	Ποιότητα του αέρα και μέτρα μείωσης του θορύβου	12.208.929
RSO2.7	ΤΣ	079	Προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, φυσική κληρονομιά και φυσικοί πόροι, πράσινες και γαλάζιες υποδομές	154.604.446
Σύνολο ΤΣ Προτεραιότητα 3 - ΕΣ 2.7 (RSO2.7)				154.604.446
Σύνολο ΕΤΠΑ Προτεραιότητα 3 - ΕΣ 2.7 (RSO2.7)				83.298.131
Σύνολο Προτεραιότητα 3 - ΕΣ 2.7 (RSO2.7)				237.902.577

Προβλέπεται η υλοποίηση των ακόλουθων δράσεων ενίσχυσης της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών:

- Μητροπολιτικό Πάρκο του Φαληρικού όρμου: Υλοποίηση έργου αστικής αναζωογόνησης με ανάπλαση του Φαληρικού όρμου, το οποίο προβλέπει τη δημιουργία ενός Μητροπολιτικού Πάρκου-Ορόσημο, με στόχο τη βιωσιμότητα, την προσβασιμότητα και τη σύνδεση της πόλης με τη θάλασσα. Το έργο ενσωματώνει τους στόχους της Ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας Bauhaus και υποστηρίζει πράσινες και μπλε υποδομές, που θα βελτιώσουν το μικροκλίμα και τη βιοποικιλότητα.
- Έργα πράσινων υποδομών (π.χ. πάρκα, πράσινες οροφές, κλπ.), καθώς και γαλάζιων υποδομών (π.χ. μικρές λίμνες, κανάλια συλλογής και καθαρισμού βρόχινου νερού, κλπ.) για τη μείωση κατακερματισμού

των οικοσυστημάτων και ανάπτυξη πρακτικών και μέτρων φιλικών προς τα είδη και τους τύπους των οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος.

- Έργα βελτίωσης της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε αστικά κέντρα με πράσινες υποδομές (με προσέγγιση σε λύσεις που βασίζονται στη φύση όπως π.χ πράσινες στέγες, κατακόρυφοι κήποι, αστικές δενδροστοιχίες).
- Δράσεις παρακολούθησης της ποιότητας του αέρα και χαρτογράφησης θορύβου σε αστικές περιοχές μεγάλου πληθυσμού
- Δράσεις απορρύπανσης και αποκατάστασης μολυσμένων δημοσίων χώρων (αστικών και περιαστικών περιοχών), όπως το μεταλλείο Κίρκης και ο ποταμός Ασωπός, απορρύπανσης από αμίαντο των εγκαταστάσεων του ΥΠΕΘΑ και βελτίωσης της ατμόσφαιρας σε αστικά κέντρα με πράσινες υποδομές.

Έως 30.11.2025 έχουν εξειδικευτεί 5 δράσεις, π/υ ΣΔΔ 178,52 εκατ. € (Ποσοστό Εξειδικευμένης ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας: 75,04%) και έχουν εκδοθεί 5 Προσκλήσεις, συνολικής ΣΔΔ 171,52 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ Προσκλήσεων επί της Προτεραιότητας: 72,1%), εκ των οποίων οι 4 Προσκλήσεις αφορούν σε νέες δράσεις και 1 Πρόσκληση αφορά αμιγώς την ολοκλήρωση τμηματοποιημένων και μεταφερόμενων έργων βελτίωσης και αναζωογόνησης του αστικού περιβάλλοντος του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020. Αναλυτικά:

Πεδίο παρέμβασης 073 (Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένου εδάφους)

- 3.7.73.1. Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένου εδάφους – Π/Υ ΣΔΔ = 10.000.000 €
- 3.7.73.2 : Απορρύπανση και απομάκρυνση αμιάντου των κτιριακών εγκαταστάσεων του ΥΠΕΘΑ - Π/Υ ΣΔΔ = 9.282.000 €

Πεδίο παρέμβασης 077 - Ποιότητα του αέρα και μέτρα μείωσης του θορύβου

- 3.7.77.1. Εκπόνηση στρατηγικών χαρτών θορύβου για πολεοδομικά συγκροτήματα-Π/Υ ΣΔΔ=3.000.000 €

Πεδίο παρέμβασης 079 - Προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, φυσική κληρονομιά και φυσικοί πόροι, πράσινες και γαλάζιες υποδομές

- 3.7.79.1. Μητροπολιτικές Αναπλάσεις – Φαληρικό Μέτωπο – Π/Υ ΣΔΔ = 120.000.000 € (αφορά στην Ολοκλήρωση της Ανάπλασης του Φαληρικού Όρμου)
- 3.7.79.2 Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων και μεταφερόμενων έργων βελτίωσης και αναζωογόνησης του αστικού περιβάλλοντος - Π/Υ ΣΔΔ = 29.240.000 € (αφορά σε τμηματοποιημένες και Μεταφερόμενες Πράξεις των Προσκλήσεων α/α ΟΠΣ 1474 και α/α ΟΠΣ 5755).

Έως 30.11.2025 έχουν εκδοθεί 7 αποφάσεις ένταξης πράξεων, συνολικής ΣΔΔ 410,16 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 172,41%), οι οποίες αφορούν:

- στην Εκπόνηση Στρατηγικών Χαρτών Θορύβου και Σχεδίων Δράσης σε Πολεοδομικά Συγκροτήματα της Χώρας (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ιωάννινα, Λάρισα, Βόλος και Ηράκλειο), σε εφαρμογή της Οδηγίας 2002/49/ΕΚ, με δικαιούχο την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του ΥΠΕΝ (Πρόσκληση 5152 – 1 πράξη), με ΣΔΔ 2,42 εκατ.€ (ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 1,02%).
- στην Επιχορήγηση της ΕΑΓΜΕ για μελέτες και τεχνικές συμβουλές στην "Εξυγίανση και Αποκατάσταση ρυπασμένων Εκτάσεων στο Ανεργό Μεταλλείο Κίρκης" (Πρόσκληση 1368 – 1 πράξη), με ΣΔΔ 1,8 εκατ.€ (ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 0,76%).
- στην ολοκλήρωση τμηματοποιημένων και μεταφερόμενων έργων βελτίωσης και αναζωογόνησης του αστικού περιβάλλοντος (Πρόσκληση 13375 – 3 πράξεις), με ΣΔΔ 42,2 εκατ.€ (ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 17,73%).
- στην Ανάπλαση του Φαληρικού Όρμου (Πρόσκληση 14825), με επιλέξιμη ΣΔΔ 355,76 εκατ.€ (ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 148,7%).

Οι Νομικές Δεσμεύσεις ανέρχονται σε ΣΔΔ 49,64 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας: 20,87%) και οι πληρωμές ανέρχονται σε 25,57 εκατ.€ (Ποσοστό ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας: 10,75%).

Στο Παράρτημα Ι παρατίθεται Πίνακας αποτύπωσης προόδου της Προτεραιότητας 2 και του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.4 (RSO2.4) όπου παρουσιάζονται τα στοιχεία προόδου έως την 30.11.2025 ανά δράση.

Υλοποίηση πλαισίου επίδοσης της Προτεραιότητας 3 και του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.7 (RSO2.7)

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι δείκτες εκροής της Προτεραιότητας 3 και του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.7 όπως είναι αποτυπωμένοι στην ισχύουσα (έκδοση 2.2) του Προγράμματος.

Με βάση την υλοποίηση του προγράμματος μέχρι σήμερα, δεν καταγράφεται επίτευξη τιμής δεικτών για τις ενταγμένες δράσεις.

Η επίτευξη των δεικτών αναμένεται με το πέρας υλοποίησης των σχετικών έργων, με βάση τα Δελτία Ταυτότητας Δεικτών των σχετικών δεικτών και συγκεκριμένα:

- για τον δείκτη RCO36 έως 30.06.2025 είχαν ενταχθεί συνολικά 3 πράξεις που αφορούν στην ολοκλήρωση τμηματοποιημένων και μεταφερόμενων έργων βελτίωσης και αναζωογόνησης του αστικού περιβάλλοντος (Πρόσκληση 13375 – Δράση 3.7.79.2) και η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση των σχετικών ενταγμένων πράξεων.
- για τον δείκτη RCO38 έως 30.06.2025 είχε ενταχθεί 1 πράξη που αφορά σε Εξυγίανση και Αποκατάσταση Εδάφους, Αποκατάσταση Βιομηχανικών Χώρων και Μολυσμένων Εκτάσεων κυριότητας του Ελληνικού Δημοσίου στο Ανενεργό Μεταλλείο Κίρκης, Νομού Έβρου και η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση της σχετικής ενταγμένης πράξης.
- για τον δείκτη RCO39 δεν επιτυγχάνεται επίτευξη δεδομένου δεν έχουν εξειδικευτεί σχετικές δράσεις και δεν έχουν εκδοθεί σχετικές προσκλήσεις.
- για τον δείκτη PSO898 έως 30.06.2025 είχε ενταχθεί συνολικά 1 πράξη (που αφορά στην εκπόνηση Στρατηγικών Χαρτών Θορύβου και Σχεδίων Δράσης σε Πολεοδομικά Συγκροτήματα της χώρας και η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση της σχετικής ενταγμένης πράξης.

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

Πίνακας 15- Αποτύπωση Προόδου της Επίτευξης Οροσήμων των Δεικτών Εκροών της Προτεραιότητας 3 - ΕΣ 2.7 (RSO2.7) – SFC 30.06.2025

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ (2024)	ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ (30.06.2025)	ΤΙΜΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (30.06.2025))
3	RSO2.7	ΤΣ	-	RCO36	Πράσινες υποδομές που υποστηρίζονται για σκοπούς διαφορετικούς από την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	εκτάρια	2,00	19,00	6,08	0,00
3	RSO2.7	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO38	Επιφάνεια αποκατεστημένου εδάφους για το οποίο δόθηκε στήριξη	εκτάρια	0,08	0,39	0,00	0,00
3	RSO2.7	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO39	Περιοχή που καλύπτεται από εγκατεστημένα συστήματα παρακολούθησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης	ζώνες ποιότητας του αέρα	0,00	1,00	0,00	0,00
3	RSO2.7	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO898	Στρατηγικές και σχέδια διαχείρισης	Αριθμός στρατηγικών / σχεδίων	0,00	2,00	1,00	0,00
3	RSO2.7	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO38	Επιφάνεια αποκατεστημένου εδάφους για το οποίο δόθηκε στήριξη	εκτάρια	0,32	1,64	0,80	0,00
3	RSO2.7	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO39	Περιοχή που καλύπτεται από εγκατεστημένα συστήματα παρακολούθησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης	ζώνες ποιότητας του αέρα	0,00	1,00	0,00	0,00
3	RSO2.7	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	PSO898	Στρατηγικές και σχέδια διαχείρισης	Αριθμός στρατηγικών / σχεδίων	0,00	4,00	5,00	0,00

Συνέργειες και συμπληρωματικότητες με το Εθνικό Σχέδιο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης (ΕΣΑΑ)¹⁹

Ο τέταρτος άξονας (Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και προστασία του περιβάλλοντος) του Πυλώνα 1 του ΕΣΑΑ έχει στόχο την προώθηση της πράσινης μετάβασης. Περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, στοχευμένες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την ενίσχυση της προστασίας και της αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας της βιοποικιλότητας, τη βελτίωση των περιβαλλοντικών υποδομών και την αποκατάσταση της μείωσης της δασικής κάλυψης, καθώς και επενδύσεις για την πρόληψη και τον μετριασμό των περιβαλλοντικών προκλήσεων λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Δεν παρατηρείται συμπληρωματικότητα με τις δράσεις αστικής αναζωογόνησης του ΠΕΚΑ, ωστόσο οι δράσεις αστικής αναζωογόνησης του ΠΕΚΑ είναι σε συνέργεια με τις ακόλουθες μεταρρυθμίσεις που έχουν προβλεφθεί στο ΕΣΑΑ:

- Πολεοδομικά σχέδια σε ολόκληρη την Ελλάδα
- Δημιουργία νέου θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού

Συνθήκες που διαμορφώθηκαν μετά την έγκριση του Προγράμματος και κατά την υλοποίησή του

Η υλοποίηση των δράσεων της Προτεραιότητας 3 εξελίσσεται με αργούς ρυθμούς, με την εξαίρεση των δράσεων που αφορούν τη χρηματοδότηση τμηματοποιημένων έργων αστικής αναζωογόνησης. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται και η Ανάπλαση του Φαληρικού Όρμου, η Α' Φάση του οποίου εγκρίθηκε ως Μεγάλο Έργο του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 από την ΕΕ στις 28/10/2024 και το οποίο έχει σχεδιαστεί στη βάση των αρχών της εμβληματικής πρωτοβουλίας του New European Bauhaus. Κατά τη διαπραγμάτευση με την ΕΕ για την έγκριση του Μεγάλου Έργου, ο π/υ της Β' Φάσης του εν λόγω έργου, που αποτελεί εμβληματική δράση του ΠΕΚΑ, αυξήθηκε στα 370 εκατ.€ από το Ταμείο Συνοχής, π/υ που δεν είχε προβλεφθεί στον αρχικό προγραμματισμό.

Παράλληλα ο νέος Κανονισμός 1914/2025 έθεσε νέες κατευθύνσεις για την Πολιτική Συνοχής και προέτρεψε τη μεταφορά πόρων προς αυτές με πολύ σημαντικές ωφέλειες για τα προγράμματα που θα τις υιοθετήσουν. Στο πλαίσιο αυτό και για την επίτευξη της υιοθέτησης των νέων κατευθύνσεων και επίτευξης των σχετικών ωφελειών, υποστηρίζεται η μεταφορά πόρων από προτεραιότητες του Προγράμματος που παρουσιάζουν καθυστέρηση στην ενεργοποίηση και υλοποίησή τους.

Πίνακας 16 - Ανάλυση Προτεραιότητας 3, Ειδικού Στόχου RSO2.7

Προτεραιότητα 3 “Αστική Αναζωογόνηση”	
Ειδικός στόχος	RSO2.7 - Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και τη μείωση κάθε μορφής ρύπανσης
Δράσεις	• Ανάπλαση του Φαληρικού όρμου • Έργα πράσινων υποδομών (π.χ. πάρκα, πράσινες οροφές, κ.λπ.), καθώς και γαλάζιων υποδομών (π.χ. μικρές λίμνες, κανάλια συλλογής και καθαρισμού βρόχινου νερού, κ.λπ.) και λοιπά έργα αστικής αναζωογόνησης • Έργα βελτίωσης της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε αστικά κέντρα με πράσινες υποδομές • Δράσεις παρακολούθησης της ποιότητας του αέρα και χαρτογράφησης θορύβου σε αστικές περιοχές μεγάλου πληθυσμού • Δράσεις απορρύπανσης και αποκατάστασης μολυσμένων δημοσίων χώρων (αστικών και περιαστικών περιοχών), όπως το μεταλλείο Κίρκης και ο ποταμός Ασωπός, απορρύπανση κτιρίων ΥΠΕΘΑ
Ταμείο	Προϋπολογισμός

¹⁹ Ετήσια έκθεσησυνεργειών– συμπληρωματικότητων ΕΣΠΑ–ΕΣΣΑγια το 2023 (EIB-PASSA για την ΕΥΣΣΑΕ/ΓΓ ΕΣΠΑ (2024)

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

ΕΤΠΑ	83,3 εκατ. €
ΤΣ	154,605 εκατ. €
Συμπεράσματα Υφιστάμενης Ανάλυσης	Οι ευρωπαϊκές συστάσεις εντοπίζουν την πρόκληση των αυξημένων επιπέδων ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην Ελλάδα, ενώ το ΕΣΕΚ αναδεικνύει την ανάγκη ενίσχυσης των πράσινων υποδομών της χώρας, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου οι χώροι πρασίνου είναι περιορισμένοι. Τα έργα αστικής αναζωογόνησης και ανάπτυξης πράσινων υποδομών, καθώς και η παρακολούθηση της ποιότητας του αέρα 1 ενδέχεται να συμβάλλουν, άμεσα και έμμεσα, στη μείωση των επιπέδων ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Παράλληλα ο νέος Κανονισμός 1914/2025 έθεσε νέες κατευθύνσεις για την Πολιτική Συνοχής και προέτρεψε τη μεταφορά πόρων προς αυτές με πολύ σημαντικές ωφέλειες για τα προγράμματα που θα τις υιοθετήσουν. Ειδικότερα, όσον αφορά τον Ειδικό Στόχο 2.7 στη Προτεραιότητα 3, προτείνεται η μεταφορά πόρων από το Ταμείο Συνοχής προς τη νέα προτεραιότητα 10 που ενισχύει τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων και την ανθεκτικότητα των υδατικών πόρων. Επίσης, υποστηρίζεται η μεταφορά πόρων από το πεδίο παρέμβασης της αποκατάστασης βιομηχανικών χώρων και μολυσμένου εδάφους, τόσο σε περιφέρειες Μετάβασης όσο και ΛΑΠ, κυρίως προς τη νέα προτεραιότητα 12 που αφορά την επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης με προώθηση των ενεργειακών γραμμών διασύνδεσης, προς τη νέα προτεραιότητα 11 που αφορά την πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση και δράσεις αντιπλημμυρικών έργων στην προτεραιότητα 2.

2.4 Προτεραιότητα 4: Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων, Μετάβαση στην Κυκλική Οικονομία

ΕΣ 2.6 (RSO2.6) : Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία και σε μία αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία

Ο ειδικός στόχος που αφορά στην υλοποίηση παρεμβάσεων για την Κυκλική Οικονομία συμβάλλει καταλυτικά στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για την Πράσινη Μετάβαση.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Κυκλική Οικονομία)

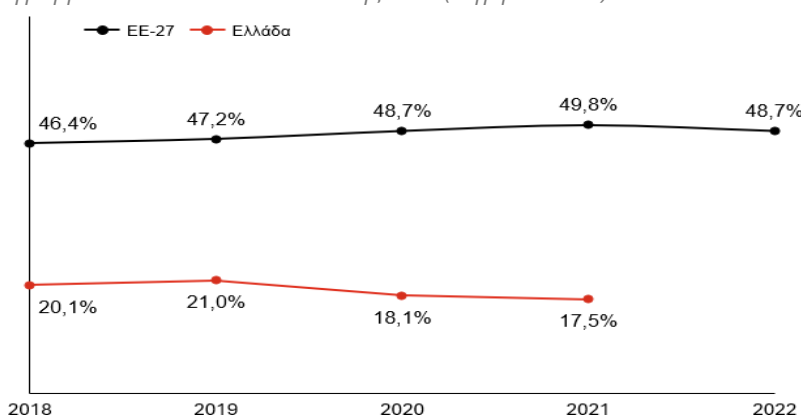
Οι συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου επισημαίνουν ότι η μετάβαση της Ελλάδας σε μια κυκλική οικονομία παρουσιάζει υστέρηση, καθώς καταγράφονται χαμηλά ποσοστά ανακύκλωσης αποβλήτων και είναι αναγκαίο να αυξηθούν επείγοντως οι επενδύσεις σε πρωτοβουλίες κυκλικής οικονομίας.

Η μετάβαση της Ελλάδας στην κυκλική οικονομία σημειώνει πρόοδο με αργούς ρυθμούς, αλλά καταγράφονται ορισμένες ενθαρρυντικές ενδείξεις. Η κυκλική χρήση υλικών αυξήθηκε έως το 2020, φθάνοντας στο 6,3 %, και έπειτα μειώθηκε στο 5,2 % το 2023, κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (11,8 %). Δεδομένου ότι παρήχθησαν 1,71 EUR ανά kg υλικού που καταναλώθηκε το 2022, η παραγωγικότητα των πόρων ήταν ελαφρώς χαμηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ (2,22 EUR ανά kg). Ωστόσο, η σταθερή αύξηση της παραγωγικότητας των πόρων στην Ελλάδα κατά την τελευταία δεκαετία είναι ενθαρρυντική. Το 2022 η Ελλάδα ενέκρινε νέο εθνικό σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία για την περίοδο 2021-2025, μετά τα περιορισμένα αποτελέσματα της στρατηγικής του 2018 για την κυκλική οικονομία.²⁰

Η Ελλάδα φαίνεται πως βελτίωσε τα συστήματα διαχείρισης Αποβλήτων Εκσκαφών Κατασκευών & Κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ), παρά την αυξητική τάση παραγωγής των εν λόγω αποβλήτων. Το ποσοστό ανάκτησής τους, αν και έφτασε το 100% το 2020, επιτυγχάνοντας τον αντίστοιχο στόχο που τέθηκε εντός της Οδηγίας-πλαίσιο για τα απόβλητα, το 2021 μειώθηκε σε 72,7%²¹. Ακόμη, σημειώνεται πως η χώρα παρουσιάζει υψηλές επιδόσεις στην ανακύκλωση Αποβλήτων Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού (ΑΗΗΕ), με το ποσοστό ανακύκλωσης να αγγίζει το 80,9% το 2021, προσεγγίζοντας τον μ.ό. της ΕΕ.

Ωστόσο, ένα από τα κύρια προβλήματα που εντοπίζονται είναι τα χαμηλά ποσοστά ανακύκλωσης Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ) και πλαστικών συσκευασιών. Πιο συγκεκριμένα, το ποσοστό ανακύκλωσης ΑΣΑ που επιτυγχάνει η Ελλάδα ετησίως, εμφανίζεται κατά πολύ χαμηλότερο εν συγκρίσει με τον αντίστοιχο μ.ό. της ΕΕ (Διάγραμμα 5).

Διάγραμμα 5: Ποσοστά Ανακύκλωσης ΑΣΑ (Πηγή: Eurostat)

Οι επιδόσεις της Ελλάδας όσον αφορά τη διαχείριση των αποβλήτων εξακολουθούν να υστερούν σημαντικά. Η παραγωγή αστικών αποβλήτων παρέμεινε στάσιμη μεταξύ του 2010 και του 2022. Το 2022 η χώρα παρήγαγε 519 kg κατά κεφαλήν αστικά απόβλητα, προσεγγίζοντας τον κατ' εκτίμηση μέσο όρο της ΕΕ (534

²⁰ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2025 – Ελλάδα, Παράρτημα 7

²¹ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Παράρτημα 9

kg κατά κεφαλήν). Το 2022 η Ελλάδα ανακύκλωσε το 17 % των αστικών αποβλήτων, ποσοστό σημαντικά χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (49 %). Το ποσοστό λιπασματοποίησης και αναερόβιας χώνευσης παραμένει επίσης πολύ χαμηλό και στάσιμο στο 2 % το 2021. Η υγειονομική ταφή εξακολουθεί να είναι η κύρια μέθοδος επεξεργασίας των αστικών αποβλήτων, σε πολύ υψηλό επίπεδο της τάξης του 80 %. Το 2021 και το 2022 η Ελλάδα ανακύκλωσε το 54 % και το 43 %, αντίστοιχα, των συνολικών απορριμμάτων συσκευασίας.²²

Η ενίσχυση της διαλογής στην πηγή θεωρείται κρίσιμη και οι Ευρωπαϊκές Συστάσεις εντοπίζουν τη δυνατότητα να δοθεί προτεραιότητα στην ανάπτυξη σύγχρονων υποδομών ανάκτησης και ανακύκλωσης, καθώς και συστημάτων χωριστής συλλογής αποβλήτων, με στόχο την αύξηση των ποσοστών ανακύκλωσης και την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της χώρας²³.

Οι μελλοντικές προκλήσεις συνίστανται στην επίτευξη του φιλόδοξου ποσοστού ανακύκλωσης 60 % έως το 2030, καθώς και στη σημαντική μείωση της υγειονομικής ταφής στο 10 % έως το 2035.

Για την αντιμετώπιση των ανωτέρω προκλήσεων, η Ελλάδα έχει προχωρήσει σε σημαντικές θεσμικές παρεμβάσεις. Υιοθετήθηκε ένα ολοκληρωμένο, συνεκτικό και κωδικοποιημένο νομοθετικό πλαίσιο για την διαχείριση των αποβλήτων, σε απόλυτη ευθυγράμμιση και συμμόρφωση με τις σχετικές Ευρωπαϊκές Οδηγίες και τους σχετικούς Κανονισμούς, με στόχο την υλοποίηση των στόχων του ΕΣΔΑ και την μετάβαση στην Κυκλική Οικονομία (Ν.4819/2021 (Α'129), Ν. 4736/2020 (Α' 200), Νόμος 4555/2018 (Α' 133), ΚΥΑ (ΚΥΑ) ΥΠΕΝ/ΔΔΑ/90439/1846/2021 (Β' 4514), Ν.5151/2024 (Α'173) και δημιουργήθηκε νέα Ρυθμιστική Αρχή για την διαχείριση των Αποβλήτων, της Ενέργειας και τον Υδάτων (ΡΑΑΕΥ), υποστηρίζοντας με αυτόν τον τρόπο τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία (Νόμος 5037/2023 (Α' 58))

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο αναγνωρίζει ότι το βελτιωμένο θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων, των υδάτων και των λυμάτων έχει οδηγήσει σε πιο βιώσιμες επενδύσεις σε αυτούς τους τομείς και στην αποδοτικότερη χρήση των φυσικών πόρων. Επενδύσεις ύψους περίπου 800 εκατ. EUR από τα ταμεία της πολιτικής συνοχής στηρίζουν τη βέλτιστη διαχείριση των αποβλήτων, μεταξύ άλλων μέσω της ανάπτυξης εγκαταστάσεων ανάκτησης και ανακύκλωσης. Συμπληρώνοντας τις επενδύσεις αυτές, το 2021 η Ελλάδα θέσπισε, στο πλαίσιο του οικείου ΕΣΑΑ, νόμο για τη διαχείριση των αποβλήτων, ο οποίος περιλάμβανε αντικίνητρα για την υγειονομική ταφή. Η Ελλάδα δημιούργησε επίσης νέα ρυθμιστική αρχή για τη διαχείριση των αποβλήτων, της ενέργειας και των υδάτων με σκοπό να στηρίξει τη μετάβασή της στην κυκλική οικονομία.

Επισημαίνεται ωστόσο η ανάγκη ενίσχυσης των περιφερειακών Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦοΔΣΑ) και των Δήμων, καθώς και της νέας ρυθμιστικής αρχής, με προτεραιότητα την εξασφάλιση στελέχωσής τους.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Παράρτημα 6, Παράρτημα 9, Παράρτημα 17)	• Η Ελλάδα εξακολουθεί να βασιζείται σε πολύ μεγάλο βαθμό στην υγειονομική ταφή, με αποτέλεσμα να παρουσιάζει συστηματική αδυναμία επίτευξης των στόχων ανακύκλωσης της ΕΕ. • Ο ρυθμός μετάβασης της Ελλάδας σε μια κυκλική οικονομία είναι ανεπαρκής και η χώρα έχει περιθώριο να βελτιώσει τη διαχείριση των αποβλήτων και το ποσοστό ανάκτησης και ανακύκλωσής τους • Απαιτούνται ισχυρά μέτρα για την οικονομική αποδοτικότητα και την ορθή λειτουργία του τομέα των αποβλήτων. Συστήνεται να δοθεί προτεραιότητα στην ανάπτυξη σύγχρονων υποδομών ανακύκλωσης και χωριστής συλλογής αποβλήτων.
---	---

Συνεισφορά του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 - Υλοποίηση Προτεραιότητας 4 - ΕΣ 2.6 (RSO2.6)

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027, μέσω των πόρων που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 4 και του Ειδικού Στόχου 2.6 περιλαμβάνει δράσεις που

²² Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2025 – Ελλάδα, Παράρτημα 7

²³ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Παράρτημα 17

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

συνεισφέρουν στην προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία, οι οποίες αποδίδονται στα παρακάτω πεδία παρέμβασης του Κανονισμού 2021/1060/ΕΕ.

Πιο αναλυτικά:

Πίνακας 17: Ανάλυση Προτεραιότητας 4 - Ειδικού Στόχου RSO2.6, ΠΕΚΑ 2021-2027

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 “ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ – ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ”				
ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
RSO2.6	ΤΣ	067	Διαχείριση οικιακών αποβλήτων: μέτρα πρόληψης, ελαχιστοποίησης, διαλογής, επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης	155.085.099
RSO2.6	ΤΣ	068	Διαχείριση οικιακών αποβλήτων: επεξεργασία υπολειμμάτων αποβλήτων	581.859.810
RSO2.6	ΤΣ	070	Διαχείριση επαγγελματικών, βιομηχανικών αποβλήτων: υπολειμματικά και επικίνδυνα απόβλητα	9.999.883
RSO2.6	ΤΣ	071	Προώθηση της χρήσης ανακυκλωμένων υλικών ως πρώτων υλών	30.589.412
RSO2.6	ΤΣ	183	Διαχείριση οικιακών αποβλήτων: υγειονομική ταφή	18.000.000
Σύνολο ΤΣ Προτεραιότητας 4 - ΕΣ 2.6 (RSO2.6)				795.534.204,00

Στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 4 και του ειδικού στόχου ΕΣ 2.6 (RSO2.6) προβλέπεται η υλοποίηση των ακόλουθων υποδομών και δράσεων:

- Μονάδες Ανάκτησης και Ανακύκλωσης (ΜΑΑ) που δέχονται και επεξεργάζονται πρωτίστως αστικά απόβλητα που συλλέγονται χωριστά, με σκοπό την ανάκτηση υλικών μέσω μηχανικής και βιολογικής επεξεργασίας.
- Μονάδες Επεξεργασίας Βιοαποβλήτων (ΜΕΒΑ).
- Συστήματα και εξοπλισμός διαλογής στη πηγή και συλλογής αποβλήτων σε διακριτά ρεύματα καθώς και λοιπές διαδημοτικές εγκαταστάσεις (Σταθμοί Μεταφόρτωσης Αποβλήτων (ΣΜΑ), Πράσινα Σημεία κλπ).
- Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων Μονάδων Επεξεργασίας Αποβλήτων (ΜΕΑ) της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020 και μετατροπή τους σε ΜΑΑ καθώς και μετατροπή των υφιστάμενων, ολοκληρωμένων ΜΕΑ σε ΜΑΑ.
- Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων έργων ΧΥΤΥ της ΠΠ 2014-2020 δυνάμει του άρθρου 118α του ΚΚΔ 1060/2021. Η διάθεση στους ΧΥΤΥ θα αφορά υπολείμματα επεξεργασίας των αντίστοιχων ΜΑΑ ή/και ΜΕΒΑ.
- Δράσεις Κυκλικής Οικονομίας που αφορούν σε νησιωτικές περιοχές, εντασσόμενες στην Στρατηγική Πρωτοβουλία των “GR-eco Islands”.

Έως τις 31.12.2024 έχει εξειδικευτεί 1 δράση, π/υ ΣΔΔ 15,0 εκατ., στο ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ 067 - Διαχείριση οικιακών αποβλήτων: μέτρα πρόληψης, ελαχιστοποίησης, διαλογής, επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης.

Η πρώτη εξειδικευμένη δράση και πρόσκληση της Προτεραιότητας 4 αφορά στην υλοποίηση Ολοκληρωμένου προγράμματος χωριστής συλλογής διακριτών ρευμάτων αστικών αποβλήτων για την επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων ανακύκλωσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, που αποτελεί προϋπόθεση, αφενός μεν, για την έγκριση του Μεγάλου Έργου της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, με

τίτλο «Ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων της Περιφέρειας Πελοποννήσου με Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα» (CCI: 2018GR16CFMP003), αφετέρου δε, για τη διασφάλιση της ορθής λειτουργίας του.

Τον Οκτώβριο 2025 εξειδικεύτηκε η δράση που αφορά στην «Ολοκληρωμένη διαχείριση αστικών αποβλήτων για την επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων ανακύκλωσης και κυκλικής οικονομίας στις Περιφέρειες της χώρας», συνολικού προϋπολογισμού ύψους 480 εκ. ευρώ και αναμένεται η έκδοση της σχετικής πρόσκλησης έως το τέλος του 2025.

Συνολικά στον Ε.Σ. 2.6 έχουν εξειδικευτεί 4 δράσεις, συνολικού προϋπολογισμού ύψους 195 εκ. ευρώ (που αντιστοιχεί σε ποσοστό ύψους 62,22% της Προτεραιότητας. Έχει εκδοθεί μία πρόσκληση συνολικού προϋπολογισμού ύψους 15 εκ. ευρώ, ενώ δεν έχουν μέχρι τις 30.11.2025 πραγματοποιηθεί εντάξεις.

Στο Παράρτημα Ι παρατίθεται Πίνακας αποτύπωσης προόδου της Προτεραιότητας 4 και του ΕΣ 2.6 όπου παρουσιάζονται τα στοιχεία προόδου έως την 30.11.2025.

Υλοποίηση πλαισίου επίδοσης της Προτεραιότητας 4 και του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.6 (RSO2.6)

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι δείκτες εκροής της Προτεραιότητας 4 και του ΕΣ 2.6 όπως είναι αποτυπωμένοι στην ισχύουσα (έκδοση 2.2) του Προγράμματος.

Με βάση την υλοποίηση του προγράμματος μέχρι σήμερα, δεν καταγράφεται επίτευξη τιμής δεικτών, δεδομένου ότι προς το παρόν δεν έχουν εκδοθεί περαιτέρω προσκλήσεις (πλην της προαναφερόμενης πρόσκλησης για τη δράση 4.6.67.1 Ολοκληρωμένο πρόγραμμα χωριστής συλλογής διακριτών ρευμάτων αστικών αποβλήτων για την επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων ανακύκλωσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου) και δεν έχει ενταχθεί καμία πράξη στο σχετικό Ειδικό Στόχο 2.6 (RSO2.6).

Επισημαίνεται ότι, με βάση τα Δελτία Ταυτότητας Δεικτών των σχετικών δεικτών, η επίτευξη των δεικτών αναμένεται με το πέρας υλοποίησης των σχετικών έργων.

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

Πίνακας 18 - Αποτύπωση Προόδου της Επίτευξης Οροσήμων των Δεικτών Εκροών της Προτεραιότητας 4 - ΕΣ 2.6 (RSO2.6) – SFC 30.06.2025

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ (2024)	ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ (30.06.2025)	ΤΙΜΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (30.06.2025)
4	RSO2.6	ΤΣ	-	RCO34	Πρόσθετη ικανότητα για την ανακύκλωση των αποβλήτων	τόνοι/έτος	0,00	3.129.551	0,00	0,00
4	RSO2.6	ΤΣ	-	PSO541	Χωρητικότητα χώρων υγειονομικής ταφής υπολειμμάτων	Κυβικά μέτρα (m3)	247.210	2.472.100	0,00	0,00
4	RSO2.6	ΤΣ	-	PSO694	Δικαιούχοι που υποστηρίζονται	Αριθμός	5,00	12,00	0,00	0,00

Συνέργειες και συμπληρωματικότητες με το Εθνικό Σχέδιο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης (ΕΣΑΑ)²⁴

Ο τέταρτος άξονας (Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και προστασία του περιβάλλοντος) του Πυλώνα 1 του ΕΣΑΑ έχει στόχο την προώθηση της πράσινης μετάβασης. Περιλαμβάνει μεταξύ άλλων μεταρρύθμιση της διαχείρισης αποβλήτων, η οποία προβλέπει ιδίως τη σύσταση εθνικής ρυθμιστικής αρχής για τα απόβλητα με σκοπό την υποστήριξη της μετάβασης προς μια κυκλική οικονομία βασισμένη στην πρόληψη, την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση των αποβλήτων.

Δεν παρατηρείται συμπληρωματικότητα με τις δράσεις διαχείρισης αποβλήτων και κυκλικής οικονομίας του ΠΕΚΑ, ωστόσο όλες οι δράσεις είναι σε συνέργεια με τη μεταρρύθμιση στη διαχείριση αποβλήτων με νέα νομοθεσία για την υλοποίηση βιώσιμων υποδομών που έχει προβλεφθεί στο ΕΣΑΑ.

Συνθήκες που παρουσιάστηκαν μετά την έγκριση του Προγράμματος και κατά την υλοποίησή του

Παρατηρείται καθυστέρηση στην ενεργοποίηση της Προτεραιότητας 4 που οφείλεται στην ανάγκη ανασχεδιασμού και προσαρμογής στις νέες αυξημένες απαιτήσεις, τόσο σε επίπεδο στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδιασμού (ΕΣΔΑ και ΠΕΣΔΑ) όσο και επίπεδο σχεδιασμού των επενδύσεων, με αποτέλεσμα να μην εκπληρώνεται ακόμα και ο σχετικός Αναγκαίος Όρος 2.6.

Στο Πρόγραμμα ζητείται όλες οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν να αποτελούν μέρος μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής, να συνάδουν με το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της κάθε περιφέρειας και να επικυρωθούν από τον ΦΟΔΣΑ, βάσει ανάλυσης κόστους-οφέλους του ΠΕΣΔΑ (από συλλογή έως επεξεργασία και διάθεση), ανάλυσης επιλογών, εκτίμησης λειτουργικότητας και βιωσιμότητας.

Μετά την έγκριση του Προγράμματος, η εν λόγω απαίτηση θεσμοθετήθηκε από την Πολιτεία με την Εγκύκλιο ΥΠΕΝ/ΔΔΑ/114931/1863/7-11-2023, σχετικά με την ενσωμάτωση μελέτης κόστους – οφέλους με σκοπό να βοηθήσει στην ορθή καθοδήγηση και ταχύτερη εκπόνηση και έγκριση των ΠΕΣΔΑ.

Στην παρούσα χρονική περίοδο εξελίσσονται, σε παράλληλο χρόνο, η αναθεώρηση και συμπλήρωση των Περιφερειακών Σχεδίων με επενδυτικά σχέδια και του σχεδιασμού των επενδύσεων σε δίκτυα συλλογής (ολιστικά σχέδια ανακύκλωσης ανά ΠΕΣΔΑ ή Δ.Ε.) και Μονάδες Ανάκτησης Ανακύκλωσης (προσαρμογές ΜΕΑ σε ΜΑΑ, σχεδιασμός νέων ΜΑΑ) σε συνέχεια της αναμόρφωσης και συμπλήρωσης του θεσμικού πλαισίου και του ΕΣΔΑ, η οποία έχει ως συνέπεια την μη εκπλήρωση του σχετικού αναγκαίου πρόσφορου όρου μέχρι σήμερα.

Κρίνεται ενδεδειγμένη και προτείνεται η ενίσχυση των δράσεων και υποδομών που προάγουν την ανακύκλωση (ΠΠ067) εις βάρος πόρων που αφορούν το τμήμα των Μονάδων Ανάκτησης και Ανακύκλωσης Αποβλήτων που σχετίζεται με την επεξεργασία υπολειμματικών σύμμεικτων αστικών αποβλήτων (ΠΠ068). Η εν λόγω διεργασία αναμένεται να βαίνει μειούμενη καθώς εμπίπτει στους περιορισμούς του άρθρου 7 του Κανονισμού 1058/2021, και η καταβολή της ενωσιακής συμμετοχής για τα σχετικά έργα (ΜΑΑ) θα λαμβάνει χώρα κατ' αρχάς με την εφαρμογή της μεθοδολογίας pro rata με βάση τις ποσότητες των χωριστά συλλεγόμενων ρευμάτων που θα οδηγούνται στις ΜΑΑ με σταδιακά απομειούμενες τις ποσότητες των υπολειμματικών σύμμεικτων αστικών αποβλήτων. Μόνο με την επίτευξη των οροσήμων που προβλέπεται στο συμφωνηθέν bonus scheme θα είναι δυνατή η καταβολή της συνολικής ενωσιακής συμμετοχής για τα έργα λαμβάνοντας υπόψη τις επιδόσεις των έργων κατά το κλείσιμο του Προγράμματος.

Επιπλέον, σημειώνεται ότι δεν απαιτείται η αξιοποίηση σημαντικού ύψους δημόσιων πόρων του ΠΠ070 για τη διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων, καθώς το ΥΠΕΝ έχει επιτύχει συμφωνία με τους παραγωγούς αποβλήτων για τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών διάθεσης υπολειμμάτων «ευθύνος παραγωγού» στο πλαίσιο της εφαρμογής της αρχής ο ρυπαίνων πληρώνει.

Κατά συνέπεια, η καθυστέρηση στην ενεργοποίηση των νέων επενδύσεων σε συνδυασμό με την αρχικά μειωμένη απαιτούμενη ενωσιακή συμμετοχή, κατατείνει στην παρούσα χρονική στιγμή σε επισφάλεια των δεσμευμένων πόρων και ως εκ τούτου σε πρόταση για αξιοποίηση μέρους αυτών προς την τροφοδότηση των νέων προτεραιοτήτων.

²⁴ Ετήσια έκθεση συνεργιών- συμπληρωματικότητας ΕΣΠΑ-ΕΣΣΑ για το 2023 (ΕΙΒ-PASSA για την ΕΥΣΣΑΕ/ΓΓ ΕΣΠΑ (2024)

Η εν λόγω απομείωση προτείνεται με κύριο στόχο την μόχλευση των απαραίτητων ποσών ενωσιακής συνεισφοράς που απαιτούνται προκειμένου να ανακατευθυνθούν πόροι ύψους τουλάχιστον 10 % του Προγράμματος, ώστε να επιτευχθεί παράταση της περιόδου επιλεξιμότητας των δαπανών κατά ένα έτος, η οποία θα βοηθήσει και στα έργα της εν λόγω προτεραιότητας που παρουσιάζουν αυτή τη στιγμή καθυστέρηση στον προγραμματισμό.

Πρέπει, ωστόσο, να υπογραμμιστεί ότι στην πραγματικότητα τα τελευταία έτη έχει παρατηρηθεί σημαντική πρόοδος για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου και συνεκτικού θεσμικού και ρυθμιστικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία των συστημάτων και το σχεδιασμό των επενδύσεων. Το πλαίσιο αυτό εμπεριέχει το Νόμο-πλαίσιο 4819/2021 όπως ισχύει, τα Εθνικά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων και Πρόληψης Παραγωγής Αποβλήτων, τη Δημιουργία της Ανεξάρτητης Ρυθμιστικής Αρχής του τομέα αποβλήτων Κανονιστικές διατάξεις που αφορούν τη διακυβέρνηση του τομέα με τη δημιουργία και πιστοποίηση διαχειριστικής επάρκειας των 14 Φορέων Διαχείρισης Αποβλήτων.

Στο πεδίο, βρίσκεται σε εξέλιξη η συμβασιοποίηση και υλοποίηση έργων κατασκευής Μονάδων Επεξεργασίας Αποβλήτων που ξεκίνησαν με πόρους της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, καθώς και η διαδικασία προσαρμογής αυτών σε Μονάδες Ανάκτησης και Ανακύκλωσης, προκειμένου να είναι σε θέση να καταστούν επιλέξιμα προς χρηματοδότηση από το ΠΕΚΑ 2021-2027 υπό τις προϋποθέσεις του συμφωνημένου με την ΕΕ bonus scheme.

Σημαντική είναι επίσης η δέσμευση του Υπουργείου Περιβάλλοντος & Ενέργειας, με πρόσφατη ανακοίνωση του, ότι προγραμματίζει να χρηματοδοτήσει τον εξοπλισμό των δικτύων χωριστής συλλογής διακριτών ρευμάτων αστικών αποβλήτων, αξιοποιώντας τους πόρους του Τέλους Ταφής, το οποίο έχει αρχίσει να εφαρμόζεται δυνάμει του 4819/2021 ήδη από το 2022, και ήδη, σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΥΠΕΝ, ανέρχεται σε ποσό ύψους 400 Μ€.

Πίνακας 19– Σύνοψη ανάλυσης Προτεραιότητας 4, Ειδικού Στόχου RSO2.6

Προτεραιότητα 4	
“Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων – Μετάβαση στην Κυκλική Οικονομία”	
Ειδικός στόχος	RSO2.6 - Προαγωγή της μετάβασης σε κυκλική οικονομία και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία
Δράσεις	- Σύγχρονες Μονάδες Ανάκτησης και Ανακύκλωσης (ΜΑΑ) που δέχονται και επεξεργάζονται πρωτίστως αστικά απόβλητα που συλλέγονται χωριστά, με σκοπό την ανάκτηση υλικών μέσω μηχανικής και βιολογικής επεξεργασίας. - Μονάδες Επεξεργασίας Βιοαποβλήτων (ΜΕΒΑ). - Συστήματος και εξοπλισμού διαλογής στη πηγή και συλλογής αποβλήτων σε διακριτά ρεύματα καθώς και λοιπές διαδημοτικές εγκαταστάσεις (Σταθμοί Μεταφόρτωσης Αποβλήτων (ΣΜΑ), Πράσινα Σημεία κλπ). - Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων Μονάδων Επεξεργασίας Αποβλήτων (ΜΕΑ) της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020 και μετατροπή σε ΜΑΑ καθώς και μετατροπή των υφιστάμενων, ολοκληρωμένων ΜΕΑ σε ΜΑΑ. - Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων έργων ΧΥΤΥ της ΠΠ 2014-2020 δυνάμει του άρθρου 118α του ΚΚΔ 1060/2021. Η διάθεση στους ΧΥΤΥ θα αφορά υπολείμματα επεξεργασίας των αντίστοιχων ΜΑΑ ή/και ΜΕΒΑ. - Δράσεις Κυκλικής Οικονομίας που αφορούν σε νησιωτικές περιοχές, εντασσόμενες στην Στρατηγική Πρωτοβουλία των “GR-eco Islands”. - Στα πλαίσιο της ενδυνάμωσης της τεχνικής και διοικητικής ικανότητας των δικαιούχων (capacity building) του τομέα των στερεών αποβλήτων είναι δυνατή η διάθεση 4% επί της συνολικής κατανομής της Προτεραιότητας 4.
Ταμείο	Προϋπολογισμός
ΤΣ	795,5 εκατ. €

Συμπεράσματα Υφιστάμενης Ανάλυσης	Η ενίσχυση της διαλογής στην πηγή, η μείωση της εκτροπής από την υγειονομική ταφή και κατά συνέπεια η αύξηση των ποσοστών ανακύκλωσης, τα οποία αποτελούν προτεραιότητα για τη χώρα σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές συστάσεις, δύνανται να ενισχυθούν από τη ανάπτυξη υποδομών ανάκτησης και ανακύκλωσης, καθώς και έργων χωριστής συλλογής της παρούσας προτεραιότητας. Παρατηρείται καθυστέρηση στην ενεργοποίηση της προτεραιότητας 4 που οφείλεται στην ανάγκη ανασχεδιασμού και προσαρμογής στις νέες αυξημένες απαιτήσεις, τόσο σε επίπεδο επιτελικού σχεδιασμού (ΕΣΔΑ και ΠΕΣΔΑ) όσο και επίπεδο σχεδιασμού των επενδύσεων, με αποτέλεσμα να μην εκπληρώνεται ακόμα και ο σχετικός Αναγκαίος Όρος 2.6. Στην παρούσα χρονική περίοδο εξελίσσονται, σε παράλληλο χρόνο, η αναθεώρηση και συμπλήρωση των Περιφερειακών Σχεδίων με επενδυτικά σχέδια και του σχεδιασμού των επενδύσεων σε δίκτυα συλλογής (ολιστικά σχέδια ανακύκλωσης ανά ΠΕΣΔΑ ή Δ.Ε.) και Μονάδες Ανάκτησης Ανακύκλωσης (προσαρμογές ΜΕΑ σε ΜΑΑ, σχεδιασμός νέων ΜΑΑ) σε συνέχεια της αναμόρφωσης και συμπλήρωσης του θεσμικού πλαισίου και του ΕΣΔΑ. Κρίνεται ενδεδειγμένη και προτείνεται η ενίσχυση των δράσεων και υποδομών που προάγουν την ανακύκλωση (ΠΠ067) εις βάρος πόρων που αφορούν το τμήμα των Μονάδων Ανάκτησης και Ανακύκλωσης Αποβλήτων που σχετίζεται με την επεξεργασία υπολειμματικών σύμμεικτων αστικών αποβλήτων (ΠΠ068). Κατά συνέπεια, η καθυστέρηση στην ενεργοποίηση των νέων επενδύσεων σε συνδυασμό με την αρχικά μειωμένη απαιτούμενη ενωσιακή συμμετοχή, κατατείνει στην παρούσα χρονική στιγμή σε επισφάλεια των δεσμευμένων πόρων και ως εκ τούτου σε πρόταση για αξιοποίηση μέρους αυτών προς την τροφοδότηση των νέων προτεραιοτήτων. Η εν λόγω απομείωση προτείνεται με κύριο στόχο την μόχλευση των απαραίτητων ποσών ενωσιακής συνεισφοράς που απαιτούνται προκειμένου να ανακατευθυνθούν πόροι ύψους τουλάχιστον 10 % του Προγράμματος, ώστε να επιτευχθεί παράταση της περιόδου επιλεξιμότητας των δαπανών κατά ένα έτος, η οποία θα βοηθήσει και στα έργα της εν λόγω προτεραιότητας που παρουσιάζουν αυτή τη στιγμή καθυστέρηση στον προγραμματισμό. Στο πλαίσιο αυτό υποστηρίζεται μεταφορά πόρων από το Ταμείο Συνοχής και τα πεδία παρέμβασης που αφορούν την διαχείριση οικιακών αποβλήτων / επεξεργασία υπολειμματικών αποβλήτων, τη προώθηση της χρήσης ανακυκλωμένων υλικών ως πρώτων υλών και την διαχείριση επαγγελματικών, βιομηχανικών αποβλήτων προς ενίσχυση των 2 νέων Προτεραιοτήτων που πρόκειται να δημιουργηθούν: Προτεραιότητα 10 για την βιώσιμη διαχείριση υδάτων και την ανθεκτικότητα των υδατικών πόρων και Προτεραιότητα 12 για την επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης και συγκεκριμένα για την προώθηση των ενεργειακών γραμμών διασύνδεσης και σχετικών υποδομών. Αξίζει να σημειωθεί πως τμήμα των πόρων που θα απομειωθούν από τα ανωτέρω πεδία παρέμβασης σχεδιάζεται να ανακατανεμηθούν εντός του ίδιου ειδικού στόχου 2.06 για την ενίσχυση δράσεων διαχείρισης οικιακών αποβλήτων (ανακύκλωση), ερχόμενοι σε συμφωνία με όσα προτείνονται στον τομέα αυτό στις Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.
---	--

2.5 Προτεραιότητα 5: Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων

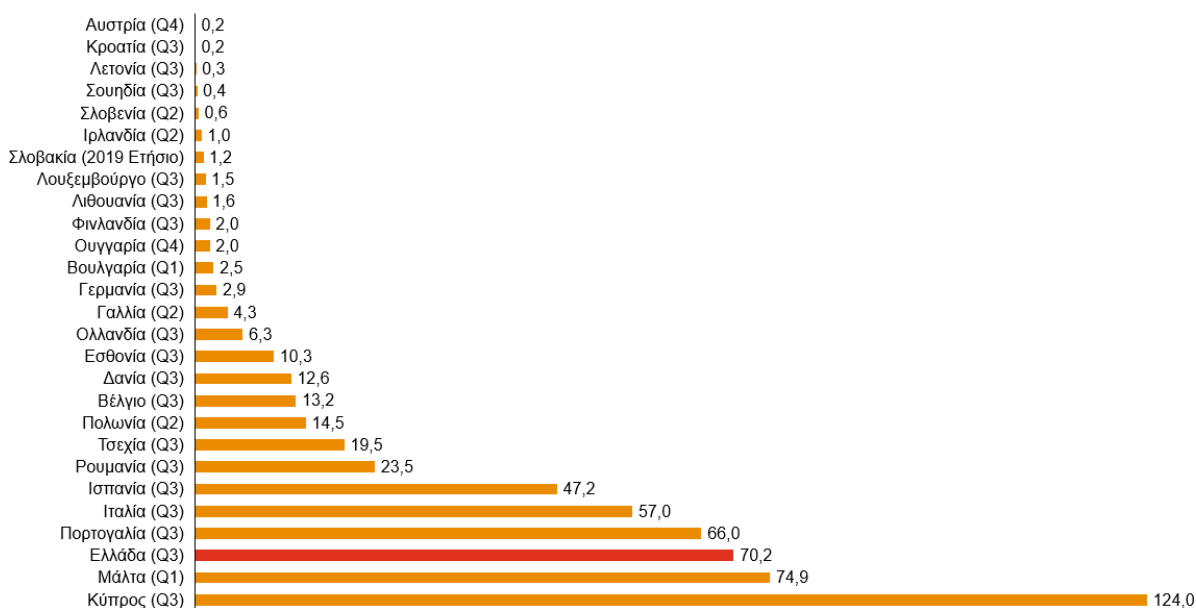
ΕΣ 2.5 (RSO2.5) : Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού

Ο ειδικός στόχος που αφορά στην διαχείριση υδάτων και λυμάτων συνδέεται άρρηκτα με τις κρίσιμες επιπτώσεις του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής και αποτελεί κρίσιμη παράμετρο για την επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για την Πράσινη Μετάβαση.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Διαχείριση υδάτων και λυμάτων)

Η Ελλάδα, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, βρίσκεται αντιμέτωπη με σημαντικές προκλήσεις στη διαχείριση υδάτων και λυμάτων, οι οποίες απαιτούν στοχευμένες επενδύσεις και την αναβάθμιση των σχετικών υποδομών. Η χώρα παρουσιάζει υψηλό εποχιακό δείκτη εκμετάλλευσης νερού (WEI+) με τιμή 13,3%, που υπερβαίνει κατά πολύ τον μ.ό. της ΕΕ (3,6%), γεγονός που αναδεικνύει την ένταση της πίεσης στους υδάτινους πόρους. Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι η εποχική λειψυδρία, με τιμή που φτάνει το 70,2% κατά τους θερινούς μήνες (3^ο Τρίμηνο), σύμφωνα με στοιχεία του 2019 που αποτυπώνονται στο Διάγραμμα 6. Η λειψυδρία έχει επηρεάσει σημαντικά τις εκτάσεις της χώρας, με το 4,5% των εδαφών να πλήττονται από ξηρασίες το έτος 2022, σε σύγκριση με 3,2% την περίοδο 2000-2020²⁵¹².

Διάγραμμα 6: Χειρότερες εποχιακές συνθήκες λειψυδρίας στην Ευρώπη (Πηγή: European Environment Agency)

Η λειψυδρία, ιδίως κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, επηρεάζει τόσο τον τουρισμό όσο και τη βιομηχανία στην Ελλάδα. Καθώς η κλιματική αλλαγή εντείνει τις ξηρασίες, τις πλημμύρες και τους καύσωνες, η Ελλάδα αντιμετωπίζει προκλήσεις όσον αφορά τη διαχείριση των υδάτινων πόρων της. Στις προκλήσεις αυτές περιλαμβάνονται η λειψυδρία και η ρύπανση, οι οποίες μπορούν να έχουν σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον, στην οικονομία και στην ανθρώπινη υγεία. Ο γεωργικός τομέας είναι μακράν ο μεγαλύτερος καταναλωτής υδάτινων πόρων στην Ελλάδα.

Παράλληλα, στον τομέα της επεξεργασίας αστικών λυμάτων της χώρας εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις. Οι τοπικοί πάροχοι υπηρεσιών ύδρευσης τους οποίους διαχειρίζονται μικροί δήμοι δεν διαθέτουν ούτε τα οικονομικά μέσα ούτε τη διοικητική και διαχειριστική ικανότητα για την εφαρμογή βέλτιστων λύσεων διαχείρισης των υδάτων με βάση την αρχή «ο καταναλωτής και ο ρυπαίνων πληρώνουν».

²⁵ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Παράρτημα 6

Το ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας περιλαμβάνει επενδύσεις για την αύξηση της διαθεσιμότητας και της ποιότητας του πόσιμου νερού και τη μείωση της διαρροής νερού.²⁶

Για να εξασφαλιστεί ο εκσυγχρονισμός του τομέα, οι ευρωπαϊκές συστάσεις αναφέρουν πως μια καίριας σημασίας ενέργεια θα ήταν η ενίσχυση των φορέων εκμετάλλευσης υδάτων σε διοικητικό, τεχνικό και οργανωτικό επίπεδο²⁷. Παράλληλα, οι συστάσεις, καθώς και το αναθεωρημένο ΕΣΕΚ, περιλαμβάνουν την ανάπτυξη μίας ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής που θα προωθηθεί από τη νέα ρυθμιστική αρχή για τα ύδατα (ΡΑΑΕΥ). Η τιμολογιακή πολιτική κρίνεται πως θα είναι καθοριστικής σημασίας, καθώς θα διασφαλίζει την οικονομική βιωσιμότητα και την ανάκτηση του κόστους των επενδύσεων, σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Επιπρόσθετα, κρίνονται απαραίτητες επενδύσεις μεγάλης κλίμακας στον τομέα των υδάτων που θα περιλαμβάνουν τη διαχείριση λυμάτων, την ανάκτηση ενέργειας, την επαναχρησιμοποίηση του νερού, τη διαχείριση όμβριων υδάτων, καθώς και έργα αφαλάτωσης, δημιουργώντας έτσι τις βάσεις για μια ολοκληρωμένη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Παράρτημα 6, Παράρτημα 17)	Οι προκλήσεις στο τομέα των υδάτων περιλαμβάνουν την έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού, τον κατακερματισμένο προγραμματισμό, την αργή υλοποίηση έργων, την ανεπαρκή συντήρηση υποδομών, καθώς και τις περιορισμένες συνδέσεις κατοικιών με αποχετευτικά δίκτυα, τα οποία δύναται να αντιμετωπιστούν μέσω: • Ενίσχυσης της διοικητικής, τεχνικής και οργανωτικής ικανότητας των φορέων διαχείρισης υδάτων • Εφαρμογής ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής από τη ρυθμιστική αρχή υδάτων «ο ρυπαίνων πληρώνει» • Ολοκληρωμένων επενδύσεων σε υποδομές υδάτων και λυμάτων, ανάκτηση ενέργειας, ψηφιοποίηση, επαναχρησιμοποίηση υδάτων, όμβρια ύδατα και αφαλάτωση. • Η βιώσιμη διαχείριση των υδάτων παραμένει μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις για τον γεωργικό τομέα της Ελλάδας.
--	--

Πρόοδος υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) – προβλέψεις αναθεωρημένου ΕΣΕΚ (Δεκέμβριος 2024)

Εντός του ΕΣΕΚ²⁸, αναφέρεται πως η Ελλάδα αντιμετωπίζει ζητήματα εξοικονόμησης και ορθολογικής χρήσης του νερού στους τομείς της γεωργίας και του τουρισμού, στους οποίους εντοπίζεται ανάγκη μείωσης των απωλειών από το δίκτυα ύδρευσης και άρδευσης. Ειδικότερα, η γεωργία έχει σημαντικό αντίκτυπο στη βιωσιμότητα των υδάτινων πόρων, καθώς οι τομείς της γεωργίας, της δασοκομίας και της αλιείας κατέλαβαν το 2019 το 80,5% του συνολικού όγκου νερού που αντλήθηκε. Συνεπώς, και σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές συστάσεις, η βιώσιμη διαχείριση των υδάτων, ιδίως για τον τομέα της γεωργίας, αποτελεί σημαντική πρόκληση²⁹.

Η απουσία ενιαίου στρατηγικού σχεδιασμού, η αποσπασματική υλοποίηση έργων, καθώς και η καθυστέρηση στην ολοκλήρωση οδηγούν σε προκλήσεις στη λειτουργία και διαχείριση των υδάτων. Ταυτόχρονα, παρουσιάζονται ελλείψεις στη συντήρηση των υποδομών λυμάτων, ενώ οι συνδέσεις ιδιωτικών κατοικιών με τα δίκτυα αποχέτευσης παραμένουν περιορισμένες. Αρκετοί οικονομικά ευάλωτοι τελικοί δικαιούχοι αδυνατούν να ολοκληρώσουν έργα με τον προβλεπόμενο προϋπολογισμό και εντός του χρονοδιαγράμματος και δεν δύναται να διασφαλίσουν τη διαρκή συντήρηση σταθμών επεξεργασίας λυμάτων.

Συνεισφορά του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 – Υλοποίηση της Προτεραιότητας 5 - ΕΣ 2.5 (RSO2.5)

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027, μέσω των πόρων που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 5 και του Ειδικού Στόχου 2.5 περιλαμβάνει δράσεις που συνεισφέρουν υλοποίηση παρεμβάσεων για τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων και των λυμάτων, οι οποίες αποδίδονται

²⁶ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2025 – Ελλάδα, σελ.18

²⁷ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Παράρτημα 17

²⁸ Αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, 2024

²⁹ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Παράρτημα 6

στα παρακάτω πεδία παρέμβασης του Κανονισμού 2021/1060/ΕΕ.

Πιο αναλυτικά:

Πίνακας 20: Ανάλυση Προτεραιότητας 5 - Ειδικού Στόχου RSO2.5, ΠΕΚΑ 2021-2027

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 5 “ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΛΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ”				
ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
RSO2.5	ΤΣ	062	Παροχή νερού για ανθρώπινη κατανάλωση (άντληση, επεξεργασία, υποδομές αποθήκευσης και διανομής, μέτρα αύξησης της απόδοσης, παροχή πόσιμου νερού)	278.910.157
RSO2.5	ΤΣ	064	Διαχείριση υδάτων και διατήρηση υδάτινων πόρων (συμπεριλαμβάνονται η διαχείριση λεκάνης απορροής ποταμού, ειδικά μέτρα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, επαναχρησιμοποίηση, μείωση των διαρροών)	41.836.051
RSO2.5	ΤΣ	065	Συλλογή και επεξεργασία λυμάτων	320.202.383
Σύνολο ΤΣ Προτεραιότητα 5 - ΕΣ 2.5 (RSO2.5)				640.948.591

Στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 5 και του ΕΣ 2.5 (RSO2.5) προβλέπεται η υλοποίηση των ακόλουθων δράσεων βιώσιμης διαχείρισης υδάτων και λυμάτων:

- Πιλοτικά προγράμματα ολιστικής διαχείρισης δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης σε συγκεκριμένες περιοχές (Υγροβιότοπος Έβρου – Αλεξανδρούπολη, Κορινθιακός – Σαρωνικός κόλπος, Κασσάνδρα Χαλκιδικής, Ρέθυμνο) με βάση έναν ολιστικό και οικονομικά αποδοτικό σχεδιασμό των ολιστικών παρεμβάσεων, έτσι ώστε οι ανάγκες των επιλεγμένων περιοχών να αντιμετωπισθούν με ολοκληρωμένο και βιώσιμο τρόπο (νερό, λύματα, όμβρια ύδατα, διαχείριση λάσπης, επαναχρησιμοποίηση λυμάτων, ψηφιοποίηση/έξυπνη μέτρηση/τηλεμετρία, ενεργειακή απόδοση, συνδεσιμότητα με δίκτυα, ευαισθητοποίηση του κοινού, δράσεις εξοικονόμησης ύδατος στις κατοικίες και τις Επιχειρήσεις, κ.λπ.). Περιλαμβάνονται και επενδύσεις σε μικρότερους (<2.000 κατοίκων – Δ Προτεραιότητας) οικισμούς.
- Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων πράξεων κατασκευής ή/και αναβάθμισης έργων ύδρευσης και πράξεων αναβάθμισης δικτύων ύδρευσης με εφαρμογή συστημάτων τηλεχειρισμού / τηλεέγχου και έξυπνων υδρομέτρων.
- Δράσεις ολοκλήρωσης έργων αστικών λυμάτων οικισμών Γ' προτεραιότητας (τμηματοποιημένα έργα), συμπεριλαμβανομένων των αστικών λυμάτων των Β' προτεραιότητας οικισμών (phased) της Αττικής, σύμφωνα με το Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Λυμάτων.
- Δράση “Εξοικονομώ στην Αποχέτευση” με στόχο την παροχή οικονομικού κινήτρου ως προς τις οικιακές συνδέσεις με το κεντρικό δίκτυο αποχέτευσης.
- Τμηματοποιημένα και μεταφερόμενα σημαντικά έργα ύδρευσης για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας
- Έργα αφαλάτωσης σε νησιωτικές και άνυδρες περιοχές, με σκοπό την αντιμετώπιση της έλλειψης πόσιμου νερού.
- Υλοποίηση της πρωτοβουλίας “GR-eco Islands” για ολοκληρωμένη διαχείριση υδάτινων πόρων.
- Χρηματοδότηση της 2^{ης} Αναθεώρησης των Σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών, δράσεων του δικτύου παρακολούθησης επιφανειακών και υπογείων υδάτων της χώρας, δράσεων του Προγράμματος παρακολούθησης και καταγραφής της κατάστασης των Θαλάσσιων Υποπεριοχών της Ελλάδας και δράσεων θαλάσσιας στρατηγικής & ολοκλήρωσης θαλάσσιων χωροταξικών πλαισίων.

- Δράσεις ενίσχυσης τεχνικής και διοικητικής ικανότητας δικαιούχων.

Έως την 30.11.2025 έχουν εξειδικευτεί 17 δράσεις, π/υ ΣΔΔ 612,89 εκατ. €. (Ποσοστό Εξειδικευμένης ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας: 95,62%). Έχουν εκδοθεί 13 Προσκήσεις, συνολικής ΣΔΔ 591,65 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ Προσκήσεων επί της Προτεραιότητας: 92,31 %), εκ των οποίων οι 10 Προσκήσεις αφορούν σε νέες δράσεις και 3 Προσκήσεις αφορούν αμιγώς την ολοκλήρωση τμηματοποιημένων πράξεων του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020. Αναλυτικά:

Πεδίο Παρέμβασης 062 - Παροχή νερού για ανθρώπινη κατανάλωση (άντληση, επεξεργασία, υποδομές αποθήκευσης και διανομής, μέτρα αύξησης της απόδοσης, παροχή πόσιμου νερού)

- 5.5.62.2.ΔΙΑ & 5.5.62.2.ΥΔΡ Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων πράξεων κατασκευής ή/και αναβάθμισης έργων ύδρευσης και πράξεων αναβάθμισης δικτύων ύδρευσης με εφαρμογή συστημάτων τηλεχειρισμού / τηλεέγχου και έξυπνων υδρομέτρων - Π/Υ ΣΔΔ = 150.000.000 €
- 5.5.62.3 Μεταφερόμενα Έργα Ύδρευσης για την αντιμετώπιση λειψυδρίας- Π/Υ ΣΔΔ = 10.000.000 €

Πεδίο Παρέμβασης 064 - Διαχείριση υδάτων και διατήρηση υδάτινων πόρων (συμπεριλαμβάνονται η διαχείριση λεκάνης απορροής ποταμού, ειδικά μέτρα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, επαναχρησιμοποίηση, μείωση των διαρροών)

- 5.5.64.1 Παρακολούθηση της Ποιότητας των Υδάτων Κολύμβησης κατά την ΠΠ 2021-2027 - Π/Υ ΣΔΔ = 2.550.000 €
- 5.5.64.2 Λεπτομερής Οριοθέτηση Ζωνών Προστασίας Σημείων Υδροληψίας για Απολήψεις Νερού Ύδρευσης στην Περιφέρεια Κρήτης - Π/Υ ΣΔΔ = 250.000 €
- 5.5.64.3 Παρακολούθηση και καταγραφή της κατάστασης (ποιότητα, ποσότητα, πιέσεις, χρήση) των υδάτων της Χώρας κατά την ΠΠ 2021-2027 - Π/Υ ΣΔΔ = 25.000.000 €
- 5.5.64.4 Παρακολούθηση και Καταγραφή της κατάστασης των Θαλάσσιων Υποπεριοχών - Π/Υ ΣΔΔ = 14.000.000 €
- 5.5.64.5 Δράσεις Θαλάσσιας Στρατηγικής : Επικαιροποίηση / Ανασκόπηση των Προγραμμάτων Μέτρων - Π/Υ ΣΔΔ = 1.240.000 €
- 5.5.64.6 Υδρογεωλογικές μελέτες και σύνταξη Υδρογεωλογικών Χαρτών σε επιλεγμένα υπόγεια υδατικά συστήματα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής κρίσης στο υπόγειο δυναμικό της χώρας - Π/Υ ΣΔΔ = 4.000.000 €
- 5.5.64.7 Εκπόνηση Μελετών Ειδικών Θαλάσσιων Χωροταξικών Πλαισίων - Π/Υ ΣΔΔ = 1.000.000 €
- 5.5.64.8 Ολοκλήρωση 2^{ης} Αναθεώρησης Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών των 14 Υδατικών Διαμερισμάτων της Χώρας (Τμηματοποιημένες Πράξεις) – ΣΔΔ = 3.600.000 €

Πεδίο Παρέμβασης 065 - Συλλογή και επεξεργασία λυμάτων

- 5.5.65.1 Κατασκευή ή/και βελτίωση υποδομών συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων (Τμηματοποιημένα) - Π/Υ ΣΔΔ = 200.000.000 €
- 5.5.65.2 - Εξοικονομώ στην αποχέτευση- Π/Υ ΣΔΔ = 30.000.000€

Επίσης για τα πιλοτικά προγράμματα ολιστικής διαχείρισης δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης σε συγκεκριμένες περιοχές (Υγροβιότοπος Έβρου – Αλεξανδρούπολη, Κορινθιακός – Σαρωνικός κόλπος, Κασσάνδρα Χαλκιδικής, Ρέθυμνο) έχει εκδοθεί η σχετική πρόσκληση συνολικού π/υ 150.000.000€, που περιλαμβάνει και τα 3 Πεδία Παρέμβασης της Προτεραιότητας 5

Δεν έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα οι προσκήσεις που αφορούν στις εξειδικευμένες δράσεις:

- 5.5.62.1 Έργα αφαλατώσεων με χρήση ΑΠΕ για παροχή ενέργειας

Μέχρι την 30.11.2025 έχουν εκδοθεί 77 αποφάσεις ένταξης πράξεων, συνολικής ΣΔΔ 936,59 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 146,17%), εκ των οποίων:

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

- 31 πράξεις για την ολοκλήρωση τμηματοποιημένων πράξεων κατασκευής ή/και αναβάθμισης έργων ύδρευσης και πράξεων αναβάθμισης δικτύων ύδρευσης με εφαρμογή συστημάτων τηλεχειρισμού / τηλελέγχου και έξυπνων υδρομέτρων με συνολική ΣΔΔ 202,8 εκατ. €.
- 2 μεταφερόμενες πράξεις ύδρευσης στην Κρήτη (Υδρευση Ηρακλείου & Αγ. Νικολάου από το φράγμα Αποσελέμη και Αξιοποίηση ταμιευτήρα φράγματος ποταμών Αμαρίου) με συνολική ΣΔΔ 44,085 εκατ. €.
- 8 πράξεις για την υλοποίηση του Προγράμματος Παρακολούθησης της Ποιότητας των Υδάτων Κολύμβησης με συνολική ΣΔΔ 2,204 εκατ. €.
- 1 πράξη για την υλοποίηση της Λεπτομερούς Οριοθέτησης Ζωνών Προστασίας Σημείων Υδροληψίας για Απολήψεις Νερού Ύδρευσης στην Περιφέρεια Κρήτης με συνολική ΣΔΔ 247.999 €.
- 5 πράξεις για την υλοποίηση του Προγράμματος Παρακολούθησης και καταγραφής της κατάστασης (ποιότητα, ποσότητα, πιέσεις, χρήση) των υδάτων της Χώρας κατά την ΠΠ 2021-2027 με συνολική ΣΔΔ 46,68 εκατ. €
- 2 πράξεις για την Παρακολούθηση και καταγραφή της κατάστασης των θαλάσσιων υποπεριοχών της Ελλάδας με συνολική ΣΔΔ 16,74 εκατ. € και 1 πράξη για τη Θαλάσσια Στρατηγική με συνολική ΣΔΔ 1,24 εκατ.€
- 26 πράξεις για την ολοκλήρωση τμηματοποιημένων πράξεων κατασκευής ή/και βελτίωσης υποδομών συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων με συνολική ΣΔΔ 592,2 εκατ. €.
- 1 πράξη για το Πρόγραμμα «Εξοικονομώ στην αποχέτευση» με συνολική ΣΔΔ 30,37 εκατ. €.

Οι Νομικές Δεσμεύσεις ανέρχονται σε ΣΔΔ 597,9 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας 93,28 %) και οι πληρωμές ανέρχονται σε 163,32 εκατ.€ (Ποσοστό ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας 25,48 %).

Στο Παράρτημα Ι παρατίθεται Πίνακας αποτύπωσης προόδου της Προτεραιότητας 5 του ΕΣ 2.5 όπου παρουσιάζονται τα στοιχεία προόδου έως την 30.11.2025 ανά δράση.

Υλοποίηση πλαισίου επίδοσης της Προτεραιότητας 5 και του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.5 (RSO2.5)

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι δείκτες εκροής της Προτεραιότητας 5 του ΕΣ 2.5 όπως είναι αποτυπωμένοι στην ισχύουσα (έκδοση 2.2) του Προγράμματος.

Με βάση την υλοποίηση του προγράμματος μέχρι σήμερα, δεν καταγράφεται επίτευξη τιμής δεικτών για τις ενταγμένες δράσεις, καθώς η επίτευξη των δεικτών αναμένεται με το πέρας υλοποίησης των σχετικών έργων, με βάση τα Δελτία Ταυτότητας Δεικτών των σχετικών δεικτών και συγκεκριμένα:

- για τον δείκτη RCO27 που αφορά σε εθνικές και υποεθνικές στρατηγικές για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή έως 30.06.2025 δεν επιτυγχάνεται επίτευξη δεδομένου ότι δεν έχουν εξειδικευτεί σχετικές δράσεις και δεν έχουν εκδοθεί σχετικές προσκλήσεις.
- για τον δείκτη RCO30 που αφορά σε κατασκευή ή/και αναβάθμιση έργων ύδρευσης (ΠΠ 062) έως 30.06.2025 είχαν ενταχθεί συνολικά 29 πράξεις και η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση των σχετικών ενταγμένων πράξεων.
- για τον δείκτη RCO32 που αφορά σε υποδομές επεξεργασίας λυμάτων (ΠΠ 065) έως 30.06.2025 είχαν ενταχθεί συνολικά 26 πράξεις για την ολοκλήρωση τμηματοποιημένων έργων υποδομών συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων καθώς και το Πρόγραμμα «Εξοικονομώ στην αποχέτευση και η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση των σχετικών ενταγμένων πράξεων.
- για τον δείκτη PSO897 που αφορά σε παρεμβάσεις για τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων έχουν ενταχθεί σχετικές πράξεις στα ΠΠ 062 και ΠΠ 064 και η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση των σχετικών ενταγμένων πράξεων.

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

Πίνακας 21 - Αποτύπωση Προόδου της Επίτευξης Οροσήμων των Δεικτών Εκροών της Προτεραιότητας 5 - ΕΣ 2.5 – SFC 30.06.2025

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ (2024)	ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ (30.06.2025)	ΤΙΜΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (30.06.2025)
5	RSO2.5	ΤΣ	-	RCO27	Εθνικές και υποεθνικές στρατηγικές για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	στρατηγικές	1,00	15,00	0,00	0,00
5	RSO2.5	ΤΣ	-	RCO30	Μήκος νέων ή αναβαθμισμένων σωλήνων για τα συστήματα διανομής των δημόσιων δικτύων ύδρευσης	Χλμ.	175,00	584,00	677,29	0,00
5	RSO2.5	ΤΣ	-	RCO32	Νέα ή αναβαθμισμένη ικανότητα επεξεργασίας λυμάτων	ισοδύναμο πληθυσμού	155.400,00	518.000,00	378.492	0,00
5	RSO2.5	ΤΣ	-	PSO897	Παρεμβάσεις για τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων	Παρεμβάσεις (αριθμός)	0,00	50,00	37,00	0,00

Συνέργειες και συμπληρωματικότητες με το Εθνικό Σχέδιο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης (ΕΣΑΑ)³⁰

Ο τέταρτος άξονας (Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και προστασία του περιβάλλοντος) του Πυλώνα 1 του ΕΣΑΑ έχει στόχο την προώθηση της πράσινης μετάβασης. Περιλαμβάνει μεταξύ άλλων μεταρρύθμιση της με την ίδρυση της εθνικής ρυθμιστικής αρχής για τα ύδατα, με σκοπό την ενίσχυση της βιωσιμότητας των δραστηριοτήτων και των επενδύσεων στον τομέα των εταιρειών ύδρευσης, καθώς και επενδύσεις για τη βελτίωση της παροχής πόσιμου νερού και αποχέτευσης, και για την πρόληψη και τον μετριασμό των περιβαλλοντικών προκλήσεων λόγω της κλιματικής αλλαγής.

Το ΕΣΑΑ περιλαμβάνει δράσεις που δρουν συμπληρωματικά με τις δράσεις του ΠΕΚΑ όπως:

- Επεξεργασία και καθαρισμός αστικών λυμάτων περιβαλλοντικά ευαίσθητων οικισμών και εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων σε επιλεγμένες πόλεις του ΕΣΑΑ (άξονας 1.4) που περιλαμβάνει συνολικά 42 έργα υποδομής δικτύου αποχέτευσης και εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ), 15 έργα αναβάθμισης, επέκτασης και εκσυγχρονισμού ΕΕΛ και επαναχρησιμοποίησης επεξεργασμένου νερού και 18 έργα υλοποίησης υποδομής διαχείρισης ιλύος από ΕΕΛ. Οι εν λόγω δράσεις είναι δεν επικαλύπτονται με τις Δράσεις του ΠΕΚΑ για την ολοκλήρωση έργων αστικών λυμάτων οικισμών Γ' προτεραιότητας (τμηματοποιημένα έργα), συμπεριλαμβανομένων των αστικών λυμάτων των Β' προτεραιότητας οικισμών της Αττικής, σύμφωνα με το Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Λυμάτων. Υπάρχει σαφές κριτήριο διαχωρισμού την προτεραιότητα των έργων κατά την Οδηγία 91/271 καθώς το αντίστοιχο ενταγμένο έργο του ΕΣΑΑ αφορά αποκλειστικά έργα οικισμών Δ' προτεραιότητας.
- Δράσεις για νέες υποδομές παροχής νερού τηλεμετρίας και έργων τηλεχειρισμού για τον εντοπισμό διαρροών σε δίκτυα ύδρευσης και προμήθειας ψηφιακών μετρητών νερού, και τα έργα εξοικονόμησης πόσιμου νερού Α) Υποδομές παροχής νερού Β) Τηλεμετρία τηλεχειρισμός για τον εντοπισμό διαρροών σε δίκτυα ύδρευσης Γ Προμήθεια ψηφιακών μετρητών νερού του ΕΣΑΑ. Οι παραπάνω δράσεις λειτουργούν συμπληρωματικά στις δράσεις ύδρευσης που έχουν ήδη ενεργοποιηθεί και θα μεταφερθούν στο ΠΕΚΑ, ως τμηματοποιημένα έργα, καθώς και σε νέα έργα ύδρευσης.
- Δράσεις για μονάδες αφαλάτωσης του ΕΣΑΑ (άξονας 1.4) που είναι συμπληρωματικές με τις Δράσεις του ΠΕΚΑ για τη δημιουργία υποδομών αφαλατώσεων στην νησιωτική χώρα, αλλά και στις περιοχές που είναι δυσπρόσιτες και η μεταφορά ύδατος επιβαρύνει οικονομικά τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό.

Δεν παρατηρείται συμπληρωματικότητα με άλλες δράσεις του ΠΕΚΑ όπως:

- Δράση «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ ΣΤΗΝ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ» με στόχο την παροχή οικονομικού κινήτρου ως προς τις οικιακές συνδέσεις με το κεντρικό δίκτυο αποχέτευσης.
- Δράσεις (4 πιλοτικές, σε Υγροβιότοπο Έβρου – Αλεξανδρούπολη, Κορινθιακός – Σαρωνικός κόλπος, Κασσάνδρα Χαλκιδικής, Ρέθυμνο) ολιστικής διαχείρισης του δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης που αντιμετωπίζουν με ολοκληρωμένο και βιώσιμο τρόπο τις ανάγκες των επιλεγέντων περιοχών (νερό, λύματα, όμβρια ύδατα, διαχείριση λάσπης, επαναχρησιμοποίηση λυμάτων, ψηφιοποίηση/έξυπνη μέτρηση/τηλεμετρία, ενεργειακή απόδοση, συνδεσιμότητα με δίκτυα, ευαισθητοποίηση του κοινού, δράσεις εξοικονόμησης ύδατος στις κατοικίες και τις Επιχειρήσεις, κ.λπ.).
- Δράσεις διαχείρισης υδατικών πόρων της πρωτοβουλίας των “GR-eco Islands”
- Δράσεις αναθεώρησης των σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών καθώς και δράσεις θαλάσσιας στρατηγικής & ολοκλήρωση θαλάσσιων χωροταξικών πλαισίων όπως επίσης και το δίκτυο παρακολούθησης επιφανειακών και υπογείων υδάτων.

Όλες οι παραπάνω δράσεις είναι σε συνέργεια με τη μεταρρύθμιση για τη σύσταση της νέας ρυθμιστικής αρχής για τα ύδατα και τα λύματα που έχει προβλεφθεί στο ΕΣΑΑ (ΡΑΑΕΥ).

³⁰ Ετήσια έκθεσησυνεργιών– συμπληρωματικότητας ΕΣΠΑ–ΕΣΣΑγια το 2023 (EIB-PASSA για την ΕΥΣΣΑΕ/ΓΓ ΕΣΠΑ (2024)

Συνθήκες που διαμορφώθηκαν μετά την έγκριση του Προγράμματος και κατά την υλοποίησή του

Η προτεραιότητα 5 είναι πλήρως ενεργοποιημένη και με χρηματοδοτικές ανάγκες που ξεπερνούν το διαθέσιμο προϋπολογισμό.

Βασικός παράγοντας που επηρεάζει τη διαθεσιμότητα πόρων είναι:

- το κλείσιμο του ΕΠ/ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 στις 31.12.2023 με πληθώρα έργων στο τομέα υδάτων και λυμάτων μεγάλου π/υ να χρήζουν χρηματοδότησης για ολοκλήρωση ως τμηματοποιημένα ή μεταφερόμενα
- η ανελαστική υποχρέωση ολοκλήρωσης των έργων διαχείρισης αστικών λυμάτων Β' και Γ' προτεραιότητας τα οποία σύμφωνα με το εθνικό επιχειρησιακό πρόγραμμα λυμάτων προγραμματίζονται για το ΠΕΚΑ, προκειμένου να καλυφθεί αφενός η καταδικαστική απόφαση του ΔΔΕ για τους οικισμούς της Αττικής Β' προτεραιότητας και αφετέρου να αντιμετωπισθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο η καταγγελία που εξελίσσεται ενώπιον του ΔΕΕ για τους οικισμούς Γ' προτεραιότητας. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των έργων λυμάτων της Αττικής, 2 εκ των οποίων είναι Μεγάλα Έργα του 2014-2020, και τα οποία καλύπτονται από πόρους του ΠΕΚΑ με π/υ άνω των 350 εκατ.€.
- η παραπάνω υποχρέωση συνδέεται και με τη Δράση "Συνδέομαι στην Αποχέτευση" με στόχο την παροχή κινήτρου ως προς τις οικιακές συνδέσεις με το κεντρικό δίκτυο αποχέτευσης για να καταστούν λειτουργικά τα έργα

Ταυτόχρονα παραμένει η ανάγκη υλοποίησης των εμβληματικών παρεμβάσεων των πιλοτικών προγραμμάτων ολιστικής διαχείρισης των υδάτων και λυμάτων στο Ρέθυμνο, Αλεξανδρούπολη, Κασσάνδρα, Σαρωνικό-Κορινθιακό, πρόγραμμα για το οποίο έχει γίνει μεγάλη προεργασία σε συνεργασία των εθνικών αρχών με την Ομάδα JASPERS, για την ολοκλήρωση της οποίας απαιτήθηκαν πάνω από 2 έτη, και εντός του 2025 αναμένεται η ένταξη και ενεργοποίηση του πρώτου πιλοτικού προγράμματος στο Ρέθυμνο.

Πίνακας 22 – Σύνοψη ανάλυσης Προτεραιότητας 5, Ειδικού Στόχου RSO2.5

Προτεραιότητα 5	
"Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων"	
Ειδικός στόχος	RSO2.5 - Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού
Δράσεις	• Χρηματοδότηση 4 πιλοτικών δράσεων ολιστικής διαχείρισης δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης σε συγκεκριμένες περιοχές (Υγροβιότοπος Έβρου – Αλεξανδρούπολη, Κορινθιακός – Σαρωνικός κόλπος, Κασσάνδρα Χαλκιδικής, Ρέθυμνο). Συμπεριλαμβάνονται • Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων πράξεων κατασκευής ή/και αναβάθμισης έργων ύδρευσης και πράξεων αναβάθμισης δικτύων ύδρευσης με εφαρμογή συστημάτων τηλεχειρισμού / τηλεέγχου και έξυπνων υδρομέτρων. • Δράσεις ολοκλήρωσης έργων αστικών λυμάτων οικισμών Γ' προτεραιότητας (τμηματοποιημένα έργα), συμπεριλαμβανομένων των αστικών λυμάτων των Β' προτεραιότητας οικισμών Αττικής, σύμφωνα με το Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Λυμάτων. • Δράση "Εξοικονομώ στην Αποχέτευση" με στόχο την παροχή οικονομικού κινήτρου ως προς τις οικιακές συνδέσεις με το κεντρικό δίκτυο αποχέτευσης. • Τμηματοποιημένα και μεταφερόμενα σημαντικά έργα ύδρευσης για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας • Έργα αφαλάτωσης σε νησιωτικές και άνυδρες περιοχές, με σκοπό την αντιμετώπιση της έλλειψης πόσιμου νερού. • Υλοποίηση της πρωτοβουλίας "GR-eco Islands" για ολοκληρωμένη διαχείριση υδάτινων πόρων. • Χρηματοδότηση της 2^{ης} Αναθεώρησης των Σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

	ποταμών, δράσεων του δικτύου παρακολούθησης επιφανειακών και υπογείων υδάτων της χώρας, δράσεων του Προγράμματος παρακολούθησης και καταγραφής της κατάστασης των Θαλάσσιων Υποπεριοχών της Ελλάδας και δράσεων θαλάσσιας στρατηγικής & ολοκλήρωσης θαλάσσιων χωροταξικών πλαισίων. Δράσεις ενίσχυσης τεχνικής και διοικητικής ικανότητας δικαιούχων.
Ταμείο	Προϋπολογισμός
ΤΣ	640,949 εκατ. €
Συμπεράσματα Υφιστάμενης Ανάλυσης	Η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη με σημαντικές προκλήσεις στα θέματα διαχείρισης υδάτων και αστικών λυμάτων. Η χώρα παρουσιάζει υψηλό εποχιακό δείκτη εκμετάλλευσης νερού που αναδεικνύει την ένταση της πίεσης στους υδάτινους πόρους, και λόγω κλιματικής αλλαγής είναι ιδιαίτερα ανησυχητική η εποχική λειψυδρία, ενώ παρά τις συστηματικές προσπάθειες απέχει από τη συμμόρφωση με τις ενωσιακές απαιτήσεις για τη διαχείριση αστικών λυμάτων. Η βιώσιμη διαχείριση των υδάτων παραμένει μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις για τον γεωργικό τομέα της Ελλάδας. Σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, οι προκλήσεις στο τομέα των υδάτων περιλαμβάνουν την έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού, τον κατακερματισμένο προγραμματισμό, την αργή υλοποίηση έργων, την ανεπαρκή συντήρηση υποδομών, καθώς και τις περιορισμένες συνδέσεις κατοικιών με αποχετευτικά δίκτυα, τα οποία δύναται να αντιμετωπιστούν μέσω ενίσχυσης της διοικητικής, τεχνικής και οργανωτικής ικανότητας των φορέων διαχείρισης υδάτων, εφαρμογής ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής από τη ρυθμιστική αρχή υδάτων και μέσω Ολοκληρωμένων Επενδύσεων σε υποδομές υδάτων και λυμάτων. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις που συνάδουν με τις ευρωπαϊκές συστάσεις, μέσω των έργων διαχείρισης αστικών λυμάτων και ύδρευσης, αντιμετώπισης στέρξης του νερού και αφαλάτωσης, καθώς και μέσω της πρόβλεψης της ενίσχυσης τεχνικής και διοικητικής ικανότητας δικαιούχων. Το πρόγραμμα δεν μπορεί να συνεισφέρει στον γεωργικό τομέα. Η διαχείριση αστικών λυμάτων αποτελεί το πεδίο παρέμβασης με τις μεγαλύτερες ανάγκες για χρηματοδότηση τμηματοποιημένων έργων από το ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 που ξεπερνά κατά πολύ τα διαθέσιμα ποσά του αρχικού προγραμματισμού του ΠΕΚΑ. Τα εν λόγω έργα αφορούν την υλοποίηση του εθνικού προγράμματος για τη συμμόρφωση των οικισμών Β' και Γ' προτεραιότητας με τις υποχρεώσεις της Οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα (2000/60/ΕΚ) και την αντιμετώπιση της σχετικής καταδίκης στο ΔΕΕ και της καταγγελίας της ΕΕ, για την οποία η χώρα βρίσκεται ήδη σε δικαστική διαδικασία στο ΔΕΕ. Παρά τις αυξημένες ανάγκες σε πόρους που παρατηρούνται μετά την ανάλυση στη Προτεραιότητα 5, δεν υποστηρίζεται τροποποίηση του διαθέσιμου προϋπολογισμού ή μεταφορά πόρων προς αυτή τη προτεραιότητα, στο πλαίσιο της οποίας θα ολοκληρωθούν τα συνεχιζόμενα έργα στον τομέα διαχείρισης αστικών λυμάτων σε οικισμούς Γ' προτεραιότητας, το πρόγραμμα για τη διασφάλιση των συνδέσεων με τις εν λειτουργία εγκαταστάσεις (ΠΠ 065), τα πιλοτικά έργα ολιστικής διαχείρισης υδάτων στις επιλεγμένες περιοχές (Ρέθυμνο, Κορινθιακός-Σαρωνικός, Αλεξανδρούπολη, Κασσάνδρα), τα συνεχιζόμενα έργα στον τομέα της ύδρευσης και τηλεμετρίας καθώς και οι προγραμματισθείσες δράσεις στρατηγικής και παρακολούθησης του ΥΠΕΝ. Ωστόσο, στην προτεινόμενη ενδιάμεση αναθεώρηση σχεδιάζεται η προσθήκη της νέας Προτεραιότητας 10 "Βιώσιμη διαχείριση υδάτων και ανθεκτικότητα υδατικών πόρων" στο πλαίσιο του τροποποιημένου ειδικού στόχου "RSO2.5 (ν): Προαγωγή της ασφαλούς πρόσβασης στο νερό, της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων, και της ανθεκτικότητας των υδάτων".

2.6 Προτεραιότητα 6: Προστασία της Βιοποικιλότητας

ΕΣ 2.7 (RSO2.7): Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και τη μείωση κάθε μορφής ρύπανσης

Πρόκειται για ειδικό στόχο που εστιάζει στην αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος και την αναζωογόνηση της βιοποικιλότητας ως σημαντικές παραμέτρους για τον περιορισμό των φαινομένων της κλιματικής αλλαγής, παράλληλα με την αύξηση της ανθεκτικότητας των οικοσυστημάτων και αποτελούν προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για την Πράσινη Μετάβαση.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Προστασία της Βιοποικιλότητας)

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο η κατάσταση στην Ελλάδα απαιτεί βελτιώσεις, κυρίως όσον αφορά στο νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των περιοχών Natura 2000. Η έλλειψη νομικής σαφήνειας δημιουργεί αβεβαιότητα σχετικά με τις επιτρεπτές δραστηριότητες σε αυτές τις περιοχές, κάτι που μπορεί να επηρεάσει τις τοπικές επενδύσεις και την ολοκλήρωση πολεοδομικών σχεδίων. Η ΕΕ υπογραμμίζει την ανάγκη για καλύτερη επιστημονική τεκμηρίωση και δημόσια διαβούλευση, ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική διαχείριση και προστασία των περιοχών αυτών ³¹.

Η κατάσταση της φύσης και των οικοσυστημάτων εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας στην Ελλάδα. Οι κύριες μορφές πίεσης και απειλών για τους οικοτόπους στην Ελλάδα σχετίζονται με τη γεωργία, την ανάπτυξη υποδομών, την ανάπτυξη και λειτουργία συστημάτων μεταφορών, τα ξένα και προβληματικά είδη και τις φυσικές διεργασίες. Αυτές είναι επίσης οι κύριες μορφές πίεσης που επηρεάζουν τα είδη, σε συνδυασμό με ανθρωπογενείς αλλαγές στα συστήματα υδάτινων πόρων, άγνωστες πιέσεις και πιέσεις προερχόμενες από το εξωτερικό της χώρας. Φαίνεται ότι υπάρχει γενική έλλειψη προόδου όσον αφορά τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των ειδών και των οικοτόπων που προστατεύονται βάσει των οδηγιών για τη φύση.

Η υποβάθμιση της φύσης δημιουργεί σημαντικούς κινδύνους για την οικονομία και την ανταγωνιστικότητα. Η Ελλάδα παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλό βαθμό άμεσης εξάρτησης από οικοσυστημικές υπηρεσίες, της τάξης του 58 % της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας. Η προστασία και η αποκατάσταση βασικών οικοσυστημάτων θα συμβάλουν στη διατήρηση της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας των εν λόγω τομέων.

Το Δίκτυο Natura 2000 καλύπτει ευρείες εκτάσεις φυσικών και προστατευόμενων περιοχών, με σκοπό τη διατήρηση των οικοτόπων και των ειδών σε συνύπαρξη με τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος έχει αναθέσει την εκπόνηση 23 περιβαλλοντικών μελετών και αντίστοιχων σχεδίων διαχείρισης για το δίκτυο Natura 2000, αλλά μόνο 3 από τα 23 περιφερειακά σχέδια διαχείρισης έχουν εγκριθεί μέχρι στιγμής. Οι ανάγκες επενδύσεων για τη βιοποικιλότητα και τα οικοσυστήματα εκτιμώνται σε 2,1 δισ. EUR ετησίως (σε τιμές 2022) στην Ελλάδα για την περίοδο 2021-2027. Το τρέχον επίπεδο χρηματοδότησης για τη βιοποικιλότητα εκτιμάται σε 704 εκατ. EUR ετησίως (σε τιμές 2022) κατά την περίοδο 2021-2027. Για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων για την προστασία και την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων και την υλοποίηση άλλων συναφών μέτρων, το επενδυτικό κενό της Ελλάδας εκτιμάται σε περίπου 1,4 δισ. EUR ετησίως, ποσό που αντιστοιχεί στο 0,67 % του ΑΕΠ της. ³²

³¹ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Περαιτέρω προτεραιότητες για το μέλλον

³² Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2025 – Ελλάδα, Παράρτημα 9

Στο πλαίσιο των προτεραιοτήτων για τις περιοχές Natura 2000 για την περίοδο 2021-2027, η Ελλάδα έχει δεσμευτεί να εφαρμόσει μέτρα για την ενίσχυση της προστασίας και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, σε πλήρη εναρμόνιση με τις ευρωπαϊκές οδηγίες, ωστόσο δεν έχουν διατεθεί ακόμη επαρκείς πόροι για τέτοιου είδους πρωτοβουλίες ³³.

Διάγραμμα 7: Ποσοστά προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα (Πηγή: Biodiversity, Information System for Europe)

Στην Ελλάδα, η διατήρηση της φύσης, των οικοτόπων και της βιοποικιλότητας αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της εθνικής περιβαλλοντικής πολιτικής, με έμφαση στις ευάλωτες περιοχές και στις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής. Όπως αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 7, οι περιοχές προστασίας στη χώρα περιλαμβάνουν σημαντικά ποσοστά της συνολικής της έκτασης, με το 34,9% των χερσαίων και το 19,8% των θαλάσσιων περιοχών να ανήκουν σε αυτές, ξεπερνώντας τα αντίστοιχα ποσοστά της Ευρώπης που λαμβάνουν τιμές 26,4% και 12,1%, αντιστοίχως.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Παράρτημα 6 , Περαιτέρω προτεραιότητες για το μέλλον και Παράρτημα 9)	Οι συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου τονίζουν: • Η κατάσταση της φύσης και των οικοσυστημάτων εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας στην Ελλάδα • Η υποβάθμιση της φύσης δημιουργεί σημαντικούς κινδύνους για την οικονομία και την ανταγωνιστικότητα. • Την ανάγκη για επιστημονική τεκμηρίωση και δημόσια διαβούλευση, οι οποίες θα ενισχύσουν τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών και την ανθεκτικότητα των οικοσυστημάτων. • Το γεγονός ότι δεν έχουν διατεθεί ακόμη επαρκείς πόροι για τη βιοποικιλότητα και την προστασία των οικοσυστημάτων. Επιπλέον, σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα στην Ελλάδα και το ΕΣΕΚ, απαιτείται καλύτερη ισορροπία μεταξύ της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος
---	---

Πρόοδος υλοποίησης του Πλαισίου Δράσεων Προτεραιότητας για την Ελλάδα (Prioritized Action Framework – PAF) και προβλέψεις αναθεωρημένου ΕΣΕΚ (Δεκέμβριος 2024)

Η Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030³⁴ εστιάζει στην ανάγκη προστασίας και διαχείρισης των φυσικών πόρων, προκειμένου να προσαρμοστούν σταδιακά στις κλιματικές αλλαγές, ιδίως

³³ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Παράρτημα 6

³⁴ Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 – COM(2020) 380 final / 20.5.2020

όσον αφορά τα δασικά οικοσυστήματα. Πιο συγκεκριμένα, οι δράσεις αυτές, βάσει του αναθεωρημένου ΕΣΕΚ, αποσκοπούν στη διατήρηση των ενδημικών και απειλούμενων ειδών, ώστε να ενισχυθούν οι συνθήκες που επιτρέπουν την επιβίωση και ευημερία των οικοσυστημάτων. Παράλληλα, στο πλαίσιο της ενεργειακής μετάβασης, η Ελλάδα ενθαρρύνει την αύξηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της αιολικής, με απώτερο σκοπό την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας. Ωστόσο, για την αποφυγή περιβαλλοντικών επιπτώσεων, το αναθεωρημένο ΕΣΕΚ επιβάλλει τη γεωγραφική διασπορά των ΑΠΕ, επιδιώκοντας μια ισορροπημένη ανάπτυξη που διασφαλίζει τόσο τις ενεργειακές ανάγκες όσο και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Τα πλαίσια δράσεων προτεραιότητας (ΠΔΠ) αποτελούν εργαλεία στρατηγικού πολυετούς σχεδιασμού τα οποία έχουν ως στόχο την ολοκληρωμένη παρουσίαση των μέτρων που απαιτούνται για τη διαχείριση και προστασία του πανευρωπαϊκού δικτύου Natura 2000 και της συνδεδεμένης με αυτό πράσινης υποδομής, τον προσδιορισμό των χρηματοδοτικών αναγκών για τα εν λόγω μέτρα και τη σύνδεσή τους με τα αντίστοιχα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ. Σύμφωνα με τους στόχους της Οδηγίας της ΕΕ για τους οικοτόπους³⁵, στην οποία βασίζεται το δίκτυο Natura 2000, τα μέτρα που πρέπει να προσδιορίζονται στα πλαίσια δράσεων προτεραιότητας σχεδιάζονται με κύριο σκοπό «τη διασφάλιση της διατήρησης, ή της αποκατάστασης σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των φυσικών οικοτόπων και των ειδών ενωσιακής σημασίας, λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών απαιτήσεων, καθώς και των περιφερειακών και τοπικών ιδιομορφιών».

Η νομική βάση του πλαισίου δράσεων προτεραιότητας είναι το άρθρο 8 παράγραφος 1 της Οδηγίας για τους οικοτόπους, το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να αποστέλλουν, κατά περίπτωση, στην Επιτροπή τις εκτιμήσεις τους σχετικά με τα ποσά που κρίνουν αναγκαία στο πλαίσιο της ενωσιακής συγχρηματοδότησης προκειμένου να τηρήσουν τις υποχρεώσεις τους σε σχέση με το Natura 2000 που απορρέουν από την υποχρέωση για καθορισμό:

- των αναγκαίων μέτρων διατήρησης που ενδεχομένως συνεπάγονται ειδικά ενδεδειγμένα σχέδια διαχείρισης ή ενσωματωμένα σε άλλα σχέδια διευθέτησης,
- δεόντων κανονιστικών, διοικητικών ή συμβατικών μέτρων που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος Ι και των ειδών του παραρτήματος ΙΙ, τα οποία απαντώνται στους τόπους.

Στην ειδική έκθεση αριθ. 1/2017 για το δίκτυο Natura 2000, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα πρώτα ολοκληρωμένα πλαίσια δράσεων προτεραιότητας (για την περίοδο του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου 2014-2020) δεν παρουσίαζαν αξιόπιστη εικόνα των πραγματικών απαιτούμενων δαπανών για το δίκτυο Natura 2000. Ως εκ τούτου, στην έκθεση επισημάνθηκε η ανάγκη να επικαιροποιηθεί το τυποποιημένο έντυπο του πλαισίου δράσεων προτεραιότητας και να παρασχεθεί περαιτέρω καθοδήγηση για τη βελτίωση της ποιότητας των πληροφοριών τις οποίες παρέχουν τα κράτη μέλη στα οικεία πλαίσια δράσεων προτεραιότητας. Το πρόσφατο «Σχέδιο δράσης για τη Φύση, τον Άνθρωπο και την Οικονομία»⁶ επικεντρώνεται ειδικά στη διαδικασία αυτή, με σκοπό να διασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη παρέχουν περισσότερο αξιόπιστες και εναρμονισμένες εκτιμήσεις των χρηματοδοτικών τους αναγκών για το δίκτυο Natura 2000.

Ενόψει της έγκρισης του ΕΣΠΑ 2021-2027, στο πλαίσιο εκπλήρωσης του Αναγκαίου Πρόσφορου Όρου 2.7, η Ελλάδα προέβη στη σύνταξη του νέου Πλαισίου Δράσεων Προτεραιότητας για το δίκτυο Natura 2000 ³⁶στη βάση του οποίου σχεδιάζονται παρεμβάσεις που υποστηρίζουν μέτρα διατήρησης της φύσης σε σχέση με περιοχές Natura 2000 οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου. Το πλαίσιο δράσης προτεραιότητας κατά το άρθρο 8 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που απαιτούνται από το πρότυπο για το πλαίσιο δράσης προτεραιότητας για την περίοδο 2021-2027, όπως συμφωνήθηκε από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων προσδιορισμού των μέτρων προτεραιότητας και εκτίμησης των χρηματοδοτικών αναγκών.

³⁵ Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:01992L0043-20130701>.

³⁶ (https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2021/04/PAF-EL_FINAL.pdf)

Πέραν της κατάρτισης και έγκρισης του ΠΔΠ 2021-2027 σημαντική αλλαγή προς την κατεύθυνση της θωράκισης των περιοχών του δικτύου Natura στην Ελλάδα, ήταν η ίδρυση το 2020, στελέχωση και ενεργοποίηση του Οργανισμού Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΟΦΥΠΕΚΑ) στον οποίον συγχωνευτήκαν οι αυτοτελείς Φορείς Προστατευόμενων Περιοχών και ανατέθηκε και η ευθύνη για τις 8 νέες προστατευόμενες περιοχές.

Συνεισφορά του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 - Υλοποίηση της Προτεραιότητας 6 - ΕΣ 2.7 (RSO2.7)

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027, μέσω των πόρων που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 6 και του ΕΣ 2.7 (RSO2.7) περιλαμβάνει δράσεις που συνεισφέρουν στην ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, υλοποιώντας μέτρα που υιοθετούνται στο επικαιροποιημένο ΠΔΠ και οι οποίες αποδίδονται στα παρακάτω πεδία παρέμβασης του Κανονισμού 2021/1060/ΕΕ.

Πίνακας 23: Ανάλυση Προτεραιότητας 6 - Ειδικού Στόχου RSO2.7

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 6 “ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ”				
ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
RSO2.7	ΕΤΠΑ	078	Προστασία, αποκατάσταση και βιώσιμη χρήση των περιοχών Natura 2000	24.564.090
RSO2.7	ΕΤΠΑ	079	Προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, φυσική κληρονομιά και φυσικοί πόροι, πράσινες και γαλάζιες υποδομές	49.128.174
Σύνολο				73.692.264

Στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 6 και του ΕΣ 2.7 (RSO2.7) προβλέπεται η υλοποίηση των ακόλουθων δράσεων ενίσχυσης και προστασίας της βιοποικιλότητας:

- Καθορισμός στόχων διατήρησης για τις υπολειπόμενες περιοχές κοινοτικού ενδιαφέροντος προκειμένου να συμμορφωθεί η χώρα με την Οδηγία για τους Οικοτόπους 92/43/ΕΕΚ.
- Ολοκλήρωση Σχεδίων δράσης, ειδών/οικοτόπων και Σχεδίων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών.
- Υποστήριξη του νέου μοντέλου διοίκησης και διαχείρισης των περιοχών Natura.
- Χαρτογράφηση Θαλάσσιων οικοτόπων.
- Εφαρμογή μέτρων διαχείρισης ειδών/οικοτόπων.
- Μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε προστατευόμενα είδη, οικοτόπους και περιοχές.
- Μετριάσμος των επιπτώσεων των μεγάλων υποδομών σε περιοχές Natura 2000 και σε είδη/τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος.

Έως την 30.11.2025 έχουν εξειδικευτεί 14 δράσεις, π/υ ΣΔΔ 65,16 εκατ. €. (Ποσοστό Εξειδικευμένης ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας: 88,43%), και έχουν εκδοθεί 9 Προσκλήσεις, συνολικής ΣΔΔ 65,16 εκατ. € (Ποσοστό επί της Προτεραιότητας: 88,43%), εκ των οποίων οι 7 Προσκλήσεις αφορούν σε νέες δράσεις και 2 Προσκλήσεις αφορούν αμιγώς την ολοκλήρωση τμηματοποιημένων πράξεων του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020. Αναλυτικά:

Πεδίο παρέμβασης 078 - Προστασία, αποκατάσταση και βιώσιμη χρήση των περιοχών Natura 2000

- 6.7.78.1 Ολοκλήρωση τμηματοποιημένων πράξεων για τη θεσμική θωράκιση των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000 – Π/Υ ΣΔΔ =15.000.000 €

- 6.7.78.2 Ολοκλήρωση Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών και Διαχειριστικών Δομών περιοχών Natura 2000 – Φάση Β – Π/Υ ΣΔΔ = 12.000.000 €
- 6.7.78.3 Νέες Διαχειριστικές Δράσεις του ΟΦΥΠΕΚΑ στο πλαίσιο της υλοποίησης παρεμβάσεων και εφαρμογής μέτρων το αναθεωρημένου Πλαισίου Δράσεων Προτεραιότητας – PAF - για το Δίκτυο Natura 2000 – Π/Υ ΣΔΔ = 5.300.000 €
- 6.7.78.4 Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα – Υλοποίηση Εθνικών Σχεδίων Δράσης – Π/Υ ΣΔΔ = 5.855.000 €
- 6.7.78.5 Οριζόντιες δράσεις διατήρησης Θαλασσίων Τύπων Οικοτόπων (ΠΠ 078) – ΣΔΔ 4.000.000 €
- 6.7.78.6 Οριζόντιες δράσεις διατήρησης ειδών ορνιθοπανίδας (ΠΠ 078) - ΣΔΔ 6.500.000 €
- 6.7.78. 7-12 Οριζόντιες δράσεις ΟΦΥΠΕΚΑ για τη διατήρηση ειδών & Δικτύωση, εκπαίδευση και ενημέρωση στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 (ΠΠ078) – ΣΔΔ 13.025.000 €

Πεδίο παρέμβασης 079 - Προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, φυσική κληρονομιά και φυσικοί πόροι, πράσινες και γαλάζιες υποδομές

- 6.7.79.1: Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Εκβρασμών Θαλάσσιων Ειδών Πανίδας – Π/Υ ΣΔΔ = 200.000 €
- 6.7.79.2: Έλεγχος της παράνομης χρήσης των δηλητηριασμένων δολωμάτων για τη μείωση της θνησιμότητας των πτωματοφάγων πτηνών και άλλων σημαντικών ειδών – Π/Υ ΣΔΔ = 2.350.000 €

Δεν έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα οι προσκλήσεις που αφορούν τις ακόλουθες εξειδικευμένες δράσεις:

Έως 30.11.2025 έχουν εκδοθεί 6 αποφάσεις ένταξης πράξεων, συνολικής ΣΔΔ 33,93 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 46,05%), εκ των οποίων:

- 1 πράξη για την ολοκλήρωση τμηματοποιημένης πράξης για τη Εποπτεία και Αξιολόγηση του καθεστώτος διατήρησης προστατευόμενων ειδών και οικοτόπων στην Ελλάδα – Φάση Β με συνολική ΣΔΔ 7,59 εκατ. €.
- 1 πράξη για την ολοκλήρωση Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών & Διαχειριστικών Δομών περιοχών NATURA 2000 (τμηματοποιημένη πράξη– Φάση Β') με συνολική ΣΔΔ 12,00 εκατ. €.
- 1 πράξη για τις νέες και μεταφερόμενες Διαχειριστικές Δράσεις του ΟΦΥΠΕΚΑ στο πλαίσιο της υλοποίησης παρεμβάσεων και εφαρμογής μέτρων του αναθεωρημένου Πλαισίου Δράσεων Προτεραιότητας - PAF - για το Δίκτυο Natura 2000 με συνολική ΣΔΔ 1,505 εκατ. €.

Οι Νομικές Δεσμεύσεις ανέρχονται σε ΣΔΔ 25,05 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας: 33,99%) και οι πληρωμές ανέρχονται σε 12,98 εκατ.€ (Ποσοστό ΣΔΔ επί της Προτεραιότητας: 17,60%).

Στο Παράρτημα Ι παρατίθεται Πίνακας αποτύπωσης προόδου Προτεραιότητας 6 και του ΕΣ 2.7 (RSO2.7) όπου παρουσιάζονται τα στοιχεία προόδου έως την 30.11.2025 ανά δράση.

Υλοποίηση πλαισίου επίδοσης της Προτεραιότητας 6 και του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.7 (RSO2.7)

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι δείκτες εκροής της Προτεραιότητας 6 - Ειδικός Στόχος 2.7 όπως είναι αποτυπωμένοι στην ισχύουσα (έκδοση 2.2) του Προγράμματος.

Με βάση την υλοποίηση του προγράμματος μέχρι σήμερα, δεν καταγράφεται επίτευξη τιμής δεικτών για τις ενταγμένες δράσεις.

Επισημαίνεται ότι η επίτευξη των δεικτών αναμένεται με το πέρας υλοποίησης των σχετικών έργων, με βάση τα Δελτία Ταυτότητας Δεικτών των σχετικών δεικτών και συγκεκριμένα:

- για τον δείκτη RCO37 που αφορά σε επιφάνεια των τόπων Natura 2000 που καλύπτονται από μέτρα προστασίας και αποκατάστασης, έως 30.06.2025 έχουν ενταχθεί συνολικά 3 πράξεις που αφορούν: στην ολοκλήρωση τμηματοποιημένης πράξης για την υλοποίηση Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών & Διαχειριστικών Δομών περιοχών NATURA 2000 (Φάση Β'), σε μεταφορά εγκεκριμένων

δράσεων των πρώην ΦΔΠΠ από το ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ στο ΠΕΚΑ και στον έλεγχο της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων. Η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση των σχετικών ενταγμένων πράξεων.

- για τον δείκτη PSO898 που αφορά σε στρατηγικές και σχέδια διαχείρισης έως 30.06.2025 έχουν ενταχθεί συνολικά 5 πράξεις για την ολοκλήρωση τμηματοποιημένων πράξεων για τη Εποπτεία και Αξιολόγηση του καθεστώτος διατήρησης προστατευόμενων ειδών και οικοτόπων στην Ελλάδα– Φάση Β, την εκπόνηση χαρτών θορύβου, την παρακολούθηση και καταγραφή της κατάστασης των θαλάσσιων υποπεριοχών της χώρας. Η επίτευξη του δείκτη αναμένεται με την ολοκλήρωση της σχετικής ενταγμένης πράξης.

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

Πίνακας 24 - Αποτύπωση Προόδου της Επίτευξης Οροσήμων των Δεικτών Εκρώων της Προτεραιότητας 6 - ΕΣ 2.7 (RSO2.7) – SFC 30.06.2025

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ (2024)	ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ (30.06.2025)	ΤΙΜΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (30.06.2025)
6	RSO2.7	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO37	Επιφάνεια των τόπων Natura 2000 που καλύπτονται από μέτρα προστασίας και αποκατάστασης	εκτάρια	4.400,00	14.000,00	13.680,00	0,00
6	RSO2.7	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO898	Στρατηγικές και σχέδια διαχείρισης	Αριθμός στρατηγικών / σχεδίων	0,00	5,00	5,00	0,00
6	RSO2.7	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	RCO37	Επιφάνεια των τόπων Natura 2000 που καλύπτονται από μέτρα προστασίας και αποκατάστασης	εκτάρια	17.600,00	56.000,00	51.195,00	0,00
6	RSO2.7	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	PSO898	Στρατηγικές και σχέδια διαχείρισης	Αριθμός στρατηγικών / σχεδίων	0,00	5,00	16,00	0,00

Συνέργειες και συμπληρωματικότητες με το Εθνικό Σχέδιο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης (ΕΣΑΑ)³⁷

Ο τέταρτος άξονας του ΕΣΑΑ (Αειφόρος χρήση των πόρων, ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και προστασία του περιβάλλοντος) έχει στόχο την προώθηση της πράσινης μετάβασης. Περιλαμβάνει στοχευμένες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την ενίσχυση της προστασίας και της αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας της βιοποικιλότητας, τη βελτίωση των περιβαλλοντικών υποδομών και την αποκατάσταση της μείωσης της δασικής κάλυψης.

Το εθνικό σύστημα για τη μόνιμη παρακολούθηση των ειδών και τύπων οικοτόπων και για την επιτήρηση των προστατευόμενων περιοχών που δημιουργείται από το ΕΣΑΑ (άξονας 1.4) είναι συμπληρωματικό της αντίστοιχης δράσης του ΠΕΚΑ και απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στο ορθό διαχωρισμό των δράσεων.

Κατά τα λοιπά, δεν διαφαίνεται συμπληρωματικότητα άλλων δράσεων του ΠΕΚΑ με το ΕΣΑΑ στα θέματα βιοποικιλότητας.

Συνθήκες που διαμορφώθηκαν μετά την έγκριση του Προγράμματος και κατά την υλοποίησή του

Η προτεραιότητα 6, λόγω ισχύοντα θεσμικού πλαισίου έχει το χαρακτηριστικό ότι υλοποιείται από 2 κύριους δικαιούχους, το ΥΠΕΝ και τον ΟΦΥΠΕΚΑ και αναμένεται να ενεργοποιηθεί σταδιακά με την προοδευτική ανάπτυξη των προγραμμάτων δράσεων και τη θεσμική θωράκιση των προστατευόμενων περιοχών.

Κατά τη διαδικασία εξειδίκευσης του Προγράμματος και σύμφωνα με τον προγραμματισμό των βασικών δικαιούχων διαπιστώθηκε η μεγαλύτερη δυναμική των δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο παρέμβασης 078 (Προστασία, αποκατάσταση και βιώσιμη χρήση των περιοχών Natura 2000), σχετικά με αυτές που αφορούν γενικές δράσεις προστασίας βιοποικιλότητας και ευρύτερες περιοχές που αποδίδονται στο πεδίο παρέμβασης 079 Προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, φυσική κληρονομιά και φυσικοί πόροι, πράσινες και γαλάζιες υποδομές.

Υποστηρίζεται συνεπώς η ανακατανομή πόρων υπέρ των δράσεων που αφορούν το δίκτυο Natura 2000, χωρίς τροποποίηση της συνολικής δαπάνης της προτεραιότητας.

Πίνακας 25 – Σύνοψη ανάλυσης Προτεραιότητας 6, Ειδικού Στόχου RSO2.7

Προτεραιότητα 6	
“Προστασία της Βιοποικιλότητας”	
Ειδικός στόχος	RSO2.7 - Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και τη μείωση κάθε μορφής ρύπανσης
Δράσεις	- Καθορισμός στόχων διατήρησης για τις υπολειπόμενες περιοχές κοινοτικού ενδιαφέροντος προκειμένου να συμμορφωθεί η χώρα με την Οδηγία για τους Οικοτόπους 92/43/EEC. - Ολοκλήρωση Σχεδίων δράσης, ειδών/οικοτόπων και Σχεδίων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών. - Υποστήριξη του νέου μοντέλου διοίκησης και διαχείρισης των περιοχών Natura. - Χαρτογράφηση Θαλάσσιων οικοτόπων. - Εφαρμογή μέτρων διαχείρισης ειδών/οικοτόπων. - Μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε προστατευόμενα είδη, οικοτόπους και περιοχές. - Μετριασμός των επιπτώσεων των μεγάλων υποδομών σε περιοχές Natura 2000 και σε είδη/τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος.
Ταμείο	Προϋπολογισμός

³⁷ Ετήσια έκθεσησυνεργιών- συμπληρωματικότητας ΕΣΠΑ-ΕΣΣΑγια το 2023 (EIB-PASSA για την ΕΥΣΣΑΕ/ΓΤ ΕΣΠΑ (2024)

ΕΤΠΑ	73,692 εκατ. €
Συμπεράσματα Υφιστάμενης Ανάλυσης	Οι συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου τονίζουν: • Την ανάγκη για επιστημονική τεκμηρίωση και δημόσια διαβούλευση, οι οποίες θα ενισχύσουν τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών και την ανθεκτικότητα των οικοσυστημάτων. • Το γεγονός ότι δεν έχουν διατεθεί ακόμη επαρκείς πόροι για τη βιοποικιλότητα και την προστασία των οικοσυστημάτων. Επιπλέον, σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα στην Ελλάδα και το ΕΣΕΚ, απαιτείται καλύτερη ισορροπία μεταξύ της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος Εκτιμάται πως οι προβλεπόμενες ενέργειες της προτεραιότητας που στοχεύουν στη δημιουργία ενός πλαισίου παρακολούθησης και δράσης για τις προστατευόμενες περιοχές, δύνανται να συμβάλλουν στην ανθεκτικότητα και ορθή διαχείριση των περιοχών Natura 2000, όπως συστήνεται από το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Παράλληλα, δράσεις μετριασμού των επιπτώσεων έργων μεγάλων υποδομών (όπως τα έργα ΑΠΕ), ευθυγραμμίζονται με τις απαιτήσεις της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα στην Ελλάδα και το ΕΣΕΚ. Κατά τη διαδικασία εξειδίκευσης του Προγράμματος και σύμφωνα με τον προγραμματισμό του ΟΦΥΠΕΚΑ διαπιστώθηκε η δυναμική των δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο παρέμβασης 078 (Προστασία, αποκατάσταση και βιώσιμη χρήση των περιοχών Natura 2000), σχετικά με αυτές που αφορούν γενικές δράσεις προστασίας βιοποικιλότητας και ευρύτερες περιοχές που αποδίδονται στο πεδίο παρέμβασης 079 Προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, φυσική κληρονομιά και φυσικοί πόροι, πράσινες και γαλάζιες υποδομές. Ως εκ τούτου προτείνεται εσωτερική ανακατανομή των πόρων της προτεραιότητας υπέρ του πεδίου παρέμβασης 078 (Προστασία, αποκατάσταση και βιώσιμη χρήση των περιοχών Natura 2000).

2.7 Προτεραιότητα 7: Βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα

ΕΣ 2.8 (RSO2.8): Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε οικονομία καθαρών μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα

Πρόκειται για ειδικό στόχο που αποτελεί έναν από τους πυλώνες της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας για την Πράσινη Μετάβαση.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα)

Οι ευρωπαϊκές συστάσεις αναφέρουν την ανάγκη επέκτασης των βιώσιμων μεταφορών για την επιτάχυνση της απανθρακοποίησης και της πράσινης μετάβασης ³⁸, συνάδοντας με τον κλιματικό νόμο που εγκρίθηκε το 2022 και προωθεί τις βιώσιμες μεταφορές. Σημειώνεται πως υπάρχουν σημαντικά περιθώρια εξηλεκτρισμού στον τομέα των μεταφορών, όπου οι πρόσφατες επενδυτικές πρωτοβουλίες δεν είχαν τον αναμενόμενο αντίκτυπο. Για τον λόγο αυτόν, θα ήταν επωφελές για την Ελλάδα να καταρτίσει ολοκληρωμένη στρατηγική, συμπεριλαμβανομένων επενδυτικού σχεδίου και μεταρρυθμίσεων, για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης του τομέα των μεταφορών. Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να καλύψει τον εξηλεκτρισμό των τρόπων μεταφοράς και τη βελτίωση των αστικών και υπεραστικών δημόσιων συγκοινωνιών. ³⁹

Ακόμη, στις συστάσεις αναφέρεται η ανάγκη ανάπτυξης δράσεων πολιτικής που θα μπορούσαν να συντελέσουν στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στα μεγάλα αστικά κέντρα μέσω της μείωσης της κυκλοφορίας ⁴⁰. Συμπληρωματικά, το αναθεωρημένο ΕΣΕΚ περιλαμβάνει μέτρα για την προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, με στόχο τη μείωση της χρήσης των αυτοκινήτων και τη δημιουργία πόλεων προσανατολισμένων στον άνθρωπο. Κεντρική θέση στα παραπάνω, έχουν η ενίσχυση της χρήσης του ποδηλάτου και η υποστήριξη της ενεργής κινητικότητας ως εναλλακτικές μορφές μετακίνησης.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Περαιτέρω προτεραιότητες για το μέλλον Βασικά πορίσματα)	• Οι ευρωπαϊκές συστάσεις εντοπίζουν την ανάγκη μείωσης της κίνησης στα αστικά κέντρα με στόχο τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, μέσω της επέκτασης των βιώσιμων μεταφορών • Παράλληλα, μέσω της Δημόσιας Πολιτικής για το Ποδήλατο και του ΕΣΕΚ αποτυπώνεται η στόχευση της χώρας για την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας, με έμφαση στη μείωση της εξάρτησης από το αυτοκίνητο και στην προώθηση του ποδηλάτου ως μέσου μετακίνησης.
--	--

Πρόοδος υλοποίησης του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) – προβλέψεις αναθεωρημένου ΕΣΕΚ (Δεκέμβριος 2024)

Επιπλέον, εντός του ΕΣΕΚ, προβλέπεται η αναμόρφωση των αστικών υποδομών μέσω της διαπλάτυνσης πεζοδρομίων και της κατασκευής ειδικών λωρίδων ποδηλάτου, επιτρέποντας στους πολίτες ασφαλέστερες και πιο άνετες συνθήκες για τις μετακινήσεις τους με ποδήλατο ή πεζή. Αυτές οι παρεμβάσεις συμβάλλουν στον περιορισμό της κυκλοφορίας μηχανοκίνητων οχημάτων, βελτιώνοντας ταυτόχρονα την ποιότητα ζωής στις πόλεις. Επιπλέον, η Δημόσια Πολιτική για το Ποδήλατο στην Ελλάδα στοχεύει στην αύξηση του χαμηλού ποσοστού χρήσης του, το οποίο ανέρχεται σε μόλις 0,5% των μετακινήσεων (Διάγραμμα 8), σε ποσοστό 10% έως το 2030.

Η εν λόγω δημόσια πολιτική ευθυγραμμίζεται με τις κατευθύνσεις πολιτικής της Ευρώπης, καθώς η αύξηση χρήσης του ποδηλάτου αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της Πράσινης Συμφωνίας, της Στρατηγικής για τη Βιώσιμη και Έξυπνη Κινητικότητα και της Στρατηγικής για την Αστική Κινητικότητα. Με έμφαση στη βελτίωση των υποδομών και την ασφάλεια, προωθείται η δημιουργία ποδηλατοδρόμων, η σύνδεση του ποδηλάτου με τα μέσα μαζικής μεταφοράς και η ανάπτυξη του ποδηλατικού τουρισμού. Παράλληλα, η παροχή κινήτρων για

³⁸ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Ελλάδα, Βασικά πορίσματα

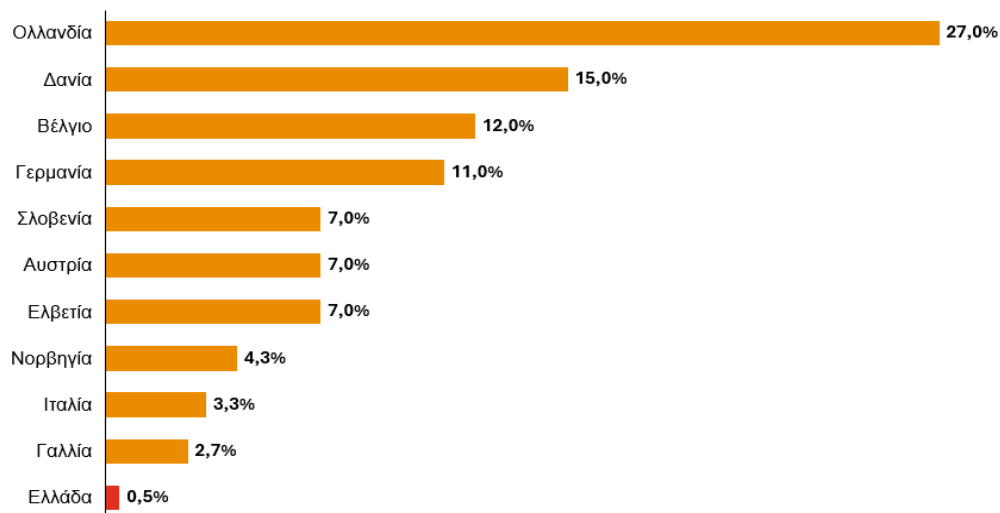
³⁹ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2025 – Ελλάδα, Οικονομικές Εξελίξεις και βασικές προκλήσεις πολιτικής.

⁴⁰ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, Έκθεση χώρας 2024 – Περαιτέρω προτεραιότητες για το μέλλον

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

εργαζόμενους και επιχειρήσεις και η ενημέρωση των πολιτών ενθαρρύνουν τη χρήση του ποδηλάτου ως ένα μέσο φιλικό προς το περιβάλλον, συμβάλλοντας στη βιώσιμη κινητικότητα και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Διάγραμμα 8: Μερίδιο χρήσης του ποδηλάτου ως μέσο μεταφοράς σε ευρωπαϊκές χώρες (Πηγή: Οδηγός Δημόσιας Πολιτικής για το Ποδήλατο Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών)

Συνεισφορά του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 – Υλοποίηση της Προτεραιότητας 7 - ΕΣ 2.8 (RSO2.8)

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027, μέσω των πόρων που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 7 και του ΕΣ 2.8 (RSO2.8) περιλαμβάνει δράσεις που συνεισφέρουν στην προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, οι οποίες αποδίδονται στα παρακάτω πεδία παρέμβασης του Κανονισμού 2021/1060/ΕΕ.

Πίνακας 26: Ανάλυση Προτεραιότητας 7 - Ειδικού Στόχου RSO2.8

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 7 “ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ”				
ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
RSO2.8	ΕΤΠΑ	083	Υποδομές ποδηλασίας	32.353.636
Σύνολο				32.353.636

Στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 7 και του ΕΣ 2.8 (RSO2.8) προβλέπεται η υλοποίηση των ακόλουθων δράσεων με στόχο τη σύνδεση σημαντικών περιοχών και τη βελτίωση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας:

- κατασκευή ποδηλατοδρόμων και δικτύου ποδηλατοδρόμων, οι οποίοι χωροθετούνται κυρίως στις μητροπολιτικές περιοχές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, αλλά και σε άλλα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας με πληθυσμό πάνω από 100.000 κατοίκους
- ολοκλήρωση του προγράμματος βιώσιμης μικροκινητικότητας με τη δημιουργία δικτύου κοινόχρηστων ηλεκτρικών και περιβαλλοντικά φιλικών ποδηλάτων που ξεκίνησε να υλοποιείται στο πλαίσιο του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020

Έως 30.11.2025 έχει εξειδικευτεί το σύνολο του Π/Υ της Προτεραιότητας και του Πεδίου Παρέμβασης, ήτοι ΣΔΔ 32,4 εκατ. € και έχει εκδοθεί 1 Πρόσκληση με ΣΔΔ 32,4 εκ. € αλλά ακόμη δεν έχει πραγματοποιηθεί ένταξη.

Στο Παράρτημα Ι παρατίθεται Πίνακας αποτύπωσης προόδου της Προτεραιότητας 7 και του ΕΣ 2.8 όπου παρουσιάζονται τα στοιχεία προόδου έως την 30.11.2025.

Υλοποίηση πλαισίου επίδοσης της Προτεραιότητας 7 και του Ειδικού Στόχου ΕΣ 2.8 (RSO2.8)

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι δείκτες εκροής της Προτεραιότητας 7 και του ΕΣ 2.8 όπως είναι αποτυπωμένοι στην ισχύουσα (έκδοση 2.2) του Προγράμματος.

Με βάση την υλοποίηση του προγράμματος μέχρι σήμερα, δεν καταγράφεται επίτευξη τιμής δεικτών, δεδομένου ότι προς το παρόν δεν έχουν εκδοθεί προσκλήσεις και δεν έχει ενταχθεί καμία πράξη στην Προτεραιότητα 7 και στο σχετικό Ειδικό Στόχο 2.8 (RSO2.8).

Η επίτευξη των σχετικών δεικτών αναμένεται με το πέρας υλοποίησης των σχετικών έργων, με βάση τα Δελτία Ταυτότητας Δεικτών των σχετικών δεικτών.

Πίνακας 27 - Αποτύπωση Προόδου της Επίτευξης Οροσέμων των Δεικτών Εκροών της Προτεραιότητας 7 - ΕΣ 2.8 (RSO2.8) – SFC 30.06.2025

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ (2024)	ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ (30.06.2025)	ΤΙΜΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (30.06.2025)
7	RSO2.8	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	RCO58	Ειδικές υποστηριζόμενες υποδομές για ποδηλασία	Χλμ.	5,00	72,50	0,00	0,00
7	RSO2.8	ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	RCO58	Ειδικές υποστηριζόμενες υποδομές για ποδηλασία	Χλμ.	10,00	280,00	0,00	0,00

Συνέργειες και συμπληρωματικότητες με το Εθνικό Σχέδιο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης (ΕΣΑΑ) 41

Οι δράσεις που προγραμματίζονται στον ειδικό στόχο 2.8 του ΠΕΚΑ είναι σε συμπληρωματικότητα με τη μεταρρύθμιση για το πλαίσιο εγκατάστασης λειτουργίας φορτιστών ηλεκτρικών οχημάτων του ΕΣΑΑ, όπως επίσης και τις επενδύσεις για την ηλεκτροκίνηση στις δημόσιες συγκοινωνίες (άξονας 1.3).

Μέχρι το τέλος τους 2023, το ΠΕΚΑ δεν είχε ενεργοποιήσει τον RSO2.8 με την έκδοση προσκλήσεων.

Συνθήκες που παρουσιάστηκαν μετά την έγκριση του Προγράμματος και κατά την υλοποίησή του

Παρατηρείται καθυστέρηση στην ενεργοποίηση των προγραμματισμένων στο Πρόγραμμα ποδηλατόδρομων, εν αναμονή του προσδιορισμού των αποδεκτών προδιαγραφών κατασκευής τους και της ωρίμανσης των σχετικών έργων, με αποτέλεσμα οι σχετικές δράσεις να μην παρουσιάζουν την αναμενόμενη ενεργοποίηση.

Στον αντίποδα, από το κλείσιμο του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 στις 31.12.2023 προέκυψε η ανάγκη να ολοκληρωθεί με τμηματοποίηση στο ΠΕΚΑ το πρόγραμμα βιώσιμης μικροκινητικότητας με τη δημιουργία δικτύου κοινόχρηστων ηλεκτρικών και περιβαλλοντικά φιλικών ποδηλάτων σε Δήμους της χώρας. Στόχος του προγράμματος, το οποίο υλοποιείται από το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας – ΚΑΠΕ σε συνεργασία με Δήμους, είναι η ανάπτυξη και ενίσχυση ενός κοινόχρηστου δικτύου ηλεκτρικών και

⁴¹ Ετήσια έκθεση συνεργειών- συμπληρωματικότητας ΕΣΠΑ-ΕΣΑΑ για το 2023 (ΕΙΒ-PASSA για την ΕΥΣΣΑΕ/ΓΤ ΕΣΠΑ (2024)

περιβαλλοντικά φιλικών ποδηλάτων, τόσο σε επίπεδο Δήμων Μητροπολιτικών Κέντρων όσο και εκτός Μητροπολιτικών Κέντρων, το οποίο θα δημιουργήσει ένα λειτουργικό σύνολο παρεχόμενων υπηρεσιών και μέσων, που θα συνεισφέρει αποτελεσματικά στην βελτίωση των μετακινήσεων σε επίπεδο μικροκινητικότητας, ενώ θα συμβάλει ως απαραίτητος εξοπλισμός σε Δήμους από τους οποίους διέρχονται οι ανωτέρω ποδηλατοδρόμοι.

Πίνακας 28 – Σύνοψη ανάλυσης Προτεραιότητας 7, Ειδικού Στόχου RSO2.8

Προτεραιότητα 7 “ Βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα ”	
Ειδικός στόχος	RSO2.8 - Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε οικονομία καθαρών μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.
Δράσεις	- Κατασκευή ποδηλατοδρόμων και δικτύου ποδηλατοδρόμων, οι οποίοι χωροθετούνται κυρίως στις μητροπολιτικές περιοχές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, αλλά και σε άλλα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας με πληθυσμό πάνω από 100.000 κατοίκους - Ολοκλήρωση του προγράμματος βιώσιμης μικροκινητικότητας με τη δημιουργία δικτύου κοινόχρηστων ηλεκτρικών και περιβαλλοντικά φιλικών ποδηλάτων που ξεκίνησε να υλοποιείται στο πλαίσιο του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020
Ταμείο	Προϋπολογισμός
ΕΤΠΑ	32,353 εκατ. €
Συμπεράσματα Υφιστάμενης Ανάλυσης	- Οι ευρωπαϊκές συστάσεις εντοπίζουν την ανάγκη μείωσης της κίνησης στα αστικά κέντρα με στόχο τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, μέσω της επέκτασης των βιώσιμων μεταφορών - Παράλληλα, μέσω της Δημόσιας Πολιτικής για το Ποδήλατο και του ΕΣΕΚ αποτυπώνεται η στόχευση της χώρας για την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας, με έμφαση στη μείωση της εξάρτησης από το αυτοκίνητο και στην προώθηση του ποδηλάτου ως μέσου μετακίνησης. Το Πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις για την ανάπτυξη ποδηλατοδρόμων σε μεγάλα αστικά κέντρα για την ενίσχυση της βιώσιμης κινητικότητας, συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που εντοπίζει το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Περαιτέρω, η τμηματοποίηση στο ΠΕΚΑ του προγράμματος βιώσιμης μικροκινητικότητας του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 με τη δημιουργία δικτύου κοινόχρηστων ηλεκτρικών και περιβαλλοντικά φιλικών ποδηλάτων σε Δήμους της χώρας, το οποίο υλοποιείται από το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας – ΚΑΠΕ σε συνεργασία με Δήμους, αναμένεται να συμβάλει περαιτέρω, με την ανάπτυξη και ενίσχυση ενός κοινόχρηστου δικτύου ηλεκτρικών και περιβαλλοντικά φιλικών ποδηλάτων, τόσο σε επίπεδο Δήμων Μητροπολιτικών Κέντρων όσο και εκτός Μητροπολιτικών Κέντρων, το οποίο θα δημιουργήσει ένα λειτουργικό σύνολο παρεχόμενων υπηρεσιών και μέσων, που θα συνεισφέρει αποτελεσματικά στην βελτίωση των μετακινήσεων σε επίπεδο μικροκινητικότητας με στόχο τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, ενώ θα συμβάλει ως απαραίτητος εξοπλισμός σε Δήμους από τους οποίους διέρχονται οι ανωτέρω ποδηλατοδρόμοι. Ωστόσο παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση στην ενεργοποίηση των προγραμματισμένων ποδηλατοδρόμων, εν αναμονή του προσδιορισμού των αποδεκτών προδιαγραφών κατασκευής τους και της ωρίμανσης των σχετικών

	έργων, με αποτέλεσμα οι σχετικές δράσεις να μην παρουσιάζουν την αναμενόμενη ενεργοποίηση. Στην παρούσα πρόταση της ενδιάμεσης αναθεώρησης του Προγράμματος, προτείνεται μεταφορά πόρων της Προτεραιότητας 7 με σκοπό τον επανασχεδιασμό του Προγράμματος προς την κατεύθυνση των νέων στρατηγικών προτεραιοτήτων που τίθενται σε ισχύ με τον Καν. 2021/1914. Συγκεκριμένα στην προτεραιότητα 7 και στον Ειδικό Στόχο 2.8 προτείνεται η ανακατεύθυνση πόρων προκειμένου να συμβάλουν στην ενίσχυση των πόρων ΕΤΠΑ της νέας προτεραιότητας 12 “Νέες Ενεργειακές Υποδομές”– ΕΣ 2.12 καθώς της νέας Προτεραιότητας 11 “Πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση” και του νέου ειδικού στόχου 2.11 με σκοπό την ενίσχυση των επενδύσεων για την επίτευξη οικονομικά προσιτής και βιώσιμης στέγασης.
--	--

2.8 Τεχνική Βοήθεια (Προτεραιότητες 8 και 9)

Οι συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου αναφέρουν σε πολλά σημεία τη ανάγκη υποστήριξης των δικαιούχων και αξιοποίησης των εργαλείων και πόρων τεχνικής βοήθειας.

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027, μέσω των πόρων που έχουν προγραμματιστεί για την Τεχνική Βοήθεια στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 8 και της Προτεραιότητας 9 περιλαμβάνει :

- Δράσεις Πληροφόρησης και Επικοινωνίας
- Δράσεις ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης, διάδοσης των αποτελεσμάτων και διάχυσης καλών πρακτικών
- Δράσεις για την ένταξη, διοίκηση, παρακολούθηση, επίβλεψη, επαλήθευση, έλεγχο και ολοκλήρωση των έργων
- Δράσεις αξιολόγησης, εκπόνησης ή επικαιροποίησης μελετών και σύνταξης φακέλων μεγάλων έργων
- Δράσεις συλλογής δεδομένων
- Δράσεις ενίσχυσης της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων
- Δράσεις εκπαίδευσης και συμβουλευτικής υποστήριξης εμπλεκόμενων φορέων

Το σύνολο των ανωτέρω δράσεων αποδίδονται στα παρακάτω πεδία παρέμβασης του Κανονισμού 2021/1060/ΕΕ:

Πίνακας 29 : Ανάλυση Προτεραιότητας 8 – Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ και Προτεραιότητας 9 – Τεχνική Βοήθεια ΤΣ, ΠΕΚΑ 2021-2027

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 8 “ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΤΠΑ” και ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 9 “ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΣ”			
ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΤΠΑ	179	Ενημέρωση και επικοινωνία	1.704.779
ΤΣ	179	Ενημέρωση και επικοινωνία	3.588.512
ΕΤΠΑ	180	Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση και έλεγχος	2.273.031
ΤΣ	180	Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση και έλεγχος	4.784.683
ΕΤΠΑ	181	Αξιολόγηση και μελέτες, συλλογή δεδομένων	2.273.031
ΤΣ	181	Αξιολόγηση και μελέτες, συλλογή δεδομένων	4.784.683
ΕΤΠΑ	182	Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	5.114.326
ΤΣ	182	Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	10.765.538
Προτεραιότητα 8 - Σύνολο ΕΤΠΑ			11.365.167
Προτεραιότητα 9- Σύνολο Ταμείου Συνοχής – ΤΣ			23.923.416
Τεχνική Βοήθεια - Σύνολο Προτεραιότητας 8 και Προτεραιότητας 9			35.288.583

Έως 30.11.2025 έχουν εξειδικευτεί 8 δράσεις στο σύνολο του Π/Υ της Τεχνικής Βοήθειας Π/Υ ΣΔΔ 35,3 εκατ. €. (Ποσοστό Εξειδικευμένης ΣΔΔ επί των Προτεραιοτήτων 8 & 9: 100%).

Έχουν εκδοθεί 11 Προσκλήσεις, συνολικής ΣΔΔ 25,13 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ Προσκλήσεων επί της Προτεραιότητας: 71,22%), έχουν εκδοθεί 11 αποφάσεις ένταξης πράξεων Τεχνικής Βοήθειας, συνολικής ΣΔΔ 21,9 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ Εντάξεων επί της Προτεραιότητας: 71,22%).

Οι Νομικές Δεσμεύσεις ανέρχονται σε ΣΔΔ 4,8 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ επί των Προτεραιοτήτων 8 και 9: 13,64 %), ενώ η απορρόφηση δαπανών ανέρχεται σε ΣΔΔ 3,07 εκατ. € (Ποσοστό ΣΔΔ επί των Προτεραιοτήτων 8 και 9: 8,70%).

Στο Παράρτημα Ι παρατίθεται Πίνακας αποτύπωσης προόδου της Προτεραιότητας 8 και της Προτεραιότητας 9 όπου παρουσιάζονται τα στοιχεία προόδου έως την 30.11.2025.

Υλοποίηση πλαισίου επίδοσης Τεχνικής Βοήθειας - Προτεραιότητα 8 και Προτεραιότητα 9

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι δείκτες εκροής της Προτεραιότητας 8 και της Προτεραιότητας 9 όπως είναι αποτυπωμένοι στην ισχύουσα (έκδοση 2.2) του Προγράμματος.

Με βάση την υλοποίηση του προγράμματος μέχρι σήμερα, καταγράφεται επίτευξη τιμής για παρεμβάσεις Τεχνικής Βοήθειας του Ταμείου Συνοχής στην Προτεραιότητα 9 και συγκεκριμένα για τους δείκτες :

- PSO691 - Έλεγχοι και επιθεωρήσεις
- PSO693 - Συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και προμηθειών
- PSO694 - Δικαιούχοι που υποστηρίζονται

Η επίτευξη των δεικτών Τεχνικής Βοήθειας αναμένεται με το πέρας υλοποίησης των σχετικών έργων, με βάση τα Δελτία Ταυτότητας Δεικτών των σχετικών δεικτών.

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

Πίνακας 30 - Αποτύπωση Προόδου της Επίτευξης Οροσήμων των Δεικτών Εκροών Τεχνικής Βοήθειας - Προτεραιότητα 8 και Προτεραιότητα 9 – SFC 30.06.2025

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ (2024)	ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ (30.06.2025)	ΤΙΜΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (30.06.2025)
8	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO691	Έλεγχοι και επιθεωρήσεις	Αριθμός	5,00	10,00	0,00	0,00
8	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO693	Συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και προμηθειών	Συμβάσεις (Αριθμός)	2,00	6,00	1,00	0,00
8	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO694	Δικαιούχοι που υποστηρίζονται	Αριθμός	1,00	2,00	2,00	0,00
8	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	PSO696	Ενέργειες επικοινωνίας και Προβολής	Αριθμός	1,00	2,00	1,00	0,00
8	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	PSO691	Έλεγχοι και επιθεωρήσεις	Αριθμός	10,00	20,00	0,00	0,00
8	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	PSO693	Συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και προμηθειών	Συμβάσεις (Αριθμός)	2,00	4,00	0,00	0,00
8	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	PSO694	Δικαιούχοι που υποστηρίζονται	Αριθμός	1,00	5,00	0,00	0,00
8	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες	PSO696	Ενέργειες επικοινωνίας και Προβολής	Αριθμός	4,00	8,00	0,00	0,00
9	ΤΣ	-	PSO691	Έλεγχοι και επιθεωρήσεις	Αριθμός	35,00	70,00	2,00	1,00
9	ΤΣ	-	PSO693	Συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και προμηθειών	Συμβάσεις (Αριθμός)	8,00	27,00	58,00	31,00
9	ΤΣ	-	PSO694	Δικαιούχοι που υποστηρίζονται	Αριθμός	3,00	5,00	6,00	1,00
9	ΤΣ	-	PSO696	Ενέργειες επικοινωνίας και Προβολής	Αριθμός	4,00	8,00	2,00	0,00
9	ΤΣ	-	PSO697	Επικοινωνιακά σχέδια δράσης	Σχέδια (Αριθμός)	1,00	2,00	0,00	0,00

2.9 Νέες Προτεραιότητες

Η 1^η Υποβολή της Ενδιάμεσης (2^{ης}) Αναθεώρησης του Προγράμματος έλαβε χώρα στις 31/03/2025 σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 18 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 και συνοδευόταν από την Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης, η οποία επικαιροποιείται με το παρόν έγγραφο.

Ωστόσο με την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο στις 01.04.2025 (COM(2025)163 final) με τίτλο «Εκσυγχρονισμός της πολιτικής για τη συνοχή: Η ενδιάμεση επανεξέταση», εισήχθησαν νέες βασικές προτεραιότητες της Ένωσης, για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Ένωση εντός του νέου μετασχηματισμένου παγκοσμίου περιβάλλοντος, και ειδικότερα:

- Ένα νέο σχέδιο για βιώσιμη ευημερία και ανταγωνιστικότητα στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένης συμφωνίας για καθαρή βιομηχανία
- Μια νέα εποχή για την ευρωπαϊκή άμυνα και ασφάλεια
- Στήριξη των ανθρώπων, ενίσχυση των κοινωνιών και του κοινωνικού μοντέλου μας
- Διατήρηση της ποιότητας ζωής μας: επισιτιστική ασφάλεια, νερό και φύση
- Ενίσχυση της προετοιμασίας και της ετοιμότητας της ΕΕ για μελλοντικές κρίσεις.

Στο πλαίσιο αυτό τέθηκε σε ισχύ στις 20 Σεπτεμβρίου 2025 ο Κανονισμός (ΕΕ) 2025/1914 για την *Τροποποίηση των Κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης*, και εισήχθησαν (ή τροποποιήθηκαν) οι κάτωθι Ειδικοί Στόχοι:

- Ε.Σ. 1.6 «υποστήριξη επενδύσεων που συμβάλλουν στους στόχους του STEP»
- Ε.Σ. 1.7 «ενίσχυση των βιομηχανικών ικανοτήτων για την ενίσχυση των αμυντικών δυνατοτήτων, ιεράρχηση δυνατοτήτων διπλής χρήσης»
- Ε.Σ. 2.5 (εκτεταμένη) «προώθηση ασφαλούς πρόσβασης στο νερό, βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων, και ανθεκτικότητας των υδάτων»
- Ε.Σ. 2.9 «υποστήριξη επενδύσεων που συμβάλλουν στον στόχο του STEP»
- Ε.Σ. 2.11 «προώθηση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση»
- Ε.Σ. 2.12 «προώθηση ενεργειακών διασυνδέσεων και σχετικών υποδομών μεταφοράς, διανομής, αποθήκευσης και υποστήριξης, καθώς και η προστασία κρίσιμων ενεργειακών υποδομών και η ανάπτυξη υποδομών επαναφόρτισης»
- Ε.Σ. 3.3 «ανάπτυξη ανθεκτικών αμυντικών υποδομών, ιεράρχηση υποδομών διπλής χρήσης, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης της στρατιωτικής κινητικότητας στην Ένωση, καθώς και της ενίσχυσης της πολιτικής ετοιμότητας»
- Ε.Σ. 4.7 «προώθηση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση»
- Ε.Σ. 5.3 «ενίσχυση της ολοκληρωμένης εδαφικής ανάπτυξης, μέσω της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές και βιώσιμη στέγαση σε όλους τους τύπους εδαφών»
- Ε.Σ. 5.4 «διασφάλιση της πολιτικής ετοιμότητας και ανθεκτικότητας σε όλους τους τύπους εδαφών»

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα τον Καν. (ΕΕ) 2025/1914, Άρθρο 1, παρ. 4 που αφορά στην τροποποίηση του Άρθρου 7α (παρ. 2) του Καν. 2021/1058 "Ειδικές διατάξεις που συνδέονται με την ενδιάμεση επανεξέταση και τη σχετική ευελιξία :

“Η πρόσθετη εφάπαξ προχρηματοδότηση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου εφαρμόζεται μόνον όταν έχουν εγκριθεί ανακατανομές τουλάχιστον του 10 % των χρηματοδοτικών πόρων του προγράμματος σε μία ή περισσότερες ειδικές προτεραιότητες οι οποίες καθορίζονται για τους ειδικούς στόχους που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 πρώτο εδάφιο στοιχείο α) σημεία vi) και vii), στοιχείο

β) σημεία ν), ix), xi) και xii), στοιχείο γ) σημείο iii), στοιχείο δ) σημείο vii) και στοιχείο ε) σημεία iii) και iv) στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης, υπό την προϋπόθεση ότι η αίτηση τροποποίησης του προγράμματος υποβάλλεται στην Επιτροπή έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025 ("το όριο του 10 %")."

Ο συνολικός σχεδιασμός και η στρατηγική του τομεακού Προγράμματος «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027 έχει βασιστεί στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 2 (ΣΠ2) του ΕΣΠΑ 2021-2027, συνεπώς το Πρόγραμμα δύναται λόγω στόχευσης να συνεισφέρει στην αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων και ευκαιριών και να ανταποκριθεί τόσο στις παλαιές όσο και στις νέες προτεραιότητες της Ένωσης, αναπροσανατολίζοντας το σχεδιασμό των πόρων του στους κρίσιμους τομείς και ενσωματώνοντας τους νέους ειδικούς στόχους στις νέες προτεινόμενες Προτεραιότητες.

Τομείς που αφορούν το Πρόγραμμα είναι:

- Ενίσχυση χρηματοδότησης του τομέα των υδάτων, με έμφαση στην επάρκεια παροχής ύδατος, διαχείριση λυμάτων, εξοικονόμηση ύδατος και ανθεκτικότητα συστημάτων, με μετονομασία νέου ειδικού στόχου 2.5 και δυνατότητα απόδοσης σε διακριτή προτεραιότητα. Για να ενεργοποιηθεί νέα προτεραιότητα με τον εν λόγω ειδικό στόχο θα πρέπει να καθορισθεί νέο φυσικό αντικείμενο το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει και πεδία παρέμβασης κλιματικής αλλαγής π.χ. 058 – αντιπλημμυρικά, προστασία κρίσιμων υποδομών κλπ.
- Ενίσχυση χρηματοδότησης στον τομέα της προσιτής στέγασης, με νέο ειδικό στόχο (RSO2.11) στον στόχο πολιτικής 2 (καθώς και 4 και 5), με ευελιξία στον ορισμό της προσιτής στέγασης και τον τρόπο χρηματοδότησής της. Για τη δημιουργία νέας προτεραιότητας με τον εν λόγω ειδικό στόχο στο ΠΕΚΑ πρέπει να αξιοποιηθούν πόροι συμπληρωματικά των υφιστάμενων πόρων του ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ.
- Ενίσχυση χρηματοδότησης της ενεργειακής συνδεσιμότητας και των δευτερευουσών υποδομών μεταφοράς ενέργειας, με νέο ειδικό στόχο (RSO2.12). Στόχος για τον τομέα της ενέργειας είναι η επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης με αύξηση των ενεργειακών ροών. Δεν μπορούν να χρηματοδοτηθούν τα δίκτυα φυσικού αερίου.

Οι πόροι των νέων προτεραιοτήτων, προκειμένου να συνυπολογίζονται στο όριο του 10% των χρηματοδοτικών πόρων, θα πρέπει να αποτελούν επιπρόσθετους πόρους για τον εκάστοτε τομέα παρέμβασης (π.χ. ύδατα, στέγαση κ.λπ.) και να κατευθύνονται σε νέα έργα. Σύμφωνα με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, έργα που έχουν ήδη ονοματισθεί στο πρόγραμμα κάτω από υφιστάμενες προτεραιότητες δεν δύνανται να αναπρογραμματιστούν στις νέες προτεραιότητες. Το ίδιο ισχύει και για τμηματοποιημένα έργα από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο

Με την προτεινόμενη 2η Αναθεώρηση του Προγράμματος ΠΕΚΑ – έκδοση 3.1 – γίνεται ανακατανομή πόρων μεταξύ προτεραιοτήτων και πεδίων παρέμβασης, προκειμένου να αποτυπωθεί με προσφορότερο τρόπο η ενσωμάτωση των νέων στρατηγικών προτεραιοτήτων που εισάγονται με τον Καν. (ΕΕ) 2025/1914.

Κατά την ανακατανομή πόρων που διενεργείται, λαμβάνονται υπόψη: (1) η δυναμική των έργων που υλοποιούνται στο Πρόγραμμα, σε συνέχεια του κλεισίματος των προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020, (2) οι παρατηρήσεις που απεστάλησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την υποβολή της αρχικής 2ης αναθεώρησης του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 (έκδοση 3.0) στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης του Προγράμματος, δυνάμει του άρ.18 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 και σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για την Ελλάδα και παράλληλα (3) η απαραίτητη συνθήκη που εισάγεται με τον τροποποιημένο κανονισμό για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής (ΕΕ) 2025/1914 για την ενσωμάτωση των νέων στρατηγικών προτεραιοτήτων στο πρόγραμμα και την απαραίτητη ανακατεύθυνση (μεταφορά) πόρων τουλάχιστον 10% του προγράμματος, μέσω της νέας πρότασης 2ης αναθεώρησης - έκδοση 3.1.

Λαμβάνοντας υπόψη τη νέα στόχευση του προγράμματος, τη μέχρι σήμερα εικόνα υλοποίησης των υφιστάμενων Προτεραιοτήτων του και τους μη ενεργοποιημένους έως σήμερα πόρους του προγράμματος και συνεπώς διαθέσιμους προς ανακατανομή με στόχο την επίτευξη "του ορίου 10%", για τις ακόλουθες τρεις (3) νέες προτεραιότητες.

2.9.1 Νέα Προτεραιότητα 10 “Βιώσιμη διαχείριση υδάτων και ανθεκτικότητα υδατικών πόρων”

Το νερό αποτελεί κρίσιμο πόρο και διαδραματίζει ζωτικό ρόλο για τη διασφάλιση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή. Δεδομένων των προκλήσεων που θέτει ο αντίκτυπος της κλιματικής αλλαγής στους υδατινούς πόρους, θα πρέπει να ενθαρρυνθούν περαιτέρω επενδύσεις στην ανθεκτικότητα των υδάτων, ενώ επίσης απαιτείται να εφαρμοσθούν μέτρα για τη βελτίωση της αποδοτικής χρήσης των υδάτων και την αντιμετώπιση της λειψυδρίας.

Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης του σχεδιασμού των προγραμμάτων πολιτικής συνοχής με βάση την τροποποίηση του Καν. 2021/1058 για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής, η ΕΕ αναγνωρίζει το νερό ως κρίσιμη υποδομή για την ασφάλεια των τροφίμων, της οικονομίας και της ενέργειας. Στόχος είναι μια Ευρώπη ανθεκτική στον τομέα των υδάτων, με ασφαλή πρόσβαση, ολοκληρωμένη διαχείριση υδάτων και αυξημένη ετοιμότητα στην αντιμετώπιση κινδύνου.

Ως εκ τούτου, για να τονιστούν δεόντως η σημασία και η εστίαση των επενδύσεων στην ανθεκτικότητα των υδάτων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει να τροποποιηθεί η διατύπωση του ειδικού στόχου 2.5 που σχετίζεται με τη διαχείριση των υδάτων στο πλαίσιο του στόχου πολιτικής 2 (ΣΠ2), ο οποίος αναδιατυπώνεται στον Καν. (ΕΕ) 2025/1914 ώστε να αντικατοπτρίζει τη νέα διατύπωση «Ασφαλής πρόσβαση στο νερό»:

ΣΠ2 / RSO 2.5 (v): Προαγωγή της ασφαλούς πρόσβασης στο νερό, της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων, και της ανθεκτικότητας των υδάτων.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Βιώσιμη διαχείριση υδάτων και ανθεκτικότητα υδατικών πόρων)

Σύμφωνα με τις Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η Ελλάδα είναι ιδιαίτερα ευάλωτη σε κλιματικούς κινδύνους και ακραία καιρικά φαινόμενα, ενώ αντιμετωπίζει προκλήσεις όσον αφορά την εφαρμογή των οικείων στρατηγικών προσαρμογής. Η βιώσιμη διαχείριση των υδάτων εξακολουθεί να αποτελεί μείζον περιβαλλοντικό ζήτημα, ιδίως όσον αφορά την αποδοτική χρήση των υδάτων. Η λειψυδρία έχει ήδη σημαντικό αντίκτυπο στην κοινωνία και συνιστά σοβαρό κίνδυνο για την Ελλάδα και άλλες μεσογειακές χώρες.

Μεταξύ του 2019 και του 2023, κατά μέσο όρο πάνω από 4 000 km² των οικοσυστημάτων της χώρας πλήττονταν από ξηρασία κάθε έτος. Το 2023 η καταιγίδα Daniel έφερε 80 cm βροχόπτωσης σε μία ημέρα, προκαλώντας πλημμύρες μεγάλης κλίμακας στην κεντρική Ελλάδα και αυξάνοντας τον κίνδυνο υδατογενών νόσων, όπως η λεπτοσπείρωση.

Η λειψυδρία, ιδίως κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, επηρεάζει τόσο τον τουρισμό όσο και τη βιομηχανία στην Ελλάδα. Καθώς η κλιματική αλλαγή εντείνει τις ξηρασίες, τις πλημμύρες και τους καύσωνες, η Ελλάδα αντιμετωπίζει προκλήσεις όσον αφορά τη διαχείριση των υδατινών πόρων της. Το ελληνικό ΣΑΑ περιλαμβάνει επενδύσεις για την αύξηση της διαθεσιμότητας και της ποιότητας του πόσιμου νερού και τη μείωση της διαρροής νερού.

Περιοχές της Ελλάδας υφίστανται καταπόνηση των υδατινών πόρων, ιδίως λόγω της ζήτησης από τη γεωργία, τομέα που εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την υδροδότηση, καθώς η άρδευση είναι ζωτικής σημασίας σε πολλές αγροτικές περιοχές. Η παραγωγικότητα του νερού στην Ελλάδα ανήλθε σε 21 EUR ανά m³ αντλούμενου νερού το 2022, παρουσιάζοντας ελαφρά αυξητική τάση κατά τη διάρκεια μιας πενταετούς περιόδου. Ο βελτιωμένος δείκτης αξιοποίησης νερού (WEI+) (157) ανήλθε στο 13,8 το 2022 για ολόκληρο το έτος, πολύ υψηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ (5,8). Ωστόσο, όσον αφορά τα εποχικά στοιχεία, η τιμή του δείκτη WEI+ κορυφώθηκε (στο 45) κατά το τρίτο τρίμηνο του 2021, μετά το ανώτατο επίπεδο του 36 που κατέγραψε το 2019.⁴²

Στο πλαίσιο αυτό κρίνεται πως θα ήταν επωφελής για την Ελλάδα η κατάρτιση σχεδίου για τη θωράκιση των κρίσιμων υποδομών της, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών ύδρευσης, έναντι του κλίματος. Ειδικότερα όσον αφορά την ύδρευση, αυτό θα συνεπαγόταν: i) την ενίσχυση της βιωσιμότητας των δραστηριοτήτων και των επενδύσεων στον τομέα των εταιρειών ύδρευσης. ii) τη βελτίωση της διαχείρισης της προσφοράς και της

⁴² Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2025, Παράρτημα 9

ζήτησης νερού. iii) την κινητροδότηση πρακτικών ουδέτερου ισοζυγίου νερού (net-zero). και iv) την προώθηση Θεσμικής μεταρρύθμισης με έμφαση στον τρόπο βελτίωσης της ικανότητας (και της λογοδοσίας) των δημοτικών εταιρειών ύδρευσης και αποχέτευσης.⁴³

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου ()	• Η Ελλάδα είναι ιδιαίτερα ευάλωτη σε πολλά ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως πλημμύρες, καύσωνες, δασικές πυρκαγιές και ξηρασίες. • Θα ήταν επωφελής για την Ελλάδα η κατάρτιση σχεδίου για τη θωράκιση των κρίσιμων υποδομών της, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών ύδρευσης, έναντι του κλίματος.
---	---

Συνεισφορά του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 – Υλοποίηση της Προτεραιότητας 10 - ΕΣ 2.5 (ν) (RSO2.5)

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027, μέσω των πόρων που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 10 και του ΕΣ 2.5(ν) (RSO2.5) περιλαμβάνει δράσεις που συνεισφέρουν στην προαγωγή της ασφαλούς πρόσβασης στο νερό, της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων και της ανθεκτικότητας των υδάτων, οι οποίες αποδίδονται στα παρακάτω πεδία παρέμβασης του Κανονισμού 2025/1914/ΕΕ.

Πίνακας 26: Ανάλυση Προτεραιότητας 7 - Ειδικού Στόχου RSO2.8

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 10 “ ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ”				
ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
RSO2.5(ν)	ΤΣ	058	Προσαρμογή στα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και πρόληψη και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα: πλημμύρες και κατολισθήσεις (συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και των συστημάτων διαχείρισης καταστροφών, των υποδομών και των προσεγγίσεων με βάση το οικοσύστημα)	3.558.529
	ΤΣ	063	Παροχή νερού για ανθρώπινη κατανάλωση (άντληση, επεξεργασία, υποδομές αποθήκευσης και διανομής, μέτρα αποδοτικότητας, παροχή πόσιμου νερού) με κριτήρια αποδοτικότητας	4.588.235
	ΤΣ	064	Διαχείριση υδάτων και διατήρηση υδάτινων πόρων (συμπεριλαμβάνονται η διαχείριση λεκάνης απορροής ποταμού, ειδικά μέτρα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, επανάχρηση, μείωση των διαρροών)	44.705.882
	ΤΣ	065	Συλλογή και επεξεργασία υγρών αποβλήτων	35.488.235
Σύνολο				134.505.883

Στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 10 και του ΕΣ 2.5 (RSO2.5) προβλέπεται η υλοποίηση των ακόλουθων

⁴³ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2025, Κεφ. «Απανθρακοποίηση, οικονομική προσιτότητα της ενέργειας και βιωσιμότητα».

δράσεων με στόχο την προαγωγή της ασφαλούς πρόσβασης στο νερό, της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων και της ανθεκτικότητας των υδάτων:

- βιώσιμες επενδύσεις σε έργα αφαλατώσεων για περιοχές που πλήττονται ιδιαίτερα από έλλειψη νερού, όπως για παράδειγμα στα νησιά, στο πλαίσιο ολοκληρωμένης διαχείρισης υδάτων,
- δράσεις που αφορούν ολιστική διαχείριση υδάτων και λυμάτων, πέραν των πιλοτικών προγραμμάτων ολιστικής διαχείρισης υδάτινων πόρων στις περιοχές που έχουν ήδη προβλεφθεί στην προτεραιότητα 5 του Προγράμματος
- δράσεις που αφορούν σε αναβάθμιση εγκαταστάσεων επεξεργασίας αστικών λυμάτων με στόχο την επαναχρησιμοποίηση ύδατος,
- δράσεις που αφορούν σε μέτρα για την αύξηση (κυβερνο)ασφάλειας και ψηφιοποίησης υποδομών νερού, καθώς και για τη διασφάλιση των κρίσιμων κυβερνοφυσικών συστημάτων ύδρευσης με τεχνικά μέτρα και εξοπλισμό IoT, συνεχή παρακολούθηση (π.χ. κέντρα λειτουργίας ασφάλειας και λογισμικό), οργανωτικά μέτρα (π.χ. σχέδια ασφάλειας λειτουργίας) και ανθεκτικό σχεδιασμό και συνεργασία.
- νέα έργα αντιπλημμυρικής προστασίας που οδηγούν σε εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα (αν το νερό «χάνεται», οι δράσεις δεν έχουν επιλεξιμότητα στη νέα προτεραιότητα),
- έργα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή μέσω της εφαρμογής μέτρων πρόληψης πλημμυρών με λύσεις που βασίζονται στη φύση (nature-based solutions measures) και άλλα μέτρα πρόληψης πλημμυρών, όπως για παράδειγμα έργα ορεινής υδρονομίας με σκοπό τη φυσική συγκράτηση των υδάτων σε ορεινές περιοχές

Πίνακας 28 – Σύνοψη ανάλυσης Προτεραιότητας 10, Ειδικού Στόχου RS02.5

Προτεραιότητα 10	
“ Βιώσιμη διαχείριση υδάτων και ανθεκτικότητα υδατικών πόρων ”	
Ειδικός στόχος	RS02.5 (ν) - Προαγωγή της ασφαλούς πρόσβασης στο νερό, της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων, και της ανθεκτικότητας των υδάτων.
Δράσεις	• Βιώσιμες επενδύσεις σε έργα αφαλατώσεων για περιοχές που πλήττονται ιδιαίτερα από έλλειψη νερού, όπως για παράδειγμα στα νησιά, στο πλαίσιο ολοκληρωμένης διαχείρισης υδάτων, • Δράσεις που αφορούν ολιστική διαχείριση υδάτων και λυμάτων, πέραν των πιλοτικών προγραμμάτων ολιστικής διαχείρισης υδάτινων πόρων στις περιοχές που έχουν ήδη προβλεφθεί στην προτεραιότητα 5 του Προγράμματος • Δράσεις που αφορούν σε αναβάθμιση εγκαταστάσεων επεξεργασίας αστικών λυμάτων με στόχο την επαναχρησιμοποίηση ύδατος, • Δράσεις που αφορούν σε μέτρα για την αύξηση (κυβερνο)ασφάλειας και ψηφιοποίησης υποδομών νερού, καθώς και για τη διασφάλιση των κρίσιμων κυβερνοφυσικών συστημάτων ύδρευσης με τεχνικά μέτρα και εξοπλισμό IoT, συνεχή παρακολούθηση (π.χ. κέντρα λειτουργίας ασφάλειας και λογισμικό), οργανωτικά μέτρα (π.χ. σχέδια ασφάλειας λειτουργίας) και ανθεκτικό σχεδιασμό και συνεργασία. • Νέα έργα αντιπλημμυρικής προστασίας που οδηγούν σε εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα (αν το νερό «χάνεται», οι δράσεις δεν έχουν επιλεξιμότητα στη νέα προτεραιότητα), • Έργα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή μέσω της εφαρμογής μέτρων πρόληψης πλημμυρών με λύσεις που βασίζονται στη φύση (nature-

	based solutions measures) και άλλα μέτρα πρόληψης πλημμυρών, όπως για παράδειγμα έργα ορεινής υδρονομίας με σκοπό τη φυσική συγκράτηση των υδάτων σε ορεινές περιοχές
Ταμείο	Προϋπολογισμός
Ταμείο Συνοχής	134,505 εκατ. €
Συμπεράσματα Υφιστάμενης Ανάλυσης	Κατά την τρέχουσα ανάλυση λαμβάνονται υπόψη: (1) η δυναμική των έργων που υλοποιούνται στο Πρόγραμμα, σε συνέχεια του κλεισίματος των προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020, (2) οι παρατηρήσεις που απεστάλησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την υποβολή της αρχικής 2ης αναθεώρησης του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 (έκδοση 3.0) στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης του Προγράμματος, δυνάμει του άρ.18 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 και σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για την Ελλάδα και παράλληλα (3) η απαραίτητη συνθήκη που εισάγεται με τον τροποποιημένο κανονισμό για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής (ΕΕ) 2025/1914 για την ενσωμάτωση των νέων στρατηγικών προτεραιοτήτων στο πρόγραμμα και την απαραίτητη ανακατεύθυνση (μεταφορά) πόρων τουλάχιστον 10% του προγράμματος, μέσω της νέας πρότασης 2ης αναθεώρησης - έκδοση 3.1. Ακόμη οι Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου συντείνουν πως : • Η Ελλάδα είναι ιδιαίτερα ευάλωτη σε πολλά ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως πλημμύρες, καύσωνες, δασικές πυρκαγιές και ξηρασίες. • Θα ήταν επωφελής για την Ελλάδα η κατάρτιση σχεδίου για τη θωράκιση των κρίσιμων υποδομών της, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών ύδρευσης, έναντι του κλίματος. Υπό το πλαίσιο αυτό η ενίσχυση των παρεμβάσεων στον τομέα των υδάτων είναι συμβατή με τα συμπεράσματα του ευρωπαϊκού εξαμήνου (Ιούνιος 2025) και η εισαγωγή της νέας προτεραιότητας 10 κρίνεται απαραίτητη, δεδομένου ότι ο τομέας της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων είναι ιδιαίτερα νευραλγικός και χαρακτηρίζεται από σημαντικές προκλήσεις.

2.9.2 Νέα Προτεραιότητα 11 “Πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση”

Η οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση αποτελεί μια σημαντική πρόκληση για όλα τα κράτη μέλη (ΚΜ) και για τούτο απαιτείται ανασχεδιασμός των αναπτυξιακών δράσεων προκειμένου να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι νέες προκλήσεις.

Η ενεργοποίηση του Καν. 2025/1914 για την τροποποίηση των καν. (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056 για το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και το ΤΔΜ εισάγει νέα ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων της πολιτικής συνοχής στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης. Οι πολιτικές κατευθύνσεις της Επιτροπής δίνουν πλέον ιδιαίτερη έμφαση στη στεγαστική πολιτική προτείνοντας μια συντονισμένη προσέγγιση με βάση το επικείμενο ευρωπαϊκό «σχέδιο οικονομικά προσιτής στέγασης».

Στο πλαίσιο αυτής της συνολικής φιλοδοξίας, η Επιτροπή προτείνει τώρα οι αυξανόμενες επενδυτικές ελλείψεις στην οικονομικά προσιτή στέγαση να αντιμετωπιστούν μέσω του αναπρογραμματισμού από τα ΚΜ, αυξημένων επενδύσεων για τη στήριξη δράσεων που προωθούν την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή στέγαση, στο πλαίσιο των προγραμμάτων τους για την ΠΠ 2021-2027..

Η τροποποίηση του Κανονισμού 2021/1058 που αφορά το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής, έρχεται να υποστηρίξει

την ευρωπαϊκή στεγαστική πολιτική με την ενίσχυση των επενδύσεων με στόχο την επίτευξη οικονομικά προσιτής και βιώσιμης στέγασης, που αποτελεί μια ακόμη πρόκληση που έχει έλθει στο προσκήνιο λόγω της σημαντικής αύξησης των τιμών και των ενοικίων τα τελευταία έτη σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό, με στόχο να αυξηθούν σημαντικά οι επενδύσεις στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής για την ανακαίνιση του κτιριακού αποθέματος για τη δημιουργία οικονομικά προσιτών και βιώσιμων κατοικιών (συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων κοινωνικής στέγασης), εισάγεται στον Στόχο Πολιτικής 2 ο ακόλουθος νέος ειδικός στόχος ΕΣ 2.11 (RSO 2.11) για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής: ΣΠ2 / RSO2.11(χι) : Προώθηση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση.

Η νέα Προτεραιότητα 11 που προγραμματίζεται υπό το νέο ειδικό στόχο 2.11 περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη στήριξη νέων παρεμβάσεων αποκλειστικά για κλειστές παλαιές κατοικίες, ώστε οι επενδύσεις σε αυτές να συμβάλουν στην αύξηση του κτιριακού αποθέματος, συνδυαζόμενες με ενεργειακή αναβάθμιση. Ενδεικτικά αναφέρεται η ανακαίνιση κτιρίων για χρήση για ιδιωτικές κατοικίες με ήπιες ενεργειακές παρεμβάσεις.

Η δράση «Ανακαίνιση Παλαιών Κατοικιών με Ήπιες Ενεργειακές Παρεμβάσεις» αφορά σε υλοποίηση παρεμβάσεων: α) ανακαίνισης με κάλυψη σχετικών δαπανών (όπως βελτίωση στατικότητας, υδραυλικές και ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις, ενίσχυση τοιχοποιίας, αντικατάσταση δαπέδων, ανακαίνιση χώρων μπάνιου και κουζίνας κ.α.) και β) ενεργειακής αναβάθμισης, με κάλυψη ήπιων ενεργειακών παρεμβάσεων για την ενεργειακή αναβάθμιση κατά μία (1) τουλάχιστον βαθμίδα στο ΠΕΑ.

Η δράση θα αφορά αποκλειστικά σε κλειστά ακίνητα (τα οποία δεν ηλεκτροδοτούνται τουλάχιστον για δύο έτη ή που δηλώνονται ήδη ως κλειστά στην αρμόδια φορολογική αρχή (ΑΑΔΕ) για τουλάχιστον δύο (2) έτη) και για τα οποία έχει εκδοθεί οικοδομική άδεια προ της 31.12.1990 ενώ η επιφάνειά τους είναι έως 120τμ.

Δικαιούχοι / ωφελούμενοι της δράσης είναι οι ιδιοκτήτες των ανωτέρω ακινήτων, χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων, με υποχρέωση είτε για ιδιοκατοίκηση είτε για μακροχρόνια μίσθωση

Η δράση θα υλοποιηθεί με συμπληρωματική χρηματοδότηση του ΠΕΚΑ και των ΠΕΠ (μέσω εκχώρησης πόρων στο ΠΕΚΑ), με ενιαίο τρόπο.

Εν γένει, κύριος στόχος της εισαγωγής της Προτεραιότητας 11 για οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση είναι η αύξηση της προσφοράς κατοικιών, μέσω δράσεων αύξησης του αποθέματος οικονομικά προσιτών και βιώσιμων διαθέσιμων κατοικιών. Συνεπώς στόχος είναι η διάθεση των εν λόγω κατοικιών στην αγορά, αυξάνοντας έτσι την προσφορά.

Προς την επίτευξη του παραπάνω στόχου, οι παρεμβάσεις θα πρέπει να είναι συμβατές με την Οδηγία (ΕΕ) 2024/1275 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Απριλίου 2024 για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, τις απαιτήσεις του Γενικού Κανονισμού σχετικές με τη βιωσιμότητα (π.χ. την αρχή περί Μη Πρόκλησης Σημαντικής Βλάβης (DNSH) και την αρχή της κλιματικής ανθεκτικότητας), τις οριζόντιες αρχές της Γενικού Κανονισμού για τη μη συμβολή σε οποιαδήποτε μορφή διάκρισης ή αποκλεισμού καθώς και τη διασφάλιση της προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση)

Σύμφωνα με τις Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για την Ελλάδα παρατηρείται πως παρά τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης, ο κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού παραμένει υψηλός. Το 2024 τα 2/3 του πληθυσμού δήλωναν ότι δυσκολεύονταν να τα βγάλουν πέρα, ένα από τα υψηλότερα ποσοστά του πληθυσμού που έχουν αυτή την άποψη στην Ε.Ε.

Ένας από τους βασικούς λόγους για το κίνδυνο φτώχειας είναι το ότι το υψηλό κόστος στέγασης επηρεάζει αρνητικά το βιοτικό επίπεδο, ιδίως για τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος και τα νοικοκυριά ενός ατόμου. Το 2023 το μερίδιο των δαπανών στέγασης στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών ανήλθε στο 35,5 %, ήτοι 16,3 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (19,2 %). Το 28,9 % του πληθυσμού στην Ελλάδα επιβαρυνόταν με υψηλές δαπάνες στέγασης που υπερέβαιναν το 40 % του συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, ποσοστό υπερτριπλάσιο του μέσου όρου της ΕΕ (8,2 %). Το ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης επηρεάζει δυσανάλογα τα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας (88,9 % έναντι ΕΕ: 31,1 %), καθώς και τα νοικοκυριά ενός ατόμου (65,1 %).

Η συνολική οικονομική προσιτότητα της στέγασης έχει επιδεινωθεί την τελευταία δεκαετία. Οι τιμές των κατοικιών μειώθηκαν σημαντικά σε σύγκριση με το εισόδημα των νοικοκυριών και ο τυποποιημένος δείκτης της τιμής των κατοικιών προς το εισόδημα έχει αυξηθεί κατά 13 % από το 2015. Τα επίπεδα των τιμών των κατοικιών σε σύγκριση με τα εισοδήματα παραμένουν μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ. Λαμβανομένου υπόψη του κόστους των ενυπόθηκων δανείων, η δανειοληπτική ικανότητα των νοικοκυριών παρέμεινε σταθερή κατά την περασμένη δεκαετία, αλλά παραμένει μεταξύ των χαμηλότερων επιπέδων στην ΕΕ. Ενώ η αγορά ενοικίασης ακινήτων είναι μάλλον μικρή, η αναλογία των νέων μισθωμάτων προς τα εισοδήματα αυξήθηκε επίσης σημαντικά κατά την τελευταία δεκαετία.

Ειδικότερα όσον αφορά τις τιμές των κατοικιών παρατηρείται πως έχουν αυξηθεί κατά περίπου 50 % από το 2015 σε ονομαστικούς όρους. Πρόσφατα αυξήθηκαν σημαντικά (+ 7,6 % το 2021, + 11,9 % το 2022, + +13,9 % το 2023) και το 2024 (+8,7 % το 2024). Οι τιμές των κατοικιών εκτιμάται ότι είναι υπερτιμημένες κατά περίπου 20 %. Η άνοδος των τιμών των κατοικιών οφείλεται τόσο στην αναθέρμανση της εγχώριας και της εξωτερικής ζήτησης όσο και στην περιορισμένη προσφορά λόγω των υποτονικών επενδύσεων στον κατασκευαστικό τομέα εδώ και πολλά έτη. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης του παρελθόντος, η μείωση των εισοδημάτων και τα υψηλά επιτόκια των ενυπόθηκων δανείων παρεμπόδισαν σημαντικά την πρόσβαση σε επαρκή στέγαση, με αποτέλεσμα σχεδόν το ήμισυ του πληθυσμού να έχει επιβαρυνθεί υπερβολικά με δαπάνες στέγασης, ενώ ο τομέας της κατασκευής κατοικιών παράπαιε. Η εξομάλυνση της αύξησης των μισθών και των επιτοκίων των ενυπόθηκων δανείων κατά την περίοδο 2015-2024 αντισταθμίστηκε σε μεγάλο βαθμό από την αύξηση των τιμών των κατοικιών κατά 64 %, εν μέσω της αναζωογόνησης της εξωτερικής ζήτησης για παραθεριστικές κατοικίες. Παρόλο που η έκδοση οικοδομικών αδειών για νέες κατοικίες έχει ανακάμψει κάπως από το ναδίρ της περιόδου 2013-2017, ο αριθμός των νέων κατοικιών που ολοκληρώνονται παραμένει μεταξύ των χαμηλότερων κατά κεφαλήν επιπέδων στην ΕΕ και καταγράφεται καθυστερημένη ανταπόκριση στην αναζωογονημένη δυναμική των τιμών. Ταυτόχρονα, η επιτάχυνση της κατασκευαστικής δραστηριότητας (οι οικοδομικές άδειες αυξήθηκαν κατά 31,5 % το 2024) μπορεί να μετριάσει την αύξηση των τιμών των κατοικιών κατά τα επόμενα έτη.⁴⁴

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου ()	• Παρά τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης της Ελλάδας, ο κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού παραμένει υψηλός. • Οι υψηλές τιμές των κατοικιών επηρεάζουν δυσανάλογα τις ευάλωτες ομάδες, ενώ παράλληλα εμποδίζουν τη μετακίνηση των ατόμων με σκοπό την εύρεση εργασίας. • Η συνολική οικονομική προσιτότητα της στέγασης έχει επιδεινωθεί την τελευταία δεκαετία. • Το υψηλό κόστος στέγασης επηρεάζει αρνητικά το βιοτικό επίπεδο, ιδίως για τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος και τα νοικοκυριά ενός ατόμου.
---	---

Συνεισφορά του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 – Υλοποίηση της Προτεραιότητας 11 - ΕΣ 2.11 (RSO2.11)

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027, μέσω των πόρων που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 11 και του ΕΣ 2.11 (RSO2.11) περιλαμβάνει δράσεις που συνεισφέρουν στην πρόσβαση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση, οι οποίες αποδίδονται στα παρακάτω πεδία παρέμβασης του Κανονισμού 2025/1914/ΕΕ.

Πίνακας 26: Ανάλυση Προτεραιότητας 11 - Ειδικού Στόχου RSO2.11

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 11 “ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΠΡΟΣΙΤΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΣΤΕΓΑΣΗ ”

⁴⁴ Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου 2025 - Ελλάδα - Παράρτημα 11

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
RSO2.11	ΕΤΠΑ	041	Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση του υφιστάμενου οικιστικού αποθέματος, επιδεικτικά έργα και υποστηρικτικά μέτρα	100.427.333
Σύνολο				100.427.333

Στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 11 και του ΕΣ 2.11 (RSO2.11) προβλέπεται η υλοποίηση των ακόλουθων δράσεων με στόχο την πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση: «Ανακαίνιση παλαιών κατοικιών με ήπιες ενεργειακές παρεμβάσεις».

Πίνακας 28 – Σύνοψη ανάλυσης Προτεραιότητας 11, Ειδικού Στόχου RSO2.11

Προτεραιότητα 11 “ Πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση ”	
Ειδικός στόχος	RSO2.11 - Προώθηση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση
Δράσεις	Ανακαίνιση παλαιών κατοικιών με ήπιες ενεργειακές παρεμβάσεις
Ταμείο	Προϋπολογισμός
ΕΤΠΑ	100,427 εκατ. €
Συμπεράσματα Υφιστάμενης Ανάλυσης	Κατά την τρέχουσα ανάλυση λαμβάνονται υπόψη: (1) η δυναμική των έργων που υλοποιούνται στο Πρόγραμμα, σε συνέχεια του κλεισίματος των προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020, και κυρίως (2) η απαραίτητη συνθήκη που εισάγεται με τον τροποποιημένο κανονισμό για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής (ΕΕ) 2025/1914 για την ενσωμάτωση των νέων στρατηγικών προτεραιοτήτων στο πρόγραμμα και την απαραίτητη ανακατεύθυνση (μεταφορά) πόρων τουλάχιστον 10% του προγράμματος, μέσω της νέας πρότασης 2ης αναθεώρησης - έκδοση 3.1. Οι πολιτικές κατευθύνσεις της Επιτροπής δίνουν πλέον ιδιαίτερη έμφαση στη στεγαστική πολιτική προτείνοντας μια συντονισμένη προσέγγιση με βάση το επικείμενο ευρωπαϊκό «σχέδιο οικονομικά προσιτής στέγασης». Η τροποποίηση του Κανονισμού 2021/1058 που αφορά το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής, έρχεται να υποστηρίξει την ευρωπαϊκή στεγαστική πολιτική με την ενίσχυση των επενδύσεων με στόχο την επίτευξη οικονομικά προσιτής και βιώσιμης στέγασης, που αποτελεί μια ακόμη πρόκληση που έχει έλθει στο προσκήνιο λόγω της σημαντικής αύξησης των τιμών και των ενοικίων τα τελευταία έτη σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Παράλληλα στις Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου πως ο κίνδυνος της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα παραμένει υψηλός καθώς οι υψηλές τιμές των ενοικίων επηρεάζουν δυσανάλογα τις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, με την συνολική οικονομική προσιτότητα της στέγασης να έχει επιδεινωθεί σημαντικά την τελευταία δεκαετία. Στο πλαίσιο αυτό, με στόχο να αυξηθούν σημαντικά οι επενδύσεις στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής για την ανακαίνιση του κτιριακού αποθέματος για τη δημιουργία οικονομικά προσιτών και βιώσιμων κατοικιών (συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων κοινωνικής στέγασης), εισάγεται στον Στόχο Πολιτικής 2 ο

	ακόλουθος νέος ειδικός στόχος ΕΣ 2.11 (RSO 2.11) για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής: ΣΠ2 / RSO2.11(xi) : Προώθηση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση. Με βάση την ανωτέρω ανάλυση υποστηρίζεται η προσθήκη στο πρόγραμμα μίας νέας Προτεραιότητας 11 για την προώθηση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση. Η νέα Προτεραιότητα 11 που προγραμματίζεται υπό το νέο ειδικό στόχο 2.11 του ΠΕΚΑ περιλαμβάνει τη στήριξη νέων παρεμβάσεων για κλειστές παλαιές κατοικίες που θα συμβάλουν στην αύξηση του κτιριακού αποθέματος, συνδυαζόμενες με ενεργειακή αναβάθμιση. Ενδεικτικά αναφέρεται η δράση «Ανακαίνιση Παλαιών Κατοικιών με Ήπιες Ενεργειακές Παρεμβάσεις».
--	---

2.9.3 Νέα Προτεραιότητα 12 “Επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης”

Η ενεργοποίηση του Καν. 2025/1914 για την τροποποίηση των καν. (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056 για το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και το ΤΔΜ εισάγει νέα ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων της πολιτικής συνοχής στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης. Οι πολιτικές κατευθύνσεις της Επιτροπής δίνουν πλέον ιδιαίτερη έμφαση στην πράσινη μετάβαση προτείνοντας μια συντονισμένη προσέγγιση μέσω και των προγραμμάτων τις πολιτικής συνοχής.

Προκειμένου να ενισχυθεί η ενεργειακή ασφάλεια, να επιταχυνθεί η ενεργειακή μετάβαση και να προωθηθεί η καθαρή κινητικότητα, οι επενδύσεις στο πλαίσιο της STEP και του μηχανισμού υποδομών εναλλακτικών καυσίμων που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2023/1804, δημιουργείται ο νέος ειδικός στόχος ΕΣ 2.12 (RSO 2.12) για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής στο πλαίσιο του ΣΠ 2: RSO 2.12 (xii): Προώθηση των ενεργειακών γραμμών διασύνδεσης και των σχετικών υποδομών μεταφοράς, διανομής, αποθήκευσης και υποστηρικτικών υποδομών, καθώς και η προστασία των ενεργειακών υποδομών ζωτικής σημασίας και ανάπτυξη υποδομών επαναφόρτισης.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (Επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης)

Στις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για το έτος 2025 αναφέρεται πως η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο ως προς την επιτάχυνση της εγκατάστασης συστημάτων παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας, την εφαρμογή σειράς μέτρων ενεργειακής απόδοσης και την ενίσχυση της δικής της ασφάλειας του εφοδιασμού και αυτής της ευρύτερης περιοχής.

Η ανάληψη περαιτέρω δράσης για την επέκταση της δυναμικότητας διασυνοριακής διασύνδεσης της Ελλάδας και την ενίσχυση του εθνικού της δικτύου θα της δώσει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας, να ενσωματώσει αποτελεσματικότερα την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και να βελτιώσει την ευελιξία του δικτύου. Η νέα γραμμή διασύνδεσης μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας άρχισε να λειτουργεί τον Ιούνιο του 2023. Αρκετά από τα προγραμματισμένα έργα περιλαμβάνονται στον πρώτο κατάλογο έργων κοινού ενδιαφέροντος (στο εξής: ΕΚΕ) και έργων αμοιβαίου ενδιαφέροντος (στο εξής: ΕΑΕ) (π.χ. οι γραμμές διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας με την Κύπρο και την Αίγυπτο). Με βάση το τελικό επικαιροποιημένο ΕΣΕΚ, η Ελλάδα αναμένεται να επιτύχει τον στόχο διασύνδεσης του 15 % έως το 2030 λόγω της υλοποίησης έργων διασύνδεσης στα σύνορά της. Η Ελλάδα υλοποιεί (μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του οικείου ΣΑΑ) ορισμένα έργα για την ενίσχυση του εθνικού δικτύου. Σ' αυτά περιλαμβάνονται ο εκσυγχρονισμός του δικτύου διανομής στις πλέον κορεσμένες περιοχές, καθώς και έργα για τη σύνδεση της ηπειρωτικής Ελλάδας με τα νησιά της.

Ακόμη, αναφέρεται πως οι περιορισμοί του συστήματος και των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα έχουν προκαλέσει σημαντική αύξηση των περικοπών της ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (δηλαδή μείωση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας) τα τελευταία χρόνια. Καταγράφηκε συνολική μείωση 528 GWh ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μεταξύ Ιανουαρίου και Ιουλίου 2024 (3,5 % της συνολικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές). Η μείωση της παραγωγής ηλεκτρικής

ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές το 2024 αναμένεται να είναι τετραπλάσια σε σύγκριση με το 2023, γεγονός που υποδηλώνει ότι αυτή μειώνεται ταχύτατα.

Η Ελλάδα έχει λάβει μέτρα για να στηρίξει την ευελιξία χωρίς ορυκτά καύσιμα, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις. Η επιχειρησιακή δυναμικότητα αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας που αναφέρεται στο τελικό επικαιροποιημένο ΕΣΕΚ της Ελλάδας είναι περίπου 699 MW (μόνο αντλησιοταμίευση). Στο οικείο τελικό επικαιροποιημένο ΕΣΕΚ, η Ελλάδα ανέφερε ότι η επιχειρησιακή δυναμικότητα αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας θα ανέλθει σε 1 928 MW αντλησιοταμίευσης και σε 4 325 MW συσσωρευτών έως το 2030 (6,2 GW συνολικά). Η Ελλάδα έχει ήδη λάβει μέτρα για την προώθηση της εγκατάστασης συστημάτων αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας (οι πρώτες δημοπρασίες για μικρές εγκαταστάσεις αποθήκευσης —στο πλαίσιο καθεστώτος κρατικών ενισχύσεων που εγκρίθηκε το 2022— έχουν ήδη πραγματοποιηθεί). Στην Ελλάδα αναπτύσσονται αρκετά μεγάλα έργα αποθήκευσης, εκ των οποίων δύο περιλαμβάνονται στον πρώτο κατάλογο ΕΚΕ/ΕΑΕ που εγκρίθηκε το 2023: σύστημα αποθήκευσης ενέργειας σε συσσωρευτές στην Πτολεμαΐδα και σύστημα αντλησιοταμίευσης στην Αμφιλοχία. Ωστόσο, το κανονιστικό πλαίσιο της Ελλάδας εξακολουθεί να παρεμποδίζει την ευελιξία, διότι δεν επιτρέπει πλήρως την πρόσβαση των συσσωρευτών στις χονδρικές αγορές ενέργειας και δεν καθιστά δυνατή την πρόσβαση της απόκρισης ζήτησης στις αγορές επόμενης ημέρας και στις ενδοημερήσιες αγορές. Για την αντιμετώπιση των προκλήσεων ευελιξίας, η Ελλάδα αναπτύσσει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας, το οποίο υποστηρίζεται επίσης από το ΣΑΑ.

Συστάσεις Ευρωπαϊκού Εξαμήνου	• Η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο ως προς την επιτάχυνση της εγκατάστασης συστημάτων παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας, την εφαρμογή σειράς μέτρων ενεργειακής απόδοσης και την ενίσχυση της δικής της ασφάλειας του εφοδιασμού και αυτής της ευρύτερης περιοχής • Η ανάληψη περαιτέρω δράσης για την επέκταση της δυναμικότητας διασυνοριακής διασύνδεσης της Ελλάδας και την ενίσχυση του εθνικού της δικτύου θα της δώσει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας
--	---

Συνεισφορά του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 – Υλοποίηση της Προτεραιότητας 7 - ΕΣ 2.8 (RSO2.8)

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027, μέσω των πόρων που έχουν προγραμματιστεί στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 12 και του ΕΣ 2.12 (RSO2.12) περιλαμβάνει δράσεις που συνεισφέρουν στην προώθηση των ενεργειακών γραμμών διασύνδεσης και των σχετικών υποδομών μεταφοράς, διανομής, αποθήκευσης και υποστηρικτικών υποδομών, καθώς και η προστασία των ενεργειακών υποδομών ζωτικής σημασίας και ανάπτυξη υποδομών επαναφόρτισης, οι οποίες αποδίδονται στα παρακάτω πεδία παρέμβασης του Κανονισμού 2025/1914/ΕΕ.

Πίνακας 26: Ανάλυση Προτεραιότητας 12 - Ειδικού Στόχου RSO2.12

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 12 “ ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ”				
ΚΩΔ. ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΤΟΧΟΥ	ΤΑΜΕΙΟ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
RSO2.12	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	196	Ενεργειακές διασυνδέσεις και συναφείς υποδομές μεταφοράς, διανομής, αποθήκευσης και υποστήριξης	118.740.476
RSO2.12	ΕΤΠΑ	196	Ενεργειακές διασυνδέσεις και συναφείς υποδομές μεταφοράς, διανομής, αποθήκευσης και υποστήριξης	13.353.941
Σύνολο				132.093.417

Στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 12 και του ΕΣ 2.12 (RSO2.12) προβλέπεται η υλοποίηση των ακόλουθων δράσεων με στόχο τη προώθηση των ενεργειακών γραμμών διασύνδεσης και των σχετικών υποδομών μεταφοράς, διανομής, αποθήκευσης και υποστηρικτικών υποδομών, καθώς και η προστασία των ενεργειακών υποδομών ζωτικής σημασίας και ανάπτυξη υποδομών επαναφόρτισης:

- ενεργειακές γραμμές διασύνδεσης,
- υποδομές μεταφοράς, διανομής και αποθήκευσης ενέργειας,
- υποστηρικτικές ενεργειακές υποδομές (εγκαταστάσεις, εξοπλισμό και συστήματα που υποστηρίζουν τη διασύνδεση των συστημάτων μεταφοράς των κρατών μελών, καθιστώντας δυνατή την παραγωγή, μεταφορά, διανομή και αποθήκευση ενέργειας), και
- υποστήριξη για την προστασία κρίσιμων ενεργειακών υποδομών σύμφωνα με τα οριζόμενα στην Οδηγία (ΕΕ) 2022/2557.

Στο εν λόγω ειδικό στόχο προτείνεται η χρηματοδότηση της ηλεκτρικής διασύνδεσης νησιών Βορείου Αιγαίου, καθώς και σχετικά έργα αποθήκευσης ενέργειας, προστασία κρίσιμων υποδομών ενέργειας κλπ.

Στο πλαίσιο αυτό και προκειμένου να διασφαλίζεται η επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης, η αύξηση της ενεργειακής ασφάλειας και η παροχή πρόσβασης σε σταθερές και διαφοροποιημένες πηγές ενέργειας στους ενεργοβόρους τομείς, εισάγεται στο Πρόγραμμα το Πεδίο Παρέμβασης – ΠΠ 196: Ενεργειακοί σύνδεσμοι και σχετικές υποδομές μεταφοράς, διανομής, αποθήκευσης και υποστήριξης.

Πίνακας 28 – Σύνοψη ανάλυσης Προτεραιότητας 12, Ειδικού Στόχου RSO2.12

Προτεραιότητα 12 “ Επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης ”	
Ειδικός στόχος	RSO2.12 - Προώθηση των ενεργειακών γραμμών διασύνδεσης και των σχετικών υποδομών μεταφοράς, διανομής, αποθήκευσης και υποστηρικτικών υποδομών, καθώς και η προστασία των ενεργειακών υποδομών ζωτικής σημασίας και ανάπτυξη υποδομών επαναφόρτισης
Δράσεις	• ενεργειακές γραμμές διασύνδεσης, • υποδομές μεταφοράς, διανομής και αποθήκευσης ενέργειας, • υποστηρικτικές ενεργειακές υποδομές (εγκαταστάσεις, εξοπλισμό και συστήματα που υποστηρίζουν τη διασύνδεση των συστημάτων μεταφοράς των κρατών μελών, καθιστώντας δυνατή την παραγωγή, μεταφορά, διανομή και αποθήκευση ενέργειας), και • υποστήριξη για την προστασία κρίσιμων ενεργειακών υποδομών σύμφωνα με τα οριζόμενα στην Οδηγία (ΕΕ) 2022/2557.
Ταμείο	Προϋπολογισμός
ΕΤΠΑ	132 εκατ. €
Συμπεράσματα Υφιστάμενης Ανάλυσης	Κατά την τρέχουσα ανάλυση λαμβάνονται υπόψη λαμβάνονται υπόψη: (1) η δυναμική των έργων που υλοποιούνται στο Πρόγραμμα, σε συνέχεια του κλεισίματος των προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020, (2) οι παρατηρήσεις που απεστάλησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την υποβολή της αρχικής 2ης αναθεώρησης του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 (έκδοση 3.0) στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης του Προγράμματος, δυνάμει του άρ.18 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 και σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για την Ελλάδα και παράλληλα (3) η απαραίτητη συνθήκη που εισάγεται με τον τροποποιημένο κανονισμό για το

	ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής (ΕΕ) 2025/1914 για την ενσωμάτωση των νέων στρατηγικών προτεραιοτήτων στο πρόγραμμα και την απαραίτητη ανακατεύθυνση (μεταφορά) πόρων τουλάχιστον 10% του προγράμματος, μέσω της νέας πρότασης 2ης αναθεώρησης - έκδοση 3.1. Επίσης σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο ως προς την επιτάχυνση της εγκατάστασης συστημάτων παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας, την εφαρμογή σειράς μέτρων ενεργειακής απόδοσης και την ενίσχυση της δικής της ασφάλειας του εφοδιασμού και αυτής της ευρύτερης περιοχής. Ακόμη αναφέρεται πως Η ανάληψη περαιτέρω δράσης για την επέκταση της δυναμικότητας διασυνοριακής διασύνδεσης της Ελλάδας και την ενίσχυση του εθνικού της δικτύου θα της δώσει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας. Στο πλαίσιο αυτό υποστηρίζεται η προσθήκη νέας προτεραιότητας, της Προτεραιότητας 12 για την «Επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης». Στο πλαίσιο της νέας προτεραιότητας πρόκειται να στηριχθούν επενδύσεις σε ενεργειακές γραμμές διασύνδεσης, υποδομές μεταφοράς, διανομής και αποθήκευσης ενέργειας, υποστηρικτικές ενεργειακές υποδομές καθώς και επενδύσεις για την προστασία κρίσιμων ενεργειακών υποδομών.
--	---

Συνοψίζοντας, για τις τρεις νέες ειδικές Προτεραιότητες που εισάγονται στο Πρόγραμμα "Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή" για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων ανακατευθύνονται πόροι που ανέρχονται σε 10,27 % σε όρους ΕΣ (10,18% σε ΣΔΔ) με π/υ ενωσιακής συμμετοχής ύψους 305.848.961 € σε όρους ΕΣ (367.026.633 € σε ΣΔΔ).

3. Συμπεράσματα – Πρόταση οριστικής κατανομής ποσών ευελιξίας

3.1 Σύνοψη συστάσεων Ευρωπαϊκού Εξαμήνου

Η ενδιάμεση επανεξέταση των Ταμείων της πολιτικής συνοχής αποτελεί ευκαιρία για την αξιολόγηση των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής και την αντιμετώπιση των αναδυόμενων αναγκών και προκλήσεων στα κράτη μέλη της ΕΕ και τις περιφέρειές τους. Τα κράτη μέλη επανεξετάζουν κάθε πρόγραμμα, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τις προκλήσεις που εντοπίστηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, μεταξύ άλλων στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2024. Η επανεξέταση αυτή αποτελεί τη βάση πρότασης του κράτους μέλους για την οριστική κατανομή του 15 % της χρηματοδότησης της ΕΕ που περιλαμβάνεται σε κάθε πρόγραμμα.

Στη Σύσταση του Συμβουλίου γίνεται ειδική αναφορά στην ενδιάμεση επανεξέταση των Προγραμμάτων που εξυπηρετούν την Πολιτική Συνοχής καθώς συνιστάται στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων «να επιταχύνει την εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής και στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης να εξακολουθήσει να επικεντρώνεται στις συμφωνηθείσες προτεραιότητες, λαμβάνοντας μέτρα για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών στον τομέα της πρόληψης και της ετοιμότητας έναντι των κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, εξετάζοντας παράλληλα τις δυνατότητες που παρέχει η πρωτοβουλία για την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη με σκοπό της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας».

Στη συνοδευτική Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα γίνεται ειδική αναφορά στην ενδιάμεση επανεξέταση των Προγραμμάτων του άρθρου 18 του ΚΚΔ 2021/1060 και επίσης ρητά αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι είναι αναγκαία η συνέχιση της υλοποίησης των προτεραιοτήτων των προγραμμάτων με ειδική επιπλέον αναφορά σε κρίσιμες πολιτικές για την επίτευξη της πολιτικής συνοχής, όπως αποτυπώνονται και στα Παραρτήματα 4, 8, 14 και 17 της Έκθεσης και τα κατά περίπτωση σχετικά θεματικά Παραρτήματα της ίδιας Έκθεσης.

Η Ελλάδα έχει σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής και του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις. Ειδικότερα, η Ελλάδα εξακολουθεί να καταγράφει αργή ανάπτυξη σε πιο απομακρυσμένες περιοχές και υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ αστικών και μη αστικών περιοχών.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να συνεχιστεί η υλοποίηση των προγραμματισμένων προτεραιοτήτων, με ιδιαίτερη προσοχή στα εξής: I) βελτίωση της ικανότητας των επιχειρήσεων να καινοτομούν, με έμφαση στη στοχευμένη στήριξη των επιχειρήσεων· II) πραγματοποίηση των απαιτούμενων επενδύσεων στη διαχείριση αποβλήτων για την επίτευξη των στόχων ανακύκλωσης και τη μείωση της υγειονομικής ταφής· III) βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων με ολοκληρωμένο τρόπο, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των υδάτων και των λυμάτων, της ανάκτησης ενέργειας, της ψηφιοποίησης, της επαναχρησιμοποίησης των υδάτων, των όμβριων υδάτων και της βιώσιμης αφαλάτωσης με βάση τις ΑΠΕ· IV) προώθηση της ενεργειακής μετάβασης, συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, των λύσεων αποθήκευσης και της ενεργειακής απόδοσης, και αύξηση της διαθεσιμότητας καθαρών αστικών μεταφορών· V) επένδυση σε δεξιότητες βάσει ολοκληρωμένης στρατηγικής· VI) εφαρμογή της εγγύησης για τα παιδιά· VII) προώθηση ποιοτικών και οικονομικά προσιτών υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας και κοινωνικής στέγασης· και viii) την προσέλκυση περισσότερων ατόμων από περιθωριοποιημένες κοινότητες που εργάζονται ή αναζητούν εργασία, όπως οι Ρομά και τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, και τη βελτίωση της κοινωνικής τους ένταξης.

Η δυνατότητα αύξησης της χρηματοδότησης για τη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων, ώστε να αντισταθμιστεί η συσσώρευση επενδύσεων από την προηγούμενη περίοδο προγραμματισμού, χρήζει ιδιαίτερης προσοχής κατά την προετοιμασία της ενδιάμεσης επανεξέτασης. Η Ελλάδα θα μπορούσε να επωφεληθεί από τις ευκαιρίες που παρέχει η πρωτοβουλία της πλατφόρμας στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) στους τομείς των ψηφιακών τεχνολογιών και της καινοτομίας στον τομέα της υπερπροηγμένης τεχνολογίας, των καθαρών και αποδοτικών ως προς τη χρήση των πόρων

τεχνολογιών και των βιοτεχνολογιών για τη στήριξη του μετασχηματισμού της βιομηχανίας (17).

Η χρηματοδότηση της πολιτικής συνοχής συμβάλλει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων για την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας και περιορίζει τις εδαφικές και κοινωνικές ανισότητες στη χώρα.

Την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, η στήριξη επικεντρώθηκε στους τομείς της ψηφιακής συνδεσιμότητας, της ενεργειακής απόδοσης, της διαχείρισης των στερεών αποβλήτων και των υδάτων, της εκπαίδευσης και της απασχόλησης.

Κατά την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού 2021-2027, η στήριξη αποσκοπεί στην περαιτέρω ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας, της διαχείρισης των υδάτων, του μετριασμού των κινδύνων που σχετίζονται με το κλίμα, της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων, της απασχόλησης, της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και της μακροχρόνιας φροντίδας

Το βελτιωμένο θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων, των υδάτων και των λυμάτων έχει οδηγήσει σε πιο βιώσιμες επενδύσεις σε αυτούς τους τομείς και στην αποδοτικότερη χρήση των φυσικών πόρων. Επενδύσεις ύψους περίπου 800 εκατ. EUR από τα ταμεία της πολιτικής συνοχής στηρίζουν τη βέλτιστη διαχείριση των αποβλήτων, μεταξύ άλλων μέσω της ανάπτυξης εγκαταστάσεων ανάκτησης και ανακύκλωσης. Συμπληρώνοντας τις επενδύσεις αυτές, το 2021 η Ελλάδα θέσπισε, στο πλαίσιο του οικείου ΕΣΑΑ, νόμο για τη διαχείριση των αποβλήτων, ο οποίος περιλάμβανε αντικίνητρα για την υγειονομική ταφή. Η Ελλάδα δημιούργησε επίσης νέα ρυθμιστική αρχή για τη διαχείριση των αποβλήτων, της ενέργειας και των υδάτων με σκοπό να στηρίξει τη μετάβασή της στην κυκλική οικονομία.

Οι συμπληρωματικές επενδύσεις σε υποδομές στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ταμείου Συνοχής θα δώσουν σε περισσότερα από 870.000 άτομα τη δυνατότητα να επωφεληθούν από νέες ή αναβαθμισμένες εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων έως το 2027

3.2 Συμπεράσματα ανάλυσης ΠΕΚΑ

Από την ειδικότερη ανάλυση του Προγράμματος «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027 που προηγήθηκε εξάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα.

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.1 (ενεργειακή απόδοση)

Η χώρα καλείται να ενισχύσει τα μέτρα στην ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος.

Οι δράσεις του ΠΕΚΑ 2021-2027, όπως τα προγράμματα τύπου Εξοικονομώ, οι στοχευμένες παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης στις κατοικίες, τα προγράμματα ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων, καθώς και των διατηρητέων κτιρίων του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση των προσπαθειών της χώρας. Σύμφωνα με το ΕΣΕΚ (2024) συμβολή στο στόχο ενεργειακής αποδοτικότητας έχουν και πιο στοχευμένες παρεμβάσεις.

Η ενεργοποίηση του ειδικού στόχου 2.1 έως 30/11/2025 καταδεικνύει την υψηλή ενεργοποίηση των δράσεων ενεργειακών αναβαθμίσεων του Δημοσίου Τομέα (κτίρια δημοσίου, διατηρητέα δημοσίου τομέα), μεταφορά προς ολοκλήρωση τμηματοποιημένων έργων ενεργειακών αναβαθμίσεων νοσοκομείων, πανεπιστημίων και λοιπών δημοσίων κτιρίων, καθώς και αναβάθμισης οδοφωτισμού).

Η αναβάθμιση του οικιστικού τομέα (κατοικίες ή διατηρητέα ιδιωτικού τομέα) και των επιχειρήσεων δεν έχει κινηθεί, καθώς ο φορέας πολιτικής έχει προγραμματίσει κατά προτεραιότητα την αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων ΤΑΑ και RepowerEU και ως εκ τούτου περιορίστηκε στη στοχευμένη παρέμβαση των ηλιακών θερμοσιφώνων. Το ΕΣΑΑ και το ΕΣΠΑ (Τομεακό ΠΕΚΑ, ΔΑΜ και 2 ΠΕΠ) δρουν συμπληρωματικά στην Ενεργειακή αναβάθμιση του οικιστικού αποθέματος. Η σχέση αυτή αναπτύχθηκε στρατηγικά στο πλαίσιο μετάβασης της πηγής χρηματοδότησης από το ΕΤΠΑ (περίοδος 2014-2020) στο ΤΑΑ και την αλλαγή του μοντέλου χρηματοδότησης έτσι όπως έχει αποτυπωθεί στις αλλαγές των απαιτήσεων στα προγράμματα εξοικονομώ από το 2020 ως το 2023. Η αντιμετώπιση του θέματος με στοχευμένες παρεμβάσεις που προάγει τον εξηλεκτρισμό (π.χ. αντλίες θερμότητας) συνάδει με τον προγραμματισμό του ΕΣΕΚ (2024), αλλά και με τον μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό του ΥΠΕΝ στον εν λόγω τομέα.

Στον τομέα της ενεργειακής αναβάθμισης – εξοικονόμησης δημόσιων κτηρίων τα ΕΣΠΑ και ΕΣΑΑ δρουν επίσης συμπληρωματικά με κύριο διαχωρισμό το επίπεδο του φορέα (μεταξύ Τομεακών και ΠεΠ) και με ad hoc κτήρια ή κατηγορίες κτηρίων (π.χ. κέντρα υγείας) από το ΕΣΑΑ.

Το Πρόγραμμα περιλαμβάνει στο σχεδιασμό του σημαντικές δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης του κτιριακού αποθέματος κατοικιών (απλές κατοικίες ή διατηρητέα κτίρια), οι οποίες μέχρι σήμερα δεν είχαν ενεργοποίηση, εκτός από την υλοποίηση μονοθεματικής παρέμβασης αντικατάστασης συστημάτων ζεστού νερού χρήσης με ηλιακά. Το γεγονός αυτό εκτιμάται ότι οφείλεται στην παράλληλη (χρονικά) διαθεσιμότητα πόρων μεγάλου ύψους τόσο για την ολοκλήρωση των Προγραμμάτων ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ της περιόδου 2014-2020 (ΕΠΑΝΕΚ) όσο και των προγραμμάτων ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ και παραγώγων του από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Ο επαναπροσδιορισμός των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων της Πολιτικής Συνοχής, όπως προκύπτει από την τροποποίηση του Καν. 2021/1058, με την ανακατεύθυνση πόρων προς την ενίσχυση προσιτής και βιώσιμης στέγας, καθώς και η σημαντική και εμπροσθοβαρής συμπληρωματική συνεισφορά του ΤΑΑ στον τομέα της ενεργειακής αναβάθμισης επιχειρήσεων και κατοικιών, επηρεάζει τον προγραμματισμό του ΠΕΚΑ, σε συνδυασμό με την καταγραφείσα υλοποίηση και εκτίμηση αναγκών.

Η ανωτέρω ανάλυση υποστηρίζει πρόταση ανακατανομής ποσών των πεδίων παρέμβασης του ΕΣ 2.1 από τις επιχειρήσεις και τις κατοικίες προς το νέο πεδίο παρέμβασης 041 που εισάγεται εντός της Προτεραιότητας 1 για να ενισχύσει τις νέες δράσεις προσιτής στέγας και συγκεκριμένα τη Δράσης «Ανακαίνιση Παλαιών Κατοικιών με Ήπιες Ενεργειακές Παρεμβάσεις». Επίσης προγραμματίζεται ανακατανομή ποσών εντός του ΕΣ 2.1. προς δράσεις ανακαίνισης για ενεργειακή απόδοση δημόσιας υποδομής καθώς και μεταφοράς πόρων προς τον ΕΣ 2.3 για δράσεις έξυπνων ενεργειακών συστημάτων και συστημάτων αποθήκευσης. Σημειώνεται πως λαμβάνονται υπόψη οι περιορισμοί για την διατήρηση της κλιματικής συνεισφοράς του προγράμματος, καθώς και την μεταφορά πόρων του ποσού ευελιξίας προς ειδικούς στόχους σε τομείς αιχμής και με μεγάλες χρηματοδοτικές ανάγκες.

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.2 (Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας)

Οι επιδόσεις της Ελλάδας ευθυγραμμίζονται με τους εθνικούς στόχους διείσδυσης ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή, επιταχύνοντας την ενεργειακή της μετάβαση. Τα έργα της παραπάνω δράσης, αναμένεται να συμβάλλουν σε περαιτέρω βελτίωση της ήδη καλής επίδοσης της χώρας στον εν λόγω τομέα.

Η συνεισφορά του ΕΣΑΑ την παρούσα χρονική περίοδο είναι κομβική για την προώθηση μεταρρυθμίσεων που θα ενισχύουν την περαιτέρω ανάπτυξη των ΑΠΕ και για την χρηματοδότηση επενδύσεων όπως αυτοκατανάλωση, αύξηση της εγκατάστασης συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας για την περαιτέρω διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και πιλοτικά έργα για την παραγωγή βιομεθανίου και ανανεώσιμου υδρογόνου.

Το ΠΕΚΑ προγραμματίζει τη διάθεση των πόρων του ειδικού στόχου κυρίως στα νησιά της πρωτοβουλίας GRECO ISLANDS, για τα οποία ωστόσο παρατηρείται σημαντική υστέρηση προγραμματισμού. Το ίδιο ισχύει και για τις λοιπές δράσεις, με την εξαίρεση της γεωθερμίας όπου παρατηρείται κάποια κινητικότητα.

Παράλληλα τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου καταδεικνύουν τις πολύ καλές επιδόσεις της χώρας όσον αφορά τις επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπου σύμφωνα με τις προβλέψεις θα επιτευχθούν οι σχετικοί στόχοι της χώρας για το 2030.

Επιπρόσθετα, τον Ιούνιο 2025 (SWD(2025)208 final/4.6.2025) το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής υιοθετεί την προσέγγιση της σταδιακής μείωσης της χρηματοδότηση καθεστώτων κρατικής ενίσχυσης για έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Η ανωριμότητα των δράσεων που προβλέπονται στο ΠΕΚΑ υπό τον ΕΣ 2.2 σε συνδυασμό με την διαθεσιμότητα πόρων του ΕΣΑΑ για επενδύσεις που έχουν ήδη δρομολογηθεί και δεδομένης της ανάγκης χρηματοδοτικής ενίσχυσης άλλων τομέων του ΠΕΚΑ, υποστηρίζει πρόταση μεταφοράς ποσών του ΕΣ 2.2 προς τους συναφείς ειδικούς στόχους 2.1 (ενεργειακές αναβαθμίσεις δημοσίων κτιρίων), 2.3

(ενεργειακές υποδομές, συστήματα αποθήκευσης ενέργειας) και προς τη νέα προτεραιότητα 11 και τον αντίστοιχο Ειδικό Στόχο 2.11 για την προώθηση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση. Σε κάθε μεταφορά ποσών, λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς για την διατήρηση της κλιματικής συνεισφοράς του προγράμματος.

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.3 (Ενεργειακές υποδομές)

Αν και η χώρα έχει επιταχύνει σημαντικά την ανάπτυξη έργων ΑΠΕ, βασική πρόκληση αποτελεί η ανάπτυξη της δυναμικότητας του δικτύου της για την κάλυψη ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας. Η αύξηση της δυναμικότητας όσον αφορά στην αποθήκευση ενέργειας της χώρας θα μειώσει την ανάγκη περικοπής της πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ θα μπορούσε να συμβάλει στην αντιμετώπιση τυχόν ζητημάτων αστάθειας των ΑΠΕ.

Το σύνολο των δράσεων που προγραμματίζονται στο ΠΕΚΑ 2021-2027 στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.3 μπορούν να συντελέσουν στις εθνικές ανάγκες που εντοπίστηκαν και αφορούν σε ζητήματα μεταφοράς και διανομής, ενεργειακής ασφάλειας, καθώς και ενίσχυσης των δυνατοτήτων αποθηκευτικής ενέργειας, μειώνοντας έτσι την ανάγκη περικοπών πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας.

Από την πρόοδο υλοποίησης του Ειδικού Στόχου 2.3, τις καθυστερήσεις προγραμματισμού αλλά και τις πρόσθετες ανάγκες που προέκυψαν μετά την έγκριση του προγράμματος, υποστηρίζεται πρόταση μεταφοράς μέρους των πόρων Ταμείου Συνοχής σε άλλες προτεραιότητες και η ταυτόχρονη ενίσχυση των πόρων του ΕΤΠΑ/Περιφέρειες σε Μετάβαση για το πεδίο ενεργειακών υποδομών και έξυπνων συστημάτων, χωρίς να διακυβεύεται η συμβολή στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του Ειδικού Στόχου 2.3 και του ΕΣΕΚ.

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.4 (Κλιματική αλλαγή)

Αν και η χώρα έχει εμφανίσει πρόοδο σε ότι αφορά την κατανόηση και την παρακολούθηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, εντοπίζονται ανάγκες για εφαρμογή στρατηγικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Κρίνονται σημαντικές οι επενδύσεις στον τομέα της πρόληψης και της ετοιμότητας απέναντι σε κινδύνους που πηγάζουν από την κλιματική αλλαγή. Ενδεχομένως να απαιτηθούν περισσότεροι πόροι για την αποκατάσταση περιοχών μετά από μετά από καταστροφές που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή.

Μέσα από τις ανωτέρω Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, καθώς και τις δεσμεύσεις του ΕΣΕΚ, αναδεικνύεται η ανάγκη για ενίσχυση της ανθεκτικότητας μέσα από ολοκληρωμένες στρατηγικές και στοχευμένα μέτρα πρόληψης και προσαρμογής.

Οι δράσεις του ΠΕΚΑ, έργα υποδομής και θεσμικά εργαλεία, αναμένεται να συμβάλλουν στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (π.χ. Πράσινες υποδομές για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, Δημιουργία θεσμικών εργαλείων και στρατηγικών προσαρμογής), στην πρόληψη (π.χ. Δράσεις αντιπλημμυρικής προστασίας και Έργα πρόληψης δασικών πυρκαγιών), καθώς και στην αποκατάσταση μετά από καταστροφές (Στρατηγικές ανασυγκρότησης για περιοχές πληγείσες από πυρκαγιές).

Με βάση την πρόοδο υλοποίησης του ΠΕΚΑ μέχρι σήμερα, κυριαρχεί ο τομέας της πρόληψης των επιπτώσεων κλιματικής αλλαγής με προεξάρχουσα την αντιπλημμυρική θωράκιση, που έχει χαρακτηριστεί ως έργο στρατηγικής σημασίας για το Πρόγραμμα, και αφορά τόσο την ολοκλήρωση σημαντικών παρεμβάσεων του ΕΣΠΑ 14-20, αλλά και νέα έργα μεταξύ των οποίων έργα του ΤΑΑ που δεν ολοκληρώνονται, έργα ορεινής υδρονομίας στην Θεσσαλία που επλήγη από το Daniel κλπ.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, καθώς και τα νέες κατευθύνσεις της Πολιτικής Συνοχής όπως εγκρίθηκαν με το νέο Κανονισμό 1914/2025, υποστηρίζεται αφ' ενός η εσωτερική ανακατανομή πόρων εντός του ΕΣ 2.4 με μεταφορά ποσών από το πεδίο παρέμβασης που αφορά τις καταιγίδες και τη ξηρασία και τις κατολισθήσεις στις περιφέρειες μετάβασης προς την προτεραιότητα 1 για την ενίσχυση των ενεργειακών παρεμβάσεων καθώς και προς τη νέα προτεραιότητα 11 για τη πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση. Επίσης υποστηρίζεται μεταφορά πόρων από τις περιφέρειες ΛΑΠ και τις δράσεις για τις καταιγίδες και τη ξηρασία προς τις αντίστοιχες δράσεις για τις πλημμύρες και τις κατολισθήσεις εντός της

ίδιας προτεραιότητας, ενώ μέρος των μεταφερόμενων πόρων σχεδιάζεται να ενισχύσει και αυτό τη νέα προτεραιότητα 11 για τη προσιτή στέγαση.

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.7 (Αστική αναζωογόνηση)

Οι ευρωπαϊκές συστάσεις εντοπίζουν την πρόκληση των αυξημένων επιπέδων ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην Ελλάδα, ενώ το ΕΣΕΚ αναδεικνύει την ανάγκη ενίσχυσης των πράσινων υποδομών της χώρας, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου οι χώροι πρασίνου είναι περιορισμένοι.

Τα έργα αστικής αναζωογόνησης και ανάπτυξης πράσινων υποδομών, καθώς και η παρακολούθηση της ποιότητας του αέρα 1 ενδέχεται να συμβάλλουν, άμεσα και έμμεσα, στη μείωση των επιπέδων ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

Παράλληλα ο νέος Κανονισμός 1914/2025 έθεσε νέες κατευθύνσεις για την Πολιτική Συνοχής και προέτρεψε τη μεταφορά πόρων προς αυτές με πολύ σημαντικές ωφέλειες για τα προγράμματα που θα τις υιοθετήσουν. Στο πλαίσιο αυτό και για την επίτευξη της υιοθέτησης των νέων κατευθύνσεων και επίτευξης των σχετικών ωφελιών, υποστηρίζεται η μεταφορά πόρων από προτεραιότητες του Προγράμματος που παρουσιάζουν καθυστέρηση στην ενεργοποίηση και υλοποίησή τους.

Ειδικότερα, όσον αφορά τον Ειδικό Στόχο 2.7 στη Προτεραιότητα 3, υποστηρίζεται η μεταφορά πόρων από το Ταμείο Συνοχής και το πεδίο παρέμβασης που αφορά δράσεις για την προστασία της φύσης προς τη νέα προτεραιότητα 10 που αφορά τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων και την ανθεκτικότητα των υδατικών πόρων. Επίσης, υποστηρίζεται η μεταφορά πόρων από το πεδίο παρέμβασης της αποκατάστασης βιομηχανικών χώρων και μολυσμένου εδάφους, τόσο σε περιφέρειες Μετάβασης όσο και ΛΑΠ, κυρίως προς τη νέα προτεραιότητα 12 που αφορά την επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης με προώθηση των ενεργειακών γραμμών διασύνδεσης και των σχετικών υποδομών. Αξίζει να σημειωθεί πως ενισχύονται παράλληλα και η νέα προτεραιότητα 11 που αφορά την πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση αλλά και δράσεις αντιπλημμυρικών έργων στην προτεραιότητα 2.

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.6 (Διαχείριση αποβλήτων-Κυκλική οικονομία)

Η ενίσχυση της διαλογής στην πηγή, η μείωση της εκτροπής από την υγειονομική ταφή και κατά συνέπεια η αύξηση των ποσοστών ανακύκλωσης, τα οποία αποτελούν προτεραιότητα για τη χώρα σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές συστάσεις, δύνανται να ενισχυθούν από τη ανάπτυξη υποδομών ανάκτησης και ανακύκλωσης, καθώς και έργων χωριστής συλλογής της παρούσας προτεραιότητας.

Παρατηρείται καθυστέρηση στην ενεργοποίηση της προτεραιότητας 4 που οφείλεται στην ανάγκη ανασχεδιασμού και προσαρμογής στις νέες αυξημένες απαιτήσεις, τόσο σε επίπεδο επιτελικού σχεδιασμού (ΕΣΔΑ και ΠΕΣΔΑ) όσο και επίπεδο σχεδιασμού των επενδύσεων, με αποτέλεσμα να μην εκπληρώνεται ακόμα και ο σχετικός Αναγκαίος Όρος 2.6.

Στην παρούσα χρονική περίοδο εξελίσσονται, σε παράλληλο χρόνο, η αναθεώρηση και συμπλήρωση των Περιφερειακών Σχεδίων με επενδυτικά σχέδια και του σχεδιασμού των επενδύσεων σε δίκτυα συλλογής (ολιστικά σχέδια ανακύκλωσης ανά ΠΕΣΔΑ ή Δ.Ε.) και Μονάδες Ανάκτησης Ανακύκλωσης (προσαρμογές ΜΕΑ σε ΜΑΑ, σχεδιασμός νέων ΜΑΑ) σε συνέχεια της αναμόρφωσης και συμπλήρωσης του θεσμικού πλαισίου και του ΕΣΔΑ.

Κρίνεται ενδεδειγμένη και προτείνεται η ενίσχυση των δράσεων και υποδομών που προάγουν την ανακύκλωση (ΠΠ067) εις βάρος πόρων που αφορούν το τμήμα των Μονάδων Ανάκτησης και Ανακύκλωσης Αποβλήτων που σχετίζεται με την επεξεργασία υπολειμματικών σύμμεικτων αστικών αποβλήτων (ΠΠ068).

Κατά συνέπεια, η καθυστέρηση στην ενεργοποίηση των νέων επενδύσεων σε συνδυασμό με την αρχικά μειωμένη απαιτούμενη ενωσιακή συμμετοχή, κατατείνει στην παρούσα χρονική στιγμή σε επισφάλεια των δεσμευμένων πόρων και ως εκ τούτου σε πρόταση για αξιοποίηση μέρους αυτών προς την τροφοδότηση των νέων προτεραιοτήτων.

Η εν λόγω απομείωση προτείνεται με κύριο στόχο την μόχλευση των απαραίτητων ποσών ενωσιακής συνεισφοράς που απαιτούνται προκειμένου να ανακατευθυνθούν πόροι ύψους τουλάχιστον 10 % του

Προγράμματος, ώστε να επιτευχθεί παράταση της περιόδου επιλεξιμότητας των δαπανών κατά ένα έτος, η οποία θα βοηθήσει και στα έργα της εν λόγω προτεραιότητας που παρουσιάζουν αυτή τη στιγμή καθυστέρηση στον προγραμματισμό.

Στο πλαίσιο αυτό υποστηρίζεται μεταφορά πόρων από το Ταμείο Συνοχής και τα πεδία παρέμβασης που αφορούν την διαχείριση οικιακών αποβλήτων / επεξεργασία υπολειμματικών αποβλήτων, την προώθηση της χρήσης ανακυκλωμένων υλικών ως πρώτων υλών και την διαχείριση επαγγελματικών, βιομηχανικών αποβλήτων προς ενίσχυση των 2 νέων Προτεραιοτήτων που πρόκειται να δημιουργηθούν: Προτεραιότητα 10 για την βιώσιμη διαχείριση υδάτων και την ανθεκτικότητα των υδατικών πόρων και Προτεραιότητα 12 για την επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης και συγκεκριμένα για την προώθηση των ενεργειακών γραμμών διασύνδεσης και σχετικών υποδομών. Αξίζει να σημειωθεί πως τμήμα των πόρων που θα απομειωθούν από τα ανωτέρω πεδία παρέμβασης σχεδιάζεται να ανακατανεμηθούν εντός του ίδιου ειδικού στόχου 2.06 για την ενίσχυση δράσεων διαχείρισης οικιακών αποβλήτων (ανακύκλωση), ερχόμενοι σε συμφωνία με όσα προτείνονται στον τομέα αυτό στις Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.5 (Υδατα – Αστικά λύματα)

Η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη με σημαντικές προκλήσεις στα θέματα διαχείρισης υδάτων και αστικών λυμάτων. Η χώρα παρουσιάζει υψηλό εποχιακό δείκτη εκμετάλλευσης νερού που αναδεικνύει την ένταση της πίεσης στους υδατινούς πόρους, και λόγω κλιματικής αλλαγής είναι ιδιαίτερα ανησυχητική η εποχική λειψυδρία, ενώ παρά τις συστηματικές προσπάθειες απέχει από τη συμμόρφωση με τις ενωσιακές απαιτήσεις για τη διαχείριση αστικών λυμάτων. Η βιώσιμη διαχείριση των υδάτων παραμένει μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις για τον γεωργικό τομέα της Ελλάδας

Σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, οι προκλήσεις στο τομέα των υδάτων περιλαμβάνουν την έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού, τον κατακερματισμένο προγραμματισμό, την αργή υλοποίηση έργων, την ανεπαρκή συντήρηση υποδομών, καθώς και τις περιορισμένες συνδέσεις κατοικιών με αποχετευτικά δίκτυα, τα οποία δύνανται να αντιμετωπιστούν μέσω ενίσχυσης της διοικητικής, τεχνικής και οργανωτικής ικανότητας των φορέων διαχείρισης υδάτων, εφαρμογής ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής από τη ρυθμιστική αρχή υδάτων και μέσω Ολοκληρωμένων επενδύσεων σε υποδομές υδάτων και λυμάτων.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις που συνάδουν με τις ευρωπαϊκές συστάσεις και με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2025/1914, μέσω των έργων διαχείρισης αστικών λυμάτων και ύδρευσης, αντιμετώπισης στέρξης του νερού και αφαλάτωσης, καθώς και μέσω της πρόβλεψης της ενίσχυσης τεχνικής και διοικητικής ικανότητας δικαιούχων. Το πρόγραμμα δεν μπορεί να συνεισφέρει στον γεωργικό τομέα.

Η διαχείριση αστικών λυμάτων αποτελεί το πεδίο παρέμβασης με τις μεγαλύτερες ανάγκες για χρηματοδότηση τμηματοποιημένων έργων από το ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 που ξεπερνά κατά πολύ τα διαθέσιμα ποσά του αρχικού προγραμματισμού του ΠΕΚΑ. Τα εν λόγω έργα αφορούν την υλοποίηση του εθνικού προγράμματος για τη συμμόρφωση των οικισμών Β' και Γ' προτεραιότητας με τις υποχρεώσεις της Οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα (2000/60/ΕΚ) και την αντιμετώπιση της σχετικής καταδίκης στο ΔΕΕ και της καταγγελίας της ΕΕ, για την οποία η χώρα βρίσκεται ήδη σε δικαστική διαδικασία στο ΔΕΕ.

Παρά τις αυξημένες ανάγκες σε πόρους που παρατηρούνται μετά την ανάλυση στη Προτεραιότητα 5, δεν υποστηρίζεται τροποποίηση του διαθέσιμου προϋπολογισμού ή μεταφορά πόρων προς αυτή τη προτεραιότητα, στο πλαίσιο της οποίας θα ολοκληρωθούν τα συνεχιζόμενα έργα στον τομέα διαχείρισης αστικών λυμάτων σε οικισμούς Γ' προτεραιότητας, το πρόγραμμα για τη διασφάλιση των συνδέσεων με τις εν λειτουργία εγκαταστάσεις (ΠΠ 065), τα πιλοτικά έργα ολιστικής διαχείρισης υδάτων στις επιλεγμένες περιοχές (Ρέθυμνο, Κορινθιακός-Σαρωνικός, Αλεξανδρούπολη, Κασσάνδρα), τα συνεχιζόμενα έργα στον τομέα της ύδρευσης και τηλεμετρίας καθώς και οι προγραμματισθείσες δράσεις στρατηγικής και παρακολούθησης του ΥΠΕΝ.

Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι στην προτεινόμενη ενδιάμεση αναθεώρηση σχεδιάζεται η προσθήκη νέας Προτεραιότητας 10 "Βιώσιμη διαχείριση υδάτων και ανθεκτικότητα υδατικών πόρων" στο πλαίσιο του

τροποποιημένου ειδικού στόχου "RSO2.5 (ν): Προαγωγή της ασφαλούς πρόσβασης στο νερό, της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων, και της ανθεκτικότητας των υδάτων".

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.7 (προστατευόμενες περιοχές, φύση, βιοποικιλότητα)

Οι συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου τονίζουν:

- Την ανάγκη για επιστημονική τεκμηρίωση και δημόσια διαβούλευση, οι οποίες θα ενισχύσουν τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών και την ανθεκτικότητα των οικοσυστημάτων.
- Το γεγονός ότι δεν έχουν διατεθεί ακόμη επαρκείς πόροι για τη βιοποικιλότητα και την προστασία των οικοσυστημάτων.

Επιπλέον, σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα στην Ελλάδα και το ΕΣΕΚ, απαιτείται καλύτερη ισορροπία μεταξύ της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος

Εκτιμάται πως οι προβλεπόμενες ενέργειες της προτεραιότητας που στοχεύουν στη δημιουργία ενός πλαισίου παρακολούθησης και δράσης για τις προστατευόμενες περιοχές, δύνανται να συμβάλλουν στην ανθεκτικότητα και ορθή διαχείριση των περιοχών Natura 2000, όπως συστήνεται από το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Παράλληλα, δράσεις μετριασμού των επιπτώσεων έργων μεγάλων υποδομών (όπως τα έργα ΑΠΕ), ευθυγραμμίζονται με τις απαιτήσεις της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα στην Ελλάδα και το ΕΣΕΚ.

Κατά τη διαδικασία εξειδίκευσης του Προγράμματος και σύμφωνα με τον προγραμματισμό του ΟΦΥΠΕΚΑ διαπιστώθηκε η δυναμική των δράσεων που εμπίπτουν στο πεδίο παρέμβασης 078 (Προστασία, αποκατάσταση και βιώσιμη χρήση των περιοχών Natura 2000), σχετικά με αυτές που αφορούν γενικές δράσεις προστασίας βιοποικιλότητας και ευρύτερες περιοχές που αποδίδονται στο πεδίο παρέμβασης 079 Προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας, φυσική κληρονομιά και φυσικοί πόροι, πράσινες και γαλάζιες υποδομές.

Ως εκ τούτου προτείνεται εσωτερική ανακατανομή των πόρων της προτεραιότητας υπερ του πεδίου παρέμβασης 078 (Προστασία, αποκατάσταση και βιώσιμη χρήση των περιοχών Natura 2000),

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.8 (Βιώσιμη μικροκινητικότητα)

- Οι ευρωπαϊκές συστάσεις εντοπίζουν την ανάγκη μείωσης της κίνησης στα αστικά κέντρα με στόχο τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, μέσω της επέκτασης των βιώσιμων μεταφορών
- Παράλληλα, μέσω της Δημόσιας Πολιτικής για το Ποδήλατο και του ΕΣΕΚ αποτυπώνεται η στόχευση της χώρας για την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας, με έμφαση στη μείωση της εξάρτησης από το αυτοκίνητο και στην προώθηση του ποδηλάτου ως μέσου μετακίνησης.

Το Πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις για την ανάπτυξη ποδηλατοδρόμων σε μεγάλα αστικά κέντρα για την ενίσχυση της βιώσιμης κινητικότητας, συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που εντοπίζει το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.

Περαιτέρω, η τμηματοποίηση στο ΠΕΚΑ του προγράμματος βιώσιμης μικροκινητικότητας του ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020 με τη δημιουργία δικτύου κοινόχρηστων ηλεκτρικών και περιβαλλοντικά φιλικών ποδηλάτων σε Δήμους της χώρας, το οποίο υλοποιείται από το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας – ΚΑΠΕ σε συνεργασία με Δήμους, αναμένεται να συμβάλει περαιτέρω, με την ανάπτυξη και ενίσχυση ενός κοινόχρηστου δικτύου ηλεκτρικών και περιβαλλοντικά φιλικών ποδηλάτων, τόσο σε επίπεδο Δήμων Μητροπολιτικών Κέντρων όσο και εκτός Μητροπολιτικών Κέντρων, το οποίο θα δημιουργήσει ένα λειτουργικό σύνολο παρεχόμενων υπηρεσιών και μέσων, που θα συνεισφέρει αποτελεσματικά στην βελτίωση των μετακινήσεων σε επίπεδο μικροκινητικότητας με στόχο τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, ενώ θα συμβάλει ως απαραίτητος εξοπλισμός σε Δήμους από τους οποίους διέρχονται οι ανωτέρω ποδηλατοδρόμοι.

Ωστόσο παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση στην ενεργοποίηση των προγραμματισμένων στο

Πρόγραμμα ποδηλατόδρομων, εν αναμονή του προσδιορισμού των αποδεκτών προδιαγραφών κατασκευής τους και της ωρίμανσης των σχετικών έργων, με αποτέλεσμα οι σχετικές δράσεις να μην παρουσιάζουν την αναμενόμενη ενεργοποίηση.

Στην παρούσα πρόταση της ενδιάμεσης αναθεώρησης του Προγράμματος, προτείνεται μεταφορά πόρων της Προτεραιότητας 7 με σκοπό τον επανασχεδιασμό του Προγράμματος προς την κατεύθυνση των νέων στρατηγικών προτεραιοτήτων που τίθενται σε ισχύ με τον Καν. 2021/1914. Συγκεκριμένα στην προτεραιότητα 7 και στον Ειδικό Στόχο 2.8 προτείνεται η ανακατεύθυνση πόρων προκειμένου να συμβάλουν στην ενίσχυση των πόρων ΕΤΠΑ της νέας προτεραιότητας 12 “Νέες Ενεργειακές Υποδομές”– ΕΣ 2.12 καθώς της νέας Προτεραιότητας 11 “Πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση” και του νέου ειδικού στόχου 2.11 με σκοπό την ενίσχυση των επενδύσεων για την επίτευξη οικονομικά προσιτής και βιώσιμης στέγασης.

Στο πλαίσιο του νέου Ειδικού Στόχου 2.5 (Βιώσιμη διαχείριση υδάτων και ανθεκτικότητα υδατικών πόρων)

Κατά την τρέχουσα ανάλυση λαμβάνονται υπόψη λαμβάνονται υπόψη:

- (1) η δυναμική των έργων που υλοποιούνται στο Πρόγραμμα, σε συνέχεια του κλεισίματος των προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020,
- (2) οι παρατηρήσεις που απεστάλησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την υποβολή της αρχικής 2ης αναθεώρησης του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 (έκδοση 3.0) στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης του Προγράμματος, δυνάμει του άρ.18 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 και σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για την Ελλάδα και παράλληλα
- (3) η απαραίτητη συνθήκη που εισάγεται με τον τροποποιημένο κανονισμό για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής (ΕΕ) 2025/1914 για την ενσωμάτωση των νέων στρατηγικών προτεραιοτήτων στο πρόγραμμα και την απαραίτητη ανακατεύθυνση (μεταφορά) πόρων τουλάχιστον 10% του προγράμματος, μέσω της νέας πρότασης 2ης αναθεώρησης - έκδοση 3.1.

Ακόμη οι Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου συντείνουν πως :

•Η Ελλάδα είναι ιδιαίτερα ευάλωτη σε πολλά ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως πλημμύρες, καύσωνες, δασικές πυρκαγιές και ξηρασίες.

•Θα ήταν επωφελής για την Ελλάδα η κατάρτιση σχεδίου για τη θωράκιση των κρίσιμων υποδομών της, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών ύδρευσης, έναντι του κλίματος.

Υπό το πλαίσιο αυτό η ενίσχυση των παρεμβάσεων στον τομέα των υδάτων είναι συμβατή με τα συμπεράσματα του ευρωπαϊκού εξαμήνου (Ιούνιος 2025) και η εισαγωγή της νέας προτεραιότητας 10 κρίνεται απαραίτητη, δεδομένου ότι ο τομέας της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων είναι ιδιαίτερα νευραλγικός και χαρακτηρίζεται από σημαντικές προκλήσεις.

Στο πλαίσιο του νέου Ειδικού Στόχου 2.11 (Πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση)

Κατά την τρέχουσα ανάλυση λαμβάνονται υπόψη λαμβάνονται υπόψη:

- (1) η δυναμική των έργων που υλοποιούνται στο Πρόγραμμα, σε συνέχεια του κλεισίματος των προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020,
- (2) οι παρατηρήσεις που απεστάλησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την υποβολή της αρχικής 2ης αναθεώρησης του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 (έκδοση 3.0) στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης του Προγράμματος, δυνάμει του άρ.18 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 και σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για την Ελλάδα και παράλληλα
- (3) η απαραίτητη συνθήκη που εισάγεται με τον τροποποιημένο κανονισμό για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής (ΕΕ) 2025/1914 για την ενσωμάτωση των νέων στρατηγικών προτεραιοτήτων στο πρόγραμμα και την απαραίτητη ανακατεύθυνση (μεταφορά) πόρων τουλάχιστον 10% του προγράμματος, μέσω της νέας πρότασης 2ης αναθεώρησης - έκδοση 3.1.

Η ενεργοποίηση του Καν. 2025/1914 για την τροποποίηση των καν. (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056 για το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και το ΤΔΜ εισάγει νέα ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων της πολιτικής συνοχής στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης. Οι πολιτικές κατευθύνσεις της Επιτροπής δίνουν πλέον ιδιαίτερη έμφαση στη στεγαστική πολιτική προτείνοντας μια συντονισμένη προσέγγιση με βάση το επικείμενο ευρωπαϊκό «σχέδιο οικονομικά προσιτής στέγας».

Η τροποποίηση του Κανονισμού 2021/1058 που αφορά το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής, έρχεται να υποστηρίξει την ευρωπαϊκή στεγαστική πολιτική με την ενίσχυση των επενδύσεων με στόχο την επίτευξη οικονομικά προσιτής και βιώσιμης στέγας, που αποτελεί μια ακόμη πρόκληση που έχει έλθει στο προσκήνιο λόγω της σημαντικής αύξησης των τιμών και των ενοικίων τα τελευταία έτη σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Παράλληλα στις Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου πως ο κίνδυνος της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα παραμένει υψηλός καθώς οι υψηλές τιμές των ενοικίων επηρεάζουν δυσανάλογα τις εύλωτες ομάδες πληθυσμού, με την συνολική οικονομική προσιτότητα της στέγας να έχει επιδεινωθεί σημαντικά την τελευταία δεκαετία.

Στο πλαίσιο αυτό, με στόχο να αυξηθούν σημαντικά οι επενδύσεις στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής για την ανακαίνιση του κτιριακού αποθέματος για τη δημιουργία οικονομικά προσιτών και βιώσιμων κατοικιών (συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων κοινωνικής στέγας), εισάγεται στον Στόχο Πολιτικής 2 ο ακόλουθος νέος ειδικός στόχος ΕΣ 2.11 (RSO 2.11) για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής: ΣΠ2 / RSO2.11(xi) : Προώθηση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση.

Με βάση την ανωτέρω ανάλυση υποστηρίζεται η προσθήκη στο πρόγραμμα μίας νέας Προτεραιότητας 11 για την προώθηση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση.

Η νέα Προτεραιότητα 11 που προγραμματίζεται υπό το νέο ειδικό στόχο 2.11 περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη στήριξη νέων παρεμβάσεων για όλους τους τύπους παλαιών κατοικιών αρκεί οι επενδύσεις σε αυτές να συμβάλουν στην αύξηση του κτιριακού αποθέματος, συνδυαζόμενες με ενεργειακή αναβάθμιση.

Στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 2.12 (Επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης)

Κατά την τρέχουσα ανάλυση λαμβάνονται υπόψη λαμβάνονται υπόψη:

(1) η δυναμική των έργων που υλοποιούνται στο Πρόγραμμα, σε συνέχεια του κλεισίματος των προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020,

(2) οι παρατηρήσεις που απεστάλησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την υποβολή της αρχικής 2ης αναθεώρησης του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 (έκδοση 3.0) στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης του Προγράμματος, δυνάμει του άρθρου 18 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 και σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για την Ελλάδα και παράλληλα

(3) η απαραίτητη συνθήκη που εισάγεται με τον τροποποιημένο κανονισμό για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής (ΕΕ) 2025/1914 για την ενσωμάτωση των νέων στρατηγικών προτεραιοτήτων στο πρόγραμμα και την απαραίτητη ανακατεύθυνση (μεταφορά) πόρων τουλάχιστον 10% του προγράμματος, μέσω της νέας πρότασης 2ης αναθεώρησης - έκδοση 3.1.

Επίσης σύμφωνα με τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο ως προς την επιτάχυνση της εγκατάστασης συστημάτων παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας, την εφαρμογή σειράς μέτρων ενεργειακής απόδοσης και την ενίσχυση της δικής της ασφάλειας του εφοδιασμού και αυτής της ευρύτερης περιοχής. Ακόμη αναφέρεται πως Η ανάληψη περαιτέρω δράσης για την επέκταση της δυναμικότητας διασυνοριακής διασύνδεσης της Ελλάδας και την ενίσχυση του εθνικού της δικτύου θα της δώσει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας.

Στο πλαίσιο αυτό υποστηρίζεται η προσθήκη νέας προτεραιότητας, της Προτεραιότητας 12 για την «Επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης». Στο πλαίσιο της νέας προτεραιότητας πρόκειται να στηριχθούν επενδύσεις σε ενεργειακές γραμμές διασύνδεσης, υποδομές μεταφοράς, διανομής και αποθήκευσης ενέργειας, υποστηρικτικές ενεργειακές υποδομές καθώς και επενδύσεις για την προστασία

κρίσιμων ενεργειακών υποδομών.

3.3 Σύνοψη πρότασης αναθεώρησης

Σε συνέχεια της ανωτέρω ανάλυσης έχει διαμορφωθεί επικαιροποιημένη πρόταση 2^{ης} αναθεώρησης του ΠΕΚΑ με πρωτεύοντα στόχο την ενίσχυση των νέων πολιτικών κατευθύνσεων της Πολιτικής Συνοχής που εγκρίθηκαν με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2025/1914 στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης καθώς και την ανακατανομή ποσών ευελιξίας μεταξύ των Προτεραιοτήτων / Πεδίων Παρέμβασης του Προγράμματος. Σημειώνεται πως οι προτεινόμενες τροποποιήσεις στο πλαίσιο της 2^{ης} υποβολής της ενδιάμεσης επανεξέτασης, που οδηγεί στην 2^η αναθεώρηση του προγράμματος, διατηρούν σταθερό τον χαρακτήρα του Προγράμματος και τη συμβολή του στον Στόχο Πολιτικής 2, χωρίς να διαφοροποιείται η στόχευση και η στρατηγική του Προγράμματος και να επηρεάζεται η επιδίωξη των παρεμβάσεων.

Συνοπτικά οι προτεινόμενες τροποποιήσεις αφορούν:

1. Την εισαγωγή νέων Προτεραιοτήτων **10 “Βιώσιμη διαχείριση υδάτων και ανθεκτικότητα υδατικών πόρων”** και **12 “Επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης”** με μεταφορά πόρων Ταμείου Συνοχής των υφιστάμενων Προτεραιοτήτων 1, 3 και 4.
2. Την εισαγωγή νέας προτεραιότητας **11 “Πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση”** καθώς και συμπληρωματική ενίσχυση της νέας Προτεραιότητας **12 “Επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης”** με μεταφορά πόρων ΕΤΠΑ των υφιστάμενων Προτεραιοτήτων 1, 2, 3 και 7 του ΠΕΚΑ.
3. Την εισαγωγή του πεδίου παρέμβασης 041 “Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση του υφιστάμενου οικιστικού αποθέματος, επιδεικτικά έργα και υποστηρικτικά μέτρα” στην Προτεραιότητα 1 (Ενεργειακή απόδοση, ΑΠΕ, ενεργειακές υποδομές) με εσωτερική ανακατανομή πόρων από το πεδίο παρέμβασης 042, προκειμένου να ενισχυθούν οι επενδύσεις για την επίτευξη οικονομικά προσιτής και βιώσιμης στέγασης με σκοπό τη διεύρυνση της ευρωπαϊκής στεγαστικής πολιτικής. Η εν λόγω παρέμβαση συνεχίζει παράλληλα να συνεισφέρει και στην ενεργειακή αποδοτικότητα κατοικιών.
4. Την ανακατανομή πόρων ΕΤΠΑ μεταξύ των πεδίων παρέμβασης εντός Προτεραιοτήτων και συγκεκριμένα στην Προτεραιότητα 2 (ενίσχυση του πεδίου παρέμβασης 058, λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες), Προτεραιότητα 6 (ενίσχυση του πεδίου παρέμβασης 078 με εσωτερική ανακατανομή πόρων από το πεδίο παρέμβασης 079) και την ανακατανομή πόρων Ταμείου Συνοχής στην Προτεραιότητα 9 (ενίσχυση του πεδίου παρέμβασης 182 με εσωτερική ανακατανομή πόρων από τα πεδία παρέμβασης 181 και 182).
5. Την οριστική κατανομή των ποσών ευελιξίας.
6. Την προσθήκη μεθοδολογίας απλοποιημένου κόστους για την καταβολή δαπανών του προγράμματος παρακολούθησης ποιότητας επιφανειακών και υπογείων υδάτων της χώρας (Οδηγία 2000/60/ΕΚ) στην προτεραιότητα 5.
7. Την προσθήκη δεικτών για την παρακολούθηση νέων δράσεων, τη βελτίωση παρακολούθησης της επίτευξης των στόχων του Προγράμματος, την απαραίτητη τροποποίηση των τιμών στόχων των δεικτών σε Πεδία Παρέμβασης που υπόκεινται σε τροποποίηση Π/Υ, καθώς και την απαραίτητη επικαιροποίηση, συμπλήρωση στοιχείων και πεδίων στο κείμενο του Προγράμματος και στο Μεθοδολογικό Έγγραφο Πλαισίου Επίδοσης του Προγράμματος, ως αποτέλεσμα της εισαγωγής των νέων προτεραιοτήτων και των νέων πεδίων παρέμβασης και δεικτών στο Πρόγραμμα.

Η προτεινόμενη αναπροσαρμογή πόρων σε επίπεδο προϋπολογισμού Προτεραιοτήτων αποτυπώνεται στον ακόλουθο πίνακα:

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

Πίνακας 31 – Πρόταση 2^{ης} Αναθεώρησης ΠΕΚΑ 2021-2027_Έκδοση 3.1

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ		ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ		Εγκεκριμένο πρόγραμμα		Πρόταση νέας Αναθεώρησης ΠΕΚΑ – Έκδοση 3.1		Μεταβολή			ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ)2025/1914
				C(2024)3743 final/29.5.2024							
				Ενωσιακή συμμετοχή (€)	Συνολικός π/υ (€)	Ενωσιακή συμμετοχή (€)	Συνολικός π/υ (€)	Ενωσιακή συμμετοχή (€)	Συνολικός π/υ (€)	%Π/Υ Ενωσιακής Συμμετοχής Προτεραιότητας	
1	Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές	RSO2.1	Ενεργειακή απόδοση	702.085.900	861.528.515	471.872.343	576.793.534	-230.213.557	-284.734.981		
		RSO2.1	Οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση (ΠΠ041)	0	0	224.198.000	278.958.433	224.198.000	278.958.433		
		RSO2.2	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	43.752.984	58.827.286	27.278.984	36.946.109	-16.474.000	-21.881.177		
		RSO2.3	Έξυπνα ενεργειακά συστήματα	352.457.244	426.713.070	324.457.244	411.418.952	-28.000.000	-15.294.118		
		Σύνολο προτεραιότητας 1		1.098.296.128	1.347.068.871	1.047.806.571	1.304.117.028	-50.489.557	-42.951.843	-4,60%	
2	Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή	RSO2.4	Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	347.903.026	444.057.442	297.903.026	363.665.285	-50.000.000	-80.392.157	-14,37%	
3	Αστική Αναζωογόνηση	RSO2.7	Προστασία της φύσης και βιοποικιλότητα	196.653.241	237.902.577	161.553.241	194.892.772	-35.100.000	-43.009.805	-17,85%	
4	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων – Κυκλική Οικονομία	RSO2.6	Κυκλική οικονομία	676.204.072	795.534.204	510.944.668	601.111.376	-165.259.404	-194.422.828	-24,44%	
5	Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων	RSO2.5	Βιώσιμα ύδατα	544.806.301	640.948.591	544.806.301	640.948.591	0	0	0,00%	
6	Προστασία της Βιοποικιλότητας	RSO2.7	Προστασία της φύσης και βιοποικιλότητα	59.042.412	73.692.264	59.042.412	73.692.264	0	0	0,00%	
7	Βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα	RSO2.8	Βιώσιμη αστική κινητικότητα	25.842.465	32.353.636	20.842.465	26.103.636	-5.000.000	-6.250.000	-19,35%	
8	Τεχνική Βοήθεια (ΕΤΠΑ)	TA36(4)	Τεχνική Βοήθεια Άρθρου 36(4)	8.929.732	11.365.167	8.929.732	11.365.167	0	0	0,00%	
9	Τεχνική Βοήθεια (ΤΣ)	TA36(4)	Τεχνική Βοήθεια Άρθρου 36(4)	20.334.902	23.923.416	20.334.902	23.923.416	0	0	0,00%	
10	Βιώσιμη διαχείριση υδάτων και ανθεκτικότητα υδατικών πόρων	RSO2.5	Βιώσιμη διαχείριση υδάτων και ανθεκτικότητα υδατικών πόρων	0	0	114.330.000	134.505.883	114.330.000	134.505.883		3,84%
11	Πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση	RSO2.11	Οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση	0	0	80.489.557	100.427.333	80.489.557	100.427.333		2,70%
12	Επιτάχυνση ενεργειακής μετάβασης	RSO2.12	Ενεργειακές διασυνδέσεις και σχετικές υποδομές	0	0	111.029.404	132.093.417	111.029.404	132.093.417		3,73%
				2.978.012.279	3.606.846.168	2.978.012.279	3.606.846.168				10,27%

4.3 Πρόταση οριστικής κατανομής ποσών ευελιξίας

Στο πλαίσιο της 2^{ης} υποβολής της πρότασης 2^{ης} αναθεώρησης του Προγράμματος, ακολουθεί ο Πίνακας Οριστικής κατανομής ποσού ευελιξίας, κατά τις διατάξεις των άρθρων 18 του ΚΚΔ 2021/1060 και του Κανονισμού (ΕΕ) 2025/1914.

Συμπληρωματική Έκθεση Ενδιάμεσης Επανεξέτασης του Προγράμματος
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021 – 2027

Πίνακας 32 – Πρόταση οριστικής κατανομής ποσών ευελιξίας – Έκδοση 3.1

ΚΩΔ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤ ΗΤΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤ ΗΣΗΣ	ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΝΩΣΙΑΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ			ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ				
							ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ	ΠΟΣΟ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ	ΕΝΩΣΙΑΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ			ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
										ΒΑΣΙΚΟ ΠΟΣΟ	ΠΟΣΟ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΟΣΟ		
1	Άξονας Προτεραιότητας 1: «Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακή	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες πε	1.031.866.305	85,00	154.779.950	743.807.059	133.279.296	877.086.355	742.989.075	80.054.544	823.043.619	145.242.996	968.286.615
1	Άξονας Προτεραιότητας 1: «Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακή	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	186.849.624	60,00	74.739.851	95.073.923	17.035.850	112.109.773	128.627.102	17.035.850	145.662.952	97.108.635	242.771.587
1	Άξονας Προτεραιότητας 1: «Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακή	ΤΣ	Δεν εφαρμόζεται	128.352.942	85,00	19.252.942	92.521.834	16.578.166	109.100.000	79.100.000	0	79.100.000	13.958.824	93.058.824
2	Άξονας Προτεραιότητας 2: «Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή»	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες πε	179.288.080	85,00	26.893.213	129.237.421	23.157.446	152.394.867	128.237.421	18.157.446	146.394.867	25.834.389	172.229.256
2	Άξονας Προτεραιότητας 2: «Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή»	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	118.183.189	60,00	47.273.276	60.134.665	10.775.248	70.909.913	26.581.486	328.427	26.909.913	17.939.942	44.849.855
2	Άξονας Προτεραιότητας 2: «Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή»	ΤΣ	Δεν εφαρμόζεται	146.586.173	85,00	21.987.927	105.665.062	18.933.184	124.598.246	105.665.062	18.933.184	124.598.246	21.987.926	146.586.172
3	Άξονας Προτεραιότητας 3: «Αστική Αναζωογόνηση»	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες πε	61.042.341	85,00	9.156.352	44.001.557	7.884.432	51.885.989	36.285.989	4.000.000	40.285.989	7.109.293	47.395.282
3	Άξονας Προτεραιότητας 3: «Αστική Αναζωογόνηση»	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	22.255.790	60,00	8.902.317	11.324.321	2.029.152	13.353.473	9.853.473	0	9.853.473	6.568.983	16.422.456
3	Άξονας Προτεραιότητας 3: «Αστική Αναζωογόνηση»	ΤΣ	Δεν εφαρμόζεται	154.604.446	85,00	23.190.667	111.444.949	19.968.830	131.413.779	111.413.779	0	111.413.779	19.661.256	131.075.035
4	Άξονας Προτεραιότητας 4: «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων – Μετάβαση	ΤΣ	Δεν εφαρμόζεται	795.534.204	85,00	119.330.132	573.452.255	102.751.817	676.204.072	510.944.668	0	510.944.668	90.166.707	601.111.375
5	Άξονας Προτεραιότητας 5: «Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων	ΤΣ	Δεν εφαρμόζεται	640.948.591	85,00	96.142.290	462.020.883	82.785.418	544.806.301	462.020.883	82.785.418	544.806.301	96.142.290	640.948.591
6	Άξονας Προτεραιότητας 6: «Προστασία της Βιοποικιλότητας»	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες πε	59.308.223	85,00	8.896.235	42.751.540	7.660.448	50.411.988	35.091.092	15.320.896	50.411.988	8.896.235	59.308.223
6	Άξονας Προτεραιότητας 6: «Προστασία της Βιοποικιλότητας»	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	14.384.041	60,00	5.753.617	7.318.972	1.311.452	8.630.424	7.318.972	1.311.452	8.630.424	5.753.617	14.384.041
7	Άξονας Προτεραιότητας 7: «Βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα»	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες πε	25.721.136	85,00	3.858.171	18.540.737	3.322.228	21.862.965	15.612.965	2.000.000	17.612.965	3.108.171	20.721.136
7	Άξονας Προτεραιότητας 7: «Βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα»	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	6.632.500	60,00	2.653.000	3.374.788	604.712	3.979.500	3.229.500	0	3.229.500	2.153.000	5.382.500
8	Άξονας Προτεραιότητας 8: «Τεχνική Βοήθεια», σύμφωνα με το άρθρο 36 παρ	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες πε	8.442.534	85,00	1.266.381	6.085.687	1.090.466	7.176.153	5.496.891	1.679.262	7.176.153	1.266.381	8.442.534
8	Άξονας Προτεραιότητας 8: «Τεχνική Βοήθεια», σύμφωνα με το άρθρο 36 παρ	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	2.922.633	60,00	1.169.054	1.487.110	266.469	1.753.579	1.487.110	266.469	1.753.579	1.169.054	2.922.633
9	Άξονας Προτεραιότητας 9: «Τεχνική Βοήθεια», σύμφωνα με το άρθρο 36 παρ	ΤΣ	Δεν εφαρμόζεται	23.923.416	85,00	3.588.514	17.244.935	3.089.967	20.334.902	17.244.935	3.089.967	20.334.902	3.588.514	23.923.416
10	Άξονας Προτεραιότητας 10: «Βιώσιμη διαχείριση υδάτων και ανθεκτικότητα υδ	ΤΣ	Δεν εφαρμόζεται	0	85,00	0	0	0	0	30.000.000	84.330.000	114.330.000	20.175.883	134.505.883
11	Άξονας Προτεραιότητας 11: «Πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση»	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες πε	0	85,00	0	0	0	0	20.710.568	48.082.168	68.792.736	12.139.895	80.932.631
11	Άξονας Προτεραιότητας 11: «Πρόσβαση σε προσιτή και βιώσιμη στέγαση»	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	0	60,00	0	0	0	0	1.616.136	10.080.685	11.696.821	7.797.884	19.494.705
12	Άξονας Προτεραιότητας 12: «Επιτάχυνση ενεργειακής μετάβασης»	ΕΤΠΑ	Λιγότερο ανεπτυγμένες πε	0	85,00	0	0	0	0	0	7.100.000	7.100.000	1.252.942	8.352.942
12	Άξονας Προτεραιότητας 12: «Επιτάχυνση ενεργειακής μετάβασης»	ΕΤΠΑ	Μετάβαση	0	60,00	0	0	0	0	0	3.000.000	3.000.000	2.000.000	5.000.000
12	Άξονας Προτεραιότητας 12: «Επιτάχυνση ενεργειακής μετάβασης»	ΤΣ	Δεν εφαρμόζεται	0	85,00	0	0	0	0	45.960.591	54.968.813	100.929.404	17.811.072	118.740.476
				3.606.846.168		628.833.889	2.525.487.698	452.524.581	2.978.012.279	2.525.487.698	452.524.581	2.978.012.279	628.833.889	3.606.846.168